AXIS LIBRI

REVISTĂ CULTURALĂ

trimestrială
editată de Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia“ Galaţi
Anul XI, Nr. 38, martie 2018

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEŢEAN GALAŢI

ANUL CENTENARULUI MARII UNIRI DE LA 1918

În această zi plină de cea mai curată bucurie, când venind ca soli din frumosul Ardeal Mi-aduceţi hotărârea de la Alba-Iulia, luată de un popor întreg, de a fi unit de-a pururea cu Regatul Român, vă zic din adâncul sufletului: bine aţi venit în zidurile acestui Palat care a fost martor celor mai mari evenimente din istoria modernă română. (…)

Privind opera istorică înfăptuită în zilele noastre, să ne închinăm toate forţele noastre, unind cele din vechiul regat cu cele proaspete ce ne aduceţi, ca să fim demni de prea frumoasa clădire ce am zidit-o; să o păstrăm cu sfinţenie, să o întărim ca să o putem lăsa mai măreaţă, mai puternică generaţiilor viitoare, aşa că moştenitorii vor putea spune despre fiecare din noi: *exegi monumentum aere perennius*.

Să consacrăm unirea gândurilor, unirea sufletelor, dar şi unirea în muncă roditoare prin strigătul: trăiască România mare, puternică şi unită.

(Ferdinand I, Rege al României - **Cuvântare la masa din ziua înmânării actului de Unire de la Alba Iulia** – 1 decembrie 1918. În: BIBESCU, Martha; FERDINAND I, Rege Al României. *Un sacrificiu regal : Ferdinand al României. Urmat de Cuvântări şi documente ale regelui Ferdinand.* Bucureşti : Compania, 2000, p. 76, 78)

Trebuie să spunem ţării că nu e nici un preţ, dar nici unul, chiar dacă ar fi pribegia totală, chiar dacă ar fi mulţi ani de război, chiar dacă ar fi ruina generală, o astfel de distrugere încât să ne rămâie doar pământul negru, care să nu fie un preţ prea mic, pentru ceea ce are să ne dea România Mare. Va fi o minune care nu s-a întâmplat încă cu nici unul din popoarele care au luptat pentru unitatea lor naţională, care s-o fi dobândit dintr-o singură sforţare.

Acestea sunt adevărurile care trebuie să stea în conştiinţa tuturor.

(Take Ionescu – **Pentru România Mare: Cuvântare.** În: *Marea Unire a românilor în izvoare narative* . Iaşi: Tipo Moldova, 2017, p. 380)

2018 - ANUL EUROPEAN AL PATRIMONIULUI CULTURAL

Obiectivul Anului European al Patrimoniului Cultural este de a încuraja cât mai multe persoane să descopere şi să aprecieze patrimoniul cultural al Europei şi de a consolida sentimentul de apartenenţă la un spaţiu european comun.

(2018: Anul european al patrimoniului cultural | European Year of Cultural Heritage. Disponibil la: https://europa.eu/cultural-heritage/about_ro. Data consultării: 20180131)

*

Identitatea vizuală a anului este dată de Marca „*Anul European al Patrimoniului Cultural*" care cuprinde: sigla; sloganul „Patrimoniul nostru: unde trecutul întâlneşte viitorul" sau „Patrimoniul nostru: între trecut şi viitor"; hashtag-ul #EuropeForCulture.

(Institutul Naţional al Patrimoniului - Se lansează oficial Anul European al Patrimoniului Cultural – 2018. Disponibil la: https://www.patrimoniu.gov.ro/component/k2/item/407-se-lanseaza-oficial-anul-european-al-patrimoniului-cultural-2018. Data consultării: 20180201)

Colegiul editorial:
Acad. prof. dr. Dinu C. Giurescu
Acad. prof. dr. Gheorghe Buzatu
Acad. prof. univ. dr. Constantin Gh. Marinescu
Prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru
Prof. univ. dr. Elena Tîrziman
Dr. Doru Bădără
Conf. univ. dr. Cătălin Negoiţă

Sub cupola de sticlă a viitorului

Prof. dr. ***Zanfir Ilie***
manager,
Biblioteca Județeană
„V.A. Urechia" Galați

Ghinion sau predestinare, neșansă sau blestem, ce se poate ascunde, până la urmă, în spatele acestei cu totul și cu totul nefirești realități care a privat administrația locală Galați - gestionara unuia dintre cele mai mari, mai frumoase și mai interesante orașe din țară - de a avea un sediu al ei, proprietate sigură, inalienabilă și lesne de reperat, doar după aproape șase veacuri de la prima atestare documentară? Întrebarea este și mai producătoare de ciudate paradoxuri, dacă ne gândim că Galațiul s-a remarcat în istorie și prin vocația administrativă la nivel înalt, el fiind acela care l-a dat, printre alții, pe pârcălabul Alexandru Ioan Cuza, predestinat a deveni primul domn al Principatelor Române Unite, dar și pe Gheorghe Gheorghiu Dej, cunoscutul lider comunist aflat la cârma României în tulbure perioade de după al Doilea Război Mondial.

O situație nominală a tuturor primarilor (vezi Ghidul istoric al Galaților din 2010) care s-au perindat la cârma urbei în perioada modernă, din 1864 și până în prezent, ne aduce în față nu mai puțin de 115 nume, multe dintre ele celebre, precum Al.D. Moruzzi, Gheorghe Mantu, Constantin Ressu, Gheorghe Robescu, Costache Malaxa, Constantin Ținc, Gheorghe Gamulea, Ghiță Vasiliu etc., de la primul consemnat – Ion Vizzu, edil în anii 1864-1865, și până la ultimul ales, Ionuț Florin Pucheanu. Este aproape de neexplicat cum o pleiadă impresionantă de mari gospodari ai orașului, cu nume celebre, rămase în istorie, presărate pe o lungă perioadă de timp, de la Cuza încoace, n-a reușit să înalțe o casă a administrației locale, dar, dacă ne gândim la nesfârșitele probleme financiare pe care le-a moștenit la Galați, din generație în generație, instituția Primăriei, avem dintr-odată calea spre o explicație logică, iar dacă am căuta și una de o natură mai specială, gândul ne-ar conduce imediat spre o anumită neșansă, căci documentele oficiale demonstrează existența unor strădanii statornice în acest sens, strădanii care, până la urmă, aveau să-și găsească o bună valorificare, provizorie și aceea, pe la începutul secolului trecut, atunci când se părea că se ajunsese la o soluție definitivă.

Într-adevăr, în anul 1907, în aprinsa primăvară în care răsculații din Vadul Ungurului și din satele învecinate aveau să se îndrepte cu revendicările lor spre Prefectura Galați, Primăria a reușit să cumpere, pentru sediul propriu, prin subscripție publică, casele Lambrinidi, de pe strada Domnească. Șansa se ivise atunci prin marele necaz al industriașului Epaminonda Lambrinidi care, deși era unul dintre cei mai mari oameni de afaceri ai urbei, cunoscut, de altfel, în toată țara (însuși regele îl onorase cu o vizită), a ajuns în pragul falimentului, fiind nevoit să-și înstrăineze, printre altele, la 1890, micul palat, intrat în proprietatea Societății bancare „Creditul Financiar Urban", care, pentru a-și recupera capitalul, l-a închiriat mai mulți ani la rând (documentele vorbesc de aproape două decenii) Curții de Apel Galați. Strângând cu ajutorul cetățenilor o sumă considerabilă de bani, Primăria Galați a reușit să achiziționeze imobilul, exact în anul răscoalei, cum spuneam, contra unui avans de 40.000 de lei aur, urmând ca restul, până la 140.000, să fie achitat în rate anuale, timp de zece ani.

Primăria Galați avea, în sfârșit, un sediu, și încă unul de o finețe arhitecturală și funcțională desăvârșită, situat în centru și foarte bine cunoscut de localnici, dar și impunător, numai că acest „cuib" încropit după atâtea strădanii n-avea să dăinuie prea mult, pentru că mersul istoriei avea să vină cu o altă neașteptată întorsătură, iar, în 1947/1948, clădirea avea să fie naționalizată. Mai mult decât atât, deși se instaurase puterea și administrația

comunistă, în închirierea ulterioară a imobilului prioritate a avut noua Regională CFR Galaţi, care a funcţionat multă vreme şi funcţionează şi în continuare în camerele mari şi luminoase în care altădată industriaşul de origine elină, Epaminonda Lambrinidi, îşi primea înalţii oaspeţi. Deşi a făcut toate demersurile legale necesare, Primăria Galaţi n-a avut câştig de cauză, chiar dacă fusese ultimul proprietar al clădirii, nici după 1990, când, pe fondul avalanşei de revendicări ale vechilor proprietari, eforturile edililor, mai ales ale celor mai recenţi primari, Dumitru Nicolae şi Marius Stan, de a reintra în posesia clădirii s-au dovedit a fi inutile.

În aceste condiţii, Primăria Galaţi, „guvernul local" al celor un sfert de milion de locuitori de pe malul Dunării, va fi obligată să recurgă la vechea soluţie a închirierilor de moment, care, dincolo de costurile anuale din ce în ce mai piperate, produceau, ca şi înainte, acel neconfortant sentiment al provizoratului, dătător de neprielnice îndoieli ale publicului larg, care vedea că instituţia nu era în stare să-şi facă o casă a ei, şi atunci ce speranţe să-şi pună el în rezolvarea miilor de probleme curente care se ridică în faţa unei primării municipale? Şi iată cum, de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi până la acest nou veac şi nou mileniu, Primăria Galaţi a funcţionat în spaţii străine, iar dacă am totaliza sumele achitate în tot acest timp drept chirii, am ajunge la sume fabuloase, care ar cuprinde de zeci de ori costul real al unei construcţii proprii. Din tot acest lung şir de închirieri de spaţii, doar unul dintre sediile provizorii ar fi putut să-i bucure, măcar simbolic, deopotrivă, pe funcţionarii Primăriei şi pe cetăţenii de rând, şi anume acei câţiva ani, de la începutul veacului al XX-lea, de dinainte de cumpărarea caselor Lambrinidi, când administraţia municipiului a funcţionat în câteva încăperi cedate de Prefectură în elegantul palat de pe strada Domnească, operă a arhitectului cu valoare şi notorietate naţională Ion Mincu, abia dat pe atunci în folosinţă.

Palatul Prefecturii a avut şi el aventura sa istorică, ceva similitudini transpar, mai ales că şi administraţia judeţeană funcţionase până la darea lui în folosinţă tot în spaţii închiriate, aproape la concurenţă cu Primăria, dar până la urmă, în urma unor neobosite şi stăruitoare intervenţii la Bucureşti, mai ales din partea parlamentarilor care reprezentau ţinutul de la Dunărea de Jos, Guvernul României a aprobat investiţia pentru edificarea unui sediu local reşedinţă a Guvernului în teritoriu, iar şansa a făcut ca lucrările de proiectare să fie asumate de chiar celebrul Ion Mincu, fondatorul arhitecturii moderne româneşti, care şi-a pus astfel semnătura pe una dintre cele mai impresionante şi mai reprezentative clădiri ale Galaţilor.

Despre punerea pietrei de temelie şi despre înălţarea impresionantei clădiri am relatat pe larg în eseul *Palatul Prefecturii şi valsul lui Ivanovici;* un singur amănunt aş dori să reiau, pentru că el poate semnifica această interesantă intersecţie istorică dintre cele două instituţii fundamentale ale administraţiei locale. Atunci, în mai 1904, când s-a pus piatra de temelie în prezenţa unei asistenţe de elită (nu lipsea nici Ion Mincu, arhitectul, şi nici primul ministru, D.A. Sturdza), prefectul a citit cu glas plin de emoţie, de mândrie, un mesaj înscris pe un pergament care avea să fie pus într-un tub de sticlă şi depus cu maximă solemnitate în adâncul fundaţiei, pentru eternitate şi pentru binecuvântare divină, şi în care se spunea: „*... Noi, Ion C. Atanasiu, prefectul judeţului Covurlui, după îndelungată muncă şi stăruinţă şi cu ajutorul iluminat al Reprezentanţilor judeţului în Consiliul General învrednicitu-ne-am a pune temelia Palatului Administrativ din Galaţi, ca să fie el adăpost nouă şi urmaşilor noştri întru îndeplinirea misiunii ce ne-a încredinţat judeţul şi Guvernul ţării...*"

„*... Ca să fie el adăpost nouă şi urmaşilor noştri*", frumoase cuvinte puse la temelia unui edificiu predestinat în a înfrunta timpurile, oricare ar fi ele, simbolice slove care ar fi putut fi reluate, dacă ar fi fost posibil, şi la ridicarea fundaţiei pentru noul sediu al Primăriei Galaţi de astăzi, primul special construit dintr-o istorie de aproape şase veacuri, numai că acest lucru, din motive absolut obiective, nu a fost posibil. Şi nu a fost posibil pentru că acest sediu, construit de sine pentru sine, şi care, sperăm va rămâne pe veci al Primăriei Galaţi, sau măcar până în acele timpuri în care se va putea înălţa un alt nou palat, „unul mai trainic şi mai frumos" cum spune cântecul, s-a ridicat pe o fundaţie mai veche, una moştenită de la precedentul regim administrativ şi politic, mai precis pe temeliile unei proiectate săli de şedinţe şi spectacole începută a se construi prin anii '80 ai veacului trecut şi abandonată după 1989.

A fost, probabil, dacă ne gândim deopotrivă la posibilităţile financiare restrânse şi la oportunitatea oferită de începutul de construcţie

(temeinică, optimă ca aşezare centrală, bună vecinătate, şi estetică şi funcţională, cu sediul administraţiei judeţene etc.) cea mai bună soluţie a momentului într-o vreme în care, se ştie, Primăria Galaţi aproape că fusese alungată din sediul pe care-l ocupase multe decenii la rând, tot pe strada Domnească, dar mai spre Dunăre, aproape faţă în faţă cu Palatul de Justiţie, devenit azi sediul Universităţii „Dunărea de Jos", în clădirea pe care cei mai în vârstă şi-o mai amintesc sub denumirea cosmopolită de „Grand Hotel". Să manageriezi zi de zi, ceas de ceas, dificila administrare a unui municipiu cum este Galaţiul sub tavanele înalte ale unor foste camere de găzduit străinii, şi nu numai, ce poposeau la Galaţi în prima jumătate a veacului al XX-lea nu avea probabil mari inconveniente, în afară de sentimentul de înghesuială şi sufocare, pe care numai o dispunere largă, generoasă şi ultramodernă a spaţiilor de lucru l-ar fi putut anihila.

Grand Hotel a fost construit începând cu 1910 (anul achiziţionării şi împrejmuirii terenului viitorului edificiu) de către afaceristul evreu Ilie (Elis) Climis, iar lucrările, efectuate în stil compozit, cu elemente de decoraţie neoclasice şi baroce a fost finalizat extrem de repede, astfel că, la 1912, cu doi ani înainte de izbucnirea Primului Război Mondial, el fusese deja dat în folosinţă, completând în mod fericit arhitectura de ansamblu a străzii Domneşti, în directă legătură cu celebrul Corso, locul de plimbare al protipendadei, dinspre fosta Piaţă Regală (actuala intersecţie a străzii Domneşti cu Brăilei) spre Palatul Prefecturii. Noua clădire va deveni repede un reper de lux al oraşului de la Dunăre, căutat de străini şi mereu admirat de localnici, care admirau în serile lungi de vară vitrinele parterului, largi, extrem de luminoase şi nespus de atrăgătoare. Această frumoasă „glorie" a hotelului va acoperi întreaga dulce perioadă interbelică a Galaţilor, cu prosperitatea României Mari şi cu atenţia deosebită acordată de oficialităţile centrale Galaţiului, care, prin revenirea Basarabiei la sânul patriei mame nu mai era un oraş de margine, ci unul bine ancorat în geografia şi economia ţării, mai ales că funcţiona şi ca unul dintre cele mai importante porturi, cu statutul cunoscut şi deosebit de prielnic de Porto Franco.

Ilie (Elis) Climis avea însă să înstrăineze proprietatea, astfel încât, la naţionalizarea din 1947, Grand Hotel fusese achiziţionat de familia Macri, care, după cum se ştie, avea să câştige procesele de retrocedare, aşa încât, Primăria Galaţi, care funcţionase decenii la rând în vechile camere de oaspeţi, avea să fie nevoită să plătească chirie, şi încă una destul de consistentă, pentru a rămâne în continuare în sediul pierdut. Ce bun ar fi fost acum palatul Lambrinidi, pe care îl cumpărase instituţia la începutul veacului al XX-lea! Istoria de atunci însă nu s-a mai putut întoarce, în schimb, o istorie mai recentă, aceea în care se înălţaseră şi se abandonaseră temeliile nefinalizatei „Săli a Aplaudacilor", cum fusese supranumită himerica „hală a şedinţelor", a fost, până la urmă, bine reconvertită în viitor şi iată cum, prin reluarea lucrărilor de la punctul în care îngheţaseră, Primăria Galaţi a reuşit, în sfârşit, în anul de graţie 2017 (luna august), să se mute într-un sediu al ei, înălţat de ea, chiar dacă pe temelii gândite pentru alte ziduri şi pentru alte încăperi. La urma urmei, nu e nimic rău în această înnodare de istorii, o construcţie, oricare ar fi ea, nu poate avea culoare politică, la fel cum o instituţie, oricare ar fi ea, nu este în sine decât o pură abstracţie, căci sufletul ei, manifestarea ei în toată concreteţea şi suprema sa funcţionalitate nu le pot asigura decât oamenii, cei chemaţi s-o reprezinte în faţa şi în interesul cetăţenilor.

Prin darea în folosinţă a sediului de lângă Prefectură, ziua de miercuri, 30 august 2017, avea să devină istorică. N-a avut clădirea în acea zi la temelie şi nici în altă parte acel tub de sticlă de sub Palatul Administrativ în care să se îngroape un mesaj pentru viitor, dar primarul care a săvârşit această mult-aşteptată îndatorire de mutare a Primăriei la ea acasă, Ionuţ Pucheanu, avea să glăsuiască, cu aceeaşi emoţie pe care ar fi avut-o prefectul Ion C. Atanasiu, în mai 1904: „Este un moment istoric pentru oraş, căci avem în sfârşit o proprie casă care să corespundă lumii moderne. Era şi păcat, căci Galaţiul ajunsese singurul oraş din topul celor mai locuite 100 de aşezări din România care nu avea un sediu propriu, activitatea publică fiind nevoită să funcţioneze în clădiri închiriate". Momentul solemn al tăierii panglicii inaugurale s-a înscris printre acele acte istorice ce au marcat de-a lungul timpul întreaga istorie urbană a Galaţilor, de la primele colibe pescăreşti la mal de Dunăre şi de Siret până la fastuoasele palate ale începutului de modernitate, Palatul Comisiei Europene a Dunării, (azi Biblioteca Judeţeană), Palatul de Navigaţie, Palatul de Justiţie, Palatul Administrativ, Teatrul Dramatic şi mai apoi la palatele contemporane, ale

băncilor, ale Tribunalului, noile hoteluri, Vega și Mercur, cu mult mai îndrăzneţe și mai temeinice decât vechiul „Grand Hotel" și, în plus, dispuse la Dunăre, cu încântătoare vederi spre marele fluviu și spre tărâmul dobrogean, până spre bătrânii munţi Hercinici...

Este o deosebire fundamentală între concepţia și structura de ansamblu ale vechilor palate înscrise în liniile clasice și neoclasice ale arhitecturii românești de la încrengătura veacurilor XIX și XX și alura ultramodernă a celor mai recente clădiri, printre care cea a Primăriei Galaţi, care vine cu o personalitate aparte, de mulţi admirată, dar și la fel de mulţi contestată. Ce i se reproșează în primul rând noului sediu administrativ este tocmai modernitatea de ultimă oră, total nepotrivită, zic unii, cu arhitectura de ansamblu a zonei, iar în al doilea rând o anumită senzaţie de înghesuială urbană, de asfixiere reciprocă a unor construcţii care vin din veacuri și din concepţii absolut diferite, pentru a se întâlni artificial într-un spaţiu redus, total privat de perspectiva largă a unei necesare deschideri pe care ar conferi-o generozitatea unei pieţe civice sau măcar prospeţimea și liniștea pe care le-ar alipi ansamblului respiraţia unui parc plin de verdeaţă.

Dacă acestea ar fi dezavantajele, s-ar cuveni de îndată să se aducă în faţă și avantajele, care sunt, și ele, destul de consistente și de convingătoare, și este suficient în acest sens să ne gândim la funcţionala apropiere de celălalt sediu al administraţiei locale. În felul acesta, Prefectura și Primăria se întâlnesc într-o fericită vecinătate la fel de folos funcţionării lor, dar și cetăţenilor din judeţ și municipiu, adevăraţii beneficiari ai acestor importante instituţii, care le găsesc în același loc pe amândouă. S-ar impune, de asemenea, ca avantaj și posibilitatea unei viziuni cu mult mai îndrăzneţe decât ar permite-o șabloanele gândirii colective, aceea care ar accepta cu destul entuziasm o îmbinare anume a clasicului cu ultramodernul, a cărămizii cu plăcile de beton și suprafeţele dominante de sticlă, într-o convieţuire care ar simboliza, în fond, coexistenţa armonioasă a trecutului cu prezentul și mai ales cu viitorul, căci este lesne de presupus că anume arhitectura îndrăzneaţă a noii Primării va fi cea care va domina în anii ce vor veni.

Primăria pe care edilul șef Ionuţ Pucheanu a pus-o pe harta administrativă a municipiului Galaţi într-o casă nouă este o bijuterie de beton și sticlă, înălţată pe o suprafaţă la sol de 2412 mp și cu 5874 mp de spaţii funcţionale, secţionate în 70 de birouri, cu aproximativ 300 de salariaţi, dispuși pe trei nivele. Nu mai puţin de 3086 mp de sticlă, în care intră și impresionanta cupolă de la întâlnirea cu cerul, conferă edificiului o luminozitate aparte, precum și o înfăţișare exterioară impresionantă, urmare a unui design ultramodernist, chiar futurist, și a unei investiţii totale de 29.402.020,80 lei, consumate în cei trei ani de construcţie, din 2014 până în 2017. Funcţionalitatea clădirii este completată și cu nivelele subterane de parcare, cu aproape 100 locuri, spaţii absolut necesare prezentului, dar mai ales viitorului, precum și cu dispunerea birourilor salariaţilor pe nivele ierarhice, în celebrul stil american, în care șefii, primarul și subalternii lui direcţi (adică), sunt ridicaţi/conduși cu liftul ultramodern la ultimul etaj, iar cei aflaţi la începutul carierei rămași la parter... Și, pentru ca modernitatea să fie desăvârșită, pentru decorarea spaţiilor largi din interior, s-a recurs la munca de migală și de mare inspiraţie și har a doi dintre cei mai valoroși artiști plastici ai Galaţiului, David Sava și Gheorghe Miron, autorii unor picturi murale ce înnobilează interiorul, betonul și sticla, cu arderea vie a artei vizuale eterne.

Cu intrarea noului sediu al Primăriei în circuitul arhitectonic al Galaţilor se împlinește o mare doleanţă a orașului de la Dunăre, privat de o casă proprie atâta amar de vreme, dar având astăzi, într-o necesară recompensă, a se lăuda/prezenta cu cel mai nou și mai proaspăt adăpost/edificiu, ctitorit, după multe strădanii și sacrificii, pe temelia unei construcţii refuzate de mersul implacabil al istoriei. Să fie acest mod de a recupera trecutul în folosul viitorului un semn distinct în zodia Galaţilor? Căci, dacă ne amintim bine, și când a fost înălţată biserica fortificată Precista de pe dealul Falezei, temelia ei s-a încropit din piatra adusă de la ruinele Castrului Roman de la Tirighina, înnodându-se istorie cu istorie într-un fel de perpetuă renaștere, aidoma tinereţii fără bătrâneţe și vieţii fără de moarte din frumoasele basme ale românilor. La fel, și Casa Primăriei Galaţi s-a născut din altă casă pentru un viitor în care gălăţenii ce vor veni vor privi în urmă cu evlavie, cu prețuire și se vor gândi la alte planuri, la alte palate și la alte ctitorii...

Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu!

Din Colecțiile Bibliotecii

Simfonii cucliniene în colecțiile Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”

Moto: *„O simfonie este un tratat sentimental despre Univers prin fundamentele sufletului omenesc”.*

D. Cuclin

Letiția Buruiană
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Dimitrie Cuclin (1885-1978), român celebru, originar din Galați, personalitate complexă a culturii românești, rămâne unic în istoria componisticii naționale prin realizarea unui proiect muzical grandios: un sistem de 14 simfonii, organizate într-o rețea de cicluri, pe baza unui dualism unitar esență-substanță „un voiaj în jurul dublului univers”, izvorât dintr-un paralelism între concepția sa metafizică și creația muzicală, pe care l-a reprezentat grafic într-o schemă realizată în ultima parte a vieții:

Se pare că numărul total al simfoniilor compuse de Dimitrie Cuclin este de 20, dispuse pe o perioadă de 40 de ani, făcând din acesta cel mai prolific autor al acestui gen muzical din cultura română. A avut ca reper modele ilustre precum Mozart (serenitatea și strălucirea), care a realizat 41 de simfonii în 25 de ani, dar și caracterul programatic, concepțiile înalte și interesul pentru construcție ale lui Beethoven, care a realizat 9 simfonii în 23 ani. Startul în realizarea acestor nestemate muzicale, însumând 5873 de pagini, considerată drept o adevărată piatră de încercare pentru orice compozitor, a fost dat în 1932, cu Simfonia în Mi minor, plasată de autorul ei în „prolog”. Simetric, „epilogul” este asociat cu Simfonia a XIV-a. După cum se observă din schema grafică de mai sus, periplul simfonic are ciclicitate, parcurgând un traseu circumscris în Emisfera Hiperbolică a Spiritului, succedată de Emisfera Parabolică a Materiei, atingând Zenitul cu Simfonia a V-a și Nadirul cu Simfonia a VIII-a.

Simfonia IV - Făgețeană (intitulată astfel după denumirea localității în care a fost compusă în 1944), al cărei manuscris se află în colecțiile Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” este adnotată

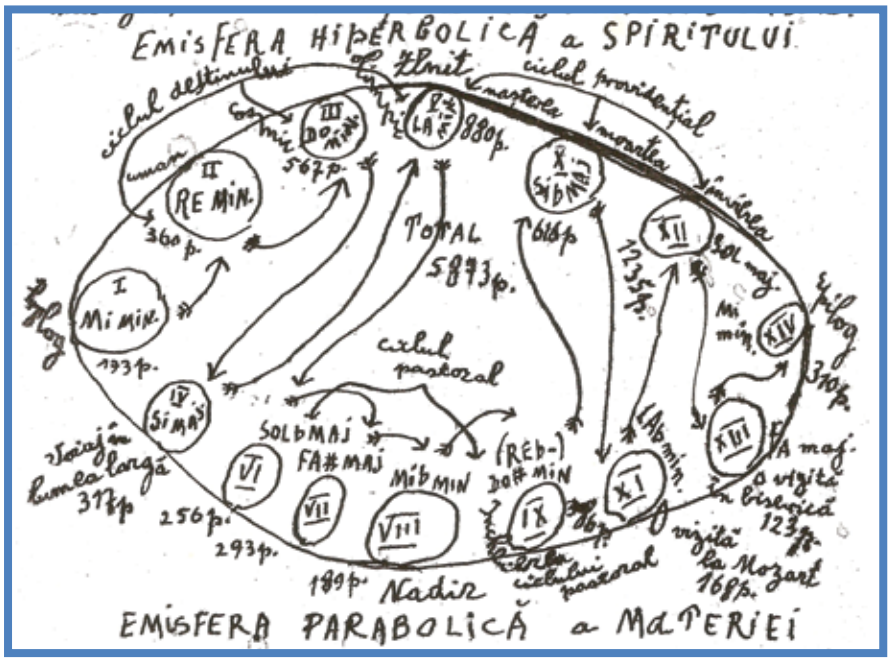

Sistem simfonic. Extras din: Fenomenul Cuclin: manuscris. Proveniență: Vasile Donose.
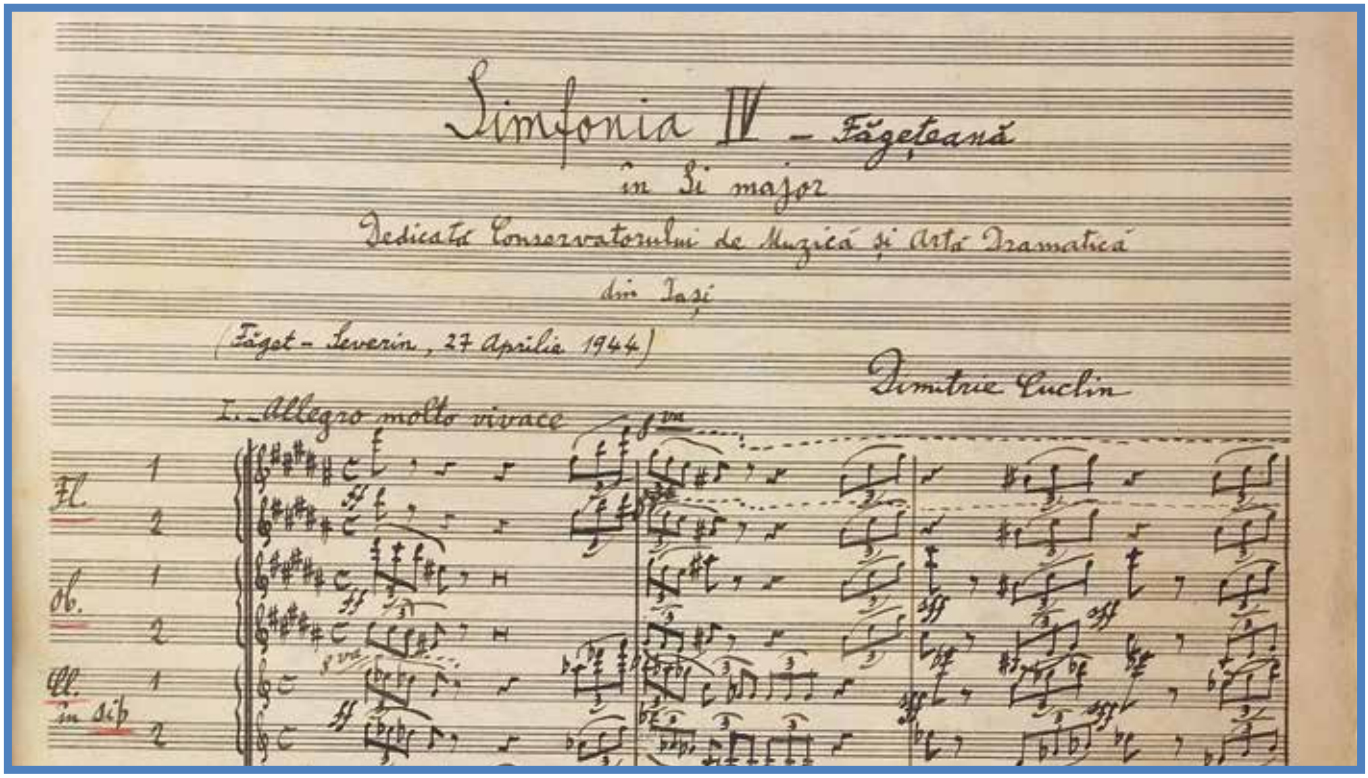
cu expresia „Voiaj în lumea largă", este plasată simbolic în Emisfera Parabolică a Materiei şi se află în conexiune directă cu simfoniile a III-a şi a V-a. Această menţiune, ca şi celelalte (cum ar fi „O vizită în biserică", „O vizită la Mozart") fac trimitere la planul vieţii concrete, pe când cele din cadrul ciclurilor destinului şi providenţei fac trimitere la planurile majore ale existenţei.

De altfel, încă de la începuturile acestui periplu creativ, Dimitrie Cuclin, în *Tratatul de estetică* (1933), *partea I, Psihologia elementelor şi fenomenelor,* îşi exprimă intuiţia genială a întrepătrunderii planurilor existenţiale: „Nota comună între sunetul muzical şi fiinţa vie [...] este că ambele sunt caracterizate de principiul organizării... Organismul nostru psiho-fizic este constituit deci conform armoniei unitare şi simple a sunetului muzical."[1]

Achiziţionat în 1983, împreună cu alte scrieri eseistice, literare, precum şi cu tratatele de metafizică şi teorie a imortalităţii în limba franceză, manuscrisul Simfoniei IV – Făgeţeană[2], este scris cu cerneală neagră pe hârtie „Beethoven Papier Nr. 39 (30 Linien)". Coperta este din carton cu îmbrăcăminte textilă, având pe cotor o etichetă cu numele autorului (Dim Cuclin) şi titlul (Simfonia IV). Stilul de scriere este îngrijit, aerat, numerotarea paginilor (317) este realizată ograf, iar unele pagini conţin adaosuri deasupra portativelor în creion negru sau roşu. Un alt manuscris, complementar, ce conţine ştime pentru 17 instrumente muzicale, însumează 812 foi, se află într-o mapă, însoţit de un opis[3].

Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia" mai conţine în colecţiile sale încă cinci dintre simfoniile cucliniene, două sub formă de partituri tipărite[4] şi trei înregistrate pe discuri de vinil.[5]

Studiind fondul manuscriselor lui Cuclin, profesoara Adina Şuşnea remarca în Simfonia IV contrastul dintre forţele antagonice, realizate tonal. Acestea sunt redate prin încadrarea în părţile extreme, în Si major, reflectând entuzismul, bucuria victoriei, a părţilor la mijloc - două tonalităţi în si minor şi do minor, exprimând forţele potrivnice. „Ea este însă grandioasă, ca de altfel toate simfoniile lui Cuclin, prin profunzimea conţinutului şi prin complexitatea mijloacelor armonice şi polifonice cu care realizează acest conţinut. Iată, de exemplu, pentru a ilustra ideea dorită, Cuclin a recurs la tehnica scriiturii polifone care predomină în această simfonie, realizând în Scherzo (Trio) şi în mişcarea finală două impresionante fugi"[6].

O evaluare nuanţată a sistemului simfonic, bazat pe principii estetice originale, a fost realizată în Dicţionarul Larousse: „Lucrările lui simfonice se remarcă prin amploarea construcţiei şi proporţiile monumentale, prin complexul travaliu tematic, prin pronunţatul caracter programatic şi,

în unele cazuri, prin influența muzicii folclorice, din punct de vedere melodic și ritmic sau chiar prin intervenția modalismului. În majoritatea simfoniilor sunt prezente elemente proprii poemului simfonic, precum multiplicarea ideilor tematice, iar în multe cazuri, discursul simfonic este gândit după principiul ciclic. Pe plan estetic, ideile umaniste ce domină creația simfonică a lui Dimitrie Cuclin se situează în zona aspirațiilor umane, a luptei acestuia pentru înfrângerea destinului"[7].

Efectul cathartic al simfonismului cuclinian, ca o marcă a întregii creații, este remarcat de Constantin Tuchilă: "E o efervescență a idelor în fraza arborescentă a maestrului, o străluminare de sonuri ale inteligenței creatoare, combinate cu tresărirea sensibilă a condeiului – tresărire logică, „adică simfonică". Nu întâmplător, unul din mijloacele de expresie cele mai iubite de Cuclin a fost simfonia. Ei îi dedică pagini de mare rigoare, întruchipări ale spiritului geometric, exersat într-un spațiu practic infinit. Darul miraculos: „a răzbate prin toate cu un egal sentiment al fericirii".[8]

Fără a combate opinia anterioară, remarcăm în simfoniile lui Dimitrie Cuclin și o tensiune tragică, cu rol de catharsis, ca rezultantă a efortului de armonizare a unui creator de tip demoniac echilibrat, asemenea lui Goethe sau Bach. Această tensiune se observă și scrierile literare din tinerețe, mai puțin cunoscute. Simfonismul cuclinian, ca o constantă a întregii sale creații, nu este doar un principiu al creativității sau o caracteristică a sincretismului artei sale, ci, îndeosebi, o modalitate de inițiere de tip orfic de îmbinare a melosului cu logosul, adică o cale de a accede la adevărul artei, la Esență.

Note:

1. Cuclin, Dimitrie. *Tratat de estetică muzicală,* București, 1933, pg. 8-9;

2. *Simfonia a IV-a în si major „Făgețeana"* : [manuscris]. Făget – Severin, 1944. 317 p.: n. muz. Cota BVAU Ms. V 172;

3. *Simfonia a IV-a în si major „Făgețeana"*: Știme pentru vioară, violină, violă, violoncel, contrabas, flaut, oboi, clarinet, fagot, corn, trompetă, trombon, timpan, tuba: [manuscris]. [Făget – Severin, 1944]. Semnătură autografă lb. română. 812 f. n. muz. (34x24,3 cm.) Cota BVAU Ms. V 173;

4. *Symphony, no. 9*. București: Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1957, 415 p. ; *Simfonia XIV*: partitură. București: Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica Socialistă România, 1969. 435 p. : n. muz.;

5. *Simfonia nr. 11* în la bemol minor. Orchestra simfonică a Radioteleviziunii dirijată de Emanuel Elenescu. [București]: Electrecord, [1972]. Plicul: Prezentare de Alexandru Pașcanu, cu rezumat în limba franceză; caricatura compozitorului. *Simfonia nr. 13*: în Fa Major. Orchestra simfonică a Filarmonicii „George Enescu", dirijor Mircea Basarab. [București]: Electrecord, [1984]; *Simfonia nr. 16*: în Sol Major („Triumful păcii"). Orchestra simfonică a Radioteleviziunii, dirijor Emanuel Elenescu. [București] : Electrecord, [1972];

6. Șușnea, Adina Marta. *Manuscrise muzicale cucliniene în fondul documentar al Bibliotecii „V.A. Urechia"*. În: *Axis Libri*, an. 2, nr. 5, dec. 2009, p. 36-37: fotogr.

7. *Dicționar de mari muzicieni*, coord. Antoine Golea și Marc Vignal; Trad. și completare Oltea Șerban-Pârâu, Ed. Univers enciclopedic, Buc. 2006. (versiune a dicționarului *Larousse de la musique*). p. 126.

8. Tuchilă, Constantin. *Un spirit geometric: [Dimitrie Cuclin]*. În: *România literară*, an. 16, nr. 51, 22 dec. 1983, p. 18.;

DIMITRIE CUCLIN
SIMFONIA Nr. 11 ÎN LA BEMOL MINOR
ORCHESTRA SIMFONICĂ A RADIOTELEVIZIUNII DIRIJATĂ DE EMANUEL ELENESCU

Proiectul educațional, oportunitate pentru elevii gălățeni

Daniela Mitrofan
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Apariţia unei mari cantităţi de informaţie oferită publicului larg atât pe cale scrisă (cărţi, ziare), cât şi pe cale orală (radio, televiziune) impune lărgirea exponenţială a fenomenului de învăţare continuă pentru dezvoltarea personală, pentru perfecţionare şi autocunoaştere.

Lectura este un act de mare complexitate ce presupune interacţiunea dintre un cititor şi un text literar. Selecţia se face în funcţie de propriile posibilităţi de interes şi cunoaştere a realităţii în care se înscrie fiecare lector, iubitor de carte.

Biblioteca este lăcaş al valorilor informaţionale de multiple feluri şi sursă nesecată de hrană pentru minte şi gândire. Interesul pentru citit nu se dezvoltă de la sine, ci antrenat treptat prin aportul factorilor educaţionali (familie, şcoală, bibliotecă) cu răbdare, perseverenţă şi multă voinţă.

Biblioteca Municipală, Filiala 2 „Paul Păltănea” Galaţi promovează această formare interactivă prin intermediul „Proiectelor educaţionale” lansate în parteneriat cu unităţile şcolare ce orbiteză în arealul filialei şi împrejurimile cartierelor din zonă, începând cu cei mici şi până la adolescenţi, tineri şi nu numai.

Paleta variată de activităţi organizate cu prilejul marilor evenimente istorice, culturale, literare sau divertisment contribuie la dezvoltarea deprinderilor sociale ale adultului de mâine, dobândirea simţului estetic şi cultivarea nevoii de cunoaştere şi recreere.

Multiplele teme dezvoltate în cadrul activităţilor educative îmbină armonios lectura cu jocul, creativitatea cu experienţa, atenţia vizuală şi percepţia auditivă. Biblioteca creează permanent un cadru suplimentar, mereu nou pentru ca micile vlăstare să descopere prin intermediul jocului şi bunei dispoziţii o nouă realitate a lecturii.

În cadrul proiectelor educaţionale demarate pe perioada anului şcolar 2017-2018, şi-au dat participarea cu mic cu mare la efectuarea activităţilor ce îmbină plăcutul cu utilul şi experienţa cu dorinţa de cunoaştere.

Şi-au dat concursul prichindeii de la grădiniţele: „Camil Ressu”, „Otilia Cazimir”, „Arlechino”, elevii şcolilor gimnaziale: „Miron Costin”, „Ludovic Cosma”, „Mihai Viteazu”, „Şcoala Gen. 33”, „Şcoala Gen. 28”, „Şcoala Gen. 18”, „Sf. Grigore Teologul”, „Grigore Moisil”, şi tinerii grupurilor şcolare: „Radu Negru”, ai liceelor: „Mircea Eliade”, „Emil Racoviţă”, ai colegiilor tehnice: „Dumitru Moţoc”, „Aurel Vlaicu”, „Paul Dimo”, alături de elevii şcolilor rurale din localităţile: Rediu - Şcoala Nr. 1, „Unirea” din Braniştea şi „Sf. Nicolae” din Vânători.

Temele sunt variate şi plăcut realizate, având ca subiecte: lumea cărţilor, lumea păsărilor şi animalelor, lumea culorilor şi a sunetelor, lumea poveştilor şi a cântecului popular. Motiv pentru care tinerii pot exersa aptitudinile de comunicare, de dramatizare a modelelor literare exemple fie de urmat, fie de evitat.

Emoţie, bucurie şi joc e lumea minunată a copiilor pe care numai cei mari o pot construi cu mult drag şi dăruire. Jocul şi curiozitatea, farmecul şi nerăbdarea copilăriei transformă rigiditatea activităţilor educaţionale în adevărate opere de artă.

Filiala Nr. 2 „Paul Păltănea” a Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi le mulţumeşte tuturor cadrelor didactice şi elevilor implicaţi în amplul Proiect educaţional derulat pe parcursul anului şcolar şi îşi doreşte o adâncire a legăturii şcoală-bibliotecă pentru următorii ani de colaborare.

Câmpuri dedicate *Zonei 0 - Zona formei conținutului și a tipului de suport* în UNIMARC Bibliografic, ed. a 3-a

Catrina Căluian
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Secolul al XXI-lea este secolul cunoașterii, al informatizării, al exploziei informaționale, al apariției de noi tipuri de resurse. Toate acestea necesită o mai bună organizare bazată pe noi standarde materializată în baze de date, cataloage colective, instrumente necesare în procesul de informare a utilizatorilor.

Descrierea Bibliografică Internațională Standard (ISBD) stă la baza furnizării de date bibliografice de bază pentru toate tipurile de resurse.

În 2003, experții de la IFLA au ajuns la concluzia că termenii folosiți pentru desemnarea generală a materialului (DGM), elementul bibliografic ce urmează titlului propriu-zis din Zona titlului și a mențiunii de responsabilitate, nu satisfac noile reglementări impuse de modelul conceptual FRBR și, ca urmare, nu mai corespund exigențelor utilizatorilor erei digitale. În acest sens, Grupul de lucru privind ISBD a numit o echipă de specialiști care să studieze acești termeni. La reuniunea IFLA de la Oslo, din 2005, acest grup a propus crearea unei noi zone care printr-o terminologie clară, lipsită de ambiguitate și ușor de înțeles să facă distincția între *forma de prezentare a conținutului* resursei și *tipul suportului* prin care este comunicat acest conținut. Specialiștii au numit această zonă - ***Zona formei conținutului și a tipului de suport*** și au amplasat-o la începutul schemei ISBD, numerotând-o cu cifra zero. Zona este prezentă în textul ediției consolidate a ISBD pentru toate tipurile de resurse publicată în anul 2011.

Zona 0 cuprinde trei elemente bibliografice în următoarea ordine: *forma conținutului*, *calificarea conținutului* și *tipul de suport*.

Prezența acestor elemente este necesară într-un catalog care conține înregistrări pentru diverse tipuri de resurse.

Până în anul 2016, formatul Bibliografic UNIMARC nu avea câmpuri dedicate înregistrării elementelor bibliografice din Zona 0. Actualizările din 2016 aduse ediției a 3-a au generat apariția în Blocul 1, blocul informațiilor codificate, a câmpurilor:

181[1] *pentru înregistrarea formei conținutului*
182[2] *pentru înregistrarea tipului media*
183[3] *pentru înregistrarea tipului de suport*

Informațiile introduse în aceste trei câmpuri sunt codificate. Când softul de bibliotecă generează afișare din câmpurile 181, 182 și 183, indicatorul al doilea are valoarea 1, iar când nu generează, are valoarea 0. Când elementele bibliografice din Zona 0 nu sunt generate din câmpurile de date codificate 181 și 182, informațiile vor fi date în text simplu în câmpul **203**[4], introdus tot în 2016, dedicat Zonei 0 pentru a se introduce textual elementele bibliografice aferente zonei, respectându-se la afișare punctuația prevăzută în ISBD pentru această zonă. Câmpul 203 este în relație cu câmpurile 181 și 182.

Câmpului codificat 183 îi corespunde câmpul textual **283**[5], un câmp nou introdus în anul 2017, dedicat înregistrării tipului suportului. Informațiile pentru completarea acestor două câmpuri se iau din lista codurilor și termenilor pentru tipul suporturilor din Resource Description and Access (RDA).

În câmpul 182 se trec codurile care indică tipul media stipulate în ISBD (lista din ISBD, Zona 0)[6].

În câmpul 183 se trec codurile pentru termenii care indică tipul suportului în lista din RDA[7].

Exemple practice:

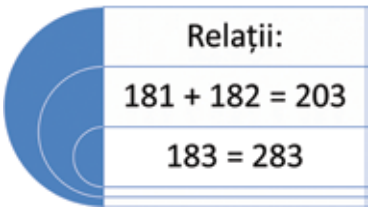

1. Carte tipărită
Zona 0: **Text_(vizual)_:_nemediat**
Unimarc/B:
181#0$ai4$bxxe##
182#0$an
203##$aText$bvizual$cnemediat

Notă: Resursa comunică prin cuvinte scrise, conținutul se percepe vizual, iar pentru accesare nu este nevoie de un aparat mediator.

Interpretarea codurilor:
Câmpul 181 *i*=text, *4*=integral, *e*=vizual
Câmpul 182 *n*=nemediat

Câmpurile 181 și 182 au la al doilea indicator valoarea 0, deci, aceste câmpuri nu generează afișare și trebuie completat textual câmpul 203.

2. Hartă tipărită

Zona 0: **Imagine_(cartografic_;_static_;_bidimensional _;_tactil)_:_nemediat**

Unimarc/B:

181#0$ab4$bcb2d#
182#0$an
203##$aImagine$bcartografic$bstatic$bbidimensional$btactil$cnemediat

Notă: Resursa are conținutul exprimat prin linii, forme etc., reprezintă o zonă a Pământului la o anumită scară, se percepe vizual, este statică și în două dimensiuni și este accesată fără ajutorul unui aparat mediator.

Interpretarea codurilor:

Câmpul 181 b=imagine, 4=integral, c=cartografic, b=static, 2=bidimensional, d=tactil

Câmpul 182 n=nemediat

3. Carte care are atașată o casetă cu taste sonore

Zona 0: **Text._Obiect._(vizual)._Sunet_(auditiv)_:_nemediat**

Unimarc/B:

181#0$ai3$bxxxe##
181#0$ae1$bxxxe##
181#0$ag1$bxxxa##
182#0$an
203##$aText$bvizual$cnemediat
203##$aObiect$asunet$bvizual$bauditiv$cnemediat

Notă: Resursa are trei forme ale conținutului: conținut exprimat prin cuvinte scrise, perceput vizual și fără a fi nevoie de aparat mediator; obiect tridimensional care reproduce vocea umană, deci și forma de conținut, sunet, se percepe auditiv și nu necesită un instrument mediator pentru a fi accesat.

Interpretarea codurilor:

Câmpul 181 i=text, 3=predominant, e=vizual
e=obiect, 1=parțial, e=vizual,
g=sunet, 1=parțial, a=auditiv

Câmpul 182 n=nemediat

4. Cutie cu cărți, însoțită de un CD audio

Zona 0: **Text_(vizual)_:_nemediat_+_Vorbire_(auditiv)_:_audio**

Unimarc/B:

181#0$ai3$bxxxe#
181#0$ah1$bxxxa#
182#0$an
182#0$aa
203##$aText$bvizual$cnemediat
203##$aVorbire$bauditiv$caudio

Notă: Resursă cu două tipuri media:

- Cărțile își exprimă conținutul prin cuvinte scrise, este perceput vizual și tipul suportului este nemediat
- CD–ul audio reprezintă sunetul vocii umane (carte audio), se percepe auditiv și este nevoie de un CD player pentru accesare

Interpretarea codurilor:

Câmpul 181 i=text, 3=predominant, e=vizual,
h=carte vorbită, 1=parțial, a=auditiv

Câmpul 182 n=nemediat
a=audio (se ascultă cu ajutorul unui dispozitiv audio)

5. CD-ROM - Resursă cu două forme de conținut

Zona 0: **Text_(vizual)._Vorbire_(auditiv)_:_electronic**

Unimarc/B:

181#0$ai1$bxxxe#
181#0$ah1$bxxxa#
182#0$ab
203##$aText$bvizual$celectronic
203##$aVorbire$bauditiv$celectronic

Notă: CD-ROM-ul conține o carte electronică care comunică prin cuvinte scrise, conținutul este perceput vizual și este nevoie de un computer pentru a fi accesat, dar mai conține și varianta audio a aceluiași text (carte audio) care comunică prin intermediul vocii umane, se percepe auditiv și este nevoie de un computer pentru a fi accesat.

Interpretarea codurilor:

Câmpul 181 i=text, 1=parțial, e=vizual
h=carte vorbită, 1=parțial, a=auditiv

Câmpul 182 b=electronic

Varietatea și complexitatea crescândă a conținutului de resurse și a tipurilor de materiale media fac necesară descrierea formei conținutului și a tipului media. Elementele bibliografice din noua zonă vor înlesni selectarea și identificarea resurselor de către utilizatori prin evidențierea tuturor tipurilor de media/suport dintr-o bază de date prin folosirea unor termeni familiari utilizatorilor.

Note:

1. Vezi: https://www.ifla.org/files/assets/uca/unimarc_updates/BIBLIOGRAPHIC/b_181_new2016.pdf
2. Vezi: https://www.ifla.org/files/assets/uca/unimarc_updates/BIBLIOGRAPHIC/b_182_new2016.pdf
3. Vezi: https://www.ifla.org/files/assets/uca/unimarc_updates/BIBLIOGRAPHIC/b_183_new2016.pdf
4. Vezi: https://www.ifla.org/files/assets/uca/unimarc_updates/BIBLIOGRAPHIC/b_203_new2016.pdf
5. Vezi: https://www.ifla.org/files/assets/uca/unimarc_updates/BIBLIOGRAPHIC/b_283_new2017.pdf
6. Vezi și: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/isbd/isbd-cons_20110321.pdf, p. 47-48
7. Vezi: https://www.loc.gov/standards/valuelist/rdacarrier.html

Centenarul României Mari
Proiect educațional pentru copii

Maricica Târâlă-Sava
șef compartiment, Împrumut la Domiciliu pentru Copii, Biblioteca „V.A. Urechia”

Anul 2018 marchează 100 de ani de existență a României Mari. În acest context am gândit un proiect educațional pe temă istorică, intitulat: „CENTENARUL ROMÂNIEI MARI - viziune, cunoaștere și promovare a istoriei de acum 100 de ani”.

Acesta se va derula în perioada ianuarie – decembrie 2018 și va consta în desfășurarea unei ore de istorie cu elevii școlilor partenere, în cadrul Secției pentru Copii a Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”. Ne propunem să promovăm colecțiile bibliotecii prin organizarea unor expoziții tematice, să încurajăm copiii să descopere trecutul istoric al poporului român prin lectură și cercetare. Proiectul se adresează elevilor cu vârsta cuprinsă între 10 – 14 ani.

Personalitățile marcante ale istoriei noastre, care au contribuit la îndeplinirea visului tuturor românilor, Marea Unire, merită să fie cunoscute și elogiate. La orele de istorie propuse a se desfășura lunar, pe parcursul întregului an calendaristic, vom vorbi despre: Iuliu Maniu, Pantelimon Halippa, Ferdinand I și Regina Maria, Al. Averescu, Vasile Goldiș, Ep. Iuliu Hossu, I. C. Brătianu, Al. Vaida Voievod, Tache Ionescu, Gh. Duca, Nicolae Filipescu, Ecaterina Teodoroiu, Eremia Grigorescu, Ep. Melchisedec Ștefănescu, Iancu Flondor, Moise Pacu și Octavian Goga.

Florica Șerban
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Cadrele didactice din școlile partenere au răspuns afirmativ la propunerea noastră și s-au arătat entuziasmate să participe la acțiunile Bibliotecii. Vom colabora cu 50 de profesori și elevii din 16 unități de învățământ din Galați și din județul Galați. Redăm unitățile de învățământ: Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Liceul Teoretic „Dunărea”, Liceul de Arte „Dimitrie Cuclin”, Șc. Gim. „Sf. Împărați”, Șc. Gim. „Mihail Sadoveanu”, Șc. Gim. „Iulia Hașdeu”, Șc. Gim. „Dan Barbilian”, Șc. Gim. Nr. 5, Șc. Gim. Nr. 16, Șc. Gim. Nr. 28, Șc. Gim. Nr. 25 din Galați și școlile din județul Galați: Liceul Tehnologic „Paul Bujor” Berești, Școala Gimnazială Sfânta „Cuvioasa Parascheva” Smârdan, Școala Gimnazială Nr. 1 Tulucești, Șc. Gim. „Lascăr Catargiu” Schela și Biblioteca Orășenească „Grigore Hagiu” din Tg. Bujor.

Pe parcursul întregului an vom avea ca invitați profesori de istorie, scriitori și personalități locale.

Proiectul se va încheia pe data de 10 decembrie 2018, cu un concurs, ce va consta în prezentări power-point a personalităților istorice alese.

Acțiuni cu parfum de tei la Biblioteca „V.A. Urechia”

Eminescu, liceeni, între „judecată eminesciană și plopii fără soț”

Larisa Cernat
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Iubirea pentru poezia lui Mihai Eminescu s-a consumat la intensitate maximă la Biblioteca „V.A. Urechia” în zilele dedicate nașterii marelui poet, elevi, profesori, bibliotecari sau simpli iubitori de poezie sărbătorind opera eminesciană.

Marți, 16 ianuarie, la ora 15, copiii din cadrul Compartimentului Case nr. 1 din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Galați, coordonați de responsabilul Didina Borteș și instructorul Daniela Cracea au participat la acțiunea „Pe lângă plopii fără soț”, un recital de poezie plin de sensibilitate și emoție.

Alături de bibliotecarii din cadrul secției Împrumut pentru Adulți, copiii au recitat poezii din opera marelui poet național și au aflat întâmplări mai puțin cunoscute din viața lui Mihai Eminescu, au fost curioși și receptivi să adune cât mai multe informații. La final, copiii împreună cu bibliotecarii au recitat *Scrisoarea III-a*, poezie publicată pentru prima oară pe 1 mai 1881 în „Convorbiri literare”.

Incursiunea în lumea eminesciană a continuat miercuri, 17 ianuarie, în Sala Mihai Eminescu a Bibliotecii „V.A. Urechia”, unde, sub egida „Eminescu să ne judece” a avut loc un moment literar artistic în aceeași atmosferă de sărbătoare și emoție.

Adolescenții au fost întâmpinați cu căldură de managerul Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”, domnul prof. dr. Ilie Zanfir care le-a vorbit despre sensibilitatea poeziei eminesciene, îndemnându-i să citească câte o poezie a nemuritorului poet în fiecare seară pentru a fi mai buni, mai sensibili, mai iubitori.

Tinerii de la Liceul Teoretic „Dunărea”, sub îndrumarea doamnei bibliotecar Lica Ariton și a doamnei profesor de limba și literatura română Mihaela Epure au recitat poezii din creația eminesciană, demonstrând că iubirea pentru opera marelui poet nu se va stinge niciodată.

Publicul a fost delectat cu acorduri de chitară susținute de elevele Adriana Radu și Paula Gheorghiță, din clasa a Xl-a E a Liceului Teoretic „Dunărea”, fundalul sonor fiind completat de recitalul la orgă susținut de Iulian Bereș, elev în clasa a lX-a la același liceu.

Atmosfera a fost una plină de poezie și metaforă, dar și de competiție între elevi, care s-au întrecut să își arate știința în opera eminesciană. Elevii au primit biletele pe care era notat câte un vers dintr-o poezie a lui Mihai Eminescu, aceștia trebuind să continue cu versul următor. Concursul organizat de bibliotecari a demonstrat ca liceenii cunosc foarte bine opera marelui poet național, elevii fiind răsplătiți cu surprize dulci, dar cea mai mare răsplata a fost sărbătoarea în sine.

În zilele 15-18 ianuarie, Biblioteca „V.A. Urechia” s-a transformat în casa lui Eminescu, acțiunile organizate de instituție adunându-i laolaltă pe toți iubitorii poeziei marelui poet, copiii și liceenii dovedind o pasiune fără margini pentru viața și opera marelui poet.

Eminescu în veșnicia timpului

Cecilia Manolescu
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

„Ce a fost și ce a devenit Eminescu este rezultatul geniului său înnăscut, care era prea puternic în a sa proprie ființă încât să-l fi abătut vreun contact cu lumea de la drumul său firesc. Eminescu este un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi”. Titu Maiorescu

...168 de ani de la nașterea poetului nepereche, a luceafărului literaturii românești cum avea să fie numit de critica literară.

Cum cuvintele, epitetele, metoforele nu-și găsesc locul lângă numele său, timpul rămâne cel mai bun sfetnic, peste a cărui nemărginire, din cumpăna gândirii, se ivește înălțător poetul, prozatorul și publicistul Mihai Eminescu. Noi, bibliotecarii, suntem martorii unui eveniment cultural național în care ne ancorăm, an de an, lăsându-ne purtați pe valurile vremii de versul eminescian.

Regalul de activităţi găzduite de Filiala Nr. 1 „Costache Negri” a Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” a avut ca scop manifestarea sentimentului de dragoste faţă de valorile noastre naţionale, dezvoltarea expresivităţii și a simţului artistic, prin abordarea frumoaselor creaţii ale Marelui Poet.

Sub denumirea **Eminescu în veșnicia Timpului**, elevii clasei a VIII-a B de la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin”, coordonaţi cu multă dăruire de doamna profesor Aura Căşuneanu au realizat o expoziție cu titlul **„Poezia eminesciană în imagini”**, redând conținuturile unor poezii alese de ei, aparținând poetului. Recitalul de poezie a fost urmat de o dezbatere interactivă despre temele și motivele eminesciene, despre importanța culturii în conturarea unei identități naționale. Elevii clasei a IX-a A au prezentat un material PowerPoint cu datele biografice ale poetului, cu etapele constituirii personalității sale creatoare și cu ilustrarea unor interpretări ale criticilor literari. Filonul tragic al existenței sale creatoare s-a convertit în spațiul ocrotitor al iubirii ce motivează esența vieții. Astfel, tinerii au pregătit un spectacol în care au susținut un moment dramatic având ca suport două dintre scrisorile din corespondența privată Veronica Micle - Mihai Eminescu. Activitatea s-a încheiat cu un recital liric, **„Pe lângă plopii fără soț”** și **„Sara pe deal”**, iar atmosfera a fost una plină de emoție, bucurie și sensibilitate.

Cu Eminescu reușim să spunem lumii povestea unui neam, căci opera lui cântă vraja apei de izvor, farmecul naturii și măreția trecutului. De aceea, poetul nepereche devine expresia deplină a duhului național, a fost crezul insuflat de doamna profesor Ștefania Sandu elevilor clasei a VI de la Liceul Teoretic „Emil Racoviță”. Copiii, coordonaţi de doamna profesor, doamna bibliotecar Gina Mocanu și susținuți de doamna director Corina Rotaru, au realizat în cadrul activității **„Omagiu Marelui Poet”**, un popas spiritual prin decodarea unui text poetic eminescian din perspectiva inteligențelor multiple. Apoi, au recitat poezii eminesciene, pe un fundal sonor sugestiv. La finalul activității elevii ne-au încântat cu poeziile **„Trebuiau să poarte un nume”** de Marin Sorescu și **„Lui Mihai Eminescu”** de Grigore Vieru, care sintetizează tezaurul lăsat de marele poet urnașilor săi.

Evenimentul **„Eminescu și copiii”** l-am trăit cu intensitate alături de prichindeii clasei a III-a de la Școala Gimnazială „Ion Creangă” din localitatea I.C. Brătianu, coordonaţi cu blândeţe de doamna profesor Iuliana Vasilescu. Elevii au recitat cu sensibilitate versuri din lirica eminesciană, au interpretat cântece, iar sufletele ne-au vibrat de emoție.

Un alt moment special intitulat **„Pe urmele marelui poet Mihai Eminescu”** a fost creat de către elevii clasei a IV-a de la Colegiul Național „Al.I. Cuza”, coordonaţi de doamna profesor Mariana Balaban. Copiii au prezentat un frumos material PowerPoint cu informaţii despre viaţa și activitatea poetului. Spaţiul bibliotecii a fost cadrul primitor pentru micuții noștri, care au dorit să-l sărbătorească pe Mihai Eminescu în universul nelimitat al cărţilor.

În săptămâna dedicată „Luceafărului” literaturii românești, cititorii noștri au putut admira expoziția de carte **„Dor de Eminescu”**, în holul bibliotecii, întărind mesajul că Eminescu este poetul nepereche a cărui operă învinge timpul, **„omul deplin al culturii românești”** (Constantin Noica).

Filiala Nr. 1 „Costache Negri” a Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” le mulţumește cadrelor didactice și elevilor care l-au omagiat pe Marele Poet, Mihai Eminescu, în universul nelimitat al cărţilor, prin poezie și muzică. A fost o atmosferă de sărbătoare, iar sufletele ne-au fost inundate de vers, cântec, bucurie, emoție și frumos…

Într-un cuvânt, EMINESCU!

Salonul Literar „Axis Libri” la sfârșit de stagiune și de an 2017

Silvia Matei
șef serviciu, Săli de lectură, Biblioteca „V.A. Urechia”

Stagiunea de toamnă din cel de-al nouălea an de activitate a Salonului Literar „Axis Libri” a continuat în luna noiembrie cu lansarea, în ediția din ***2 noiembrie*** 2017, a patru autori cunoscuți deja publicului fidel al serilor culturale de joi. Oaspeții acestei ediții au fost: prozatoarea Lina Codreanu care ne-a prezentat cea mai proaspătă carte a sa (*Chemarea apelor*, Editura Junimea, Iași, 2017), scriitorul, criticul și istoricul literar Theodor Codreanu, cu volumul de critică literară *„Lumea românească în zece prozatori”*, apărut la Editura „Contemporanul”, profesorul și scriitorul Ghiță Nazare, cu volumul *„Cronici optimiste”*, apărut anul acesta la Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” din Galați și volumul de proză *„Melancolicul”*, al scriitorului gălățean Nelu Păcuraru, apărut la Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”.

În deschiderea salonului literar, Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”, a făcut o scurtă descriere biobibliografică a celor patru autori, iar moderatorul Teodor Parapiru, după un preambul de prezentare a operelor lansate, a invitat bibliotecarii-cronicari din această ediție, Simona Milica, Nicoleta Mazilu, Dafinoiu Spiridon, Andrei Parapiru să-și prezinte recenziile.

Chemarea apelor, mini-romanul Linei Codreanu are ca nucleu al narațiunii sale un sat ficțional românesc– Mândrești – care poartă, cu siguranță nu întâmplător, același nume cu al satului natal al scriitoarei. Așezarea conservă valori moral-spirituale tradiționale, neschimbate de secole, iar oamenii se ghidează după obiceiuri străvechi, transmise fidel generațiilor tinere.

Teodor Codreanu a ales în volumul său *„Lumea românească în zece prozatori”* să acopere prin critica sa, trei veacuri de proză artistică românească, de la Dimitrie Cantemir și Ion Creangă până la contemporanii D.R. Popescu, Nicolae Breban și Mircea Cărtărescu.

Înscriindu-se pe aceeași linie a criticii literare, Ghiță Nazare adună în volumul său de *„Cronici optimiste”* contribuțiile sale critice asupra scrisului gălățean în principal, dar și a celui național în general, prinzând în cele peste 240 de pagini, peste 70 de cronici de carte beletristică, științifică, pedagogică, dar și de reviste.

„Melancolicul”, volumul de proză al gălățeanului Nelu Păcuraru, este o poveste romanțată, autobiografică sau poate nu, după cum o caracterizează însăși autorul, scrisă cu umor și melancolie, cu descrieri de locuri anume din județ și întâmplări trăite sau auzite în poveștile prietenilor. În cuvântul lor, cei patru autori și-au prezentat trăirile artistice din operele lansate. La acestea s-a adăugat cuvântul de întâmpinare al scriitorului Ion Manea și reprizele umoristice susținute ca de obicei de epigramiștii Ioan Fărcășanu și Vasile Manole.

Seara s-a încheiat cu oferirea diplomelor de excelență de către Zanfir Ilie, Directorul Bibliotecii și a mult așteptatei ședințe de autografe.

La ediția din ***9 noiembrie***, invitații serii au fost profesorul și scriitorul Nicolae Moldovan, profesorul și traducătorul Petru Iamandi, editorul Cornel Galben, scenaristul Stelian Preda și

epigramistul Aurelian Ghelase. Cărțile lansate la această ediție ne-au plimbat prin toate genurile artistice, îmbinându-se perfect muzica cu teatrul și literatura. Prezentarea biobibliografică a celor 4 invitați a fost realizată în deschiderea serii de către Dorina Bălan, șef birou în cadrul Bibliotecii „V.A. Urechia", iar recenziile cărților de bibliotecarii Constantina Nedelcu, Ioana Chicu, a.g. secară, Cătălina Șoltuz, Mihaela Pavel și Titina Dediu. Profesorul Nicolae Moldovan și-a lansat în această seară cartea *„Opera la Mozart"*, apărută anul acesta la Galați. Din vasta creație mozartiană, profesorul Nicolae Moldovan a ales să dedice această carte numai muzicii de operă

compusă de genialul Mozart și ca o încununare a celor prezentate în carte, recitalul muzical susținut de elevi și profesori de la Liceul de Arte „Dimitrie Cuclin" și Seminarul Teologic „Sf. Apostol Andrei" a dat sunet și culoare notelor muzicale desprinse parcă dintre paginile ei.

Profesorul și traducătorul Petru Iamandi a adus din nou în atenția gălățenilor două noi traduceri. Este vorba de culegerea de texte umoristice selectate și traduse de acesta, cuprinse în cele aproape 200 de pagini ale volumului *„O burtă de râs"* și traducerea volumului de proză *„Cei care se întorc"*, autor Jason Mott.

Profilul artistic al scenaristului, regizorului și omului de teatru Stelian Preda este minuțios prezentat în paginile cărții *„Stelian Preda sau Viețile unui vis : teatrul"*, apărut în 2017 la Editura Corgal Press Bacău și pe care ne-a adus-o în atenție editorul Cornel Galben. La lansare au fost prezenți în sală atât editorul Cornel Galben, cât și personajul cărții, Stelian Preda. Cronologia documentară pornește cu un *„portret la maturitate"* inclus de altfel în volumul *Personalități băcăuane, vol. II*, apărut în 2003 la Bacău, continuă cu data nașterii protagonistului cărții (8 iunie 1935) și se încheie cu data de 28 august 2017, când această cronologie a luat drumul tiparului. Între aceste repere, este prezentată o viață dedicată în totalitate teatrului românesc și actului artistic de pe marile scene.

Epigramistul Aurelian Ghelase s-a prezentat în fața publicului gălățean cu volumul umoristic *„Între epigrame și epitafuri"* apărut la Editura „Limes" din Cluj, tot în 2017. Volumul conține un număr mare de epigrame autoironice, așa cum bine remarca pe blogul libris.ro, Radu Sergiu Ruba: *„dacă ar fi să caracterizez într-un mod distinctiv personalizant versurile și prozele lui Aurelian Ghelase, aș spune că la niciun alt autor nu am întâlnit o mai mare densitate a pieselor autoironice. Această atitudine atestă distanța estetică față de propria-i existență și survolare meditativă, planantă a lumii și a timpului său. Aș putea cita aproape oricare epigramă centrată în jurul persoanei întâi singular. Mă opresc mai întâi la una dintre cele dedicate „Unui oftalmolog": „Și dacă dânsul m-a tratat/ când m-au trimis părinții,/ azi sunt un om mai luminat/ că-l văd cu ochii minții"*.

Și pentru că sala „Mihai Eminescu" a fost neîncăpătoare pentru zeci de gălățeni care au dorit să asiste la această lansare, și numărul celor care au vrut să adreseze câteva cuvinte de apreciere prietenilor autori a fost la fel de mare, încât seara s-a dovedit a fi una extrem de plăcută pentru toți cei prezenți la eveniment. Epigramele compuse pe loc de Ioan Fărcășanu, Vasile Manole și Teodor Buhăescu au contribuit de asemenea la buna dispoziție a celor prezenți în sală.

La ediția din ***16 noiembrie*** invitatele serii au fost scriitoarele: Tania Nicolescu cu volumul de povestiri *„Sub cerul mut"*, apărut la Editura Pim din Iași, în 2016, Eleonora Stamate și volumul său de poezii în proză *„Metamorfozele sinelui"* (Iași, Zona Publishers, 2017) și Oma Stănescu cu volumul de nuvele în limba engleză, *„Be It So"*, apărut la Author House, în 2017. După scurta prezentare biobibliografică a celor trei autoare, făcută de Geta Eftimie, director adjunct al Bibliotecii „V.A. Urechia", și cuvântul de introducere al moderatorului Teodor Parapiru, s-au prezentat, ca de fiecare dată, recenziile bibliotecarilor Simona

Haidu, Cecilia Manolescu și a.g. secară. Autoarele și-au prezentat la rândul lor cărțile aduse în atenția gălățenilor aflați în număr mare, ca de fiecare dată, în sala Mihai Eminescu, dar au și fost susținute în cuvântul lor de scriitorii Valeriu Valegvi, Ghiță Nazare și Gabriel Gherbăluță. Au fost nelipsite și epigramele scriitorilor Ioan Fărcășanu, Teodor Buhăescu și Vasile Manole. Diplomele de excelență oferite autoarelor în încheierea serii sunt dovada recunoașterii meritelor artistice ale celor trei scriitoare.

Ediția de joi ***23 noiembrie*** a fost una a colecționarilor, după cum i-a numit în cuvântul său Teodor Parapiru, moderatorul neobosit al Salonului Literar „Axis Libri": *„dl Ionel Necula colecționar de idei și dl Nicolae Stan - colecționar de timbre și cărți poștale – pasionați cu o generozitate ieșită din comun".*

Ionel Necula, scriitor, filosof și istoric literar tecucean binecunoscut gălățenilor ce frecventează salonul literar, ne-a adus de această dată o ediție a lucrării *„Fulgurații filosofice și literare"*, pe care a îngrijit-o și adnotat-o, semnată de Ion Petrovici și apărută în 2017, în Iași la Editura StudIS. În prefața volumului, ca și în cuvântul de prezentare pe care scriitorul Ionel Necula l-a susținut în fața auditoriului din sala „Mihai Eminescu" a Bibliotecii „V.A. Urechia", se subliniază faptul că: *„multe din ideile abordate de Petrovici în aceste **fulgurații** au o nuanță colocvială, de parcă Petrovici nu i-ar invita pe cititori la lectură ci ar sta de vorbă cu ei, și le-ar explica ideile oral, dar lucrurile se explică, autorul s-a remarcat ca unul dintre marii oratori ai vremii și unele diviziuni ale acestei culegeri chiar au fost, la origine subiectul unor conferințe susținute de autor – fie în studioul postului de radio, fie la tribuna unor săli totdeauna pline până la refuz, în fața unui public avizat".*

Nicolae Stan, inginer, filatelist și cartofil împătimit, unul dintre cei mai importanți colecționari de cărți poștale și ilustrate din țară, ne-a prezentat albumul de cărți poștale *„Satul și țăranul român"*, care conține ilustrații rare ce reprezintă case de lemn, toiaguri, țărani la câmp sau port popular, cu explicații detaliate pentru fiecare. Cea de-a treia carte cuprinsă în programul zilei, *„Alfabetul oglinzilor"*, autoare Mirela Ianuș Dinga, a fost prezentată de scriitorul Viorel Burlacu, în absența poetei care nu a putut ajunge la Galați. Recenziile cărților au fost semnate de bibliotecarii Camelia Bejenaru, Titela Trif și Andrei Parapiru, Scriitorii Katia Nanu, Ghiță Nazare și Radu Moțoc i-au omagiat pe autorii lansați, iar scriitorii Ionel Jecu și Vasile Manole le-au conturat în epigrame umoristice și profilul artistic. Astfel s-a mai încheiat o altă seară și ediție de salon literar.

Ultima ediție a Salonului Literar „Axis Libri" (***7 decembrie***) a fost una specială atât prin invitat cât și prin locul de desfășurare. Gazda acestei ultime ediții a fost Teatrul Dramatic „Fani Tardini", iar invitatul special a fost regizorul și scenaristul Alexa Visarion care face o adevărată pledoarie *„Împotriva uitării"*, în cartea apărută în 2017, la Editura Ideea Europeană. Moderatoarele întâlnirii care s-a desfășurat în foaierul Teatrului Dramatic din Galați, au fost actrița Tamara Constantinescu și bibliotecara Dorina Bălan. Acestea au făcut o prezentare biobibliografică, subliniindu-i întreaga activitate artistică. Alexa Visarion a scris și regizat șapte filme artistice de lung metraj, a colaborat la realizarea unor scenarii cu Ion Băieșu, Radu F. Alexandru și Iris Spiridon și a obținut numeroase premii și distincții de-a lungul întregii sale activități. Printre personajele acestei cărți se află titani ai literaturii universale precum Shakespeare, Cehov, Dostoievski, dar și mari maeștri ai scenei naționale românești: Marin Moraru, George Constantin, Olga Tudorache sau Liviu Ciulei. Ca o concluzie a cărții, timpul este cel care guvernează existența noastră materială și imaterială, iar *„creațiile artistice* (după cum afirmă autorul în paginile cărții) *rămân ilustrative atâta vreme cât ele nu devin elemente ale unui veritabil dialog, adică atâta vreme cât nu intervine asupra lor capacitatea noastră de a le pătrunde și explora, de a le aduce pe treapta dezvăluirii de sine a esenței, mereu aceeași, a omului și a lumii. Arta nu este a artistului, ci acesta poate fi prin opera sa mesager al artei."*

Această întâlnire de suflet a artistului și scriitorului cu publicul și cititorii săi a pus punct, într-o atmosferă plăcută și relaxantă, stagiunii de toamnă-iarnă a Salonului Literar „Axis Libri" din anul 2017.

Ciupercă, Livia. *Smulți de Covurlui*
Iași: StudIS, 2017

Andrei Parapiru
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Având ca temelie o bogată activitate și experiență literară, Livia Ciupercă prezintă realizări importante în acest domeniu, precum **Iașul acum 100 de ani prin ochiul presei** (2010), **Teodor Al. Munteanu. Popas în timp** (2013), **Durerea mea numără 33** (2014), **Oreste Trafali. Uitare-n neuitare** (2015). Autoarea lor este și redactor literar la revista **Constelații diamantine**, din Craiova. În convergența acestor perspective, aparținând îndeosebi istoriei și criticii literare, se înscrie și volumul **Smulți de Covurlui**, axat pe descrieri limitate, dar larg ilustrate de cercetătoarea Livia Ciupercă.

Una din sursele cărții este inclusiv **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**, a lui George Călinescu, prin variatele citări ample din operele celor considerați în obiectivul critic. Avem de-a face atât cu încadrări în epocile acestor învățători puși în lumină ca scriitori și poeți, cât și cu specificul scrisului fiecăruia în parte. Fiorul naționalist românesc este omniprezent. Volumul este împărțit în șapte secțiuni care acoperă necesitatea de revalorizare a unor personalități din umbră, precum Ene I. Patriciu, Vasile E. Patriciu, Dumitru V. Țoni, Constantin Ștefăniu și Teodor Al. Munteanu, în vreme ce prin **Elogiul școlii haretiene** este scos din obscuritate avântul învățământului românesc de după Marea Unire, la urmă desfășurând cu sensibilitate restauratoare **Elogiul satului românesc**, ultima secțiune din cele prezentate.

Prin expunerea despre Ene I. Patriciu, ne este înfățișat un învățător însuflețit de cauza națională și inspirator, la rândul său al unui viguros elan identic al noilor generații. Nu prea diferit stau lucrurile cu Dumitru V. Țoni, după Marele Război. Constantin Ștefăniu este primul dintre acești pedagogi amintiți până acum, la care este observabilă o mai vastă dezvoltare a creativității literare propriu-zise. Nostalgia este nota sa poetică predominantă. **Elogiul școlii haretiene** se leagă de resuscitarea conștiinței valorilor acestui spațiu după Unirea cea Mare a României. Învățătorii sunt primii chemați, în acest context, să înfrunte precaritatea instruirii la nivelul întregii națiuni. În cele din urmă, este punctată fidelitatea lui Teodor Al. Munteanu pentru țara sa și importanța peste timp a memoriei de proveniență, specifică satului natal pentru constituirea creatorului român de literatură.

Prin volumul **Smulți de Covurlui**, Livia Ciupercă scaldă într-o nouă lumină apostolatul eroic al învățământului de la noi. Acesta e înscris pe traiectoria inimilor în formare, gata să preia și să prelucreze semnalele unor vieți pe cât de modeste aparent, tot pe atât de substanțiale spre finalitatea lor neabătută - restaurarea ființei românești.

Feher, Augustin. *Numele tău*
Galaţi: Axis Libri, 2016

A.G. Secară
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Cartea braşoveanului Augustin Feher care a oscilat mult între a-şi pune numele întreg pe carte, întru carte, sau să aleagă aproape pseudonimul D'Agustino, este (despre) o poveste de iubire, poate nu neapărat cu happy-end, dar aşa cum propune autorul, cititorul poate contribui la… eternitatea ei!

Cartea stă, mai mult decât aţi putea crede la început, sub semnul dialogului! Nu este o poveste plină de mister precum „Numele trandafirului”, romanul regretatului Umberto Eco: „Numele tău” este o mărturisire, fără pretenţii literare, după cum autorul se grăbeşte să declare! Dar literatura nu avut niciodată… pretenţii literare şi câteodată răsare de unde nici nu te aştepţi!

Dar aici trebuie să-i mărturisim ceva: omul este însetat de autenticitate, sub toate aspectele ei! Şi misteriosul D'Agustino – parcă este un personaj din romanul lui Eco! – asta dăruieşte cititorului: autenticitatea unei drame care poate fi asemănată în mic cu dramele trăite de menţionaţii în carte Julieta şi Romeo, Isolda şi Tristan, Virginia şi Paul ş.a.m.d.

După cum rezultă dintr-un poem fără… nume, Numele care contează de fapt este chiar Iubirea, Dragostea: „Seara, numele tău/ este icoana,/ rugăciunea de seară,/ perna pe care îmi aşez/ visele şi speranţele,/ pentru încă o zi,/ numele tău este/ Dragostea.”

Un alt poem se numeşte „Marea căutare”… Volumul ar putea fi considerat o Mare Rememorare a unei iubiri, expresia nedumeririi aproximative a oricărui îndrăgostit (vârsta chiar nu contează, probabil!) care se poate mira, uimi de faptul că dintr-o Mare Iubire poate rămâne atât de puţin, şi totuşi atât de mult! În anul 2016, când se împlinesc 400 de ani de la trecerea la cele veşnice, cu adevărat veşnice, a lui William Shakespeare, aceste versuri nu vă trezesc dorul pentru „Visul unei nopţi de vară”, pentru un „Antoniu şi Cleopatra”: „În zborul lui de-o clipă, cât trece prin viaţă,/ ar vrea să ştie totul, dar nu totul se-nvaţă.”?

Desigur, nu compară nimeni pe D'Agustino cu Shakespeare, important este să citeşti şi să scrii cu plăcere, cu iubire, ceea ce autorul şi recunoaşte direct şi indirect. Zice el: „Am trăit cu plăcere tot ce am scris”!

Anonimul şi anonima care s-au iubit – şi de pe urma acestei iubiri, iată, nu rămâne decât o carte! – vor rămâne doi martori ai Misterului Iubirii, ai tensiunii, ai rănilor: „Avem o rană fiecare/ pe care numai noi o ştim/ şi despre care, e firesc/ ca-ntotdeauna/ doar în şoaptă să vorbim”…

Da, cartea lui Augustin F. (un fericit şi el în felul lui!), este o şoaptă!

O şoaptă… Pe care mulţi nu o vor uita dacă vor şti, într-adevăr, să-şi iubească aproapele! Aproapele care îşi deschide inima, această cutie a unei anonime, a unor anonime, cu toate visele, dorinţele şi, evident, speranţele!

În ultimă instanţă, orice iubire se reflectă în altă iubire, potenţează orice altă iubire – spun unii psihologi!-, ba chiar inspiră şi alte arte (deosebite lucrările de grafică ale lui Teodor Vişan, care practic dublează imagistic universul cuvintelor)! Şi orice iubire n-ar vrea, desigur, să rănească altă iubire! Şi orice iubire, creştineşte vorbind, iartă altă iubire!

Şi, desigur, orice iubire este un labirint, din care mulţi nu mai ies, oricât ar regreta. Există un poem, intitulat „Marele regret”: „Mi-a rămas în ochi tristeţea/ după vremurile bune,/ când puteam să mai fiu vesel/ şi făceam atâtea glume./ Mâinile ce altă dată/ erau păsări speriate,/ au căzut deodată frânte/ şi vor fi pe veci legate./ Gura ce putea să spună/ vorbe dulci şi de iubire,/ s-a închis deodată tristă/ alte vorbe să-nşire./ Mintea ce întotdeauna/ nebunii putea să nască,/ a intrat într-o eclipsă/ şi nu poate să gândească./ Altceva nu am în mine/ decât locul în care ai stat,/ ce se umple-ncet şi sigur/ de regretul c-ai plecat.” (p. 85)

Cuvântul „regret” mai este întâlnit, poate fi, spiritul acestui cuvânt, un alt fel de a fi al cărţii, în strânsă legătură cu problema eternă a Timpului: „Nisipul care curge-n ornic/ este de multe ori nedrept,/ nu curge lin întotdeauna/ şi lasă-n suflet mult regret.” (p. 71)

Desigur, mulţi vor observa şi prozaicul acestei cărţi, mai ales prin prisma „Bonusului” din final, intitulat „Fata fără nume”, dar liricul, autentic, supravieţuieşte şi el, întotdeauna când este vorba de sentiment, iar nu de evoluţie literară.

„Iubirea-i zborul către soare/ al unei păsări ce-a fost/ închisă-n trista colivie,/ atâţia ani fără de rost./ E zborul către mândrul soare,/ şi chiar dorinţa de-a-i simţi/ încă o dată îmbrăţişarea,/ cu-o zi înainte de-a muri./ E teama pentru zborul mândru,/ ce poate fi frânt într-o zi,/ regretul că odată prinsă,/ din colivie va privi.”

Cred că poemul acesta, „Zborul”, este simplu şi semnificativ, pentru unele avataruri ale fiinţei umane, pentru care limbajul iubirii este, nu-i aşa, locul unde, doar nu am spus-o noi, Fiinţa odihneşte, se ascunde, neliniştește…

Ciupercă, Livia. *Teodor Al. Munteanu: Restitutio*
Iași: StudIS, 2017

Dorina Bălan
șef birou, Catalogarea colecțiilor. Control de autoritate, Biblioteca „V.A. Urechia”

Pasiunea redutabilei scriitoare Livia Ciupercă pentru cercetarea și documentarea meticuloasă asupra trecutului nostru cultural, al personalităților gălățene, de unde își trage seva și originile și domnia sa, este cunoscută de noi, locuitorii de la malurile fluviului binecuvântat, dar și la nivel național. Iată că printre lucrările monografice dedicate studiului biobibliografic al celor de la Dunărea de Jos, astăzi ne aduce la lumină o figură marcantă pentru secolul al XX-lea, o personalitate născută în comuna Smulți a Covurluiului.

Lucrarea *Teodor Al. Munteanu: Restitutio*, apărută la Iași, în anul 2017, vine să o întregească pe prima, dedicată aceluiași iubitor de jurnalism și poezie, după ce în anul 2013 i se recunoaște autoarei, de către conducerea Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, valoroasa muncă realizată pentru aducerea la lumină a acestei personalități uitate, prin **Premiul „Restitutio”**, pentru volumul *Theodor Al. Munteanu. Popas în timp*.

Domnia sa nu a abandonat munca și a continuat cercetarea asupra operei celui care, deși absolvise Teologia, așa cum își dorise mama sa, se dăruiește cuvântului ca scriitor, poet, dar mai ales ca jurnalist, fiind ultimul secretar de redacție din perioada interbelică a revistei *Convorbiri literare,* format la școala reputatului istoric literar I.E. Torouțiu. Investigația literară pe urmele amprentei lăsate de Teodor Al. Munteanu se realizează, spre mândria noastră, în arhivele Bibliotecii „V.A. Urechia” unde găsește, în donația făcută bibliotecii de către soția gălățeanului, un manuscris dactilografiat a cărui analiză constituie punctul de plecare al actualei lucrări.

Monografia este structurată în două părți. În prima parte, intitulată *Poetul și Poezia*, este analizat și transcris volumul de versuri *Ultimul salut,* necunoscut publicului, pe care doamna Livia Ciupercă îl aduce la lumină, pentru că o mare parte a poeziilor este inedită. Meticulozitatea cercetătoarei nu se dezminte, motiv pentru care confruntă poeziile actuale cu cele publicate, apărute în volumele tipărite sau în publicațiile seriale ale vremii. Așa cum constata autoarea, care însoțește transcrierea fiecărei poezii cu profesioniste comentarii realizate din perspectiva criticului literar, poetul Teodor Al. Munteanu, cel legat de glia Covurluiului, zugrăvește „momentul când va primi liniștea mult dorită” în ultimul său poem nepublicat, *Amurg de toamnă*:

Ușor, ca-ntr-un descântec, pe praguri de aramă
Cocorii leagă stoluri să-și care vara-n larg,
Frânturi de stinse șoapte se smulg din tâmpla serii,
Alunecă prin toamnă, se clatină, se sparg.

Periplul propus de autoare continuă în partea a doua a lucrării unde, sub titlul *În ceasuri de singurătate*, vom face cunoștință cu pagini din jurnalul autorului, gândurile sale simțite și neîmpărtășite. Una dintre pagini este de un patetism rar întâlnit, ilustrând sentimentele sale față de cei care l-au crescut: „Am primit un colet de acasă, cu alimente, din puținul lor, în aceeași cutie de lemn pe care le-am trimis-o eu înainte de sărbători cu îmbrăcăminte, așa cum fac de altfel de când mă știu... câte necazuri au avut de îndurat ca să crească 6 copii și să le facă un rost. Parcă au fost amândoi din stâncă.”

Demersul exploatării valoroaselor lucrări existente în fondul Bibliotecii noastre, la Colecții Speciale, dar și a documentelor din arhivele Bibliotecii Academiei Române, Muzeului Național al Literaturii Române și din presa vremii este materializat prin redarea în carte, prin copii, spre aducere la cunoștință a celor interesați, încercând să se constituie, așa cum își dorește autoarea, într-un „gest recuperatoriu, în memoria unui scriitor cunoscut prea puțin – sau uitat.”

Actuala lucrare a prozatoarei și omului de cultură Livia Ciupercă face dovada unei reale munci de documentare și demonstrează din nou, dacă mai era nevoie, că este un cercetător pasionat și perseverent al unor teme majore ale spiritualității locale.

Necula, Georgiana. *Poemele inimii*
Galați: Zigotto, 2017

Anca Stan
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Georgiana Necula scrie poezie, iar dorința ei de a compune s-a ivit într-un moment în care sufletul i-a tresărit și a suferit în același timp, la aflarea unei vești triste despre o persoană apropiată. Poate că de aceea gândurile și ideile sale se îndreaptă către Dumnezeu – vezi volumul „Gânduri către Dumnezeu”, către Univers - volumul „Inspirații celeste”, aspirând să acceadă spre forța divină căreia i se dezvăluie și i se destăinuie în profunzime.

Cel mai recent volum de poezii, intitulat „Poemele inimii”, a apărut în 2017 la Editura Zigotto din Galați și se adresează tot Divinității, credinței adevărate, iubirii absolute de Dumnezeu și de oameni.

Metafora din titlu - „Poemele inimii” - anticipează și dezvăluie credința, sentimentele și trăirile autoarei în raport cu sine însăși, cu Dumnezeu și cu Universul.

Cartea, având o „Prefață” semnată de conf. univ. dr. Alina Beatrice Cheșcă și o „Postfață” - de Aldyn Alexander, cuprinde 50 de poeme și debutează cu o scriere amplă, de 120 de strofe, omonimă cu titlul.

Această primă lucrare este un poem remarcabil, adresat lui Dumnezeu, dar în egală măsură tuturor acelora care i-au marcat existența: „Păstor cu dor de tot ce-i sfânt,/ Trimis ești pe pământ,/ Cu misiunea îngerească,/ Să tot petreci cântând.”... „Că tu pe toți ne-ai cunoscut,/ Și ne-ai iubit mereu,/ În fiecare-ai pus un bob,/ Din sfânt cuvântul tău.”

Întregul poem este o adresare directă către Divinitate spre a cărei mântuire și împăcare aspiră autoarea, invocație retorică, realizată prin pronumele la persoana a II-a „tu” și prin verbe la imperativ prin care se creează o atmosferă intimă, apropiată, familiară: „Tu, hrana mea cea vie ai venit.”; „Tu vrei ca inima să îmi rămână vie/...”; „Iar tu, mă așteaptă, și crinii-nfloresc!”; „Vino părintele meu drag,/ La noi în parohie,/ Și dă-mi din zâmbet și din ochi,/ Îmbrățișări o mie.”

Poezia religioasă este un gen de poezie abordat doar de autorii care, în afara talentului și a inspirației de moment, beneficiază de capacitatea de a medita. Iar în cazul autoarei acestui volum este vorba de o adâncă meditație spirituală. Acestor trăsături li se alătură o anumită latură a educației primite, în primul rând în familie, la care se adaugă convingerile sufletești ale domniei sale, credința reală și viața petrecută cu respectarea perceptelor credinței ortodoxe.

Din întregul volum de poezii reies: credința, speranța, apropierea față de Dumnezeu și frumusețea interioară a autoarei, dragostea și iubirea ei față de oameni, minunea rugăciunilor și drumul către Dumnezeu.

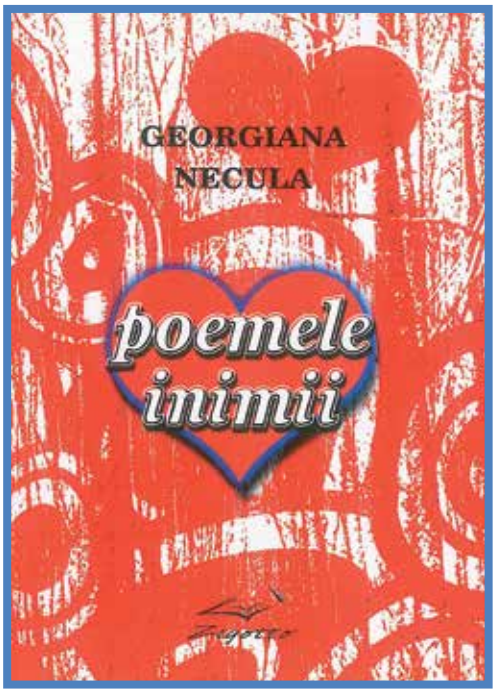

Codreanu, Lina. *Chemarea apelor*
Iași: Junimea, 2017

Simona Milica
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Opera literară a Linei Codreanu continuă să ne surprindă și să ne încânte cu fiecare apariție editorială, iar de această dată publicul gălățean este invitat să lectureze ultimul roman al domniei sale, „Chemarea apelor” publicat în 2017 la Editura Junimea din Iași.

Lina Codreanu s-a inspirat adesea, în creațiile sale, din lumea zonei moldave și în special a meleagurilor natale ale Galațiului. Faptele mărunte ale vieții rurale capătă importanță și valoare simbolică, devenind adevărate evenimente care determină destinele eroilor, iar acțiunile și obsesiile acestora reliefează puternic trăsăturile lor de caracter.

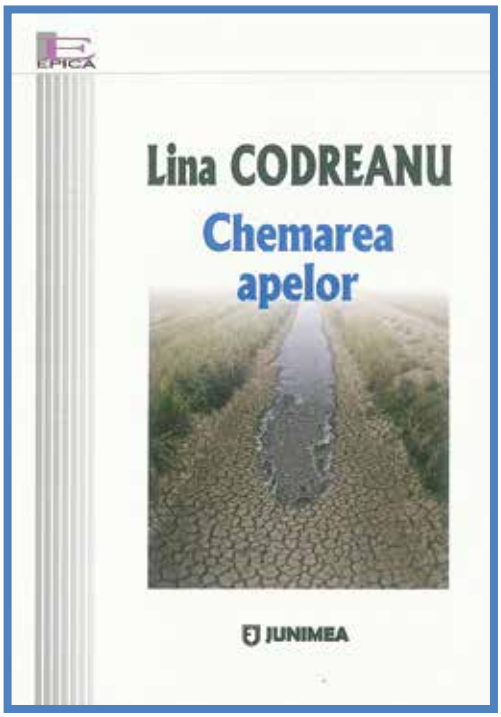

În romanul „Chemarea apelor”, scriitoarea ne introduce în realitatea dramatică a unui sat de pe malul canalului din Valea Macului, ținutul Mândreștilor de Galați. În cele patru capitole ale cărții, cititorul devine părtaș la zbuciumul unei comunități restrânse, greu încercate de viață. Lipsa apei face ca traiul din sat să fie unul sărac și deprimant, astfel că oamenii își duc existențele tragice într-un ținut parcă rupt de lume: „Seceta puse stăpânire pe lanuri, uscase albia pâraielor și îneca respirația oamenilor” (p. 38). Autoarea pare că dorește să-l familiarizeze pe cititor, chiar din primele pagini, cu nevoile și durerile personajelor, dar și cu obiceiurile locului. „Uscăciunea din aer, fierbințeala păguboasă asupra pământului și grija zilei de mâine le zdrobeau puterile oamenilor și le striveau visul ghiftuielii” (p. 25). Foametea făcuse ca pe firul pârâului Geru fierturile din troscot și frunze de salcâm sau „popușoi” fierți în zeamă de pătrunjel să devină bucatele de soi ale caselor. Copiii, în disperarea molipsitoare a bătrânilor, modelau și jeleau Caloieni, iar în biserică se țineau slujbe de rugăciune pentru aducerea ploii.

După dezlegarea baierelor cerului, la început ploaia venind ca o binefacere, ulterior căpătând formele unei urgii, localnicii, amuțiți sub vălul speranței, înfrigurați și uzi, încep să evalueze dimensiunile dezastrului. După trei zile de doliu comunitar și o ploaie mocănească agasantă viața intră pe făgașul știut, iar oamenii își continuă traiul într-o tradițională banalitate, caracterizată de monotonia și lentoarea întâmplărilor. Fără o structură epică propriu-zisă și cu o multitudine de personaje, romanul pune cititorul în fața unei realități triste, caracterizată printr-un conservatorism străvechi al locurilor și al oamenilor.

Talentul de povestitor, iscusința de a portretiza satul românesc, cu caracteristicile sale definitorii care rămân valabile și astăzi, extraordinarul simț al limbii – toate acestea sunt doar câteva dintre atuurile cu ajutorul cărora Lina Codreanu își cucerește iremediabil cititorii.

Drăgoi, Eugen. *La izvoarele Covurluiului: Studii de istorie ecleziastică*. Vol. 1

Galaţi: Partener, 2017

Leonica Roman
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Prin volumul *La izvoarele Covurluiului*, Prea Cucernicul Părinte Eugen Drăgoi aduce la lumină mărturii ale vieții religioase din arealul Dunării de Jos, mai precis de pe meleaguri gălățene.

Această lucrare este o antologie de articole și studii cu privire la biserici și evenimente ecleziastice, situate, respectiv desfășurate în perimetrul județului Galați. Primul volum cuprinde informații inedite, dar și materiale publicate în perioada 1986-2016 în diverse reviste laice și bisericești, acestea fiind revizuite și completate cu noi documentări și referințe bibliografice.

Volumul este împărțit în două secțiuni. Prima secțiune, intitulată *Efigii creștine… Acolo unde Dunărea îmbrățișează Siretul*, cuprinde 18 studii în care sunt prezentate biserici și evenimente ecleziastice din orașul Galați, iar a doua secțiune, *Adăstări în „oaze” bisericești covurluiene*, cuprinde 12 studii în care sunt descrise biserici rurale din fostul ținut al Covurluiului, fie ele funcționale sau dispărute în negura timpului.

În *Nota autorului*, părintele Eugen Drăgoi arată intenția de a continua aceste studii cu cel puțin două volume pentru a le oferi „celor interesați de trecutul bisericesc al fostului ținut Covurlui”.

În prefața intitulată *O lucrare de mult așteptată*, semnată de prof. Cristian Dragoș Căldăraru, directorul Muzeului de Istorie „Paul Păltănea”, este scoasă în evidență atât personalitatea autorului, a părintelui Eugen Drăgoi, un „neobosit cercetător științific”, cât și importanța acestei lucrări ce se constituie „într-o radiografie istorică a lăcașurilor de cult ortodoxe din Galați și din fostul ținut Covurlui”.

Prima secțiune se deschide cu un breviar istoric al Arhiepiscopiei Dunării de Jos care începe cu afirmații referitoare la prezența creștinismului timpuriu pe aceste meleaguri având la bază dovezile arheologice găsite în zona Bărboși, aflată la sud-vest de municipiul Galați, acestea fiind cele mai vechi mărturii creștine de pe teritoriul țării noastre. Studiul continuă prin trecerea în revistă a tuturor ierarhilor care au păstorit în această eparhie, plecând de la primul ierarh, episcopul Mechisedec Ștefănescu, și până la Înalt Preasfințitul Arhiepiscop dr. Casian Crăciun, actualul eparh al Dunării de Jos.

În studiul *Sfântul Apostol Andrei la Galați? O tradiție uitată*, părintele Drăgoi cercetează și analizează o mărturie potrivit căreia Sfântul Apostol Andrei ar fi ctitorit lângă Galați prima biserică pe pământ românesc. Un alt studiu care îl are în atenție pe Andrei, ucenicul cel întâi chemat, este *Apostolul peregrin și geneza unei sărbători* în care autorul subliniază motivele care au dus la alegerea Sfântului Andrei ca ocrotitor spiritual al Galațiului.

Autorul aduce mărturii istorice valoroase în studiile dedicate unor biserici gălățene, cum ar fi: „Sfinții Voievozi Vechi”, „Sfântul Dimitrie”, „Sfântul Spiridon”, „Buna Vestire”, „Schimbarea la față”.

În cea de-a doua secțiune a cărții părintele Drăgoi își îndreaptă atenția în studierea bisericilor din zone rurale ale județului Galați, precum: Slivna, Frumușița, Roșcani, Oancea, Băleni, Smulți, Cuca, supunând atenției cititorilor unele mărturii mai puțin cunoscute, precum și documente inedite.

Deducerile domniei sale au la bază o bibliografie vastă asupra căreia s-a aplecat sârguincios pentru a scoate la iveală fapte, întâmplări, personalități marcante care au trăit sau au poposit în acest colț de lume de la Dunărea de Jos și nu numai.

Fără îndoială, lucrarea de față poate fi considerată un important punct de reper pentru cei interesați de istoria ecleziastică a fostului ținut Covurlui.

Ghica, Vasile. *Spovedanii în oglindă* București: Detectiv literar, 2017

Cătălina Șoltuz
responsabil, Filiala nr. 2 „Paul Păltănea”

Cunoscutul scriitor, dascăl remarcabil și om deosebit și discret, Vasile Ghica este o personalitate a străvechiului târg din Tecuci, care prin pasiunea sa pentru scris și semeni a încondeiat o operă literară deosebită, ca un dar pentru minte, inimă, literatură și viață.

„Întreaga operă scrisă a domnului Ghica este o parte din visteria cultural-spirituală a vieții sale, în care navighează peste „valurile” existenței cu „pânzele” sus, dând prioritate pasiunii sale pentru formarea continuă a semenilor în duhul și lirica culturii” așa cum aprecia Arhiepiscopul „Dunării de Jos”, Casian, în prefața cărții „Pe meridianele criticii literare”, apărută în 2015.

Cărțile domniei sale contribuie la îmbogățirea patrimoniului cultural, educațional și spiritual al literaturii noastre, care oferă tradiției valoare continuă, născută din credința pură și mereu înnoitoare, moștenită de la strămunii săi.

Cel mai recent volum al domnului Vasile Ghica, intitulat *„Spovedanii în oglindă”*, a apărut anul acesta la editura bucureșteană Detectiv literar și reprezintă o minunată carte de amintiri, trăiri, politică, filosofie, istorie și, nu în ultimul rând, este o carte plină de un umor specific autorului. Pe parcursul celor 189 de pagini descoperim viața scriitorului, a neamului său și chiar realități ale sufletului românesc. De la amintirile copilăriei trăite în satul românesc pur până la realitățile zilelor actuale, Vasile Ghica face o incursiune plină de umor prin intermediul căreia îl cunoaștem ca un om plin de credință și bunătate față de semenii săi.

Cele 15 spovedanii ale autorului nu sunt spovedanii în adevăratul sens al cuvântului, ci reprezintă un dialog al acestuia cu sine însuși. Cu pasiune și artă scriitoricească, Vasile Ghica expune condiția umană care este disecată cu bisturiul unei gândiri ascuțite, precum și calitățile, dar mai ales metehnele celor din jurul său.

Chiar motto-ul cărții: *„Amicus Plato, sed magis amica veritas”/Mi-e prieten Platon, dar mai prieten mi-e adevărul”* reflectă esența fiecărui cuvânt, propoziție sau frază din carte.

„De ce spovedanii în oglindă?”

- Pentru că prima piatră pe care o arunci în viață trebuie să se îndrepte spre tine însuți. Trebuie să răspunzi la cea mai simplă întrebare: Cine ești?

- Atunci voi încerca să aflu mai multe despre cine sunt, dar să și descifrez neliniștile transmise de lumea prin care am trecut și mai pâlpâi încă. Vreau să spun adevărul gol-goluț despre mine, dar și despre alții. Despre români, dar și despre semenii noștri de alte etnii. Vreau să mă eliberez și poate chiar să mă lămuresc!” afirmă Vasile Ghica.

Copilăria, un tărâm plin de amintiri, este amintit cu nostalgie de către autor, în una din spovedaniile de început. Deși aflat la o vârstă respectabilă, scriitorul Vasile Ghica trăiește la timpul prezent realitățile vitale ale sufletului românesc: *„Nu este zi lăsată de la Dumnezeu, în care gândurile mele să nu o ia razna, spre frumoasele dealuri, spre colegii mei de joacă și spre minunații oameni de atunci! Dacă o păstrezi mereu în tine, nu îmbrătrânești niciodată!”*

Adolescența, studenția și tinerețea sunt conturate sub forma unor file de jurnal, în care îl putem descoperi pe omul Vasile Ghica fidel semenilor săi prin fapte și care a reușit să aibă o existență echilibrată și demnă.

De asemenea, perioada de profesorat a autorului este redată în momente pline de întâmplări petrecute în diferite localități, în special în Matca. Pentru domnul Vasile Ghica misiunea de dascăl a fost și este o chemare sacră, o pasiune imensă. Profesorul Ghica, prin tot ce a lucrat și lucrează, este și rămâne o emblemă a locurilor umblate, un creator ancorat în lumea valorilor nepieritoare, iar la Tecuci și acum și la Galați știe să contribuie la renașterea moral-spirituală și culturală a semenilor.

Întâlnim relatări istorice, despre revoluția română, sau relatări filosofice, religioase sau poetice despre reușitele scriitoricești ale sale sau ale prietenilor, despre prietenii etnice și multe altele pe care vă îndrum să le descoperiți în această frumoasă și sensibilă carte. Poate că fiecare dintre noi ar trebui într-un moment al vieții să ne spovedim prin cuvinte în fața sufletului!

Recomand această carte tuturor celor care au curajul să se uite în oglinda sufletului lor. Este o carte care reflectă lumea de demult și cea în care trăim.

Vă felicit, domnule Vasile Ghica, pentru aceste „Spovedanii în oglindă”. Vă doresc sănătate și putere de a încânta cititorii și cu alte cărți valoroase!

Ene, Alexandru. *Umor la foc automat*
Brăila: Lucas, 2017

Mihaela Pavel
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Apărută la Editura Lucas în anul 2017, cartea „Umor la foc automat” la care facem referire freamătă de o mare diversitate a anomaliilor sociale, consemnate cu o voioșie sarcastică de către autor.

Pe parcursul celor 88 de pagini, scriitorul ne demonstrează că are stofă de luptător, vocația inșilor care refuză contemplația și preferă să coboare în mijlocul vieții sociale și culturale, rostindu-și direct și răspicat gândurile și opiniile, chiar și atunci când ele sunt critice.

Domnul Alexandru Ene nu este o albină fără ac. Numai că aproape peste tot înțepăturile pe care le practică sunt însoțite de un anestezic care le face formal mai puțin dureroase. Umorul Domniei Sale, nu demolează, ci doar încearcă să puncteze partea meschină a climatului contemporan, de multe ori însuși Domnia Sa, fiind „miza”, ca în catrenul „Dorință pentru iad”:

„De stau puţin să mă gândesc
Aș vrea un iad mai românesc.
Dar cauza nu este fala,
Ci să știu cum să fur smoala”

Nu mă îndoiesc, Domnule Ene, dacă vă propuneţi, veti reuși! Pentru că:

„Românu-i cel mai iscusit
Pe fața pământului.
Și-o s-ajungă ca să fure
Chiar și smoala iadului!”

În catrenul „Motivație” , spuneţi că:
„Gropile din municipiu
Cele mari și mititele
Au un rost: ca, în principiu,
Să cadă proștii în ele”.

Vă răspund că:
„De-aș gândi cine suntem
M-ar cuprinde un fior,
Că la câte gropi avem
Zici că-i ţara proștilor!”

Reușita catrenelor epigramatice ale Domnului Alexandru Ene constă în arta autorului de a-și organiza surpriza, ca doar prin câteva cuvinte, (lucru ce nu este deloc ușor) să-și surprindă și seducă în permanenţă lectorul, aceasta fiind de altfel și tehnica universală a acestui gen literar.

Reconfortant și împănat cu umor de calitate, volumul de față satisface aspirațiile de frumusețe morală și estetică ale cititorului. Este meritul autorului care ne-a oferit aceste pagini și căruia îi mulţumim!

Ene Alexandru

Ianuș Dinga, Mirela. *Alfabetul oglinzilor*
Iași: Opera Magna, 2017

Titela Trif
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Prin volumul de poezii ,,Alfabetul oglinzilor” apărut la Editura Opera Magna, 2017, dna Mirela Ianuș Dinga ne provoacă la poezie de bună calitate. Poeta are un suflet sensibil, bogat și plin, ca un miez de toamnă. Se pare că toamna o inspiră, trezind adevărate emoții, trăiri și sentimente, ca o licoare ce-i hrănește în permanență sufletul. Pentru poeta cu nume ,,muzical”, toamna este și un sentiment nedeslușit al scurgerii timpului:

,,Când tu credeai că-n miez de toamnă
eu pot schimba pe cale timpul
clepsidrele sfioase cheamă
c-a expirat de mult nisipul.”

Cele 63 de poezii ne îndeamnă la introspecție profundă, în care poeta pendulează între stările de dor, dragoste, meditație, solitudine și visare, prelucrând în versurile sale universuri interioare și exterioare pe care autoarea le așează într-un anumit ritm, măsură, rimă, folosind cuvinte și metafore cu înțelesuri variate.

Ca o componentă a naturii umane, nostalgia își face loc în sufletul autoarei și inevitabil, gândurile îi alunecă năvalnic spre locurile și timpurile copilăriei petrecute în comuna Cosmești, locul natal al poetei:

,,Ne legăna și vântul și cântecul de mierle
și nu știam că timpul gonește și nu spune;
uităm că nu contează nimic din toate cele
căci important e numai ce-n suflet îți rămâne.”

Universul metaforic creat de poetă este desprins parcă din sufletul fiecăruia dintre noi, incitându-ne prin bogăția de cuvinte, la adevărate stări emoționale pe care fiecare cititor le trăiește sub diferite forme. Imaginația și fantezia sunt pline de vigoare, astfel că lucrurile înconjurătoare pot căpăta semnificații cât mai diverse, datorită sensibilității poetei care mânuiește cu dexteritate metaforele, finețea versurilor punându-și amprenta pe întreaga creație poetică.

Expresii ca: ,,unghiuri ascuțite tânguie în oase / în schije de aripi ne loveam în oglinzi / nimburi sparte la tâmplă gemeau / fulgere-n mătănii / sughița parfumul dureros pe umeri / gândurile tale, în șeii viorii” ... etc., ne înfățișează o poetă cu o intuiție creatoare de invidiat, ce surprinde prin modalitățile estetice de exprimare și prin paleta de expresii de o remarcabilă profunzime ce dau un farmec deosebit acestor poeme, ca o formă de terapie pentru cititorii acestui volum de poezii.

Un simbol întâlnit și amintit repetat de poetă este clepsidra. Acest element se regăsește în majoritatea poemelor, ca și cum poeta ne îndeamnă să medităm la curgerea silențioasă și solitară a nisipului din clepsidră, în care sunt cuprinse toate etapele vieții, printre care și sfârșitul:

,,În odăjdii unde preoți fără chip
înțeleg că suntem devorați de teamă
când clepsidra sumbră naște din nisip
monstrul ce pe nume rând pe rând ne cheamă.”

Dincolo de versuri, de imagini, de trăiri redate cu multă sinceritate și sensibilitate, veți descoperi, dragi cititori, o poetă care trăiește prin și pentru poezie, dar și ce se ascunde în sufletul și inima Mirelei Ianuș Dinga.

Prin urmare, vă recomand să priviți în oglinzile magice ale poetei Mirela Ianuș Dinga, să descifrați alfabetul emoțiilor, cuvintelor și să vă bucurați din plin de poezie.

Zăvoiu, Ștefan. *Caranfilii*
Iași: PIM, 2016

Denisa Albescu
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Înainte să devină scriitor „cu normă întreagă”, dl Ștefan Zăvoiu și-a dedicat o viață educației elevilor, fiind profesor de limba și literatura română. Cele 2 cărți editate de scriitor - „Histrion la gurile Dunării (2005) și „Ego-alter ego sau Întoarcerea la Isarlâk” (2011) - nu au fost suficiente pentru cititorul zilelor noastre. Așa că, dl Ștefan Zăvoiu ne surprinde cu un nou roman – „Caranfilii”, apărut la Editura Pim, Iași, 2016.

Caranfilii este mai presus de toate, o cronică de familie, bine scrisă, în care autorul abordează un stil curat, lejer, cursiv. Când începi să citești „Caranfilii”, ai senzația că asculți una din poveștile pe care ți le spunea bunicul seara, la gura sobei. Farmecul copilăriei, nostalgia și amintirea locurilor dragi, toate poveștile legate de oameni dragi care nu mai sunt în viață, îndeamnă cititorul la meditație și lectură.

Structurat în două părți, romanul este dedicat copiilor și nepoților domniei sale *„spre cunoaștere și înțelegere a ceea ce a fost, a ceea ce este...”* Avem în față un roman care pe ici, pe colo, ne duce cu gândul la „Moromeții”, o altă capodoperă a literaturii noastre. În cele peste 300 de pagini, autorul nu se împiedică în detalii, cartea se citește ușor, ca o lectură de weekend.

Autorul redă un mod de viață într-o comunitate, cu personaje bine conturate, în care amintirile legate de copilărie, de anii de școală, de perioada liceului, de primele iubiri, de anii frumoși ai tinereții, sunt expuse de autor într-un joc de cuvinte care îi va fascina cu siguranță, pe cititorii acestui roman.

Trei generații din familia Caranfil sunt puse sub lupă. Trăiri, frământări, speranțe, iubiri, pierderi... toate sunt povestite cu măiestrie de autor. Marincea și Marinca Caranfil, țărani de lângă Dunăre, încearcă să le facă un rost în viață copiilor lor. Îi urmărim pe aceștia cum cresc și cum fiecare o ia pe drumuri diferite.

Un alt personaj amintit de autor este Marin Caranfil, care va deveni învățător în Titcov, un sat uitat de lume și care își va dedica întreaga viață unui singur scop, al educării oamenilor „... *Am la Titcov tot ce-mi trebuie: o familie, o casă în curtea școlii(sau o școală în curtea casei), bătătura plină de păsări, porci în baltă și două vaci în grajdul de dincolo de pomusteaua casei. Mai presus de toate mă bucur de respectul și - aș zice - de dragostea băltăreților fiindcă eu am fost primul lor dascăl și cel care le-a ridicat clădirea școlii atunci când nimeni nu mai credea în această minune...*”

În acest roman există o relație tată-fii bine consolidată. Dovadă, cei trei copii ai lui Marin aleg aceeași profesie, cea de dascăl. Fiul cel mijlociu, Nucu, este sub condeiul autorului până la maturitate. Ca orice tânăr, și Nucu întâlnește iubirile acelea, care se nasc într-o zi în viata noastră, ne umplu de lumină, uneori rămân în noi pentru mult timp, alteori sunt doar trecătoare.

Avem în față trei generații. O generație se naște și crește, în timp ce alta părăsește această lume, cu zâmbetul pe buze și cu mulțumire în suflet. O cronică de familie ce merită citită, în care se amestecă tradițiile, iubirea, prietenia, războiul, pasiunile și munca.

Romanul conține toate ingredientele necesare pentru o lectură plăcută, în care sunt prezentate admirabile povești de viață, cu amintiri care nu se înlocuiesc, ci se hrănesc cu altele.

Ene, Alexandru. *Fabule-povețe cu multe fețe*
Brăila: Lucas, 2015

Simona Ioan
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Volumul „Fabule – povețe cu multe fețe” scris de domnul Alexandru Ene și publicat la Editura Lucas din Brăila cuprinde 43 de fabule în cele 100 de pagini ale sale. Este o carte pentru cei mari, dar și pentru cei mici și, așa cum ne spune însuși autorul: „personajele din acest volum, deși sunt din lumea celor care nu cuvântă, sunt animate astfel încât ele dialoghează, vorbindu-le cititorilor despre calități precum hărnicia, modestia sau corectitudinea, dar și despre năravuri umane, hoția, perfidia, trădarea, neîncrederea, înșelătoria...”

După cum știm, fabula, ca specie a genului epic în versuri, se ocupă, prin conținutul său, de latura negativă a ființei umane pe care o critică, cu intenția de a contribui la cizelarea și chiar eradicarea acesteia. În principal, scopul fabulei este de a satiriza moravuri, deprinderi, concepții perimate, greșeli, trăsături de caracter negativ. Autorul abordează însă... pedagogic acest gen și găsește de cuviință să scoată în evidență și o serie de calități precum: hărnicia, modestia, corectitudinea. Fabulele sale aduc în atenția cititorului relaționări diferite în situații diferite, transpunând întâmplări din lumea umană în cea animală, dându-le necuvântătoarelor darul vorbirii pentru a putea spune adevăruri nu tocmai plăcute uneori.

Personajele fabulelor sunt cel puțin două (de regulă animale, dar și plante uneori) și întotdeauna unul este personajul care, prin atitudinea sa, accentuează pentru cititor spiritul de observație și conduce către morala fabulei. Din punct de vedere epic, în fiecare fabulă distingem trei secvențe: prima – o punere în temă a cititorului cu ce vietăți va avea de a face, împrejurările și contextul viitoarei acțiuni. „În livada lui Săndel / Stă pe o frunză un gândăcel / Încercând să se hrănească / Scormonind un ciot de iască... Si a trecut pe o crenguță / Unde stă o vrăbiuță.”(„Gândacul și vrăbiuța”, pagina 34). Această introducere, potrivit regulei, se consumă în trei strofe. Gândăcelul este îngrijorat că s-a trezit înconjurat de un stol de vrăbii care s-au așezat pe pomii din livadă și îi este frică să nu fie mâncat. Partea a doua, mai amplă ca dimensiune, o constituie dialogul „Văzând gândacu-ngrijorat / Vrăbiuța l-a întrebat / - De ce gâză mititică, / Îți este așa de frică? / Eu, cu ale mele surate, Suntem bine săturate. / Astăzi nu mâncăm gândaci, / C-am mâncat boabe din saci / De la moara lui Vasile, / Unde-am ciugulit trei zile.” În următoarele strofe se pregătește concluzia, urmarea acțiunii, pentru a se putea formula morala: gândăcelul, recunoscător, îi întoarce binele și îi spune de ce pericole să se ferească: să nu meargă în lanul de mei pentru că acolo este o vulpe: „Tot pe acest ogor / Se ascunde-un vânător / Care-mpușcă chiar din zbor. Partea a treia a fabulei, morala sau cugetarea care se desprinde este redată într-o formă concisă, o părere privitoare la existența umană : „Totdeauna prin credință / Frica n-are biruință! / Dacă vrei s-o definești: / Bine faci, bine găsești!”

Unele fabule sunt scrise strict pentru copii, iar altele au ca destinatari oamenii maturi. Lectura acestui volum ne oferă tuturor o lecție de viață, cu preponderență pentru educație, ne face să zâmbim și să încercăm să schimbăm, fiecare în limita posibilităților, lucrurile nelalocul lor.

Stănescu, Oma. *Be it so / În voia vremii*
Bloomington: Authorhouse, 2017

Simona Haidu
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Oma Stănescu, pe numele real Carmen Mihaela Stănescu, a terminat de scris cartea *În voia vremii* în anul 1981, în 2001 a revăzut și adăugit romanul, iar în 2007 a văzut lumina tiparului pentru prima oară la Editura Junimea din Iași. 10 ani mai târziu, în 2017, a apărut la Editura Author House traducerea în limba engleză a romanului, cu titlul *Be it so*, și semnată, simplu, Oma. Prezenta versiune în limba engleză este dedicată amintirii bunicilor materni, care au fost adevărații părinți ai autoarei și care sunt evocați în roman cu multă dragoste și nostalgie.

Romanul este unul autobiografic, de o franchețe debordantă, parcursul copilăriei și al adolescenței este recreat cu ajutorul jurnalelor intime pe care autoarea le ținea la acea vreme.

Copilăria este una tristă, presărată cu nenumărate lipsuri, emoționale și materiale, cu destrămarea familiei, cu boli, spitalizări și în cele din urmă infirmitatea. În ciuda vicisitudinilor vieții, ea era de cele mai multe ori cea mai bună elevă a școlii. A învățat la școlile din Bozioru – Buzău, la diferite sanatorii cu internat din Techirghiol, Piatra Neamț, la Liceul Economic pentru Persoanele cu Dizabilități din Constanța.

Viața abrutizată de analfabetism și băutură de la țară, de la Bozioru, este totuși de multe ori de preferat traiului alături de mama naturală și a soților succesivi ai acesteia.

Consemnarea atâtor episoade dureroase din copilăria și adolescența autoarei, rememorarea necenzurată a multor episoade urâte, pe lângă cele duioase, pare un exercițiu de sinceritate față de sine însăși, pe de o parte; pe de altă parte, reprezintă un catharsis, o purificare prin arta rememorării, prin tratarea în cheie ficțională a propriei *biografii*.

Cheia lecturii romanelor este aceea a topirii biografiei (*bios* și *graphos* – scrierea propriei vieți) autoarei în țesătura narativă care ne este oferită. Altfel spus, prin romanul acesta catharsisul are loc la nivel de individuație: înfruntarea, asumarea și depășirea condiției personajului central al romanului; frazele care sunt legate între ele printr-un fir al Ariadnei narativ o plasează pe autoare pe o poziție a grației scriitoricești: autori precum Ionel Teodoreanu și Marin Preda s-au folosit de propriile experiențe de viață (Teodoreanu în *La Medeleni*, Marin Preda în *Moromeții*) și le-au contopit în scriitura prozei tocmai pentru a da literaturii personaje încadrabile într-o tipologie a eroului.

Erou nu în sensul antic, grec al cuvântului, ci în sensul camusian, mai degrabă: înfruntarea și depășirea condiției. Care, în definitiv, duce la *catharsis*.

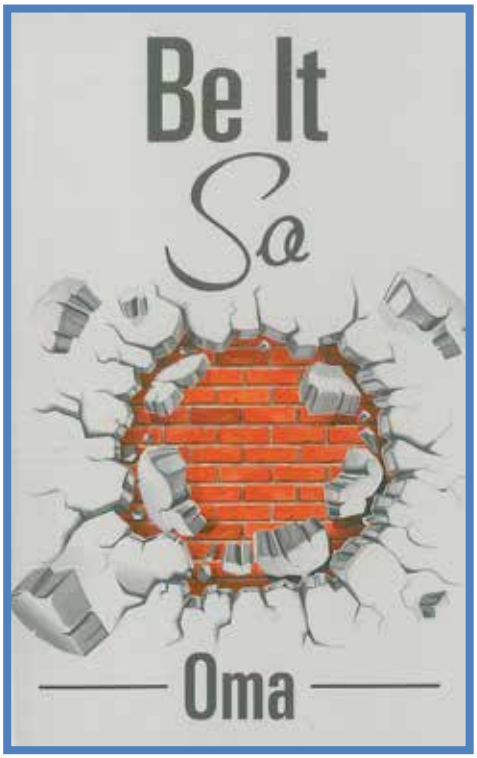

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME

Vasile Manole
epigramist

Noaptea bibliotecilor
Unii mai dormeau la școală
Că doar nu-i mare scofală,
Azi, schimbând a lor potecă,
Dorm deja în bibliotecă.

La aniversarea a 150 ani de la înființarea Colegiului „Vasile Alecsandri" (26 noiembrie 1867)
Răspândiți în lumea toată
Absolvenții C.V.A.,
Sunt o marcă garantată
Și pe ei puteți conta.

Regizorului Alexa Visarion la 70 ani, autorul cărții „Împotriva uitării"
A scris cartea preventiv
Ca femeile să știe:
Timpul este agresiv
Și va face doar regie...

Dnei Livia Ciupercă, autoarea cărții „Monografia comunei Smulți"
Azi sătenii vor să știe,
Că și ei sunt oameni culți,
În acea monografie
Cărturarii dacă-***s mulți***?

Dnei Corina Matei Gherman, autoarea cărții „La margine de meditație"
Cartea văd că vă susține,
Că de multe generații,
Știm că se plătește bine,
Când se dau și meditații.

Dlui Tănase Carașca, autorul cărții „Haz... fără necaz"
Azi timpul, de la caz la caz,
Îl poți petrece bând spirtoase,
Sau face haz fără necaz,
Decât să stai de lemn Tanase.

Dlui profesor Petru Iamandi, autorul cărții „O burtă de râs"
Cum englezește știe bine
Că-i excelent traducător,
Deja s-a depășit pe sine
Că ne-a tradus azi în umor.

Dlui Aurelian Ghelase, autorul cărții „Între epigrame și epitafuri"
Foarte mult scriam la „Buzunar"
Că pe-atunci eram citiți,
Până când în mod bizar,
Am fost toți... „buzunăriți".

Dnei Cezarina Adamescu, autoarea cărților „Eu și Dunărea", „Vocile Dunării", „Cronicar la Dunărea de Jos"
Se întâmplă uneori
Când talentul iată suie,
Ca muncind din greu din zori
Poți din cărți să-ți faci statuie.

Dnei Tudorița Tarniță, autoarea cărții „Câmpia din noi"
Azi „câmpia ce-i în noi"
Ce durează-o viață-ntreagă,
De nu ai bărbat de soi,
Mai rămâne și pârloagă.

Dlui Alexandru Ene, autorul cărții „Fabule. Povețe cu multe fețe"
Astăzi mulți ne dau povețe
Că-s așa de "înțelepți"…
Cine de la ei să-nvețe
Dacă-s toți analfabeți?

Dlui Ghiță Nazare, autorul cărții „Cronici optimiste"
Optimiști sunt din principiu
Toți acei din municipiu,
Începând cu domn' Nazare
Dacă nu i se năzare.

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME

Ioan Fărcășanu
epigramist

Scriitoarei Livia Ciupercă din Iași, autoarea volumului „Teodor Al. Munteanu-Restitutio”
S-aduci la viaț-un cărturar din trecut
Și să-l faci la contemporani cunoscut,
E-un gest de mare noblețe și valoare
Ce-aduce-n cultură o rază de soare.

Scriitoarei Violeta Daniela Mândru, autoarea cărții „Secretele magnoliei”
Din volumul prezentat
Ce l-am lecturat cu sete
Vă spun, sincer, n-am aflat
A (le) magnoliei secrete.

Scriitoarei Tudorița Tarniță, autoarea cărții „Câmpia din noi”
Când v-ați descoperit câmpia
În suflet cânta ciocârlia;
-I-adevărat, de-atunci trecut-a vreme
Dar pentru poezie e devreme.

Scriitorului Tănase Carașca din Tulcea, autorul volumului „Haz fără necaz”
Când peste tine vine vreun necaz
De ai umor, te superi și faci haz;
Tot la fel face și tulceanul scriitor
Ce vine la Salon cu un volum de-umor.

Scriitoarei Eleonora Stamate, autoarea cărții „Metamorfozele sinelui”
E-o carte de psihologie?
Sau poate de filozofie?
Cuprinde multe cugetări
Ce-nalță sufletul în zări.

Scriitorului și criticului literar Theodor Codrenu, autorul volumului „Lumea românească în zece prozatori”
E-o carte de-analiză literară,
E-un unicat în acest colț de țară
Cu prozatorii distinși național
Intrați în patrimoniul universal.

Scriitoarei Lina Codreanu, autoarea cărții „Chemarea apelor”
Apele mereu o cheamă la Galați
Dunărea, Siretul, Prutul îi sunt frați
Și-o-ndeamnă să le scrie într-o carte
Ca faima lor să meargă mai departe.

Scriitorului Ghiță Nazare, autorul volumului „Cronici optimiste”
În cartea sa plină de spirit și idei
Se vede-un iscusit și obiectiv condei
Care surprinde acte de cultură
Tratate-ntr-o ținută pe măsură.

Scriitorului Nelu Păcuraru, autorul cărții „Melancolicul”, în legătură cu titlul cărții
Citindu-i cartea nu te întristezi,
Din loc în loc chiar și umor mai vezi;
Cuprinde întâmplări, ba și povești
Pe care prin lectură le trăiești.

Scriitorilor Theodor Codreanu, Lina Codreanu, Nelu Păcuraru și Ghiță Nazare
Distinșii oaspeți scriitori de la salon
Au câte-un nume de român autohton:
Theodor, Lina, Nelu și cu Ghiță
Dezvăluie o românească viță.

Scriitorului și traducătorului Petru Iamandi, autorul volumului enciclopedic de umor „O burtă de râs”
E-o enciclopedie
Cum rar mai întâlnești,
Doar una dintr-o mie
Cărți la fel mai găsești.

Cătălin Domnițeanu, un vitralist gălățean în Canada

Corneliu Stoica
scriitor, critic de artă

Cătălin Domnițeanu, artistul despre care scriem în aceste rânduri, este un gălățean care a atras atenția și s-a remarcat în Canada prin arta vitraliului pe care o practică, o artă foarte veche, ale cărei origini se pierd în antichitate, dar a cărei dezvoltare a fost asociată îndeosebi cu răspândirea creștinismului, primele vitralii, în accepțiunea de astăzi a acestora, fiind create, după părerea unor specialiști, în Bizanț, la Biserica Sf. Hagia Sophia, în secolul al VI-lea. O artă care de-a lungul timpului a cunoscut perioade de înflorire sau de stagnare, de perfecționare a tehnicii de realizare, de ieșire din zona exclusivistă a bisericii și utilizarea ei și în edificii de cultură, bănci, baruri, restaurante, case private etc. Motivele prezente pe vitralii au evoluat și ele, de la cele religioase la cele laice. La începutul secolului al XX-lea, sub influența curentelor de avangardă, maeștrii vitraliști au găsit noi forme de exprimare în arta abstractă, au plăsmuit personaje stilizate, elemente de floră și faună reprezentate geometric etc. În zilele noastre, vitraliile sunt folosite cu succes și în arhitectura modernă, fiindcă ele, prin decorativismul lor, prin varietatea motivelor și prin cromatică, adăugă un plus de frumusețe și noblețe spațiului locurilor în care există.

Cătălin Domnițeanu

Cătălin Domnițeanu este de profesie inginer. A absolvit Facultatea de Mecanică din cadrul Universității „Dunărea de Jos" din Galați (1995). Pasiunea pentru artă l-a îndemnat să frecventeze, între 2000 – 2003, Școala de Arte din cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos", unde a studiat pictura cu profesorii Adrian Andone și Aurel Manole. Încă din anii studenției, vizitând lăcașuri de cult, a fost atras de vitralii, a fost fascinat de spectrul culorilor și de lumina filtrată ca mediu de comunicare. În paralel cu activitatea desfășurată ca inginer, a început o cercetare pe cont propriu a tehnicii vitraliilor, a citit literatură de specialitate, a experimentat, a restaurat ferestre vechi, a creat, reușind să pătrundă în tainele acestei arte. În 2004 a emigrat în Canada, stabilindu-se la Calgary, cel mai mare oraș din provincia Alberta, centru economic important, cunoscut pentru industria petrolieră foarte prosperă, unde a urmat și cursurile Institutului Tehnologic de Sud al Albertei (2012 – 2013), obținând o specializare în Industria petrolieră extractivă. În Calgary, Cătălin Domnițeanu a lucrat, între 2004 – 2010, la firma de vitralii Tiffany House, aflată la periferia districtului Kensington, unde, așa cum însuși mărturisește, *„a descoperit abundența de culori, transparențele și texturile variate ale sticlei pentru vitralii și unde*

The Battle of the Sexes, 91 x 152 cm

Space Matters a Statement, 107 x 81 x 11 cm

a putut să-și însușească temeinic tehnica Tiffany" de asamblare a fiecărei bucăți de sticlă cu folie de cupru, inventată de artistul și designerului american Louis Comfort Tiffany (1848 – 1933), cel care a revoluționat arta vitraliilor. În această tehnică, pe care acum o folosește în exclusivitate, a realizat mai multe lucrări, artistul dovedindu-se mult mai curajos, în sensul inventării vitraliului tridimensional, fapt care a uimit pe mulți.

Un ansamblu de lucrări inspirate din cultura și arta noastră populară decorează restaurantul românesc din Calgary, Bistro Maria. Elemente ale peisajului rural maramureșan, dansatori îmbrăcați în costume populare, torsada, coloane verticale de un verde organic inspirate de „Coloana infinită" a lui Brâncuși, obiecte etnografice, clopotnița, crucea dublă populează în mod simbolic suprafața acestor vitralii, creând o ambianță în care românii din Calgary să simtă atmosfera plaiurilor natale. Este remarcabil felul cum artistul a reușit să plăsmuiască imagini cu o amplă deschidere perspectivală și să redea palpitul vieții. Într-un vitraliu tridimensional („Space Matters: a Statement", 107 x 81 x 11 cm), prezentat în cadrul unui eveniment organizat de Observatorul Astronomic Rothney al Universității din același oraș, Cătălin Domnițeanu abordează teme cosmogonice și de mecanică cuantică. Este o compoziție complexă, cu conotații științifice și o vădită notă de mister, în care se simte parcă frământările materiei în univers. În „The Battle of the Sexes" (152 x 91 cm), Cătălin Domnițeanu transpune în material definitiv un proiect al mentorului și prietenului său, Irina Laird, conceput după o povestire rusească. Altele lucrări au ca temă emigrația, aglomerările urbane, universul copilului, omagiază anumite personalități ale artei românești, ca de pildă pictorul Ion Theodorescu-Sion, imortalizează scene mitologice și de basm, dezvoltă motive florale și geometrice, sau sunt create în cheie abstractă.

În 2016, Cătălin Domnițeanu a participat la evenimentul cultural „Celebration of Art (atelier Centrul comunitar Dalhousie, Calgary), realizând patru vitralii tridimensionale pe care le-a donat unui număr de patru școli: Dalhousie School, HA Cartwright, St. Dominic School și West Dalhosie Schol. Ele sunt un prilej de încântare și de bucurie estetică pentru elevii și cadrele didactice ale acestor instituții de învățământ. Artistul are o fantezie bogată, vitraliile lui sunt ingenios concepute, cromatica este vie, luminoasă și strălucitoare, iar desenul înscrie în spațiul plastic forme dintre cele mai plăcute. Dacă tehnica Tiffany, destul de complexă și care necesită multe operații, o stăpânește pe deplin, în legătură cu procesul de creație, artistul

mărturisește: *„Procesul creației este partea cea mai savuroasă. Am fost antrenat să mă simt bine în fața foii albe de hârtie. Volumele și fracțiunile plane prind contur între mine și hârtia albă înainte de a trage prima linie. Pornesc întotdeauna de la repere, stabilesc întâi ancorele: tema, recuzita, dimensiunile. M-am obișnuit să observ spațiul în componente care se asamblează precum un puzzle tridimensional. Vitraliul tradițional are delimitări precise. Tranzițiile nu sunt îngăduite, bagheta de plumb delimitează violent spațiile alăturate. Nu sunt permise tonuri la interfața dintre două teritorii, ca în pictură. Un univers dualist. Dar universul meu este de fapt o sumă de interferențe, evaporări, tranziții, degradări, disipații, influențe subtile care estompează granițele obiectelor până la irecognoscibil. De aceea am inventat vitraliul tridimensional. Elementele basoreliefului au nevoie doar de o încastrare parțială, lăsând liberă o parte din corpul lor. Această parte poate acum hoinări peste granițe. Desigur, am construit o imagine mult mai fluidă și mai independentă decat pot obține în realitate. Dar cine știe, poate chiar voi construi cândva un vitraliu fluid”.*

Before Vespers, 189 x 145 cm

Uptown - Downtown, 125 x 86 x 5 cm

Calitatea și noutatea lucrărilor lui Cătălin Domnițeanu, participarea la târguri de artă și expoziții, au făcut ca din acest an el să fie primit în rândul membrilor Asociației Canadiene a Sticlăriei Artistice din Canada (Glass Artists Association of Canada) și ai Mondial Art Academia (Franța), fiind onorat și cu premii acordate de The Society of Canadian Artist (Toronto, Canada) și de Contemporary Art Gallery Online (Annapolis, USA). De asemenea, este membru al Asociației Profesionale a Inginerilor și Geologilor din Alberta, ca și al Asociației culturale româno-canadiene din Calgary.

Cătălin Domnițeanu nu este numai un excelent vitralist, ci are și harul scrisului. A publicat proză în revistele: „Boem@”, „Milenium”, „Super Nova”, a inițiat Concursul literar S.F. „Duna Experiment” în cadrul Academiei de Vară Atlantykron de la Capidava, iar în 2014 a fost nominalizat la Concursul de Debut Literar UniCredit, ediția a VI-a, Secțiunea Roman, cu volumul „Messenger”. Deși aproape necunoscut în Galați, el este fără îndoială un artist care face cinste culturii românești din diaspora și un creator dornic să adauge valorilor perene ale artei propria sa contribuție.

Amintiri despre Muzeul de Artă Contemporană Românească

Mariana Tomozei Cocoș
critic de artă

De curând, în 2017, Muzeul de Artă Vizuală (numit Muzeul de Artă Contemporană Românească până în 1990) a împlinit 50 de ani de existență. Nu e lipsit de interes să rememorăm prima etapă a evoluției sale, cea între 1967-1990, fiindcă aceasta i-a stabilit specificul și recunoașterea pe plan național.

În 1965 autoritățile locale și naționale, din acea perioadă, au decis înființarea unui Muzeu de Artă în Galați. Trebuia să fie un muzeu de artă contemporană românească, în spațiul Palatului Episcopal. Până în 1967 au fost transferate o suită de lucrări, adăugate micii colecții existente deja. Organizatorul primei ediții a muzeului, deschis în vara lui 1967, a fost sculptorul Vasile Onuț. Din 1967 a devenit director și a condus muzeul până în 1990, scriitorul Nicolae Itu. Pot spune că deși profesiunea sa era filologia și nu arta, a știut să conducă muzeul într-un mod echilibrat, fără să se opună unor inițiative mai îndrăznețe ci, dimpotrivă, încurajându-le. Primul muzeograf a fost Natalia Huțanu, tânără absolventă pe atunci, care s-a format în cadrul acestei instituții, devenind unul dintre cei mai competenți în această profesie, destul de puțin cunoscută de publicul larg. Au venit, tot în 1967 și câțiva absolvenți de arte plastice: Angela Tomaselli, Eugen Holban, Ion Simion Mărculescu, Ingo Glass. Au lucrat aici câțiva ani, pentru ca apoi să se orienteze către alte instituții de învățământ sau cultură. Un moment important a fost venirea la Galați în 1971 a Mariei Magdalena Crișan, care a inițiat un tip de expoziție ce va avea un rol important în structurarea unui mod de lucru specific acestui muzeu: expoziții realizate în urma prospectării atelierelor artiștilor. Manifestarea organizată de ea, „Artistul contemporan și universul său" , va face cunoscută instituția noastră și îi va statuta un profil special în lumea artei contemporane românești. „Peisajul în arta contemporană românească", organizată de Natalia Huțanu în 1974, sau „Portretul în arta contemporană românească" - 1977, organizată de semnatara acestor rânduri, au urmat aceeași deschidere către cercetarea atelierelor de creație și o comunicare directă cu artiștii. Iuliana Turcu, sculptor, a realizat în 1976 o expoziție exemplară ca mod de expunere a sculpturii contemporane. Acestei echipe m-am alăturat și eu în 1974, un an mai târziu pictorul Gheorghe Andreescu, iar

Vernisaj „Portretul în arta contemporana românească" vernisaj 1977
N. Itu și Mariana Tomozei Cocoș

Viorica Pisică, Mariana Tomozei Cocos, Natalia Huțanu, Nicolae Itu

în 1982 sculptorul Alexandru Pamfil. În spațiul muzeului s-au deschis expoziții de anvergură, cum ar fi Ion Nicodim, Virgil Almășanu, Ilie Boca, Elena Haschke Marinescu și George Apostu, Adrian Podoleanu, „Grafica în Jugoslavia", Camil Ressu, Edouard Pignon, Olav Strome si multe altele.

Una dintre numeroasele reușite ale acelei perioade – datorată lui Nicolae Itu- a fost organizarea secției de artă decorativă cu un aranjament sonor, realizat de compozitorul Dumitru Capoianu, iar la sfârșitul anilor '80 de Adrian Enescu. Foarte diferite, piesele muzicale aveau ca sursă de inspirație piese centrale ale colecțiilor noastre de artă decorativă: „Focul" de Ariana Nicodim și obiecte de sticlă de diferiți autori contemporani, cu genericul „Cristale de sticlă". Din păcate, după 1990 s-a luat decizia demontării acelei secții și a fundalului sonor. Ani de zile numeroși vizitatori - foștii elevi care vizitaseră muzeul în acea perioadă - întrebau despre acest spectacol de sunet și lumină care-i impresionase.

O altă manifestare care avusese un succes deosebit, ani de-a rândul, a fost comentarea filmelor de artă de către muzeografi. Muzeul împrumuta de la Institutul Francez din București și un timp de la Ambasada Americană filme de artă, care, desigur, nu erau traduse în limba română. Ele erau proiectate duminica și publicul frecventa cu mult interes aceste cursuri în care muzeograful prezenta filmul (Matisse, Picasso, Vieira da Silva, pictori abstracți francezi, dar și alte personalități din istoria artei, cum ar fi Georges de la Tour, Frații Le Nain, Nicolas Poussin, etc...) după ce căuta cu febrilitate informații despre acești artiști. Era cu adevărat o provocare într-o perioadă când nu exista internetul și nici prea multe surse de informare pe plan local. Aceste duminici cu filme de artă se transformaseră în adevărate lecții de istoria artei, foarte apreciate de publicul gălățean și care au rămas în memoria lui mulți ani.

Nu existau întotdeauna fonduri suficiente pentru cataloage și de obicei acestea erau editate în alb-negru. Dar erau întotdeauna însoțite de studii serioase, realizate în urma unei cercetări privind tema propusă.

Lecțiile de desen cu elevi ai claselor I-IV erau de asemenea o practică obișnuită, care s-a soldat cu expoziții ale copiilor inspirate din picturi sau obiecte de artă decorativă expuse în muzeu. Era un mod de familiarizare cu arta contemporană care a avut efect. Natalia Huțanu îmi povestea că la deschiderea muzeului, în 1967, oamenii erau revoltați de lucrări cum ar fi cele ale lui Țuculescu, considerând că nu sunt opere de artă. Dacă în timp atitudinea publicului din orașul nostru față de ideea de artă contemporană s-a schimbat, sunt convinsă că acest lucru se datorează și existenței muzeului nostru.

Am preferat să mă refer la acea primă perioadă din istoria muzeului, fiindcă pentru mine ea a rămas ca reper de profesionalism în domeniul muzeografiei de artă și în același timp ca un reper de selecție și ierarhizare a unui sistem exigent al valorilor artistice. Ea a constituit o bază clară pentru evoluția lui viitoare și cred că poate fi în continuare un sistem de referință pentru următoarele proiecte și pentru modul de concepție al noului muzeu.

Despre Muzeu, despre muzeografie și muzeografi

În atenţia celor care mai cred în valorile autentice

Eugen Holban
etnolog

Din câte îmi amintesc eu acum, după mai bine de jumătate de secol de activitate muzeistică, cândva, un tânăr absolvent care solicita un post de muzeograf era foarte motivat.

Venea la Muzeu din pasiune pentru a îmbrăţişa o nobilă profesie. Venea bine pregătit profesional şi, în niciun caz nu venea doar pentru a ocupa un post în schema instituţiei, post care să-i asigure un venit lunar sigur şi un loc comod într-un oraş. Venea cu gânduri curate, hotărât să răspundă unor întrebări care îl frământau încă de pe băncile facultăţii. Vroia să se implice în modul cel mai cinstit şi responsabil în **cercetare**.

Se străduia să depăşească orice greutăţi care i se iveau în cale şi nu dădea niciodată înapoi în faţa unor piedici, oricât de mari şi neprevăzute ar fi fost. Îşi alegea imediat o temă de cercetare în cazul în care aceasta nu fusese aleasă mai înainte, chiar din timpul cursurilor universitare, şi apoi, luni de zile şi chiar ani, trudea la ea cu multă pasiune. Răsfoia cu atenţie bibliografia de specialitate, precum şi dosarele de arhivă, dar adevărata pasiune se manifesta în cercetările de teren, adică pe ulițele satelor – în cazul etnografilor – precum şi prin gospodăriile sătești. Acolo se întâlnea etnograful cu necunoscutul care se voia şi spera să fie neapărat cunoscut. Bucăţi de levicere şi covoare îl întâmpinau chiar de la intrare în locuinţele ţărăneşti. Erau fragmente din covoarele care au împodobit cândva pereţii camerei de curat, numită şi ***casă de oaspeţi*** şi care acum ajunseseră cârpe de aşternut pe jos. Dar şi din această ipostază „cârpele” mai transmiteau încă mesaje incitante din timpuri străvechi. Erau fragmente de hore rituale precum şi de surprinzătoare armonii cromatice care anunţau cu multe secole înainte ceea ce avea să descopere curentele moderne în secolele XIX şi XX şi care se încăpăţânaseră să persiste în timp, prin intermediul altor şi altor fire de lână strecurate cu migală printre firele de urzeală ale altor războaie de ţesut şi de alte mâini pricepute. Greu de precizat epoca din care proveneau. Dar etnograful găsea totuşi unele motive decorative care apăreau şi pe ceramica dacică, bunăoară bradul, brăduţul sau creanga de brad ori coarnele de berbec care astfel se localizau oarecum în timp şi spaţiu.

Apoi, lada de zestre şi, bineînţeles, ţesăturile de pe pereţii celor 2-3 camere gătite uneori ca pentru sărbătoare, mai ales în timpul marilor sărbători religioase ale anului. Şi nu se termina totul aici. Prin unghere mai puţin luminate, ascunse în bună parte vederii, apăreau, nebănuite, covoare şi levicere uzate, dar nefragmentate încă, ce aşteptau parcă să fie aruncate la gunoi. Dar numai în aparenţă. Se aştepta, ori mai bine zis, se dorea venirea unui salvator care să le reintroducă în circuit şi să le mai prelungească, măcar încă o vreme, existenţa. Erau ţesături moştenite de la o bunică ori de la o străbunică şi de care moştenitorilor le venea foarte greu să se despartă, chiar şi după ce obiectele fuseseră deteriorate oarecum de vreme şi nu mai puteau fi expuse pe pereţi. Şi iată că se întâmpla şi o astfel de minune. Covoarele uzate erau scoase acum din gospodărie, din ungherele în care fuseseră temporar dosite, dar nu pentru a fi aruncate la gunoi, ci pentru a fi introduse în circuitul muzeistic, adică în istorie, de fapt într-o altă viaţă, fiind supuse unui riguros regim de conservare şi în unele cazuri chiar de restaurare.

Interesul arătat de către cercetător faţă de „vechiturile”, uneori chiar şi fragmentate, manifestat mai întâi prin fotografiere şi fişare stârneau sensibilităţi gospodarilor care, inspiraţi fiind apoi de noua conjunctură ivită, deconspirau legăturile profunde care îi legau de aceste ţesături. Erau legături afective complexe, greu de decriptat, dar imposibil de ignorat. Discuţiile care se încingeau apoi între săteni şi cercetător, dezvăluiau adevărata identitate a obiectelor, identitate însoţită, bineînţeles, de multe taine ce veneau din timpuri îndepărtate şi care antrenau dezbateri aprinse între grupuri mari de săteni, de obicei între vârstnici, dar şi vecini ori rude.

Uneori aceste „cârpe”, fragmente de covoare, de levicere, ştergare… care au împodobit cândva

camera de curat în aşteptarea unor oaspeţi importanţi ai familiei, deseori chiar peţitori, erau obiecte valoroase pe care Blaga le-ar fi numit probabil „fragmente de veşnicie" şi de care sătenii nu se puteau despărţi prea uşor. Ce anume îi mai lega încă atât de temeinic de ele? Era amintirea bunicii ori a străbunicii, care le ţesuseră cândva, în nopţi lungi de iarnă, cântând balade şi doine ori povestind basme cu Feţi-Frumoşi şi Ilene-Cosânzene, pe vremea când ei copii fiind, se strângeau **ciorchine** în jurul războiului de ţesut, cu ochii aţintiţi spre imaginile care se încropeau, ca prin farmec, printre iţele războiului şi cu urechile „pâlnie" pentru a nu scăpa cumva vreo şoaptă din cele rostite de bunica. O lume minunată, situată la graniţa sau mai corect spus, la locul de întrepătrundere dintre mitologie şi arta ţesăturilor se înfiripase încă de atunci în mintea celor mici, lume care nu se putea şterge odată cu maturizarea pruncilor şi cu uzura fizică a obiectului. Din contra, trecerea timpului le conferea şi mai multă preţiozitate. Deveneau un fel de ***punţi spirituale între generaţii*** şi, de asemenea, foarte importante repere în timp.

Se completau fişe, se fotografiau obiecte şi obiective, se făceau planuri şi relevee arhitecturale şi erau selectate cele mai valoroase ţesături şi alte obiecte din interiorul gospodăresc pentru a fi transferate apoi treptat la Muzeu. În scurt timp un adevărat tezaur, format din obiecte de artă foarte valoroase din texte şi fotografii, un tezaur nebănuit până atunci de nimeni se constituia în colecţii şi în material pentru viitoare expoziţii, pentru studii şi cărţi. O lume care existase cândva foarte bine implantată în modul de viaţă al ţăranilor şi care ameninţată fiind cu dispariţia definitivă, era în sfârşit salvată! Directorul Muzeului Judeţean de Istorie de atunci, un adevărat savant, se încadrase şi el la această instituţie tot imediat după absolvirea facultăţii, fiind încadrat, mai întâi, ca muzeograf la secţia de arheologie, funcţie pe care o solicitase şi o dorise în mod sincer şi unde a trudit vreo 5-6 ani, timp în care a devenit un arheolog recunoscut în plan naţional. Apoi a fost promovat ca director fără nici un fel de „pilă" şi fără să dorească neapărat acest lucru, funcţie prin care nu şi-a neglijat nicio clipă meseria de arheolog, şi nu a mai părăsit-o până la pensie, chiar dacă spre final, căzut în dizgraţie faţă de autorităţi, a rămas, din nou, un simplu muzeograf. Nu a plecat deci nici atunci când a fost îndepărtat din funcţia de director, fiind **turnat** de un individ care râvnea la fotoliul său. A fost învinuit **că se închină**, adică ar fi comis o foarte gravă infracţiune! De fapt, era şi un bun creştin, poziţie din care a luat atitudine pentru salvarea de la demolare a Bisericii Precista în perioada în care majoritatea aculturnicilor care ocupau funcţii importante în instituţiile de cultură trecuseră de partea demolatorilor.

Dl I.T. Dragomir urmase mai întâi cursurile Seminarului Teologic din Buzău, apoi s-a înscris la Facultatea de Istorie din Bucureşti. „Binevoitorul" care îl turnase era bine informat din punct de vedere politic. Ca bun creştin, era sigur că se închină, că sfida adică ateismul „ştiinţific", disciplină obligatorie, mai ales pentru un profesor de istorie şi muzeograf. Un mare pericol pe vremea aceea.

Dacă i s-ar fi evaluat activitatea ştiinţifică depusă în acei mulţi ani de activitate muzeografică, domnul I.T. Dragomir era în realitate un adevărat ctitor al Muzeului de Istorie care a reuşit să impună instituţia în plan naţional, ajutând şi celelalte secţii să se relanseze. Dar pe cei de la Securitate nu i-a interesat decât varianta turnătorului.

Pe vremea aceea fiecare muzeograf adevărat îşi constituia propria sa colecţie şi nimeni nu îndrăznea să se atingă de ea, atâta timp cât titularul era în viaţă. Acum, orice amator cu tupeu şi cu „pilă" poate pătrunde pe schema Muzeului şi oricine poate deveni şi titularul unor colecţii. Ce mai contează competenţa şi cine a trudit pentru constituirea lor? Şi efectul negativ este dublu. Incompetentul, impostorul nu va putea prelucra în nici un caz materialul **furat**, la nivelul la care îl poate prelucra cel care l-a descoperit şi l-a studiat, adică cel care a trudit mulţi ani pentru descoperirea şi adăpostirea lui şi pe care îl împiedică să-şi exercite funcţia.

Şi nu doar truda trebuie pusă în calcul, ci şi pasiunea, competenţa şi dragostea pentru fiecare obiect selectat, adică responsabilitatea şi eficienţa ştiinţifică.

După ce a fost îndepărtat dl. Dragomir din funcţia de director, Muzeul Judeţean de Istorie parcă ar fi fost lovit de un crunt blestem, de o adevărată pacoste! Şi cred că nu-şi va reveni decât atunci când va fi numit ca director un alt proaspăt absolvent al Facultăţii de Istorie, foarte bine pregătit din punct de vedere profesional şi, bineînţeles numai după ce va trudi câţiva ani în funcţia de muzeograf, ca apoi, în urma unor merite ştiinţifice deosebite să fie promovat. Şi dacă este şi un bun creştin, poate să se închine fără nicio teamă, oricât consideră că este necesar. Va fi cu atât mai bine. Istoria poporului român înseamnă, în bună parte şi religie, iar ateismul „ştiinţific" numit şi „ciuma roşie", care a bântuit o jumătate de secol şi prin părţile noastre nu mai are acum nicio vlagă.

Domnul să-l odihnească în pace pe I.T. Dragomir, ctitorul Muzeului Judeţean de Istorie Galaţi.

Aşa să ne ajute Dumnezeu!

Cunoașterea prin rațiune pură în filosofia kantiană

Victor Marola
profesor, publicist

Opinia conform căreia filosofia modernă s-ar reduce la opera lui Kant este eronată, însă a afirma că gânditorii secolului al XIX-lea au fost influențați de kantianism, are valoare de adevăr. Au existat voci care considerau că gândirea filosofică universală se restrânge axiologic la patru autori: Platon, Aristotel, Kant și Hegel, ceilalți neavând suficientă originalitate. Chiar dacă mențiunea este forțată, are totuși un sâmbure de adevăr. Philip Stokes vede în gânditorul prusac „cel mai influent filosof de după Aristotel”[1], cu un loc binestabilit într-un oraș universitar nordic”[2] și cu o operă exponențială.

Opțiunea pentru tema aleasă spre abordare se sprijină pe câteva considerente:

1. Autorul atinge domenii dintre cele mai variate: de la filosofie la etică, de la pedagogie la geografie;
2. A fost gânditorul care a propus un sistem conceptual propriu;
3. A introdus ideea critică în demersul intelectiv;
4. Expune sistemul filosofic pe baza analizei și a deducției;
5. Dezvoltă tema rațiunii pure, cu impact asupra gnoseologiei moderne;
6. Tema cunoașterii prin rațiune pură se regăsește și în alte lucrări ulterioare, ceea ce dezvăluie preocupările de durată asupra acesteia.

Orice lector al scrierilor kantiene, oricât de începător ar fi, observă câteva noțiuni, alături de altele preluate și îmbogățite analitic. ‹‹A priori›› și ‹‹lucrul în sine›› sunt evidențiate în Critica rațiunii pure, asupra căreia von reveni și, de asemenea, imperativul categoric din Critica rațiunii practice. Apriorismul a făcut epocă în perioada romantismului german. Ceva independent (anterior) de experiența sensibilă poate fi cunoscut? ‹‹A priori›› are un rol în procesul cunoașterii? ‹‹Lucrul în sine›› devine cognoscibil sau menține metafizica în sfera dogmaticii scolastice? Iată, dar, câteva concepte (interogații) care trezesc atenția ori de câte ori se încearcă observarea cunoașterii prin rațiune pură.

Cunoașterea – necesitate ontologică

Domeniul gnoseologic a reprezentat palierul de interes major pentru Imm. Kant, persoană solitară, însă cu preocupări profunde în domeniul epistemologic. Pentru orice subiect uman, cunoașterea constituie o atracție, reflectând asupra lumii din apropiere, la spațiul terestru, la cosmos. Puține persoane și-au dedicat viața, căutând să înțeleagă problematica rațiunii umane în toate formele ei de manifestare. Pentru unii, cunoașterea reprezintă o cale spre progres, în vreme ce pentru alții, cunoașterea constituie o necesitate ontologică, iar această stare de spirit Kant a transmis-o de la catedra universității discipolilor săi, care l-au ascultat cu interes ori au descoperit-o prin lecturarea scrierilor sale.

Pentru filosoful prusac, cunoașterea era un ideal asumat, sub stindardul căruia a activat, cu un program de lucru de factură germană. Trei lucrări, patru – dacă este să adăugăm și *Prolegomene* – intră în sistemul gnoseologic kantian, însă dintre acestea se detașează *Kritik der reiner Vernuft*, scriere publicată în 1781, când avea 57 de ani, după o lungă perioadă de elaborare.[3] Publicând Critica rațiunii pure, „Kant a dorit să realizeze o judecată în sensul cvasijuridic al termenului, stabilind drepturile legitime ale rațiunii. În al doilea rând, dorește să evidențieze capacitățile rațiunii pure, care este rațiunea independentă (anterioară) de toate informațiile ce pot fi primite de experiența sensibilă.”[4]

Căutând să redea bazele procesului de cunoaștere, „Kant încearcă să integreze într-o

concepție unitară cele două poziții contrare ale teoriei cunoașterii din vremea sa, pe de o parte raționalismul lui René Descartes, pe de alta empirismul filosofilor englezi John Locke și David Hume. În acest scop, Kant face deosebirea între judecata analitică și cea sintetică. În cazul judecății analitice, adevărul derivă din analiza însăși a conceptului, fără a mai fi nevoie de experiment, respectiv de o percepție senzorială. În situația în care o analiză rațională nu este suficientă pentru a extrage adevărul și este nevoie de o observație senzorială sau experiment, atunci avem de a face cu o judecată sintetică."[5]

Semnificația rațiunii pure

Intenționând să realizeze prin scrierea sa o cercetare fundațională transcendentală, Kant înscrie problema rațiuniii pure în cadrul gândirii metafizice, încercând să reformuleze teoria metafizică clasică, pe care o consideră plină de incertitudini și contradicții. Fiind în centrul metafizicii tradiționale, rațiunea (*Vernuft*) devine astfel un obiect al cercetării sale, presupunându-și să determine imitele și validitatea acesteia în demersul cognitiv.[6]

Scopul deslușit din lucrarea sa fundamentală, atât pentru ontologie, cât și pentru gnoseologie, era examinarea critică a naturii rațiunii însăși. „Expresia ‹‹*rațiune pură*›› din titlul scrierii înseamnă ‹‹*rațiune à priori*››, adică ceea ce poate fi cunoscut prin rațiune, independent de orice element provenit din experiență."[7] Înțelegând poziția empiriștilor, privitoare la necesitatea experienței în procesul cunoașterii, profesorul din Konigsberg nu era dispus să accepte ideea că doar experiența este sursa sau temeiul cunoașterii. Altfel spus, nu acorda exclusivitate în acest proces.

Pentru Imm. Kant, rațiunea constituie „facultatea proprie de cunoaștere"[8], sediul unde se produce travaliul intelectiv, locul unde se realizează sinteza dintre datele oferite de sensibilitate și deducțiile proprii intelectului despre obiecte. Atât sensibilitatea, cât și intelectul sunt considerate surse ale cunoașterii umane. În procesul de judecare, rațiunea (speculativă) este facultatea care are capacitatea intelectivă de a opera à priori cu anumite relații logice, totuși unitatea rațiunii este diferită de unitatea intelectului. Rațiunea are o semnificație teoretică speculativă. Kant avea să întrebuințeze chiar și conceptul de rațiune pură speculativă sau rațiune speculativă „pentru rațiunea aplicată regresiv, constitutiv, transcendent și dialectic, care se referă la un obiect sau la concepție despre un obiect la care nu putem ajunge prin nicio experiență posibilă."[9]

Posibilitatea cunoașterii prin rațiune pură

În primele două paragrafe introductive din Critica rațiunii pure, termenul „cunoaștere" este întâlnit de șase ori. Dacă rațiunea pură este obiectul examinării sale, cunoașterea reprezintă procesul intelectiv laborios în care s-a implicat Kant nu numai în perioada profesoratului. Cunoașterea devenise o preocupare asumată, un efort intelectiv continuu, un crez care îl anima pe cel care avea să devină rector prin Decret regal și, ulterior, membru al Academiei din Berlin. De două ori apare noțiunea de cunoaștere în primul paragraf din introducerea lucrării sale, Prolegomene, ceea ce denotă interesul său pentru acest sector al existenței umane.

Finalizată în septembrie 1972[10], Prolegomene conține în cuprins o întrebare care atrage atenția: „*Cum este posibilă cunoașterea prin rațiune pură*?"[11] Acest titlu interogativ este o repunere în pagină a întrebării prime din programul său: „Ce pot să știu?" Ideea fusese exprimată și în Kritik der reiner Vernuft (1781): „Este, deci, cel puțin o problemă care reclamă o cercetare mai îndeaproape și care nu poate fi rezolvată imediat, la prima vedere: dacă există o astfel de cunoștință independentă de experiență. Si chiar de orice impresii ale simțurilor. Astfel de cunoștințe se numesc à *priori*..."[12]

Cunoașterea constituie o activitate intelectivă, complexă, sintetică, un proces de durată, respectând principiul continuității, însă raportându-ne critic, dar este și un scop propus, așa cum autorul precizează în Prolegomene că ar trebui să ținem la acea îmbogățire a cunoașterii prin metafizică."[13] Este posibilă cunoașterea prin rațiune pură? La această problemă care oferă dezlegarea altora, Kant solicită urmarea sau aplicarea metodei analitice. Presupoziția de la care pornește este astfel formulată: „există în mod real cunoștințe dobândite prin rațiune pură?" în concluzie, face referire la două științe din cadrul cunoașterii teoretice (matematica pură și fizica pură). Pentru Kant, cunoștințele pure à priori sunt reale și, totodată, întemeiate.

Întrebarea principală a filosofiei transcendentale a fost substructurată de Kant în alte patru întrebări :

1. Cum este posibilă matematica pură ?
2. Cum este posibilă fizica pură?
3. Cum este posibilă metafizica în genere?
4. Cum este metafizica posibilă ca știință?

Kant dezvăluie în Prolegomene că ,,dezlegarea acestor probleme reprezintă conținutul esențial al criticii." Analizarea chestiunilor mai sus indicate dă posibilitatea căutării surselor științelor ,,care ne sunt date în rațiunea însăși și de a cerceta și de a cântări în acest fel prin fapte capacitatea acesteia de a cunoaște ceva à *priori*".[14] Întrebarea kantiană, redată și de I. Petrovici: ,,…posibilitatea noastră de cunoaștere se mărginește oare numai la lumea fenomenelor, a simplelor aparențe?"[15], poate deschide calea unor răspunsuri mai amplu elaborate, pe baza judecăților de cunoaștere (= operații de punere în relație). Distingând între judecata analitică à priori de judecata sintetică à priori, Kant încercase – așa cum se exprima Heidegger în 1929 la Davos – să regândească metafizica.[16]

Arhitectonica rațiunii pure

În cea de-a doua parte a *Criticii* sale, intitulată *Metodologia transcendentală*, Kant alocă două capitole aspectelor legate de arhitectonica și teleologia rațiunii pure. Pentru a limpezi concepția despre rațiune pură, expusă în prima parte a scrierii sale fundamentale, Imm. Kant lasă contemporanilor săi în finalul scrierii un tablou general, mai precis o schemă a gândirii sale, o structură recapitulativă de idei, deosebit de necesară.

Considerată a fi arta sistemelor, ,,arhitectonica este teoria despre ceea ce este științific în cunoașterea necesară, în genere, și aparține astfel în mod necesar metodologiei."[17] Potrivit autorului german, sistemul este structura care ordonează cunoștințele, așa încât acestea să promoveze scopurile rațiunii. La baza sistemului stă Ideea. Dacă sistemul oferă o unitate a cunoștințelor, Ideea constituie conceptul rațional despre forma unui tot (prin care sunt determinate à *priori* sfera demersului și poziția părților între ele). Desfășurarea demersului continuă, arătând că Ideea poate fi realizată dacă are o schemă (adică o diversitate) și o ordine a părților. Schema rezultată în urma unei idei întemeiază unitatea arhitectonică.[18] Schema științei trebuie să conțină ramificarea sau divizarea întregului în părți.

Sistemul cunoașterii omenești, în opinia profesorului prusac, oferă o arhitectonică oricărei științe. Deși contestat ulterior de Nietzsche, care-l numea ,,creștin viclean", ce urmărea să conserve vestigiile metafizicii[19], Kant a realizat schițarea arhitectonicii cunoașterii prin rațiune pură. Rațiunea pură reprezintă rădăcina facultății de cunoaștere din care descind două tulpini, una fiind rațiunea propriu-zisă. Orice cunoștință rațională, afirmă Kant, este o cunoștință din concepte sau o cunoștință din construcția conceptelor, ultima numindu-se matematică, singura de altfel care poate fi învățată, însă niciodată filosofia. Se poate deprinde, însă, cel mult *a filosofa*.[20] Continuând expunerea, gânditorul precizează că filosofia (legislația rațiunii umane) are două obiecte: natura și libertatea. Filosofia rațiunii pure sau este propedeutică (o pregătire) și se intitulează *critică*, ori este sistemul rațiunii pure și se numește *metafizică*. Considerată de predecesori drept știința despre primele principii ale cunoașterii omenești, metafizica este filosofia care redă o cunoaștere într-o unitate sistematică.

La rândul ei, metafizica (*in abstracto*) cuprinde filosofia transcendentală și fiziologia rațiunii pure. Din fiziologia transcendentală descind cosmologia transcendentală (fiziologia întregii naturi) și teologia transcendentală (care permite o ființă deasupra naturii). Pentru rectorul din Königsberg, metafizica naturii corporale se numește fizică, pe când metafizica naturii gânditoare poartă numele de psihologie. Așadar, sistemul metafizicii se compune din patru părți principale: 1. Ontologia; 2. Fiziologia rațională; 3. Cosmologia rațională; 4. Teologia rațională.[21] La rândul ei, fizica rațiunii pure cuprinde: fizica rațională și psihologia rațională. Pentru a fi înțeleasă corect ca sistem și filosofie a rațiunii pure, metafizica trebuie să se debaraseze de psihologia empirică. În finalul acestui capitol, metafizica este înfățișată ca: ,,desăvârșirea oricărei culturi a rațiunii omenești"[22], indispensabilă, fiindcă promovează rațiunea după maximele ei supreme, prevenind anumite erori și asigurând ordine și armonie.

Concluzii

Chiar dacă lasă o serie de antinomii, sistemul teoretic kantian deschide perspective necesare în epistemologia modernă. Într-o lucrare ulterioră, în *Prolegomene*, consemnează suficient de clar că este posibilă cunoașterea prin rațiune pură (*reiner Vernuft*), încercând depășirea carthesianismului și a empirismului englez. Ceea ce rămâne cu adevărat incognoscibil, este lucrul în sine (*das Ding an sich*), capitol analizat frecvent în scrierile românești de istorie a filosofiei (I. Petrovici, C. Antoniade, Alexandru Surdu, Dumitru Isac ș.a.).

În demersul său gnoseologic, Kant preia anumite elemente metafizice, rămânând la ideea că există un adevăr transcendental care precede toate realitățile empirice. Chiar dacă anihilează o pretenție scolastică mai veche, Kant inventează o nouă întemeiere transcendentală, necesară să asigure adevăratele limite ale condițiilor de cunoaștere."[23]

Bibliografie

I. Surse:

1. Kant Immanuel, *Kritik der reiner Vernuft*, Felix Mainer Verlag, Hamburg, 1998.
2. Kant Imm., *Critica rațiunii pure*, trad. N. Bagdasar, Elena Moisiuc, IRI, București, 1994.
3. Kant Imm., *Prolegomene*, trad. Mircea Flonta, Th. Kleininger, ALL, București, 1996.

II. Lucrări de specialitate:

4. Bagdasar Nicolae, *Teoria cunoașterii*, Univers enciclopedic, București, 1995.
5. Billier Jean Cassien, *Kant et le kantianisme*, Armand Colin, Paris, 1998.
6. Pârvu Ilie, *Posibilitatea experienței. O reconstrucție teoretică a ,,Criticii rațiunii pure"*, Ed. Politeia, SNSPA, București, 2004.
7. Petrovici Ion, *Douăsprezece prelegeri universitare despre Immanuel Kant*, Agora, Iați, 1994.
8. Strawson P.F., *Limitele rațiunii. Un eseu despre ,,Critica rațiunii pure"*, trad. Val. Cioveie, Humanitas, 2004.
9. Surdu Alexandru, *Filosofia modernă*, Ed. Paideia, București, 2002.
10. Wand Christopher, Klimovschi Andrej, *Kant*, trad. Al. Borș. Curtea Veche, București, 2004.

Note:

1. Philip Stokes, *Philosophy*, Eagle Edition, London, 2007.
2. Orașul prusac Königsberg se află (după 1945) sub administrație rusească sub numele Kaliningrad.
3. Jean Cassien Billier, *Kant et le kantianisme*, Armand Colin, Paris, 1998, p. 27;
4. *Ibidem*, p. 28;
5. www.Wikipedia.org./Wiki/Immanuel Kant.
6. Ilie Pârvu, *Posibilitatea experienței. O reconstrucție teoretică a ,,Criticii rațiunii pure"*, Ed. Politheia, București, 2004, pp. 18-19;
7. Anthony Flew, *Dicționar de filozofie și logică*, trad. Dragan Stoianovici, Humanitas, București, 1996, p. 192;
8. Imm. Kant, *Critica rațiunii pure*, trad. N. Bagdasar, Elena Moisiuc, Ed. IRI, București, 1994, p. 50;
9. Alexandru Surdu, *Filosofia modernă*, Ed. Paideia, București, 2002, p. 124;
10. M. Flonta, ,,Prolegomene la Critica rațiunii pure", studiu intruductiv în Imm. Kant, *Prolegomene*, Ed. ALL, București, 1996, p. 36;
11. Imm Kant, *Prolegomene*, trad. M. Flonta, Th. Kleininger, ed. cit, p. 6;
12. Imm. Kant, *Critica rațiunii pure*, ed. cit., p. 50;
13. Imm. Kant, *Prolegomene*, ed. cit., p. 71;
14. Jean-Cassien Billier, *Kant et le kantianisme*, ed. cit., pp. 28-29;
15. Ioan Petrovici, *Douăsprezece prelegeri universitare despre Immanuel Kant*, Ed. Agora, Iași, 1994, p. 15;
16. Jean-Cassien Billier, *Kant et le kantianisme*, ed. cit., pp. 28-29;
17. Imm. Kant, *Critica rațiunii pure*, ed. rom., p. 588;
18. Imm. Kant, *Critica rațiunii pure*, ed. cit., p. 589;
19. Fr. Nietzsche, apud Christopher Wand, Andrei Klimovschi, *Kant*, trad. Alexandra Borș, Ed. Curtea Veche, București, 2004, p. 164;
20. Imm. Kant, *Critica rațiunii pure*, ed. cit, p. 591;
21. *Ibidem*, p. 586;
22. *Ibidem.*
23. Jean Cassien Billier, *Kant et le kantianisme*, Paris, 1998, p. 47.

Portrete în miniatură
Arhimandritul Paulin Lecca (1914-1996)
„Cel mai dostoievskian dintre monahi”

Maria Stanciu
jurnalist

Fiul duhovnicesc al Episcopului Chesarie Păunescu al Dunării de Jos, și exarh al Eparhiei noastre * A refuzat să facă armata, motiv pentru care a fost condamnat la moarte... * Viața sa ilustrează un crâmpei din viața creștinilor între anii 1949 și 1989

Arhimandritul Paulin Lecca este monah, cărturar și teolog. Cu trupul s-a născut în Basarabia, dar duhovnicește a crescut în mănăstirile din spațiul românesc de la Frăsinei, Govora, Rarău, Antim, Arnota, Gologanu și Celic-Dere, ultimele două așezări monahale fiind în Eparhia Dunării de Jos. Este considerat „*cel mai dostoievskian dintre monahii noștri, dar și cel mai înduhovnicit dintre exegeții operei marelui scriitor rus ortodox*”.

A văzut lumina zilei la 24 iulie 1914, în comuna Babele, județul Ismail, ca fiu al lui Grigore și al Mariei Lecca. Pe numele de mirean se numea Victor Moldovanu, alias Paulin Lecca[1]. Tatăl său a fost învățător, apoi s-a preoțit și a propovăduit cuvântul Evangheliei într-un sat din Basarabia. Mama sa, Maria Lecca, era o fire foarte credincioasă, desprindem dintre paginile cărții „*De la moarte la viață*”[2] și tare ar fi dorit ca fiul ei să fie preot și nu monah. Bunicul după mamă era starețul Mănăstirii Condrița, arhimandritul Paisie, iar fratele mai mare al lui Victor alesese tot preoția, ca tata[3], spune însuși arhimandritul, în amintirile sale.

Victor s-a școlit întâi la Seminarul Teologic din Chișinău, iar în anul 1936 începea studiul la Facultatea de Teologie din Chișinău, pe care o va întrerupe, în vara lui 1940, nefinalizând anul IV. Va reveni pe băncile aceleiași facultăți, în 1950, când își va susține examenele anului IV și teza de licență, obținută în 1950.

La Facultatea de Teologie din Chișinău l-a cunoscut pe Nichifor Crainic[4], teologul cel mai titrat al amintitei instituții de învățământ Teologic, duhovnic prezent adeseori în amintirile viitorului monah. În amintitul context, Victor Moldovanu s-a îndrăgostit iremediabil de cursul de Mistică al lui Nichifor Crainic, profesorul-teolog care sub pretextul cursurilor de Literatură universală, unde preda lecțiile despre Dostoievski și creștinismul rus, punea bazele primei catedre de Mistică din facultățile de Teologie din țară. Frumusețea personajelor lui Dostoievski, lupta lor cu patimile și raportarea lor la Hristos l-au transfomat pe Victor Moldovanu dintr-un tânăr rebel în monahul Paulin Lecca și chiar în „*cel mai dostoievskian dintre monahii noștri, dar și cel mai înduhovnicit dintre exegeții operei marelui scriitor rus ortodox*”[5].

Refuzând să facă armata, Paulin Lecca va suporta o condamnare la moarte[6], care a fost schimbată în închisoare pe viață. Din acest motiv a conviețuit, între 1943-1944, cu o lume pestriță de hoți, tâlhari, criminali. În acest „univers” strâmt al închisorii, Lecca a avut libertatea gândirii în Hristos și s-a regăsit adeseori în personajele lui Dostoievski. Mărturisește că uneori dădea soluții unor creștini, folosindu-se de zicerile unor personaje din romanele lui Dostoievski[7]. „*Ca și peste dumnezeiasca Scriptură, peste opera dostoievskiană se proiectează Crucea lui Hristos, care a biruit și biruie toate adversitățile demonice și lumești. Acum, ca și atunci, «cuvântul Crucii pentru cei ce pier e nebunie, pentru noi însă, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumneze»*” (I Corinteni 1,18).

A trecut la Domnul la Mănăstirea Rogozu, județul Vrancea, în 1 februarie 1996, la vârsta de 82 de ani.

Ce nu știu gălățenii despre Paulin Lecca

Ce trebuie să știm noi, creștinii gălățeni, este că acest smerit iubitor al lui Hristos a avut una dintre cele mai compacte slujiri în Eparhia Dunării de Jos; că s-a refugiat în România, în 1940, în contextul ocupării Basarabiei de către sovietici. A fost angajat la Direcția Cinematografelor din cadrul Ministerului Cultelor, post ocupat la recomandarea lui Nichifor Crainic. În căutarea lui Hristos, în scurt timp, a abandonat ministerul *alergând spre mai multă nevoință* la Mănăstirea Frăsinei - Athosul Românesc[8], așezare cunoscută prin rigoarea regulilor monahale asemănătoare cu cele de la Muntele Athos. Deși, prietenii nu-i dădeau nicio „șansă" în monahism, a fost îmbrăcat rasofor în anul 1941, de sărbătoarea Sfinților Apostoli[9].

Între anii 1942-1943, a fost misionar ortodox în Transnistria și Odessa - Ucraina de astăzi, unde a propovăduit Cuvântul lui Hristos, înfruntând cele mai riscante situații. A stat câteva luni în pustie, câțiva ani în închisoare, pentru că nu a vrut să facă armata și să-și ucidă semenii; în consecință a stat în celula condamnaților la moarte, cum însuși mărturisește într-o convorbire[10] cu fiii săi duhovnicești dr. Ioan Gându, Valentin H., Iulian M. și Dan B., cei care au publicat cele două volume ale *Jurnalului duhovnicesc.*

Surpriza noastră cea mare a fost când am descoperit în cele trei volume de mărturisitoare amintiri - ne referim la cartea *De la moarte la viață* - apoi următoarele două *Jurnale duhovnicești*[11] - că acest monah a fost fiul duhovnicesc al Episcopului Chesarie Păunescu[12] al Dunării de Jos, și exarh al Eparhiei noastre. În amintitele surse am descoperit *un arhimandrit dinamic, viu și ancorat cu tot sufletul în realitățile imediate ale unei Românii aflată la răscruce de vânturi, pe când Biserica Mamă fusese nevoită să-și vadă fiii înfruntând una dintre cele mai aspre persecuții care a existat în România, cea de după decretul 410/1959.*

Uimirea a fost și mai mare, când - citind cele două volume ale *Jurnalului duhovnicesc* - am descoperit nu numai frumusețea cuvintelor din Duh, dar și ineditul informațiilor despre Galații de la mijlocul veacului XX. Pe mai bine de o mie de pagini, am regăsit atmosfera și problemele cu care se confruntau monahii între anii 1940-1970, dar și încercările prin care au trecut după 1959-1960, când mănăstirile, cele din județul Galați și nu numai, au fost încet-încet desființate, iar mărturisitorii lui Hristos erau fie închiși - unii chiar uciși, fie hărțuiți, dezbrăcați de haina monahală și trimiși în lume.

Îl întâlnim la Dunărea de Jos, prin anul 1959, ca duhovnic la Mănăstirea Gologanu înainte ca așezarea să fie desființată prin decretul 410/1959, moment despre care relatăm spre sfârșitul acestui portret.

Arhimandritul Paulin Lecca a slujit la Galați, la Dunărea de Jos, în timpul păstoririi Episcopului Chesarie Păunescu, înainte cu câteva luni și după desființarea mănăstirilor, și până prin anii 1969-1970. Potrivit propriilor mărturisiri, aflăm că la cererea unor creștini, Vlădica Chesarie a fost nevoit să-l trimită liturghisitor la Metocul Mănăstirii Neamț din Galați, fiindcă preotul își fracturaseră piciorul. „*Făcând ascultare, m-am prezentat la*

Paulin Lecca

Metoc. Și am început slujbele... Încetul cu încetul, se lățise vestea în Galați că la Biserica Metoc este un preot călugăr care slujește nu știu cum, predică mai altfel, citește rugăciuni și face Sfântul Maslu... Începuse să vină lumea de prin bisericile vecine. Se vindeau lumânări mai multe ca în altă parte. Iar preoții de prin celelalte Biserici, după ce terminau Sfânta Liturghie la ei, veneau la Metoc să vadă care dintre credincioșii lor au venit la călugăr... Ceea ce îi mai atrăgea pe credincioși era și un mic, dar frumos cor, înjghebat mai mult din maicile și surorile nevoite să părăsească mănăstirile Gologanu și Celic-Dere și - care - pe atunci, se angajaseră în intreprinderile din Galați...”

Și cum invidia și neputințele omenești sunt mari, „*părintele Victorin*”, același Paulin Lecca, s-a trezit cu reclamația că face „*slujbă ca la mănăstire*”. „*Veneau preoții să se plângă la Părintele Chesarie, în cabinet. Dar bătrânul și evlaviosul Ierarh le spunea deschis: «Sfințiile voastre sunteți de vină. Purtați barbă și haină de preot, slujiți cu evlavie, nu intrați prin restaurante. Faceți fapte bune și atunci, credincioșii vor veni la Bisericile sfințiilor voastre»...*

Răutatea însă a făcut ca monahul să fie reclamat până la Departamentul Cultelor că „*plânge în timpul Liturghiei, împarte banii coriștilor și stă în genunchi!...*”

Plânsul la Sfânta Liturghie a stârnit multe întrebări, multe curiozități și răutăți... Motiv pentru care monahul Paulin Lecca a dat explicații și inspectorului Gheorghiu, omul ministerului. Într-o discuție cu Episcopul Chesarie, ca de la părinte duhovnicesc la fiu, îi spune... „P*reasfințite, dacă ne-am întoarce cu două mii de ani în urmă și am fi de față, văzând cu ochii noștri cum Mântuitorul, plin de sânge și de răni, își duce Crucea pe Golgota, am putea să ne reținem plânsul?... Jertfa de pe Sfânta Masă ce se săvârșește în Sfântul Altar este aceeași, e tot atât de reală!*”[13].

În *Istoricul Seminarului Teologic Liceal Episcop Ioan Popasu*, Caransebeș, (1955-2008), Pavel Marcu susține că, între anii 1961-1968, arhimandritul Paulin Lecca a fost exarh la Dunărea de Jos[14]. Dintr-o adeverință eliberată de Episcopul Chesarie, la cererea arhimandritului Paulin Lecca, în 1967, pe care am văzut-o și noi, apărea ca angajat permanent al Eparhiei Dunării de Jos.

De la Metoc, arhimandritul Paulin a liturghisit apoi la Catedrala Galaților, dar și la alte biserici. În Galații de odinioară a slujit *singur* la Biserica „Sfinții Apostoli”, suplinindu-l pe părintele Jean Popovici[15]. L-a purtat pe Hristos pe brațe și la Biserica Sfântul Modest[16] din Galați, deoarece părintele Vicol era plecat la sfințirea Bisericii din „Costache Negri”[17].

A fost pedagog, duhovnic și profesor la mai multe instituții de învățământ teologic monahal, între ele Seminarul din Caransebeș, între anii 1970-1972.

Acest „*nebun în Hristos*”, cât a trăit și-a făcut un crez din frumusețea cea fără de moarte a Cuvântului Sfintelor Evanghelii, luându-L de aliat pe Hristos și regăsindu-se, adeseori, în personajele lui Dostoievski. A cunoscut și preocupările de la Mănăstirea Antim, în cadrul Rugului Aprins; a experiat toată viața darurile Rugăciunii inimii - pacea, îndelunga răbdare, bucuria... La Antim a luat cunoștință de înalta teologie a părintelui Dumitru Stăniloae – „Avva Dumitru”, cum îl numește arhimandritul - Dogmatica Avvei fiind de căpătâi în scrierile sale.

De ce este important pentru noi arhimandritul Paulin Lecca? Pentru că în alergarea sa după desăvârșire se raportează permanent la Modelul de frumusețe divină, care este Iisus Hristos, monahul însuși refăcând saltul de la răutatea lui Saul la abnegația Apostolului Pavel. Din această perspectivă, drumul devenirii lui Paulin Lecca de la lumescul Victor Moldovanu este unul de înaltă trăire duhovnicească. *Viața sa este pentru tinerii, părinții, clerul și tot sufletul omenesc și creștinesc un îndreptar de viață adevărată, un chestionar cu răspunsuri certe și soluții la marile frământări contemporane.*

Note:

1. Paulin Lecca, *De la moarte la viață*, Postfață, de Valeriu Cristea, Editura Paideia, 1997, pg. 291. Pr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul Teologilor Români*, p. 247.

2. Acest volum este o mărturisire despre tinerețea lui Victor Moldovanu, cum se numește pe numele de mirean viitorul monah și exarh al Dunării de Jos.

3. *Idem*, p. 70-71.

4. Teolog, scriitor, poet mistic, filozof, ziarist, om politic. Nichifor Crainic (1889-1972) s-a născut la 12/24 decembrie 1889, în satul Bulbucata, județul Vlașca (azi Giurgiu). Se impregnează de literatura și publicistica națională a lui Nicolae Iorga, debutul literar făcându-l „la umbra” marelui savant, în 1907. A publicat în reviste, precum: *Ramuri*, *Luceafărul*, *Viața Românească*i; *Semănătorul* și *Neamul*

românesc, editate de Nicolae Iorga, publicațiile *Curentul, Cuvântul*. În 1944, Crainic devine colaborator de bază la revista *Gândirea* a părintelui Dumitru Stăniloae. Din 1941, Nichifor Crainic este primit în Academia Română, odată cu el intrând și câteva „stele" ale Spiritualității Răsăritene, precum Sfinții Dionisie Areopagitul, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschin. Are o operă publicistică, poetică și scriitoricească deosebită. În 1945 a fost condamnat la închisoare pe viață și a stat închis la Văcărești, apoi la Aiud, vreme de cinsprezece ani, de unde a fost pus în libertate în 26 aprilie 1962. Reîntors, a lucrat la redacția „Glasul Patriei", până în 1968. Nichifor Crainic, *Cursul de Mistică,* Studiu introductiv de diacon Ioan I. Ică Jr., p. 9-71. *Dicționarul Teologilor Români*, p. 136-137.

5. Arhimandritul Paulin Lecca, *Jurnal duhovnicesc 1*, Notă asupra ediției, dr. Ioan Gându, p. 32. Dr. Ioan Gându este cel care a încredințat spre tipărire, în anul 2011, Editurii Studion din Bacău, Jurnalul duhovnicesc al părintelui Paulin Lecca.

6. Dicționarul Teologilor Români, p. 247.

7. Fiodor Mihailovici Dostoievski este romancier rus și a trăit între 11 noiembrie 1821-9 februarie 1881, la Sankt Petersburg, Rusia. Este alături de Tolstoi, unul dintre cei mai importanți scriitori ruși, cu vocație universală. Între cele mai citite creații, reținem *Crimă și pedeapsă, Idiotul, Frații Karamazov* și nuvela *Însemnări din subterană*. Este și un jurnalist remarcabil. În 1849, era cât pe ce să sfârșească printr-o condamnare la moarte, pe motiv că, în calitate de membru al cercului liberal M.V. Petrașevski, a complotat împotriva statului. Ordinul de grațiere a venit cu câteva minute înainte de executarea pedepsei capitale, fiind schimbată în deportare și muncă silnică în Siberia, unde a stat între 1950-1954. În aceste împrejurări, primirea unei Biblii a venit ca o lumină în viața sa și din acest moment, Dostoievski nu a mai conceput a face și a scrie ceva fără raportare la frumusețea care vine de Dincolo de lumea aceasta, de la Hristos.

8. *Mănăstirea Frăsinei* din județul Vâlcea este considerată *Athosul Românesc*, deoarece în acest loc sfânt se slujește după tipicul de la Athos, nu se consumă carne, iar femeile nu au acces. Inițial a fost un schit, iar biserica cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul era din lemn, fiind făcută la anul 1710, de călugării Ilarion și Ștefan. Hagi Cristea Iovipali și Damian Rîmniceanul sunt cel care înalță un locaș din zid pe la 1762-1763, fiind pictată de Teodor Zugravul. Spre sfîrșitul veacului al XVIII-lea, nu mai avea niciun viețuitor, iar ritmul rugăciunii a fost reluat în 1848, prin călugărul Acachie de la Mănăstirea Cernica. Acest călugăr reface așezarea. Biserica mare „Adormirea Maicii Domnului" din Cimitir este ctitoria Episcopului Calinic cel Sfânt al Râmnicului (1850-1868), fiind ridicată între anii 1860-1863. A fost pictată în stil renascentist de Mișu Popp (1827-1892).

Frăsinei a fost singura mănăstire care, în 1863, nu a fost secularizată, rămânând cu toate domeniile. Episcopul Calinic cel Sfânt a fost cel care a introdus regulile athonite care se păstrează și astăzi. *Enciclopedia Ortodoxiei Românești*, p. 285.

9. *De la moarte la viață*, p. 101.

10. Paulin Lecca, *Jurnal duhovnicesc II*, O convorbire duhovnicească de neuitat, Editura Studion, Bacău, în 2013, p. 15, convorbire realizată înainte de apariția volumului „Frumosul divin din opera lui Dostoievski" (1998).

11. *Jurnal duhovnicesc* I a apărut la Editura Studion, Bacău, în 2013, iar *Jurnal duhovnicesc II* a văzut lumina tiparului la aceeași editură, în 2014. Primul volum este deschis cu un interviu pe care arhimandritul Paulin Lecca l-a acordat dr. Ioan Gându, cel care s-a îngrijit de apariția acestor două volume.

12. Episcopul Chesarie Păunescu (1888-1975) a ajuns la Galați în 26 februarie 1950, după ce Episcopia Tomisului, cu sediul la Constanța, s-a unit cu cea a Dunării de Jos. Până a ajunge la Galați, fusese Episcop al Tomisului, ales în 10 ianuarie 1944 și așezat în scaun în 23 ianuarie. Ierarhul Chesarie Păunescu va sluji ca Episcop al Tomisului și al Dunării de Jos, cu sediu la Galați, până în 15 martie 1973, când s-a retras. S-a stins din viață în 30 octombrie 1975, la Galați. Astăzi odihnește în Catedrala Galaților. *Dicționarul Teologilor Români,* p. 357-358.

13. Jurnal duhovnicesc 1, p. 73-74.

14. *Pavel Marcu, Istoricul Seminarului Teologic Liceal Episcop Ioan Popasu*, Caransebeș, (1955-2008), teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2012, p. 288, sursa www.altarul-banatului.ro.

15. *Jurnal duhovnicesc II*, p. 36.

16. Biserica Sfântul Modest este mai cunoscută astăzi drept Biserica „Sfânta Ecaterina", situată pe strada Traian. Are și hramul Sfântul Gheorghe și păstrează ca ocrotitor și pe Sfântul Modest.

17. *Jurnal duhovnicesc II*, p. 34.

Amintiri de neuitat (I)

Aurel Balaban
scriitor

Cine a fost judecătorul Balaban?
(În loc de prefață)

Aurel Balaban, tatăl nașului meu de cununie (doctorul Ștefan Balaban), s-a născut în comuna Bălăbănești, județul Galați, probabil în anul 1898.

Fiu al unui inginer silvic, și-a petrecut copilăria în satul natal, în grija bunicii sale, demnă urmașă a răzeșilor lui Ștefan cel Mare, descendenți din stârpea viteazului căpitan Ion, poreclit de tătari „balaban", adică „cel mare", în sensul de uriaș sau fioros, care băgase spaima în ei cu ocazia luptelor.

În anul 1916, când trupele germane înaintau spre Moldova, Aurel Balaban este absolvent de liceu-bacalaureat și, pătruns de un admirabil patriotism, se înrolează voluntar în armată, urmează cursurile unei școli de artilerie la Iași, obținând gradul de sublocotenent și participă la luptele de la Oituz.

După război absolvă cursurile facultății de drept de la Iași. Ajunge judecător la Galați, unde se însoară cu fiica unui fabricant și negustor de încălțăminte, Nicolae Bradea. Este mutat cu funcția de judecător în mai multe orașe din țară, ultimele fiind Turnu Măgurele și Pitești. De la judecătoria Pitești se pensionează.

Eu l-am cunoscut prin anii șaptezeci, când, pensionar fiind, venea vara pe la Galați. Îi ascultam poveștile despre peregrinările sale prin țară, colindând coclaurile munților, prin satele și orașele țării, prin deltă, la mare, fiind un pasionat călător, alpinist și artist fotograf.

Impresiile din călătoriile sale le-a așternut pe hârtie, publicându-le în revistele și ziarele locale și naționale.

Ca pensionar, a fost un fervent animator al turismului din Pitești, atât prin excursiile inițiate pentru tineri (elevi și studenți), cât și prin conferințele și /sau articolele publicate pe temele: frumusețile patriei, monumente istorice, eseuri pe teme educative, popularizarea cunoștințelor despre artă, trecut istoric, patriotism, evocarea unor personalități ale culturii românești.

Și-a încercat pana scriitoricească și în lucrări de anvergură, lăsând câteva fragmente din două romane neterminate: „Stejarul are rădăcini adânci" și „Graiul munților". Se pare că viața împrăștiată în excursii, alpinism, fotografie, conferințe, publicistică și alte activități culturale, în afara carierei profesionale, nu i-a mai permis să se ocupe serios de terminarea celor două romane.

Prin august 1988, când depășise vârsta de nouăzeci de ani, probabil simțind apropierea sfârșitului, în ultima vară când a mai venit la Galați, m-a chemat în dormitor (stătea mai mult în pat) și mi-a dat un voluminos dosar învelit într-un ziar:

— Aici sunt lucrări de ale mele, publicate și inedite, fragmente de romane. Te rog, dacă poți, să le citești. Mai trebuie pieptănate, șlefuite, finisate… încearcă să scoți ceva din ele. Nu acum. Mai târziu, după ce voi pleca… Te mai rog să nu spui nimănui. Nu vreau să se știe…

Respira greu și vorbea încet. Peste șapte luni, pleca Dincolo, lăsându-mă cu „opera" sa din dosarul voluminos, care mă apasă ca un pietroi pe conștiință. Simt privirea sa mustrătoare, de acolo, din cer, pentru că nu i-am îndeplinit rugămintea. Totuși, până în prezent am reușit să fac publice două dintre poevstirile sale, și anume «Întalnirea cu Vasile Pârvan», și «Întâlnirea cu banditul Terente». Acum încerc să-i public și una dintre cele mai emoționante povestiri despre evenimentele din anii 1916-1918, intitulată «Amintiri de neuitat». Redau mai jos aceste povestiri.

Năstase Marin, martie 2011

Capitolul 1 - Amintiri de neuitat (1916-1918)

În octombrie și noiembrie 1916 străzile orașului Bârlad erau foarte aglomerate, atât de locuitorii băștinași, cât și de mulțimea de refugiați din Oltenia și Muntenia, ocupate de armatele germane. Toți erau înspăimântați de retragerea armatei române și înaintarea vertiginoasă a inamicului și ascultau cu groază și durere comunicatele oficiale.

Luptele de pe Jiu, de la Tabla Buții, trădările unor generali, erau trăite de noi, cei din Bârlad, cu maximă intensitate, întrebându-ne: „oare când va fi oprită înaintarea nemților?".

Refugiații, care soseau în valuri, povesteau lucruri văzute, auzite, trăite sau închipuite, care stârneau panică în rândul populației. Orașul nostru și toate orașele și satele moldovene erau ticsite de acești bieți oameni ce-

și părăsiseră căminele și gospodăriile, lăsându-le în voia sorții, aducând cu ei ce brumă puteau lua din fugă, în căruțe, în trenuri sau pe jos. La această aglomerație, ce creștea cu fiecare zi, se adăugau trupe române și ruse, care mărșăluiau spre front sau umblau după aprovizionare.

În curând, colțul acesta de țară, Moldova, ajunsese atât de înțesat de oameni, încât numărul sufletelor ce se îngrămădeau aici crescuse de zeci de ori față de numărul dinainte al locuitorilor.

Iașul era și mai aglomerat, deoarece acolo se instalaseră și organele administrative din capitală în frunte cu guvernul și regele, precum și familiile și rudele lor.

Se dădea o luptă înverșunată, pe viață și pe moarte, în interiorul țării, pentru cele necesare hranei și pentru locuință. Pe front trupele se luptau cu îndârjire pentru menținerea liniei deocamdată dincolo de Brăila, Vrancea și Carpații Moldovei.

Organele de aprovizionare civile și militare se zbăteau pe tot cuprinsul Moldovei să mai găsească ceva cartofi, fasole, mazăre, ceapă s.a. Carne nu mai exista decât la mesele înaltelor personalități. Restul populației și chiar armata era fericită când se putea tăia un cal scos din serviciu sau căzut de bătrânețe. Pâinea era neagră și tare, fabricată dintr-un amestec de tărâțe, pleavă și foarte puțină făină pământie. Puțina brânză ce se mai găsea era cu vine verzi, mălaiul era încins și acru. Nici băștinașii noștri nu erau mai îndestulați, deoarece rechizițiile și percheziționările le secătuiau ultimele rezerve.

Pe la sfârșitul lui septembrie, când erau pe la Bălăbănești, comună aflată la șaptesprezece kilometri sud de Bârlad, am auzit sunând goarna de la Primărie. Tot satul, tineri și bătrâni, ne-am adunat în grabă, cu înfrigurare, întrebându-ne: „a căzut frontul, vin nemții, ce s-a întâmplat?".

Pe prispa Primăriei se aflau domnul învățător, părintele Constantin cu fața lui blajină, barba albă și părul împletit în codițe mărunte, primarul, notarul și șeful jandarmeriei.

Domnul învățător, cu o expresie gravă, solemnă, începu să citească o știre din ziar: „Tineri fii ai acestei țări încălcată mișelește de dușman, Patria vă cheamă s-o apărați!".

Apoi, a urmat lectura detaliilor: „bacalaureații să se prezinte la școala de ofițeri de artilerie din Iași, cei cu șase clase de liceu la cavalerie, iar cei cu patru clase la infanterie. Primele două categorii trebuie să aducă una mie lei pentru cal și harnașament".

Sfârșind de citit, domnul învățător rosti cu glas tare și vocea tremurândă: „Tineri, fii ai acestui străvechi sat răzășesc, întemeiat acum patru sute de ani de Ștefan cel Mare, țineți minte că strămoșul vostru, căpitanul Ion, poreclit de tătari în luptele de la Lipinț Balaban, adică în limba lor Cel Mare, împreună cu ceata lui de arcași și sulițași au dovedit o vitejie fără seamăn, învingându-i pe tătari. Atunci, căpitanul Ion s-a dovedit vrednic de rangul de VITEAZ, dat de marele Voievod Ștefan cel Mare.

— Tineri! Strămoșii voștri au luptat vitejește și mulți au căzut în luptele de la Podul Înalt de la Vaslui pentru menținerea libertății Moldovei, înfrângând pe Soleiman Hadinbul, ce venise cu armată de cinci ori mai numeroasă decât a marelui Ștefan. Vitejii noștri strămoși au înfruntat și învins, punându-l pe fugă peste Dunăre, chiar pe marele sultan Mahomed al doilea.

Astăzi țara vă cheamă lângă cei care luptă pe front să dovediți aceeași vitejie și să izgoniți pe dușman de pe pământul Patriei. Noi, rășeșii de aici, bătrâni, dar însuflețiți de dragoste pentru Patrie, vă urăm drum bun și să vă întoarceți victorioși!".

Părintele Constantin, adăugă cu glas blând, emoționat, să ne amintim mereu că suntem strănepoții înaintașilor care s-au jertfit în bătălii cu dușmanii ce ne râvneau țara. Ne binecuvântă părintele în timp ce lacrimile îi curgeau pe obraz.

Impresionat și entuziasmat, am alergat acasă și i-am comunicat bunicuței (căreia îi spuneam mămuță, căci mă crescuse de mic), că fiind bacalaureat, voi pleca la școala de artilerie la Iași, iar după aceea voi pleca pe front.

Biata bunicuță m-a îmbrățișat cu dragostea ei caldă dintotdeauna, în timp ce obrajii îi erau scăldați în lacrimi, deși nu plângea. M-a dus la sipet (lada ferecată cu fier și vopsită în culori) și, descuind lacătele grele, mi-a arătat teancurile de hrisoave, urice domnești sau de-ale Divanului, legate cu fir de borangic, de care atârnau peceți grele imprimate cu capul bourului.

— Uite, dragul mamei, bunicul tău, coborând direct din spița lui Ion Balaban, a păstrat cu sfințenie aceste pergamente. Ia aminte că ești nepotul lui și viță de răzeș, care n-a dat înapoi niciodată în fața dușmanului!

Capitolul 2 - Zile grele

Până să ajung la Iași la școala de ofițeri, mai aveam de rezolvat ceva. Îmi trebuia o mie de lei pentru cal și harnașament și o pereche de cizme bune. De unde să le iau? Știam că tata, director la ocolul silvic din Costanța, se afla refugiat la Brăila, dar nu-i știam adresa. Totuși am plecat să-l caut și cu mare greutate i-am dat de urmă. Surprins, m-a întrebat de ce am venit la el. I-am comunicat motivul vizitei mele. Mi-a răspuns că și el se afla într-o situație financiară grea, fiind refugiat cu întreg personalul direcției și familiile lor. I-am explicat regretul că în acest caz va trebui să merg la infanterie.

A intervenit unchiul meu Ghiță, care i-a atras atenția că la artilerie e cu totul altceva decât la infanterie. Convins, tata mi-a dat o mie de lei, însă pentru cizme m-a trimis la rudele lui din Galați, care aveau o fabrică de încălțăminte. Rudele au fost mirate că vreau să plec voluntar pe front. Atunci mi-au făcut rost de cizme, urmând să le plătească tata ulterior. Întrucât pe data de întâi decembrie, cum se anunțase în ziar, trebuia să fiu la școala de ofițeri, m-am grăbit să plec din Galați cu orice tren. Cum trenurile pe atunci circulau

foarte greu, m-am rugat de o santinelă să-mi dea voie să mă urc într-un mărfar încărcat cu butoaie cu carbid. Astfel am mers cei optzeci de kilometri până la gara Bălăbănești, de seara până dimineața, în mirosul iute de carbid risipit pe jos, care mi-a albit hainele și-mi îneca respirația. Când am ajuns în gara Bălăbănești, am coborât înghețat de frig și lihnit de foame, dar bucuros că s-a terminat acea noapte de calvar. Grăbeam spre casă stăpânit de entuziasm, gândind că peste două zile voi fi elev al școlii de artilerie, ca să-mi apăr țara de dușmani. Bunicuța mă aștepta c-un cufăraș pregătit cu rufărie și ceva de mâncare.

A doua zi am plecat, după ce m-am despărțit cu greu de buna mea bunicuță, care nu ostenea să-mi dea sfaturi: „orice s-ar întâmpla, dragul mamei, să nu te descurajezi, să nu dai înapoi. În orice situație să nu te grăbești, dar nici să nu întârzii. Să nu-ți fie frică de moarte, că moartea dacă-i înainte te grăbești s-o ajungi, dacă-i în urmă, stai pe loc să te ajungă!".

Cuvintele ei pline de înțelepciune și dragoste mi-au rămas adânc întipărite în minte, limpezi precum cristalul. N-am văzut-o să fi plâns, deși știu că inima ei era grea ca de piatră. Așa am plecat la Iași, liniștit. Tot drumul m-a urmărit chipul ei blând și zâmbetul ei silit-voios, care ascundea o tristețe și durere pe care numai eu le înțelegeam. În sufletul meu, sub bucuria și entuziasmul ce mă cuprinseseră, simțeam durerea despărțirii, pentru totdeauna, de dânsa și de locurile unde-mi petrecusem copilăria și adolescența.

Capitolul 3 – La Iași

Iată-mă în Iașul pe care îl cunoscusem cu doi-trei ani în urmă, păstrând în el ceva patriarhal, un aer de poezie și vis! Acum era de nerecunoscut. Începând chiar din gară, sălile și peroanele erau pline de oameni, bătrâni, femei, copii, cu legăturica lângă ei ori vreun cufăraș, ostași români și ruși, cu echipament greu de război, într-o forfotă continuă, de furnicar răscolit. Străzile orașului, Piața Unirii, faimoasa stradă Lăpușneanu erau într-o învălmășeală agitată. Puteai auzi discuții și glasuri îngrijorate, ori râsete provocatoare ale unor femei rămase fără stăpân, fără familie, aruncate de război ca epavele pe malul mării.

Sosisem pe seară, după o lungă călătorie în vagoane fără uși, cu canapele rupte și geamuri sparte, așa cum erau toate trenurile în vremea aceea. Înghețat de frig și nemâncat, am amânat pentru ziua următoare prezentarea la școală. Am căutat o cameră pentru noaptea aceea, dar n-am găsit, deoarece hotelurile erau arhiaglomerate, se dormea și pe săli. Rătăcind pe străzi, mă întâlniră două doamne tinere, foarte mult fardate, care s-au oprit în fața mea. Una dintre ele m-a interpelat:

— N-ai trecut dumneata astă vară cu bicicleta pe la ocolul silvic Casimcea? Nu ești fiul directorului silvic din Constanța?

Am recunoscut în ea pe tânăra soție a inginerului silvic, care mă primise cu foarte multă amabilitate. Dar înfățișarea ei de acum, ca și a tovarășei sale, m-a făcut să înțeleg cam ce ocupație aveau și am ezitat să răspund.

— Nu-ți amintești de mine și de soțul meu? E plecat pe front și nu știu nimic despre el. Cu ce ocazie te afli pe aici?

I-am explicat în puține cuvinte care era scopul venirii mele la Iași.

— Ți-ai găsit gazdă?

— Încă nu, sunt în căutare!

— Dacă-mi dai voie, te conduc eu unde am locuit câteva zile la început. Acum dorm cu prietena mea pe o masă de biliard, într-o sală la un restaurant.

S-a scuzat față de tovarășa ei, atrăgându-i atenția că dacă nu iese în Lăpușneanu în jumătate de oră, să n-o mai aștepte.

Am coborât împreună prin niște străzi întortocheate, timp în care m-a prevenit că odaia în care voi rămâne nu e deloc confortabilă, neavând decât un pat de scânduri, un scaun și o măsuță. În rest... pereți goi cu urme de ploșnițe. Pentru o noapte, merge. Poate îți va da coana Rachela vreo pătură! Am ajuns în strada Uzinei, numărul cincizeci și patru, la domnul Leiba Herscovici. Dânsul nu era acasă și ne-a întâmpinat soția. Recunoscând-o pe tânăra care mă adusese, ne-a primit bucuroasă, râzând cu gura până la urechi. Ne pofti înăuntru, dar noi i-am explicat că vrem doar o pătură și o lumânare. Dânsa ne dădu cele cerute și spuse că să plătim câte cinci lei de persoană. Am răspuns că rămân numai eu și am vrut să plătesc, dar tânăra însoțitoare mi-a luat-o înainte și i-a dat zece lei. Gestul ei m-a enervat, iar când am văzut camera pustie, murdară și rece, mi-a venit să plec imediat.

— Desigur, camera nu tentează deloc, dar în doi noaptea va trece mai ușor!

I-am dat imediat cinci lei, i-am mulțumit pentru amabilitate și am rugat-o să mă lase singur, că sunt foarte obosit. Ea a plecat îmbufnată, iar eu am închis ușa după ea scârbit. Am lipit lumânarea aprinsă pe masă, am mâncat ceva în silă și m-am trântit pe pat așa cum eram îmbrăcat și am adormit imediat. Frigul mă pătrundea până la os, dar n-aveam ce face. După o jumătate de oră, m-am trezit, parcă mă înțepau mii de ace. Pe perete coborau cohorte întregi de ploșnițe. Am înțeles c-au pătruns și-n rufăria mea. Am sărit în picioare și cu o scândură am omorât sute de ploșnițe pe perete. Apoi m-am dezbăcat la piele și am scuturat tot ce aveam pe mine, călcând cu picioarele gângăniile. Răpus de oboseală, am adormit din nou. După câtva timp, m-am deșteptat într-o gălăgie înspăimântătoare. Lumânarea se terminase și spermanțetul luase foc, arzând și scândura mesei. Vecinii și coana Rachela, speriați de incendiu, spărseseră ușa și turnau apă peste foc. După ce lucrurile s-au liniștit, proprietăreasa m-a invitat în camera ei, subliniind că soțul ei lipsește în noaptea asta. I-am mulțumit și am rămas în camera mea până la ziuă, când mi-am luat cufărașul și am plecat spre Copou, unde era școala.

(Va urma)

Costel Fotea, Președintele Consiliului Județean Galați

- Interviu -

Ghiță Nazare
profesor, publicist

GhN: Domnule Președinte, pentru începutul dialogului nostru, vă rog frumos să oferiți și cititorilor revistei „Axis Libri" câteva repere ale evoluției dumneavoastră personale, profesionale și politice.

CF: Mi-am început cariera ca inginer la IAS Bujoru, după doi ani am devenit director general la IAS Bujoru, în 2004 am ajuns director general la Spitalul Orășenesc Târgu Bujor, în 2012 administrator public al Consiliului Județean Galați, iar din 2016 sunt președintele Consiliului Județean Galați. Sunt membru al Partidului Social Democrat din 1999. Sunt căsătorit și am doi copii, un băiat și o fată.

GhN: Prin funcția pe care v-a încredințat-o electoratul, sunteți primul responsabil din administrația județului nostru. Din această perspectivă, concretizați-ne câteva elemente din fișa postului de Președinte al Consiliului Județean.

CF: Fișa postului înseamnă în primul rând viziunea pe care președintele o are pentru dezvoltarea județului Galați. Aceasta se rezumă, în principal, la pregătirea și implementarea de proiecte care să aducă plusvaloare județului. Aici, una dintre cele mai mari provocări este aceea de a găsi surse de finanțare, adică bani, pentru a pune în practică ideile de dezvoltare. Sigur că există și un cadru legislativ care definește această funcție. Președintele conduce ședințele consiliului, exercită funcția de ordonator principal de credite, întocmește proiectul bugetului județului, gestionează relația cu alte autorități ale administrației publice locale sau coordonează și controlează organismele de utilitate publică de interes județean. Sunt doar câteva dintre atribuțiile unui președinte de consiliu județean. Însă, cel mai important aspect al activității mele din prezent este legat de proiectele pe care le realizez pentru județ.

GhN: Având în vedere profilul revistei „Axis Libri", cât și al instituției care o patronează, Biblioteca Publică „V.A. Urechia", este firesc să ne concentrăm întrebările/ răspunsurile pe probleme privind situația culturii gălățene, mai ales că vă știu un om apropiat de fenomenul cultural. Ca urmare, care sunt prioritățile culturale ale Consiliului Județean Galați?

CF: Întâi vreau să precizez că și domeniul culturii este o prioritate în strategia de dezvoltare a acestui județ. Și ca să nu se interpreteze ca niște vorbe fără acoperire, vă rog să-mi permiteți să exemplific cu câteva proiecte din acest domeniu. În primul rând, este vorba despre proiectul noului sediu al Muzeului de Artă Vizuală, finanțat din fonduri proprii și care are o valoare de peste cinci milioane de euro. Apoi este în curs de elaborare documentația tehnică de proiectare pentru alte două obiective culturale importante: Casa Colecțiilor și Casa Cuza. Sunt două proiecte de reabilitare și modernizare a clădirilor, cu o valoare de peste șase milioane de lei, bani din fonduri europene. Tot în domeniul cultural am inaugurat, recent, Monumentul Apărătorilor

Costel Fotea, Președintele Consiliului Județean Galați

Orașului Galați, în memoria celor care, în ianuarie 1918, au apărat și salvat Galațiul de la distrugere. Și pentru Complexul Muzeal de Științele Naturii „Răsvan Angheluță" avem câteva priorități pentru care pregătim proiecte sau identificăm surse de finanțare extrabugetare, precum reabilitarea serelor și modernizarea Observatorului Astronomic. Să nu uităm marea victorie pe care am reușit să o obținem în acest domeniu în 2017. Este vorba de câștigarea procesului pentru actualul sediu al Centrului Cultural Dunărea de Jos. Am reușit să păstrăm în patrimoniul cultural al județului un edificiu extrem de important și valoros pentru cultura gălățeană.

GhN: Domnule Președinte, prin ce se individualizează Galațiul, Județul Galați, la nivel național, în domeniul cultural?

CF: Prin tradiție, prin multiculturalitate și obiceiurile locului, prin trecutul istoric și, sperăm noi, prin proiectele pe care le vom pune în practică, astfel încât să readucem cultura gălățeană acolo unde îi este locul. Nu trebuie să uităm niciodată de oamenii de cultură din Galați, de numele celor care au făcut cunoscut acest județ și de cei care prin munca lor fac cinste acestei zone. Galațiul a fost și este un izvor de talente, dar și un reper pentru diverse evenimente culturale. Să nu uităm că primul Muzeu de Artă Vizuală a apărut la Galați sau că prima statuie a lui Mihai Eminescu s-a ridicat la Galați.

GhN: Să intrăm mai în detaliu. Are Galațiul (și județul) infrastructura necesară pentru a realiza o activitate culturală de calitate? Este această infrastructură pe măsura aspirațiilor timpului nostru?

CF: A avut și încă mai are. Da, sunt de acord cu cei care spun că trebuie refăcute o serie de clădiri istorice, că putem face mai mult. Însă, în ultimii ani s-au făcut progrese importante în ceea ce privește infrastructura culturală. Au fost reabilitate și modernizate edificii culturale, îmi aduc aminte de sediile celor două teatre gălățene și de cel al bibliotecii județene. De asemenea, v-am expus proiectele pe care vrem să le dezvoltăm în acest domeniu și care vor îmbunătăți infrastructura culturală. Să nu uităm că anul trecut a fost inaugurat Lapidariumul de la Muzeul de Istorie, un spațiu expozițional modern. Avem repere culturale și în județul Galați: Muzeul de Istorie de la Tecuci, Casa memorială Hortensia Papadat-Bengescu sau Conacul de la Mânjina. Sunt și clădiri istorice aflate în diverse stadii de degradare pentru care, împreună cu autoritățile locale, naționale și ong-urile din domeniu, trebuie găsite soluții de urgență. În plus, avem reviste culturale, avem edificii culturale cu rezonanță națională și avem și evenimente culturale cu recunoaștere națională și internațională. Da, știu că mai sunt multe de făcut, dar trebuie să învățăm să apreciem ceea ce avem, să fim mândri că suntem gălățeni. Eu cred că avem de ce.

GhN: În context, v-aș întreba dacă la nivelul instituției pe care o conduceți există o strategie politică în domeniul cultural pe termen - măcar - scurt și mediu, pentru Județul Galați? Vă rog să exemplificați!

CF: Nu doar că trebuie să existe, suntem obligați să ne aplecăm asupra culturii gălățene. Ne obligă trecutul istoric, ne obligă rezultatele deosebite ale artiștilor gălățeni. Și, poate cel mai important lucru, este singurul mod de a ne păstra identitatea de comunitate dunăreană. La începutul dialogului nostru am exemplificat principalele proiecte din domeniul cultural. Mai sunt și alte idei, însă totul la timpul potrivit.

GhN: Două instituții muzeale de prestigiu național din județul Galați, Muzeul Județean de Istorie și Muzeul de Artă Contemporană, nu beneficiază la această dată de spații suficiente, corespunzătoare. Știu că aveți preocupări în vederea rezolvării acestei probleme, că este în curs de definitivare și de demarare a lucrărilor unui proiect pe măsura nevoilor. Vă rog să detaliați!

CF: În ceea ce privește sediul Muzeului de Artă Vizuală ne dorim să excavăm anul acesta prima cupă de pământ în Parcul Rizer, acolo unde, pe o suprafață de 4.000 mp, va fi construit noul sediu, după un proiect arhitectonic premiat la nivel național de Ordinul Arhitecților în 2009. Săptămâna aceasta vor fi aprobați indicatorii tehnico-economici, precum și proiectul tehnic, astfel încât în cel mai scurt timp să demarăm procedurile de achiziție pentru execuția lucrărilor. În 2020 vrem să inaugurăm un sediu modern și adecvat prestigiului pe care îl are Muzeul de Artă Vizuală la nivel național. În ceea ce privește spațiul de la Muzeul de Istorie, vă spuneam că am deschis anul trecut un centru expozițional modern și că avem două proiecte pentru reabilitarea a două sedii. La ambele proiecte sunt în curs de elaborare documentațiile tehnice pentru autorizarea lucrărilor care vor începe în acest an și vor fi finalizate în decembrie 2019, respectiv decembrie 2020. Vor fi executate lucrări de restaurare și reparație, de înlăturare a factorilor care pun în pericol stabilitatea

clădirilor, de restaurare a ornamentele deteriorate, de înlocuire a pardoselilor degradate și reamenajare a spațiului muzeal. În plus, la Casa Colecţiilor, vom efectua și o scanare 3D a monumentului de arhitectură în vederea realizării unui tur virtual al muzeului.

GhN: „Axis Libri" a devenit un brand al culturii gălățene. Revista, Editura, Salonul literar, Librăria și Festivalul Internațional de Carte inițiate de Biblioteca „V.A. Urechia" se numesc Axis Libri. Cum apreciați aceste fapte de cultură gălățeană?

CF: Ca un reper al culturii gălăţene pe harta națională și internațională. Este un semn că dacă se dorește și se și muncește se pot face lucruri excepţionale. Este un pachet cultural care și-a câștigat notoritatea în domeniu, care și-a impus valoarea. Dacă îmi permiteți o exprimare ușor neacademică, pot spune despre brandul „Axis Libri" că este un produs cultural apreciat de către gălăţeni. Este un loc unde cultura gălăţeană se poate exprima liber, unde sunt promovate și încurajate talentele culturale.

GhN: Într-o vreme, nu prea demult, se vorbea și de construirea unui local modern, multifuncțional, pentru Biblioteca „V.A. Urechia", pentru care există chiar proiectul. Dacă avem în vedere că localul actual are o vechime de peste 100 de ani, se impune ridicarea unui nou edificiu. Cât de actuală mai este această problemă?

CF: Actualul sediu al Bibliotecii „V.A Urechia" a fost reabilitat în urma cu câțiva ani, o lucrare reușită aș îndrăzni să spun. Ca să vă răspund direct la întrebare, anul acesta nu este prevăzut niciun proiect pentru un nou sediu al bibliotecii. În plus, unii oameni de cultură consideră că actualul sediu are rezonanţa istorică potrivită pentru a putea găzdui una dintre cele mai importante instituţii de cultură din județul Galați.

GhN: Județul Galați este printre puținele județe din țară în care apar, fapt demn de toată lauda, mai multe reviste de cultură și de educație de bună calitate, unele finanțate din fonduri publice, altele care se autofinanțează: *Axis Libri, Dunărea de Jos, Antares, Danubius, Porto-Franco, Tecuciul literar-artistic, Boema, Școala gălățeană* etc. Galațiul are o resursă umană apreciabilă în acest domeniu. Din păcate, în ultima vreme, revistele finanțate din fonduri publice se confruntă cu mari dificultăți financiare, ceea ce a condus la reducerea tirajelor, la apariția unor numere duble sau chiar triple etc. Cum comentați?

CF: Împreună trebuie să găsim resursele necesare pentru a sprijini publicaţiile culturale. Însă acest lucru trebuie să se facă cu echilibru și chibzuinţă, deoarece din același buget trebuie să asigurăm costurile de funcţionare și să investim în sănătate, infrastructură rutieră sau educaţie. Însă, în mod clar nu trebuie să lăsăm să dispară publicaţii culturale de valoare din județul Galaţi. De altfel, din bugetul Consiliului Județean Galați finanțăm deja o parte din aceste reviste culturale.

GhN: Evident, și cultura cere bani. Care este situația finanțării instituțiilor de cultură și a activităților culturale pentru anul 2018? Se poate face o comparație cu anii anteriori?

CF: Anul acesta cultura are cel mai mare buget din ultimii ani. Sunt peste 33 de milioane de euro pe care i-am alocat, în creștere cu 60% față de 2017. Doar la capitolul investiţii avem aproape 14 milioane de lei, de aproape 10 ori mai mult față de anul trecut.

GhN: Am intrat în anul Centenarului Marii Uniri. Ce pregătește Galațiul, comunitățile din județ, în întâmpinarea aniversării acestui eveniment de mare trăire românească?

CF: În primul rând vreau să fac, cu mândrie, o precizare. Anul Centenar 2018 a început la Galați, cum am mai spus, cu inaugurarea monumentului Apărătorii Orașului Galați, închinat celor care acum 100 de ani salvau de la distrugere orașul. Pe de altă parte, Galațiul a pregătit un program complex de evenimente pentru anul 2018: Festivalul Internațional al Cărţii „Axis Libri", cu secţiune dedicată autorilor de opere literare care au scris despre unire, festivaluri de literatură cu scriitori din zonele istorice, evenimente culturale cu rezonanţă națională și internațională, expoziţii și simpozioane. Pregătim și o serie de medalii de onoare pentru a marca 100 de ani de la Marea Unire. În plus, toate evenimentele culturale derulate de Biblioteca „V.A Urechia", Muzeul de Istorie „Paul Păltănea" și Centrul Cultural „Dunărea de Jos" vor purta această amprentă, a Marii Uniri de la 1918.

GhN: Ca om al Cetății, cu responsabilități în domeniile administrativ, cultural și politic în Județul Galați, ce mesaj ați vrea să transmiteți concitadinilor dumneavoastră, acum, la început de nou an?

CF: Vreau să le transmit multă sănătate, liniște și optimism. Un 2018 doar cu împliniri și bucurii!

GhN: Vă mulțumesc!

Poştăriţa cânta-n orchestră

Apostol Gurău
scriitor

După patruzeci şi trei de ani de activitate în şcoli rurale, ori în licee urbane, nu mai poţi accepta să primeşti pensia printr-un inexpresiv cont bancar, vrei ca banii să-ţi fie număraţi în palmă de o poştăriţă, să semnezi un act, să-i dai factorului poştal un mic cadou, apoi cu aceeaşi palmă „voluptoasă" să bagi banii în buzunar şi să rămâi câteva clipe cu mâna pe ei... Este ceea ce mi se întâmplă şi mie. Titlul acestei naraţiuni nu-i pus (rezumativ) pentru a epata, poştăriţa „mea" chiar mi-a spus că are o legătură cu o orchestră de cameră, prin sora ei mai mică, Cristina, care a absolvit Conservatorul din Bucureşti şi cântă într-o orchestră, este violonistă.

„Eu, poştăriţa, după liceu m-am măritat, am trei copii şi car gentoiul poştei – plătesc pensii, aduc corespondenţe, mici pachete şi suport meschinele capricii ale pensionarilor, ce-s agitaţi şi bucuroşi în ziua plăţilor.

Cristina, am văzut-o la concerte, se-mbracă în rochii negre, extravagante, cu decolteuri cutezătoare, pe când eu port bluza bleu cu dungulițe verticale, uniforma poştei şi car gentoiul greu. Vă rog, vă implor să mă imaginaţi fericită, cum se zicea odată".

Astăzi, după plăţile poştei, eu, beneficiarul pensiei, am ieşit din casă pentru diverse cumpărături de la un supermarket din vecinătate. Trebuie să traversez o stradă foarte circulată, trec pe locul marcat şi văd în faţă un bloc cu patru nivele, construit în anii 60 ai secolului trecut, al XX-lea, când... brusc de la etajul al doilea cineva mă striga relevând (abia acum înţeleg) cel mai teribil eveniment, pe care l-am văzut de când locuiesc (din 1990) în acest cartier.

— Măăă! Măi! ţipa la mine o femeie disperată cu palmele lipite de sticla ferestrei deschise; interjecţiile ei aveau sonorităţi arhaice, ca ale unei femei ce voia să fie luată în seamă. M-am uitat mai atent la ea, nu o cunoşteam şi am plecat.

— Măăă! Măi! s-a răstit din nou la mine, de fapt nu la mine, cum am observat cu uimire, ci la alt bărbat, care tocmai intrase în raza ei vizuală. Am avut şansa unei explicaţii prompte, căci poştăriţa „mea" tocmai ieşea din scara altui bloc, am oprit-o şi am întrebat-o.

— Este o depresivă, are şi ea „naraţiunea" ei, cum ziceţi Dv. Este descurajată, domnule, altădată vă voi spune mai multe, acum mă grăbesc, sunt aşteptată de pensionari impacienţi.

Mă impresionase doamna depresivă, de aceea, atunci când am revăzut poştăriţa, am rugat-o să-mi dea detalii:

— Este pianistă, cântă-ntr-o orchestră de cameră împreună cu sora mea, Cristina, au fost colege şi la Conservator, camarade, au studiat ca instrumentiste compoziţii muzicale. Orchestra, domnule...

— Orchestra, doamnă, a fost şi metafora unei agenturi de spionaj militar sovietic din al doilea război planetar... am dat neinspirat cu nuca în perete, că v-aţi bosumflat!

— Vai! şi Dv. ce vorbe plasaţi, este la fel de absurd şi fără umor ca şi cum aţi zice că o orchestră de cameră este dirijată de *un medelin* drogat de muzică.

— Scuze, am deviat discuţia, am dat-o pe glume, încă odată scuze!

— Domnule, devin explicativă ca sora mea, o orchestră este o formaţie de instrumentişti care execută împreună o partitură muzicală. Oare vă puteţi ridica pe „culmile disperării" ca pianista depresivă?! Colegele şi dirijorul o roagă insistent pe Cristina ca să meargă acasă la pianistă şi s-o încurajeze, este de neînlocuit, numai ea, repetă Cristina, cu degetele ei sensibile, caste şi acute poate să pună accentele nostalgiei dureroase din Concertul lui Rahmaninov, ea, domnule, limpezeşte dorul. Să ştiţi că ea a concertat la Sankt-Petersburg, la Salzburg, unde a însoţit-o şi

soţul ei, Vergil, el cântă la tubă, un instrument de suflat cu registru cel mai grav. L-au pus la probe şi l-au respins, nu putea obţine din tubul răsucit, din ventile şi pistoane profunzimea sonoră din Concertul lui Rahmaninov, ori din Simfonia a Şasea a lui Ceaikovski, cum mi-a zis sora mea. Veţi râde, domnule, dar eu mă duc des la concerte simfonice, însoţită de fiul meu cel mare, ori de o fată. Bărbatul meu, Relu, nu serveşte concerte simfonice, el preferă Fetească regală ori Jidvei, iar la balete nici vorbă, nu merge „*că mi se scoală, au mai păţit-o şi regii*" cum zice dumnealui. Bine, eu mă duc s-o văd şi pe Cristina, cea cu decolteul îndrăzneţ, nu a făcut copii cu soţul ei, compozitor, un ameţit, iar un decolteu ca al ei, domnule, nu poate fi supt de un prunc.

Pe soţul pianistei Georgiana marile orchestre nu l-au inclus în concerte, respingerile şi invidia l-au supărat profund şi i-au grăbit decizia: „*Mai bine un măgar sănătos, decât un tubist ofticos*" cică ar fi zis Vergil, susţinea Cristina şi a părăsit-o pe Georgiana („Măăă! Măi!"). A fugit în Italia împreună cu o violonistă din orchestra lor, mocofană ca şi el într-ale muzicii, însă aveau studii, experienţe şi i-au angajat o orchestră mediocră de acolo, câştigă bine şi-şi trăiesc viaţa confortabil. Uitam să vă spun, Vergil lovea uneori în orchestră pus de dirijor, talgerele (talerele), puternic şi expeditiv, tocmai aşa cum a părăsit-o el pe Georgiana cu toată gloria, cu toate degetele ei celeste, am citat-o iar pe Cristina, fată deşteaptă, îmi pare rău că nu am făcut studii superioare, eu m-am grăbit ca fata la măritat, Relu şi Rica (al doilea este prenumele meu) binomul reproductiv al naţiei, al cuminţeniei, dar şi al aspiraţiilor înalte retezate.

*
* *

Cristina aflase de la o fostă casieriţă a orchestrei, care locuia în acelaşi bloc cu Georgiana, că pianista, ce suferea de o depresie severă, nu admitea în locuinţa ei decât pe ea - avea împuternicire ca să-i ridice salariul pe concediul medical, să-i plătească taxele, întreţinerea (depunea chitanţele), să-i cumpere ce dorea, să-i gătească; curăţenia casei pianistei cădea tot în sarcina casieriţei, contra cost, firește. Am intrat şi eu, Rica, la pianistă, însoţită de casieriţă, i-am adus două corespondenţe, una din Germania şi alta din Spania, i se propunea să concerteze acolo, cum mi-a explicat Cristina, trimiseseră şi orchestrei propunerile, le-a răspuns George, dirijorul, din nefericire, Georgiana nu putea onora concertele fiind bolnavă. Interesant este că eu am intrat în casa pianistei în uniforma de poştăriţă şi cu gentoiul legat de gât, elementele de identificare - iată de ce Cristina m-a rugat să-i împrumut uniforma şi geanta, nu va pune în ea, spunea, decât fotografiile membrilor orchestrei iar pe verso mesajele lor de încurajare, de prisos este să mai amintesc că eu am multe asemănări cu sora mea. Într-o zi, echipată astfel, Cristina a sunat la uşa pianistei, i-a deschis, a intrat. Georgiana avea faţa marcată de boală, părul vâlvoi şi o expresie halucinată; o recunoscuse, însă se temea.

— Georgiana, eu sunt Cristina, cânt în aceeaşi orchestră cu tine, toţi te iubim şi te respectăm, tu eşti fala şi renumele orchestrei noastre, dirijorul George te aşteaptă pentru un concert Rahmaninov, melomanii îl cer şi te vor numai pe tine. Georgiana a ţipat totuşi şi a zbughit-o într-un colţ al camerei, unde s-a pitit, semăna cu o fetiţă torturată şi se sprijinea de pereţi cu degetele murdare cu unghiile crescute disgraţios.

— Uită-te la fotografiile noastre, toţi am scris câte ceva pe verso pentru tine; le-am pus pe masă.

Cristina a ieşit, cum mi-a zis şi a pornit-o pe scări ca o somnambulă, nici nu i-a mai spus că George a scris în Germania şi Spania, motivând lipsa ei.

Eu între timp mi-am vizitat mama însingurată, noi am plecat la casele noastre, tata e mort; nu mai purtam uniforma poştei, nici gentoiul, le purta violonista! Am observat că şi alţi fii şi fiice cu nepoţii după ei vizitau pe părinţii solitari; nu-i tocmai adevărat ce scriu ziarele şi insinuează televiziunile de tot felul, nu cunosc poporul, dar se bagă-n oala singurătăţii lui, eu l-am descoperit zilnic în vestimentaţia poştei şi cărând gentoiul legat de gât, ca un animal de povară.

A doua zi, Cristina, travestită în poştăriţă, a sunat, a intrat în casa pianistei şi s-a bucurat din prima clipă: Georgiana îşi spălase şi-şi pieptănase părul, îşi tăiase unghiile, surâdea, un zâmbet ca al ghioceilor ieşiţi de sub zăpezi, se înseninase.

Avanpremieră editorială

Morgen

Marius Chiru
scriitor

În dimineţa aceea de iunie soarele se rostogolea printre casele cu un singur cat răsfirate pe Ursulastrasse. Vocile negustorilor se întretăiau cu ale hoţilor de buzunare, clopotele parohiei se certau cu cele care băteau înfundat la Gross Sankt Martin. Copiii de la Primärschule alergau prin praful săltat de carele care aduceau peşte sărat. O ţigancă încastrată în fustele-i roşii se plimba de la o prăvălie la alta cu un coş doldora de margarete, garoafe roşii şi trandafiri împroşcaţi cu apă. El trecu pe lângă doi muşterii şi se îndreptă spre ea, dar calea îi fu tăiată de copiii gălăgioşi care grăbeau spre magiştrii lor şi ţiganca se făcu nevăzută.

Străzile privite de sus formau un mare şotron cu capul îndreptat către fluviu. Mirosul de gogoşi Krapfen umplute cu gem se îngrămădea spre susul cerului străbătut de un stol de gâşte zgomotoase. Câteva cuvinte ale slujbei în latină se opreau înăbuşite în cavalcada paşilor şi a caleştilor ferchezuite. Niciun nor, nicio pală de vânt, doar o ploaie de gânduri se abăteau asupra lui Rogerius, care-şi purta paşii de pe o străduţă pe alta fără o ţintă precisă. Cilindrul impecabil îi stătea puţin într-o parte, iar costumul după ultima modă pariziană punea în evidenţă atletul. Lăsă doi vânzători de peşte să îi taie calea şi apoi coti brusc pe Breslauer Platz.

Tânărul zvelt îşi rotea ochii albaştri de la un număr la altul al caselor. Unu pe stânga, doi pe dreapta. Ajuns la patru şi cinci, se desfăceau două braţe laterale, de fapt două alei, iar la numărul şapte şiruirea străzii se îngusta pentru a se desface în evantaiul pieţei pentru păsări. Un băiat alerga cu ziarul de dimineaţă prin roua virginală (umezeală), în vreme ce Rogerius se întoarse cu pas milităresc şi se opri în faţa somptuoasei Residenzen de la numărul cinci.

Două caturi erau răsfirate lasciv peste parterul cu faţadă albă care privea întrebător prin gardul ce îl străjuia ca pe cetatea Salemului. Doi lei în poziţie ultimativă străjuiau intrarea din care se revărsa rozul vinului de Mittelrhein al scărilor marmoreene. Uşile masive de nuc şedeau încadrate de arcul triumfal care ţâşnea din corpul casei.

Rottweilleri cu boturile înspumate, mai să dărâme gardurile, îl treziră pe Rogerius din visare. Duse mâna la buzunarul interior, dar se răzgândi şi îşi pipăi haina în dreptul reverului parcă liniştindu-şi inima speriată de hămăiturile uriaşilor ridicaţi cu labele pe grilajul negru proaspăt vopsit. Îşi tamponă fruntea cu o batistă albastră, timp în care un Bediensteter în livrea de culoarea cafelei indoneziene grăbea spre poartă. După convenţionalul schimb de cuvinte, tânărul nostru îi înmână scrisoarea de un alb insidios pe care era caligrafiat Für Fraülein M.

Câinii stăteau întinşi, liniştiţi acum. Aerul devenea încet irespirabil, iar în curte nu se zăreau alte mişcări. Soarele, sus de tot, împrăştia puhoiul de căldură. Cu satisfacţia lucrului dus la bun sfârşit plecă înapoi cu mâinile la spate, spre unde l-or mai purta paşii.

Deja oraşul nu mai fierbea de miile de muritori care se agitaseră până acum o clipă, doar ţiglele stăteau pe case – raci încinşi ce-şi molfăiau enervarea în faţa astrului ce picura smoala albă peste toată suflarea.

Pe o străduţă în arc de cerc zări o tavernă cu două mese mari de lemn în jurul cărora mai planau încă vaporii unor picături de apă, pentru că de bună seamă proprietarul stropise puţin praful care se amestecase cu urmele şi urmele cu vreun himmeldonnerwetter scăpat de vreun rhenan scos din minţi de vremea înmuietoare.

Abia așezat la masa din stânga, apăru o fată cu groase cozi blonde din magherniţa cu ştaif în care, probabil, aveau privilegiul de a se veseli cu vinuri mușterii de teapa unor Dionis sau Apollo, feriţi cu ziduri groase de ceea ce îndură trecătorii. Comandă o bere uitându-se la ofiţerul călare, adolescentul miop și bătrâna de familie bună care defilau prin faţa lui grăbindu-se fiecare spre masa de prânz. Halba, umplută de culoarea lanurilor de orz, cu spuma de două degete, poposi în faţa lui. Abia acum își scoase cilindrul cu mișcări teatrale, de mare crai, uitându-se după fetișcana care se îndepărta de masă ștergându-și mâinile vânjoase, de ţărancă elveţiană, de șorţul petrecut pe după gât și legat stângaci deasupra feselor.

Prima înghiţitură fu ca un atac de cord. „Domnule, chelneriţa asta a furat berea de la masa zeilor!” Dinţii aproape îi clănţăneau când auzi un foșnit de fuste în dreapta lui.

— M-ai găsit, ţiganco!

Fără să-l scape din ochi, își puse coșul cu flori într-un scaun tras de la o masă vecină.

— Ce faci? Te răcorești?... Hai să-ţi ghicesc...

Fără multe preparaţiuni, îl apucă de încheietura mâinii și cu dreapta îi mângâie liniile din palmă. Susură cuvinte nedefinite în urechea lui, jumătate în germană, jumătate în ţigănește. El nu le urmări. Zgomotul străzii deveni insesizabil, respiraţia ca și inexistentă. Cârlionţii ei miroseau a margaretă, iar aerul stătea în labirintul de străzi ca o pasăre cu aripile pregătite să zboare.

aer plămâni însângeraţi laudanum

— Asta-i!

Scoase o bancnotă, emisie recentă și i-o întinse.

— Nu-ţi iau bani pentru că ţi-am ghicit, frumosule.

Și, în schimbul hârtiei, se aplecă și rupse o floare de trandafir pe care i-o puse cu grijă în buzunarul de la piept. Banul îl vârî între sânii cît gura de vărsare a Indului și plecă în sus pe stradă mlădiindu-și mijlocul adolescentin. Rogerius se simţi vlăguit, de parcă femeia îl iubise acolo, pe masa aceea. Își aprinse o ţigară de foi și mai desmierdă halba de bere câteva minute lungi. Rotocoale de fum se lăbărţară deasupra teologului - niște rămășiţe de aure iconoclaste. Un stol de porumbei se înălţă spre înalt speriindu-l și lăsându-l pradă realităţii. Atunci observă umbrele norilor groși care se prăbușeau cu zgomot greu, printre clădirile înalte, pe caldarâmul ajuns la temperatura de fierbere. Devenise neîndoielnic că era timpul să plece.

În Jakordenstrasse începu un vânt de vară care zgâria burţile norilor, împrăștia rândunelele de la un copac la altul, flancuri ale unei armate înaripate. Își consultă ceasul care îi confirmă mustrător întârzierea în plăcuta-i peregrinare pe străzile marelui toropit. Casa îl aștepta tot acolo unde o lăsase de dimineaţă, masivă, parcă aplecată în faţă spre a cotropi cartierul. În curtea cu magnolii rubiconde și alei majestuoase, aerul respirabil era spart de strigătele gemenilor săi care încinseseră un joc de șotron. Ailbe era primul, cu pletele de troian în vânt, Gretchen îl urma cu echilibru de balerină și cozi bălaie din frumosu-i păr creţ.

— Papa! Papa!

Îl înconjurară, îi săriră în braţe, îl sărutară. Vântul mătura curtea, aleile, gângăniile ascunse în iarbă. Dar niciun strop de ploaie.

Un zgomot de trăsură se rostogolea în lungul străzii. Cavalcada echipajului se opri la Jakordenstrasse 6. Privi lung în spate ca să vadă cei patru cai mari pur-sânge fremătând în harnașamentele lor. În spatele acestora, trăsura mai neagră decât crupele armăsarilor. Portiera se deschise și Rogerius o zărește pe ea, profilul imperial, șuviţele blonde, pălăria cochetă, gestul nedeslușit, comanda dată, primele picături de ploaie, plecarea trăsurii, o pală de vânt.

Se îndreptă cu pas sigur către poartă. Un trandafir negru zăcea pe trotuar. Când îl ridică, un fulger străluminа strada, acoperișurile, măruntaiele.

Făt-Frumos din Tastatură

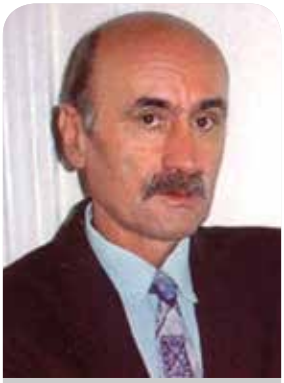

Ion Manea
scriitor

Roșie ca Sfecla și singurul ei pitic

Am întâlnit-o în fața containerului de gunoi de la nordul blocului, într-o seară de noiembrie năbădăios în care nevastă-mea mă trimisese pentru a șasea oară să duc gunoiul. Așa face ea când se enervează, „Du-te și du gunoiul!" îmi strigă, înroșindu-se subit la față.

Femeia aceea plângea în sughițuri mici și abia auzite, iar lacrimile amare i se contopeau cu picăturile reci de ploaie.

— De ce plângeți, doamnă? am întrebat-o cu glasul cel mai compătimitor.

— De supărare, domnule... și de necaz...

Am luat-o de mână și am condus-o ușor sub coroana unui copac din preajmă, ocrotind-o cumva de ploaie.

— Și cine v-a necăjit așa de tare?

— Soțul meu, Piticul. Știți, el este mai mic decât mine, ca înălțime vorbesc, și ori de câte ori se enervează mă trimite să duc gunoiul. Așa face el. În seara asta joacă Steaua și a primit până acum patru goluri. De patru ori m-a trimis să duc gunoiul, ultima dată dându-mi și un șut, nu pot spune unde, domnule... Nici nu mai era gunoi în casă, vedeți, am venit cu găleata goală, și acum mă tem să nu mai primească ăia alt gol, că iar mă trimite...

— Formidabil! Și la mine se întâmplă la fel, doamnă! Soția mea se enervează din te miri ce și imediat mă trimite să duc gunoiul. Azi e a șasea oară și recunosc că nici la noi nu mai e pic de gunoi în casă. Și găleata mea e goală, doamnă...

— Se enervează tot de la meci?

— O, nu, din orice! De pildă, ultima dată, pentru că am uitat țigara aprinsă pe marginea scrumierei, ea a căzut și a luat bucătăria foc...

— Vai, domnule, doar pentru atâta lucru?

— Uneori chiar și pentru fleacuri mai mărunte. Când fac ceva ce nu-i convine, ea se înroșește la față, dar tare de tot, e roșie-roșie, ca o sfeclă, doamnă, de aceea, în particular, fără să știe ea, am poreclit-o Roșie ca Sfecla...

— Și eu îi zic, în gând, soțului meu Piticul...

— Albă ca Zăpada avea șapte...

— Eu am doar unul domnule, și nici pe-ăsta nu-l mai pot suferi!

— Nici eu n-o mai pot suporta de Roșie ca Sfecla, așa încât vă propun să divorțăm în paralel, doamnă, eu de Roșie ca Sfecla și dumneavoastră de Pitic...

— Excelentă idee! a izbucnit radioasă femeia, aruncând cât colo găleata și aplaudând sub ploaia măruntă.

Am luat-o iarăși de mână și am condus-o până la scara blocului ei, vecin cu al meu. Am sărutat-o discret pe obrazul drept destul de ud de ploaie și de lacrimi ca să-mi rămână în gură un gust incert de toamnă rece, proaspătă și sărată.

În numai câteva zile, am obținut și eu și ea, pe cale amiabilă, divorțul. Eu am părăsit-o pe Roșie ca Sfecla, ea pe Pitic și ne-am mutat împreună într-o garsonieră închiriată, nu înainte de a ne căsători puțin. O duceam bine, ne supăra un pic chiria destul de piperată, dar eram fericiți.

Mai târziu, mult mai târziu, aveam să aflăm că Roșie ca Sfecla și Piticul se căsătoriseră și ei. Se întâlniseră la același container de gunoi, cu aceleași găleți pe care le purtaserăm și noi mai înainte. Formau acum o familie reușită și se mutaseră în fosta mea casă, așa încât noi ne-am mutat în fostul apartament al actualei.

— Vai, sărmanii, a exclamat ea sincer îndurerată, Roșie ca Sfecla și un singur pitic, ce cuplu imposibil!

Bordeiul Babei și palatul Moșului

Nu fete, ci băieți aveau Baba și Moșul din povestea aceasta.

Într-o zi, băiatul Moșului zise:

— Tată, eu m-am gândit să plec în globalitate, să-mi încerc norocul.

— Abia aștept să te scot de la întreținere. Nici lemne de foc nu mai avem.

Pleacă, băiete!

După vreo trei luni, flăcăul se întoarse în bordeiul părintesc la bordul unei mașini extrem de elegante. Moșul nu se pricepea, nu recunoștea decât Dacia, dar Baba, expertă, descoperi imediat un Lamborghini decapotabil.

— Ei, fiule, ce mare brânză ai făcut prin acele străinătăți?

— Ce brânză tată?, am făcut avere, mare avere! Uite aici un card pentru matale, poți cumpăra cu el orice îți poftește inima.

— Orice?

— Absolut orice, chiar și un satelit.

Atunci bătrânul își trase blugii peste izmene și porni în grabă mare spre centrul satului. Se întoase foarte repede cu o bere la bidon de doi litri și cu o pungă de pufuleți.

În timp ce moșul își turna lichidul gălbui într-un pahar de plastic, feciorul aduse echipe întregi de constructori și specialiști care se apucară să transforme partea de bordei ce-i aparținea tatălui într-un palat cu șase etaje și trei turnuri de veghe. Cumpără vaci, boi, oi, capre, găini, curci și chiar struți și angajă oameni să îngrijească de toată suflarea. Îi comandă moșului trei perechi de blugi noi, precum și o cisternă de bere cu aprovizionare direct de la fabrică.

Atunci se înfăţişă şi fiul Babei în faţa mamei.

— Nu putem să rămânem pasivi, am să plec şi eu după căutarea norocului! Pune-mi ceva la traistă şi dă-mi un fular că văd că se face frig.

Rămasă singură în partea ei de bordei cu pereţi de paiantă şi acoperită cu stuf, Baba trăgea cu ochiul la palatul Moşului şi adesea mai fura câte o găină sau un pui de struţ, că pensia nu-i ajungea nici măcar pentru bere. Se tot uita pe uliţă în aşteptarea băiatului şi-l înjura vârtos pe moş.

— O să vadă el, boşorogul, când o veni al meu cu camioane încărcate şi cu Nicole Kidman la braţ!

Avea ea ce avea cu Nicole Kidman.

Neştiind de furtişagurile meschine ale Babei, Moşul îi mai da, uneori, seara, peste gardul despărţitor de marmură de Carrara înălţat de fiu, câte-o strachină cu ciorbă de perişoare sau vreo plăcintă mini-jup în brâu.

— Bogdaproste! zicea, mieroasă, Baba, şi în gând: „Să te ia dracul!”.

Într-o noapte de vară, târziu, când toţi vieţuitorii, inclusiv struţii, dormeau, se auzi dinspre nord un vuiet cumplit de motoare. Toţi se treziră şi ieşiră în uliţe. Încet încet, dar cu avânt, un convoi de buldozere nou-nouţe se îndrepta spre casa Moşului şi a Babei, jumătate palat, jumătate bordei. În primul buldozer, în cabină, fu zărit, cu o faţă plină de satisfacţie, fiul Babei. Ajunse în faţă, utilajele se năpustiră spre palatul moşului şi începură să-l demoleze. Cădeau etajele unele după altele, iar marmura de Carrara se făcea ţăndări.

Recunoscându-şi fiul, Baba se apucă să strige:

— Opreşte, nătărăule, că-mi dărâmi şi bordeiul meu!

În chiar acel moment căzu şi bordeiul Babei peste marmura Moşului.

— La azil cu voi, neisprăviţilor! Boşorogilor! strigă plin de mânie fiul Babei.

Atunci apăru şi fiul Moşului, fluierând a pagubă.

— Numai tu eşti de vină, nenorocitule, îi străgă Moşul. Blestematule! Nici nu ştii ce bine trăiam eu cu Baba mea înainte de a veni tu cu bogăţiile tale otrăvite...

Minunea din brazda cu arpagic

A fost odată un castravete care a crescut aşa de mult, încât, pornind din mijlocul grădinii, nu s-a mai oprit decât în peretele de nord al şcolii generale construite de curând din fonduri europene la marginea satului.

Acel castravete a fost al meu.

L-am semănat într-o doară, aruncând un pumn de seminţe într-o bucăţică de brazdă rămasă liberă după ce implementasem cu celeritate tot arpagicul disponibil.

Asta a fost spre seară. Peste noapte, am auzit eu nişte zgomote ciudate, dar mi-a fost lene să ies din culcuş, aşa că, dimineaţa, am înlemnit când am zărit namila de castravete cu mult mai mare decât casa mea cu două etaje şi trecând peste gard într-o direcţie ciudată. Nici nu mai vedeam soarele... M-am îmbrăcat iute şi am început să merg pe lângă uriaşul verde cu striaţii ţepoase şi oarecum albicioase.

Castravetele uriaş trecuse drumul, prăvălise gardurile mai multor vecini, traversându-le curţile, ocolise ca prin minune biserica, cu cele şapte cruci din faţă, se strecurase prin spatele dispensarului, defilase prin faţa casei şefului de post, blocase intrarea în cea mai mare bodegă a localităţii şi se oprise exact în peretele de nord al noii şcoli de la marginea satului, aşa cum vă spuneam.

Întreaga suflare a comunităţii ieşise şi se bulucea în jurul castravetelui, pe toată lungimea lui.

— Asta-i minune de la Dumnezeu! exclamau unii şi se închinau în faţa curcubitaceei.

— Să ne plăteşti despăgubiri pentru toate daunele provocate! mi-au strigat, rând pe rând, vecinii afectaţi de expansiunea megalegumei.

Mult mai dur, primarul mi-a zis că va porni o acţiune penală împotriva mea.

— Până atunci, semnează aici precum că eşti de acord să efectuăm tunele prin castravetele dumitale, pe cele şase uliţe blocate! Noroc că ţi s-a oprit la timp, căci dacă ieşea din sat şi bloca şi autostrada A122, o păţeai!

Sătenii n-au stat prea mult cu mâinile în sân şi au trecut destul de repede la treabă. Primii care au ieşit au fost vreo zece bărbaţi, care, înarmaţi cu târnăcoape şi lopeţi, au sfredelit în castravetele meu ca să deschidă cât mai iute o cale de acces spre crâşmă. Săreau bucăţele de legumă cât colo, unii luau de pe jos câte o halcă zdravănă şi muşcau cu poftă, scuipând cât colo seminţele mari cât o lămâie.

— Domnule proprietar, mi-a zis doctoriţa, după ce mă oprise pe undeva pe la jumătatea castravetelui, dispensarul n-are nicio pretenţie, singura mea rugăminte este să ne lăsaţi să folosim partea din curtea noastră pentru tratamente. Ştiţi dumneavoastră, cosmetice...

Foarte împăciuitor a fost şi directorul şcolii care m-a felicitat pentru performanţă şi m-a rugat să las unităţii şcolare partea ce se oprise în peretele de nord, pentru uz didatic şi pentru hrana porcilor de la cercul de zootenie al elevilor silitori.

Şeful de post a fost şi mai amabil, el mi-a zis că îi blocasem intrarea în casă şi că în felul ăsta îl scăpasem de tot felul de reclamagii care, ca să intre acum în curtea lui, trebuiau să folosească o scară sau să zboare pe deasupra castravetelui.

— Eu ies acum prin horn şi mă cobor pe burlanul de ploaie, prin spate. Mai greu e la întoarcerea acasă, a adăugat.

— Să fii binecuvântat, fiule, pentru modul în care leguma dumitale a ocolit sfântul locaş! mi-a zis preotul, închinându-se stradal.

Obosit de insistenţele ziariştilor care tot veneau să-mi ia interviuri, în noaptea aceea am dormit ca un buştean... În zori, m-a trezit un foşnet suspect şi o umbră uriaşă ce-mi obtura soarele la ferestre. Am ieşit şi, uluit, am văzut cum din brazda în care însămânţasem arpagicul, o ceapă uriaşă se înălţase dincolo de orice închipuire. Vârful ei nici nu se mai vedea cum se pierde în imensitatea albastră a cerului de început de mai.

Privind peste gard pentru a vedea dacă s-a strâns lume, m-au pironit pe loc privirile reci ale preotului, care venise primul să vadă minunea. A tuşit acuzator şi mi-a strigat:

— De data aceasta, fiule, o să ai probleme cu însuşi Dumnezeu!

N.R.: Din volumul în pregătire „Făt-Frumos din Tastatură”

Poeme

Mircea Marcel Petcu
președinte, Asociația Scriitorilor Tulcea

PATIMĂ
Se lăsă învăluit
de zâmbetul ei,
de căldura
ochilor ei.
Simți cum
își puse brațele
pe după gâtul lui
și-l sărută
entuziasmată,
expansivă
după care
îngheță.

PUTERE
Fiule
să ții minte:
„la ce nu vei renunța
tu –
nu-ți poate lua
nimeni!”

STEA
Iubirea pentru tine
e ca o stea
pot să mă orientez
dar n-o pot
avea.

VEȘNICIE
Plouă mărunt
și bate-un vânt stingher
ziua-i mai mică
iar păsări nu-s pe cer
plecarea ta departe
mă face să tresar
simt inima cum plânge
privind în urma ta…
oriunde-ai fi în lume
să nu uiți draga mea
că-n inima ce bate
e veșnic – casa ta.

ÎNCREDERE
Nu uita
că noaptea
cea mai neagră
privește…
răsăritul.

FĂ CE VREI…
Dacă-n timpul tău
nu am loc și eu
dacă-n ochii tăi
nu mă văd și eu
dacă-n visul tău
nu apar și eu
dacă-n gândurile tale
nu apar – rază de soare
dacă gura floarea ta
nu-mi șoptește numele
dacă mâinile flămânde
nu vor să mă mai alinte
dacă trupu-ți nu vibrează
când m-aude și mă simte
dacă părul tău bălai
nu vrea mângâierea mea
dacă urechile tale
nu mai vor vorbele mele
atunci
draga mea iubită…
transformă-mă într-un
înger și
trimite-mă Domnului
poate el are
nevoie de mine.

NEÎNCREDERE
Spune-mi că nu e vis
și dacă
întind mâinile
și te ating…
nu dispari.

DORMI ȘI TU
Numără stelele ce-ți
păzesc somnul
leagănă razele lunii ce-ți
sărută fruntea
simte brațele mele cum
te cuprind
legănându-te în ritmul

muzicii iubite…
închide luceferii sclipitori
și încearcă să mă auzi
în noaptea rece cum plâng
neputând – dormi
buzele mele pline de
iubire.

REGĂSIRE
Lui Mihai Eminescu
Ninge, ninge
cu lacrimi de sânge
te-ai dus ești departe
în a ta singurătate
în întunericul mut
tu scrii încă în cărțile
cerului
durerile noastre.
Ninge, ninge
peste căsuța sărăcăcioasă
în care viața ta trecută
a ruginit în așteptare.
Te caut, dar nu te găsesc
nici înăuntru, nici afară
privesc spre înalt,
dar lângă tine
Luceafăr de zi
e liniște, tăcere.
Iar timpul
își arde clipele
înviind
cuvintele din cenușă.
Și-n scrierea frumoasă,
caligrafică
a timpului imperfect
găsesc semnătura
EMINESCU
conservată perfect.

CUVÂNTUL
Un tânăr domnitor
privea cu jind o fată,
ea-i dăruia iubire,
credință, armonie,
el iubitor de carte
o-nconjura cu pace
și-i compunea din suflet
o nouă simfonie
și în tăcerea amplă
de sunete voioase
ce ridicau în slavă
femeia cea frumoasă,
din neant veni o boare
ce zgâlțâi pământul
și în tăcerea moartă
se destrămă
cuvântul.

SCRUM
Frunze
ce s-au născut
din infinitul fericirii
și al dragostei
care au fost duse
de vântul vieții
pe meleaguri necunoscute
și părăsite
în colivii de scrum
și vise.

CONSTATARE
Tu arăți
pe dinafară
așa cum
mă simt eu
pe dinăuntru…

LUPTA
Ceva în mine caută
timpul
așa cum nisipul
se scurge în clepsidră,
iar viața mea
devine
o luptă insipidă
cu timpul,
el mi-a frânt visul,
n-am reușit
să opresc momentul
iar altul m-a purtat
de la un capăt la altul
al sufletului meu rănit
și-atunci am hotărât
să mă împac cu
timpul
și-așa am cunoscut
infinitul.

Poeme

Valeriu Valegvi
scriitor

DORINȚĂ
Ehei doar pisicile
să-l încurce
pe domnul dimineților mătăsoase
viețuind la umbra vrăbiilor de pe gard
cu adierea morții pe umăr
poftind la un somn luuuuung cine știe

ehei doar pisicile
stăpânele pârleazului
și ale gangului descusut de ghicitoare
și ale titirezului din insomniile copilului
doar pisicile
să-l astâmpere
pe domnul lamentațiilor mănoase

PRIN SLOVE
În transa uimirii
calme revolte gestând
preaplinul deasupra
preaumbritul dedesupt
simți cum scapă
raza de speranță
din tolba spurcatului
nu-i prea târziu
de-o fi măsura
de n-o fi totuna-i
prin slove să-ți cureți
o parte din vini

SPRE ÎNSTRĂINARE
Cine va înțelege
ce-i cu carapacea broaștei țestoase
o boabă din știință va cunoaște
cine va tălmăci
ce-i mână pe cuceritori
va memora ceva din istorie
cine va medita
la soarta unui suflet
se va înălța
știința
istoria
înălțarea
deopotrivă-s spre înstrăinare

PREȚUL
Trași la răspundere
numai cei din spate vor fi
vor uita de semeni
numai autorii de proiecte
se vor aduna în piețe
violatorii de democrație
nu vor fi puși la zid
risipitorii cu ștaif
se vor gândi de două ori mai mult
doar naivii
romanticii naivi

LUCRURILE IMPORTANTE
Lucrurile importante s-au spus deja.
poți ieși liniștit pe ușa din față.
obrazul rămas nepălmuit
nu-l mai ascunde e în zadar.
berzele construiesc noi cuiburi
peștii sar peste același stăvilar
ce era de neînțeles vor amâna savanții.
lucrurile nu trebuie lăsate așa

SĂ NE BUCURĂM
Uite așa pe îndelete
cât ai zice pește
să ne bucurăm
de a visului paloare
grijulii
cu a uimirii candoare întinsă
până hăt în marginea marginii
contemporani cu clipa care a fost

LINIȘTEA
Peste culmile de odinioară
doar liniștea
nicio pasăre nu-și lasă umbra
pasămite un blestem
scăpat la mare supărare
să fi deșteptat amintirile
cum altfel deplinul
din spații atent amprentate?

Expresii celebre

„A umbla (cineva) pe cărarea Anopeia”
„Prendre le sentier d’Anopée”
„To Walk the Anopeia Path”

Theodor Parapiru
profesor, scriitor

Orgoliosul rege Xerxes (c. 519/486-465 î.e.n) asistă stupefiat la incredibilele fapte de arme ale spartanilor (480 î.e.n.) care, în ciuda numărului foarte mic de luptători, resping atacurile imensei armate persane, producându-i pierderi uriașe (v. *Lupta de la Termopile*). În crâncena încleștare, atât mezii, cât și vestiții „nemuritori” adaugă victime numeroase, fără a câștiga teren: „Lacedemonienii luptau într-un chip de neuitat, arătând în diferite împrejurări că erau meșteri neîntrecuți în arta războiului și că luptau cu niște nepricepuți...” (Herodot, *Istorii, II*). Tăvălugul invaziei persane părea să fi nimerit în prăpastia blestemului la Termopile. În acest moment de grea cumpănă, la rege se prezintă Efialte, un locuitor din Melia, fiul lui Eurydemos, doritor să obțină o recompensă bogată: „El îi dezvălui taina cărării spre Termopylai prin inima munților și prin această trădare dădu pierzaniei pe acei greci care stăteau acolo de strajă.” (Herodot, idem). Poteca respectivă închidea Termopile: „Începe de la fluviul Asopos care trece de cumpăna apelor. Atât muntele cât și cărarea poartă unul și același nume: *Anopeia*. Cărarea aceasta, Anopeia, se întinde de-a lungul crestei muntoase și nu se oprește decât aproape de cetatea Alpene, prima așezare din Locrida, din partea maleenilor, în preajma așa-numitei stânci a lui Melampygos și a sălașului Cercopilor, pe acolo unde drumul este cât se poate de îngust.” (idem). Călăuziți de Efialte, zece mii de perși urmează traseul cărării, atacându-i pe greci în zorii zilei următoare. Preveniți de încercuire, elenii au luat măsuri în consecință: unii au plecat spre cetățile lor, iar spartanii, în frunte cu viteazul rege Leonidas, intră în destinul gloriei nepieritoare, după lupta care urmează. Acoperit de rușine și de disprețul grecilor, precum și de ura neîmpăcată a spartanilor, blestemat de toți și neplâns de nimeni, nemernicul trădător Efialte a sfârșit ucis de un locuitor din Trachis.

„A umbla (cineva) pe cărarea Anopeia” presupune trădarea abjectă a unei persoane, într-o cauză individuală sau colectivă.

Capela românească din Baden-Baden (I)

Radu Moțoc
inginer, publicist

Abordarea acestui subiect, în anul 1928, de către **preotul dr. Vasile Pocitan** (1870-1955), care era un distins profesor la „Seminarul Pedagogic Universitar", la Liceul „Mihai Viteazul" și „Sfântul Sava" din București, a trezit interesul pentru a relata istoria acestui frumos așezământ ortodox românesc, ctitorie domnească.

Motivul care l-a îndemnat pe autorul lucrării mai sus pomenite era un semnal de alarmă privind starea de degradare în care se găsea această biserică românească din Baden-Baden, închisă în 16 noiembrie 1927, când o vizitate pr. V. Pocitan[1], motiv pentru care a semnalat: „Organele în drept trebuie să ia măsurile de rigoare, pentru redeschiderea capelei românești din Baden-Baden, cât mai curând. Pe zi ce trece, ea se ruinează. Să se ia măsuri de salvarea ei, de urgență, pentru că, cu trecerea vremii, să nu fie prea târziu"[2].

Încă din introducerea lucrării, autorul semnalează motivul pentru care a scris acest articol: „Vești îngrijorătoare ne vin din Baden-Baden. Se pierde Capela Sturdza. Se pierde acel suvenir scump de pietate, acel locaș de veșnică odihnă a uneia dintre familiile domnitoare din cele mai de seamă din Moldova. Am pierdut capela din Lipsca, o pierdem acum și pe aceasta. Dar nu se poate! Ar fi o pagubă prea mare. Ar fi un adevărat sacrilegiu. Capela[3] este un monument de mare valoare pentru noi românii, din toate punctele de vedere; dar în special, sub raport artistic, este o probă de artă românească. În nădejdea că glasul meu va fi auzit, scriu aceste rânduri, ca să audă autoritățile în drept.

Să audă Onor Comisiunea Monumentelor Istorice. Să audă urmașii familiei fostului domnitor Mihail Sturdza. Să audă *Prințul Sturdza de la Pieppe* și în deosebi prințesa *Olga Sturdza,* acea minte aleasă și inimă simțitoare, vestită în toată țara, prin spiritul ei de inițiativă și prin virtuțile creștinești de care este împodobită. Scriu, în sfârșit, ca să audă întreg consiliul eparhial al mitropoliei Moldovei și Sucevei, în frunte cu I.P.S.S. Mitropolitul *Pimen,* astăzi *locotenent patriarhal* de care ține canonic această sfântă biserică"[4].

Faptul că autorul se referă și la pierderea capelei din Lipsca, este interesant credem să precizăm următoarele informații legate de această biserică.

Capela românească de la Lipsca (Leipzig) a fost înființată de negustorii români care activau în această zonă din Germania. Capela a fost sfințită la 7 septembrie 1858 cu *hramul Sf. Gheorghe* și a funcționat efectiv în perioada anilor 1861-1881, când, din lipsa fondurilor, a fost desființată.

CAPELA
ROMÂNEASCĂ
DIN
BADEN-BADEN
PREOTUL Dr V. POCITAN

Coperta lucrării „Capela Românească din Baden-Baden" de Pr. dr. V. Pocitan

Ca să ajungi la capela Sturdza din Baden-Baden, trebuie să urci niște trepte și ajungi pe o alee frumoasă cu flori, într-un parc frumos plantat cu arbuști, brazi și ronduri de flori. De la această înălțime, poți admira panorama orașului Baden-Baden.

În mijlocul parcului se află *capela* zidită în stilul clasic al bisericilor românești. În apropiere, spre pădure, este *presbiteriul* cu etaj și casa portarului.

Domnia lui Mihail Sturdza nu a fost una fără probleme, într-o perioadă zbuciumată când presiunea rușilor se manifesta violent. V.A. Urechia avea să scrie în impresionanta sa lucrare despre *Istoria Școalelor* (1894): „M. Sturdza domnind împreună cu rușii și holera, a prelungit în urma mișcării din 1848 o efemeră și tristă domnie, până la 13 mai 1849, când a plecat din Iași spre Focșani, sub cuvânt de revenire în țară"[5].

Mihail Sturdza, fiind silit să se retragă din domnie, a plecat la Viena și apoi la Paris, cumpărând un palat frumos în rue Varenne nr. 73, unde a locuit până

în 26 august 1884, când a decedat. Vara obișnuia să meargă la Baden-Baden, o localitate climaterică și balneară din Germania. Aici cumpărase o vilă numită *Ștefania*, unde fiul său *Mihail* se simțea foarte bine, sugerând tatălui că ar fi bine să clădească un palat în această localitate balneară.

Mihail Sturdza a fost căsătorit de două ori. Din prima căsătorie cu **Elena Rosetti**, fiica logofătului Mihai Rosetti, a avut doi fii: **Dumitru** și **Grigore Sturdza**.

A doua căsătorie a fost făcută cu prințesa **Smaranda Vogoride**, fiica prințului de Samos. Din această căsătorie a avut o fiică, **Maria**, căsătorită cu prințul rus Constantin Gorceacov, fost cancelar al Rusiei, și un fiu, **Mihail.**

Acest fiu urma cursurile la Liceul *Napoleon Bonaparte* din Paris. Dar, în data de 30 iunie 1863, în vârstă de numai 17 ani, a decedat ca urmare a unui accident (se pare că a fost vorba de un duel), moment în care tatăl, zdrobit de durere, decide să construiască o *biserică cu hramul Sf. Mihail și Gavrilă,* unde sub altar să fie depuse rămășițele pământești ale fiului, urmând să fie depuse și ale familiei sale.

Capela familiei Sturdza din Baden-Baden

Biserica a fost construită după planurile arh. **Leo von Klenze** și **G. Dollmann** în perioada anilor 1863-1866, când s-a sfințit cu mare ceremonie religioasă de către arhimandritul grec *Chairiotis*. Costul acestui superb edificiu religios a fost de 2 milioane de mărci[6].

Amplasată vizibil din toate părțile orașului Baden-Baden, strălucește ca o podoabă artistică. Construcția ei este din zid alb, cu brâie de cărămidă roșie până sus sub acoperiș. Soclul este din piatră, care provine dintr-o mină din apropiere.

Coloanele din marmură

Tinda este deschisă în stilul brâncovenesc și susținută de patru coloane din marmură, frumos cizelate cu ornamente suflate cu aur.

Pentru a ajunge în tindă, trebuie să urci 12 trepte din marmură. Biserica are o singură turlă rotundă, care este așezată deasupra altarului, poleită cu aur în exterior. Ctitorul nu a dorit o clopotniță, tocmai pentru a păstra o liniște profundă pentru cei care sunt înmormântați în cripta de sub altar.

Se pătrunde în biserică printr-o ușă frumos ferecată în fier, unde te surprinde bogăția artistică, începând cu catapeteasma, sculptată în lemn de stejar, după toate datinile vechilor noastre biserici. Icoanele sunt frumos ferecate în argint, cu inscripții grecești.

Un policandru mare din bronz, cu multe lumânări, atârnă de bolta mare cu lanțuri puternice și verigi din fier. Podeaua este din marmură policromă, reprezentând figuri simetrice. Este expusă o *Evanghelie* veche, ferecată și aceasta în argint și ornată cu pietre prețioase. Un adevărat tezaur de obiecte, între care se remarcă vase și odoare de mare preț, cărți bisericești în limba greacă, toate dăruite de ctitor și familia sa.

Candelabrul din capelă

Deasupra ușii mari de la intrare, în interiorul bisericii, sunt trei inscripții în latinește și grecește, care pomenesc de arhitecții **Leo von Klenze** (1784-1864) **și Georgius Dollmann** (1830-1895). La dreapta ușii, acolo unde este locul ctitorului, se află portretul în ulei pe plăci de cupru, în mărime naturală al lui Mihail Sturdza, realizat de pictorul **Alexis Joseph Perignon** (1808-1882) în anul 1866[7].

Tabloul votiv al lui Mihail Sturdza

Descrierea acestui tablou este prezentată de istoricul Sorin Iftimi cu multă precizie: „Mihail Sturdza este reprezentat frontal, simetric, conferind personajului o prestanță deosebită. Figura este fermă, privirea impenetrabilă, degajând autoritate și voință, mai mult decât seninătate.

Este un portret puternic, expresiv, bun de *turnat în bronz* pentru posteritate. Se simte privirea domnitorului îndreptată undeva peste veacuri, un fel de portret-testament lăsat pentru istorie. În acest loc, lucrarea are funcția de *portret ctitoricesc*, domnitorul având alături și planurile capelei construite de el.

Mihail Sturdza este înfățișat în uniformă militară de cavalerie, de general al armatei moldovenești, devenită ținută oficială pentru domnitorii români, potrivit *Regulamentului Organic* (1830).

El poartă un spențer bleumarin încheiat la un singur rând de nasturi, din metal alb, și terminat la spate în *coadă de rândunică*; gulerul, poalele și manșetele erau paspoalate cu roșu. Pantalonii uniformei de cavalerie aveau un dublu lampas roșu.

Pe umeri domnitorul poartă o amplă mantie albă bordată cu blănițe de samur. Pe pieptul uniformei sunt etalate toate decorațiile primite de la Imperiul Otoman și Imperiul Rus. Pot fi recunoscute două portrete-medalion ale sultanilor *Mahmud II* (1808-1839) și *Abdul Medjid* (1839-1861), în timpul cărora Mihail Sturdza s-a aflat pe tronul Moldovei.

Mai pot fi identificate și câteva ordine rusești: *Sf. Ana, Sf. Stanislas* și eșarfa *Ordinului Sf. Ana*.

Alături de domnitor, în partea stângă, se află o masă acoperită de o țesătură bleumarin pe care este reprezentat herbul familiei Sturdza: un scut francez modern, despicat în două câmpuri de azur; primul este încărcat cu capul de bour al Moldovei, iar al doilea, de leul sturdzesc, ambele de aur.

Scutul este timbrat de o coroană de tip princiar, model clasic. Sub scut, pe o eșarfă albă, este inscripționată deviza familiei: *Utroque Clarescere Pulchrum*.

Pe masă se află planșa cu planurile capelei”[8].

La stânga ușii se află portretul prințesei în picioare, cu mâinile strânse la piept și cu fața înaintea unui tetrapod, pe care este o carte.

Sub tablou stă scris: „*S. A. la Princesse Smaragda Vogorides, épouse du Prince Michel Stourdza, fondatrice de cette église, en commemoration d'une perte irreparable*”.

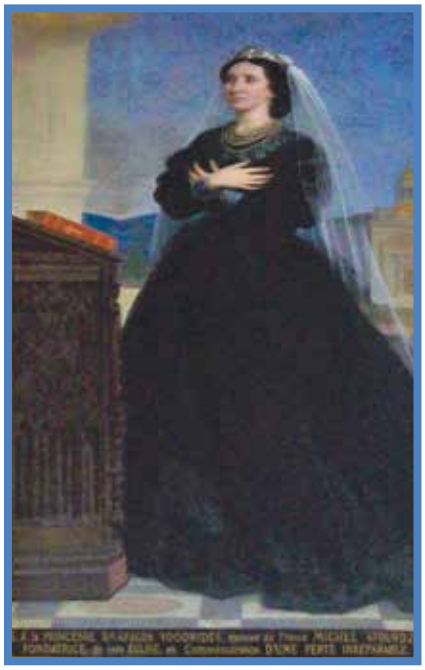

Tabloul votiv al prințesei Smaragda Sturdza

Tot pe un perete lateral se află și portretul prințesei **Maria Gorceacoff** (fiica lui Mihail Sturdza), cu indicarea numelui său.[9]

Tabloul prințesei Maria Gorceacoff

În biserică pe partea stângă este amplasat un grup statuar funerar de tip neoclasic din marmură albă, care reprezintă o **Pieta** încoronată, stând în picioare cu o cruce mare apostolică în mâini. De o parte și alta a acestei Pieta sunt statuile celor două personaje princiare așezate, drapate în veșminte romane.

Principele **Mihail Sturdza** este înfățișat așezat pe un scaun curial (de înalt magistrat roman), în ipostaza de legiferatori[10].

Monumentul are inscripționat pe partea dreaptă numele sculptorului: **Gabriel-Jules Thomas** (1824-1905), Paris, 1868.

Grupul statuar cu Mihai Sturdza și Smaragda Sturdza

În dreapta se află un grup statuar de tip neoclasic, așezat pe un sarcofag, care îl reprezintă pe tânărul **Mihail**, decedat la Paris în data de 30 iunie 1863, așezat, încununat cu lauri, însoțit de Îngerul Morții în picioare, care cu o mână atinge pe prinț pe umărul drept, iar cu cealaltă arată spre monumentul părinților săi. Pe latura monumentului se află stema Moldovei cu coroană deasupra. Pe placa din dreapta, spre altar, stă scris numele sculptorului italian: Rinaldo Rinaldi (1793-1873), Roma, 1866[11].

Grupul statuar care îl reprezintă pe tânărul Mihail Sturdza

Lângă monumentul prințului Mihail, spre altar pe peretele bisericii, se află o placă aurită pe care este inscripționat un text scris de directorul *Liceului Bonaparte* din Paris unde a învățat tânărul prinț.

Pe toate cele douăsprezece icoane ale de pe catapeteasmă sunt inscripții grecești.

Catapeteasma capelei

Note:

1. Preotul dr. V. Pocitan a publicat mai multe lucrări, printre care și „Capela românească din Lipsca", 1927.

2. Preot dr. Vasile Pocitan, *Capela românească din Baden-Baden*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1928, p. 19.

3. În subsolul lucrării, încă de la început se face o remarcă îndreptățită legată de noțiunea de capelă: „Nu înțeleg de ce atât bisericilor noastre din Paris, cât și celor din Baden-Baden, li se zice ***capele***. În limba străină, capelă înseamnă bisericuță, paraclis, iar pe românește capelă înseamnă pălărie. Deci mai bine: biserica românească din Baden-Baden".

4. Pr. V. Pocitan, *op. cit.*, p. 3.

5. *Ibidem*, p. 4.

6. *Ibidem*, p. 4.

7. Mihai Dim. Sturdza, Omagiu la 80 de ani, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași: Sorin Iftimi, Portretele domnitorului Mihail Sturdza, p. 145.

- Pictorul Perignon a fost medaliat în 1844 la Salonul de Pictură de la Paris.

8. *Ibidem*, p. 146-147.

9. Pr. Dr. V. Pocitan, *op. cit.*, p. 5.

10. Ioana Beldiman, *Sculpturi franceze*, Ed. Simetria, 2005, p. 107.

11. *Ibidem*, p. 109.

(Va urma)

Elevii de azi și lectura „modernă”

Luminița Zaharia
profesor Liceul Teoretic „Sfânta Maria” Galați

Mai citesc elevii din ziua de azi? E o întrebare care macină toţi adulţii, pe profesori şi pe părinţi, îndeosebi. Răspunsul pare a fi din ce în ce mai mult unul deconcertant. Copiii vremurilor noastre au alte preocupări, alte lucruri le distrag şi le captează atenţia. Sunt produsul societăţii actuale, sunt generaţia calculatorului, cu site-uri de socializare, cu blog-uri, jocuri, muzică şi filme, toate pe gustul lor şi toate doar la un click distanţă. E greu pentru ei să facă ce făceam noi odinioară, când nu existau toate acestea. Şi, totuşi, întrebarea rămâne: mai citesc elevii?...

Curiozitatea m-a împins să fac un mic sondaj printre elevii liceului nostru. Am descoperit, cam cum era de aşteptat dealtfel, că limba şi literatura română este unul dintre obiectele cele mai puţin îndrăgite şi că lectura, cititul de romane, lipsea aproape cu desăvârşire din pasiunile elevilor. Voi reproduce câteva din spusele lor, spre exemplificare:

- „Chiar dacă ni se spune că ar trebui să cunoaştem autorii clasici, autorii de referinţă, marii autori ai tuturor timpurilor, că ţine de cultura generală, că ne facem de ruşine dacă spunem că n-am auzit în viaţa noastră de Dostoievski, spre exemplu, sau de Proust, sau de Hemingway, nu ştiu..., aproape toţi colegii mei recunosc că nu citesc cărţi scrise de aceşti autori pentru că sunt extrem de plictisitoare!... Eu, personal, am încercat să citesc, dar n-am reuşit să termin niciodată, nici măcar una din aceste cărţi.” (Chirac Delia – XII C);
- „Eseurile pe care trebuie să le scriem la română, sau la literatură universală, sau la engleză câteodată, la franceză, trebuie să fie scrise după un anumit format, trebuie să aibă elementele standard de legătură, expresii tipice de genul: „În primul rând”..., „În al doilea rând”..., „În concluzie”... etc. şi, dacă nu scrii aşa, aproape garantat vei lua o notă proastă. Nu ai şansa să-ţi faci auzită vocea proprie, să scrii după cum crezi tu de cuviinţă. Totul e mult prea strict, aduce a muncă de cercetare mai curând şi nu a compunere liberă. De fapt şi de drept, eşti constrâns să scrii pe o anumită temă, într-un anume fel şi totul numai liber nu pare a fi!” (Gheorghe Mihai – XII C);
- „Nu-mi place să citesc, cred, tocmai pentru că la şcoală ni se impune să citim o serie de cărţi, încă de mici. Lectura n-ar trebui să fie obligatorie. Tot ce e obligatoriu, ce e impus, e acceptat cu greu. Când mai e vorba şi de cărţi plictisitoare, greoaie, învechite, care vorbesc despre lucruri ce nu se mai întâmplă, cu atât mai greu de acceptat, de agreat devine lectura aceea!” (Chetran Daniel – XI D);
- „Nu simt mai nimic când citesc aceste cărţi. Limbajul e alambicat, greoi, arhaic. Nu vorbesc pe limba mea, nu reuşesc să le înţeleg.” (Mîţă Sorin – IX B).

Ei bine, lucrurile nu trebuie să stea aşa. Explicabil, elevilor le este greu să înţeleagă un limbaj arhaic, greoi, încărcat, specific unor timpuri trecute. Le este greu să se identifice cu nişte personaje care au trecut prin evenimente de viaţă ce astăzi nu mai au loc, care s-au comportat şi au reacţionat la acele evenimente conform experienţei lor de viaţă, a educaţiei precare pe care o aveau, conform mentalităţilor şi cutumelor acelor vremuri, a prejudecăţilor cărora le erau tributari etc. Elevii pot ajunge, totuşi, să înţeleagă limbajul cărţilor, atmosfera vremurilor apuse, toate acele lucruri ce s-au întâmplat atunci şi care, aparent, sunt învechite, ciudate şi inutile. Ei pot fi ajutaţi să facă asta!

Un prim pas, şi cel mai important, ar fi să-i facem să personalizeze lectura, să se implice cu adevărat în acest act. În momentul în care elevii devin coparticipanţi la acest act, când trăiesc ceea ce citesc, când rescriu cartea conform imaginaţiei lor, a capacităţii lor de înţelegere, când reuşesc să

se pună în pielea personajelor etc., lectura poate deveni în sfârșit o plăcere.

În plus, elevii vor citi, dacă își aleg ei singuri cărțile. Câți dintre noi am citit tot ce era în lista de lectură obligatorie pe care ne-o dădeau profesorii la început de an școlar? Câți n-am ales să citim ce auzeam c-ar fi interesant, plăcut, palpitant de la colegi, de la prieteni? Câți dintre noi n-am mers la Bibliotecă și-am ales să citim cărțile care erau împrumutate cel mai adesea? Alegeam cărțile pe baza unui simplu instinct cum ar fi fost, dacă titlul său imaginile de pe copertă ne provocau intelectual cumva, dacă erau citite și de alții, dar, în esență, alegeam cărțile pe care voiam noi să le citim, nu pe cele pe care trebuia să le citim. Întotdeauna, pe cele pe care trebuia să le citim, le citeam din două-n trei, citeam doar prefața, câteva fragmente, câteva recenzii, suficient cât s-avem o idee, cât să ne descurcăm la școală și să nu luăm o notă proastă.

În momentul în care deja s-a instaurat pasiunea pentru citit, însă, bătălia e deja pe jumătate câștigată! Există șanse să fie citite în sfârșit și acele cărți fără de care nu se poate spune că ai o cultură bogată!

Elevii pot fi „ghidați", deci, să dea de gustul lecturii și cei care pot face asta cel mai bine sunt, evident, profesorii. Și asta se poate întâmpla numai dacă experiența din clasă, felul cum decurg orele de literatură se schimbă și ele. Actualmente, elevii sunt obișnuiți să studieze un anumit text pe care îl au în manual, un anumit pasaj, dintr-o anumită carte, să ia notițe despre autor, despre opera sa, genul literar căreia îi aparține, curentul literar în care se înscrie etc., să completeze fișe de lucru, individual sau în grup, să răspundă la niște întrebări, să învețe pe de rost niște comentarii literare standard și cam atât. Lectura întregii cărți se face, sau ar trebui să se facă, dar din păcate nu prea se face, acasă.

Din experiența mea ca profesor, pot spune că din momentul în care, la un opțional de literatură britanică și americană pe care l-am propus, am început să lecturez împreună cu elevii, nu doar pasaje scurte, ci am citit, discutat și aprofundat capitole întregi dintr-o operă literară, la ore, în clasă. Aceștia au înțeles mult mai bine mesajul cărții, au personalizat evenimentele, s-au identificat cu personajele, au apreciat „artificiile" folosite de autor, figurile de stil, stilul personal sau impersonal, vocea sa mai mult sau mai puțin voalată.

În acel moment se întâmplă de fapt și minunea. Cititul în grup, explicațiile oferite de profesor sau de alți colegi, atmosfera de sală de lectură, toate acestea contribuie la efectul mult dorit al acestui demers – elevii încep să gândească, să-și exprime propriile păreri despre anumite cărți, autori, trenduri stilistice, să-și asume actul în sine, descoperă plăcerea lecturii, realizează beneficiile ei etc.

Am mers mai departe în încercarea mea de a-i apropia pe elevi și mai mult de lectură. Le-am cerut să-și scrie eseurile liber, fără constrângeri de formatare și de limbaj uzual. Le-am dat voie să scrie, nu în caiete, nu pe foi, ci acolo unde există ei mai nou – în spațiul virtual, pe bloguri special create pentru Opționalul de engleză. La fiecare capitol lecturat în clasă, ei povesteau în scris sau explicau, cu propriile cuvinte, în stilul lor propriu, ce-au aflat, ce s-a mai întâmplat cu personajele, de ce povestea a luat turnura respectivă, de ce în opinia lor personajele au avut reacțiile pe care le-au avut etc.

La fiecare postare de-a lor, colegii erau liberi să intervină cu comentariile proprii, cu adăugiri, cu întrebări lămuritoare, iar eu interveneam doar în momentul în care se împotmoleau cumva, când nu reușeau să vadă tot ce era de văzut și înțeles ș.a.m.d.

Toată această abordare nouă a creat o atmosferă contagioasă de studiu și a transformat elevii în cititori avizi și chiar în mici critici literari mai mult sau mai puțin avizați, dornici să-și susțină teoriile și să-și câștige „duelurile" verbale. Și asta doar pentru că i-am lăsat să aleagă ce să citească dintr-o lungă listă propusă de mine și pentru că am citit, am discutat, am analizat împreună!

Așadar, cartea, lectura nu sunt lucruri desuete, anacronice. Atât timp cât procesul poate fi actualizat, făcut să fie digerabil, recognoscibil, atât timp cât în vogă ajung să fie elevii care citesc și nu cei care nu o fac, cât se crează o competiție între ei, o stare de emulație, aventura cunoașterii prin lectură rămâne în continuare o provocare, o revelație ce așteaptă să se-ntâmple și unica metodă prin care elevii învață cu adevărat - metoda descoperirii. Elevii devin treptat independenți, autonomi, învață să învețe, descoperă și se autodescoperă, realizează că învățarea și educarea nu se termină niciodată, că ele continuă pe parcursul întregii vieți.

Sport și cultură

Paul Chiriac
profesor

Considerând sportul și educația fizică drept „discipline umane cu funcție socială și rol în formarea și desăvârșirea personalității – francezul René Maheu afirma că rădăcinile sportului și culturii sunt identice". În procesul creativ care este cultura, sportul se dovedește valoare de promoție umană. Prin efectele sale cantitative și calitative, exercițiul fizic sistematizat, stimulează, echilibrează și înnobilează ființa umană, iar activitatea sportivă poate astfel pretinde dreptul de integrare în patrimoniul cultural al societății, ceea ce explică apariția națiunii de cultură fizică.

„Sportul este cultură – susține filozoful francez Bernard Jeu – în măsura în care performanța sportivului este creație".

Cultura sportivă înglobează un sistem de principii care ne ajută să găsim în noi înșine noi resurse, să le valorificăm și astfel să descoperim dimensiunile noi ale propriilor disponibilități.

În acest fel, cultura sportivă favorizează „formarea unei concepții optimiste, prin capacitatea încrederii în forțele proprii, în capacitatea de a depăși propriile performanțe sau momentele de dificultate, stimulând capacitatea de muncă și creație" (cum afirma prof. univ. dr. doc. Ștefan Bârsănescu).

Sportul evocă experiențe exclusiv umane și independente de formație schimbătoare, modelele și tradițiile civilizației. Cultura sportului este proiectată în noi înșine. Așa se explică audiența idealului olimpic astăzi la toate popoarele, așa cum cu trei mii de ani în urmă răsuna la poporul grec, în epoca civilizației helenice.

Marele scriitor francez Voltaire, recomanda ca o rețetă a fericirii umane: *„trupul unui atlet și sufletul unui înțelept"*.

Adevărul este că activitatea fizică constituie foarte adesea ca un complement fericit al muncii intelectuale.

În viziunea lui Ulf von Euler, președintele Fundației Nobel, *„munca fizică și cea intelectuală constituie un tot unitar, fără de care nu poate fi obținut nimic"*.

Se cunosc multe exemple de mari creatori care au iubit cu pasiune și au practicat exercițiile fizice. Descoperitorul penicilinei, Fleming, excela în toate sporturile fără să fie campion la vreunul dintre ele, dar își însușea imediat principiile de bază, și, fiind îndemânatic, devenea, fără efort aparent, mult superior mediei.

Așadar, efortul fizic îmbinat cu cel de gândire, duce la realizarea actului creator și la o satisfacție deplină, precum și la sentimentul că progresul și creativitatea este tot ce poate fi mai tonifiant.

În același timp, sportul și mai ales educația fizică, aduce o contribuție originală la cunoașterea de sine, dar și a altora.

Francezul Jean Giraudoux, amintea în scrierile sale: *„sportul delimitează propriul nostru corp de masa extrem de vagă a celorlalte corpuri, exercițiul gândirii face același lucru pentru fiecare spirit"*. Se poate, astfel, spune că exercițiul corporal favorizează elanul spiritual.

În concluzie, pentru afirmarea că prin capacitatea lor de influențare și educare a maselor, sporturile pot deveni importante valori social-culturale, creatoare de civilizație și contribuie la îmbogățirea patrimoniului uman.

Ioan Constantinescu
(Rogojeni-Galaţi, 21.09.1938 – 3.01.2002, Iași)

Livia Ciupercă
profesor, publicist

E bine ca din când în când să desfacem timpului mantie mângâietoare peste multele învolburări ce ne-au marcat existenţa. Deşi nu suntem desăvârşiţi, noi insistăm în devenirea noastră, conştientizând că Marele Tot, zămislitor al triadei „cel care ştie", „cel care face" şi „cel care spune" (R.W. Emerson), ne va ajuta să pătrundă-n adâncime de suflet, vibrând întru adevăr, bine şi frumos.

Şi călăuziţi de-acest benefic imbold, să ne-amintim cu veneraţie de omul Ioan Constantinescu, indiferent câţi ani s-ar împlini de la naşterea sa – sau, mai ales acum, când numărăm că timpul a rostogolit în faldurile sale deja 16 ani de la plecarea sa spre zările marelui necuprins.

Profesorul-scriitor Ioan Constantinescu merită cununa de aprecieri *ex abundanti* din partea numeroaselor serii de studenţi de la Universitatea Iaşi, care la rândul lor au devenit dascăli şi/sau mânuitori ai condeiului!

S-ar cuveni aplauze – pe scena Naţionalului ieşean, dacă piesele sale s-ar dori reprezentate pentru publicul de astăzi.

Şi, aşa cum aminteam şi cu alte prilejuri, s-ar cuveni ca şi Teatrul Dramatic „Fani Tardini" din Galaţi să coopteze în repertoriul ilustrei instituţii, cu statut anual/pe stagiune, cel puţin o piesă de teatru din creaţia scriitorilor gălăţeni (de ieri şi de azi, deopotrivă), neuitându-l, firesc, şi pe dramaturgul Ioan Constantinescu.

Am încredinţare, în sertarul biroului său sunt manuscrise, care-şi aşteaptă editorul! Asemenea, am încredinţare că într-o zi va răsădi şi acea sămânţă care să rodească şi o micro-monografie, aptă a fixa treptele care au încununat realizările profesionale şi scriitoriceşti ale acestui distins intelectual cu viţe la Dunărea de Jos.

Cercetarea vieţii şi activităţii sale s-ar cuveni alcătuită, pentru ca rudele şi prietenii – din ţară sau din satul său natal, Rogojeni de Covurlui/Galaţi, să afle cât mai mult şi cât mai multe despre opera sa ştiinţifică în primul şi în primul rând.

La Iaşi, Catedra de literatură comparată şi estetică ar putea crea o sesiune de comunicări ştiinţifice, cu tematică specifică disciplinei pe care a slujit-o profesorul Ioan Constantinescu – şi care să-i poarte numele. Acţiuni similare, cu profil literar, s-ar putea iniţia şi la Galaţi – şi la Rogojeni.

Ca profesor universitar, profesorul Constantinescu a făcut un adevărat cult din studiul comparatist, având în prim-plan creaţia lui Mihai Eminescu. Gândul i-a fost îndreptat (nu neapărat ca pe un mentor) către Nicolae Iorga – unul dintre puţinii analişti care au „presimţit" şi au înţeles dimensiunile, rolul şi destinul operei eminesciene în contextul literaturii române, în primul rând.

Se întâmpla în 1903, când N. Iorga descifra o parte a manuscriselor poetului, şi când nota extaziat: „un nou Eminescu apăru!" – conturând imaginea unui Eminescu, „izvor şi cascadă", poetul „cu două feţe, una de in şi alta de mătase" (*Eminescu şi generaţia de astăzi*).

Şi cum problema celor „doi" Eminescu[1] o regăsim şi la Ion Negoiţescu, va reveni comparatistului Ioan Constantinescu să insiste asupra sutelor de manuscrise eminesciene redactate în limba germană, evidenţiind şi apreciind „expresia germană" a poeziei marelui poet, pentru o profundă disecţie în relaţia Mihai Eminescu – Arthur Rimbaud. Multe alte eseuri de literatură comparată, semnate de Ioan Constantinescu, vizează: „decromatizarea şi cromatica ireală" sau „interiorizarea neutră" – la Bacovia, „cromatismul şi culoare indirectă" – la B. Fundoianu, „politicul şi contopirea temelor" – la Mircea Dinescu... (*Anotimpul Haijinilor*)[2]. Şi exemplele pot continua.

Asemenea, teatrul lui I. L. Caragiale devine pentru profesorul şi criticul literar Ioan Constantinescu o constantă. În studiul *Caragiale şi începuturile teatrului european modern* (revizuit şi republicat

în mai multe ediţii), constatăm o profundă analiză privind „relaţia cu vechea artă comică", „structura" dramei, personajul, „metamorfoza limbajului", „deriziunea absurdului" – „carnavalescul, motivul <lumii pe dos>", „aventura cuvântului", precum și pertinenta „demonstraţie" a valorii marelui dramaturg în contextul literaturii universale.

Se cuvine să reflectăm puţin și asupra dramaturgului Ioan Constantinescu (absolvent și al unor cursuri de teatrologie, la München, în 1971 și 1972), cu referire la volumele: *Don Juan sau Întoarcerea la dragoste*[3] și *Bisidentul. Amphitryon*[4]. Aceste texte dramatice au cunoscut, la timpul respectiv, aprecieri notabile, sub semnătura lui Ioan Holban, George Bădărău, Mihai Zamfir etc.

În a sa *Istorie a literaturii. Dramaturgia*[5], Mircea Ghiţulescu acordă un generos spaţiu textelor dramatice ale lui Ioan Constantinescu, numindu-l „redutabil teoretician al formelor teatrale" – cu referire, firește, la studiul despre Caragiale (ediţia 1974), un autor dramatic – „în prelungirea preocupărilor teoretice".

Microbul creaţiei nu i-a dat pace. Mintea lui, mereu scormonitoare, imposibil să nu fi lăsat cel puţin secvenţe de text sau schelete structurale, extrem de interesant de studiat pentru studenţi, la disciplina teatrologie, regie, scenografie.

Piesele lui Ioan Constantinescu dezvoltă un preţios joc de scenă, cu personaje care provin – genetic – din magma unor ilustre personaje. Universul în care acestea își consumă existenţa, dovedesc – cu subtilitate – cât de complicată este viaţa însăși. Nici n-avem a ne mira: „teatrul este la fel de real și la fel de ireal ca viaţa" (*Don Juan sau Întoarcerea la dragoste*). În fond, ce este jocul scenic? O imitare molipsitoare, o demascare a luminii și umbrelor firii omenești. Subtituirea celor două personaje: Don Juan și Leoporello (spre exemplu), are mult mai multe explicaţii și motivaţii decât am crede la prima vedere. Într-această viaţă efemeră, nouă ne place să îmbrăcăm mai multe măști; ne place metamorfoza. Dar și-n acest univers, „lume" terapie, jocul metamorfozelor este binecunoscut. Faţetele „cinstitului Iago" (William Shakespeare) sunt impuse de cheia subtil-contextuală. Ne eschivăm nu numai pentru că nu vrem să ni se dezvăluie identitatea (din amuzament sau pentru că așa o impun anumite conjuncturi). Și astfel, scena devine „redută", iar în faţa sau în spatele ei – „măștile" – hidoase,

Ioan Constantinescu

comice, grave, duplicitare, sobre, verticale ori nu. Măști sau marionete. Aceștia suntem noi pe scena vieţii. Și nu întotdeauna avem șansa de a spune, precum Leporello: „Eu sunt cine am vrut să fiu". Unii jucăm un anume „rol" – și-atunci devenim stângaci, neadaptabili (precum Leporello în rolul lui Don Juan). Alţii, dimpotrivă, sunt ceea ce sunt, genetic: seducători (precum Don Juan), jonglori (precum Leporello), duplicitari etc. Diversitatea este impusă sau nu, la libera alegere. O „mască" te poate salva dintr-un punct critic sau, dimpotrivă, îţi poate trăda nimicniciile. Travestiul nu-ţi reușește oricând și oricum. Demn de reţinut este că rolul de „don juan" (de la Jupiter poveste, zice-se) este posibil pentru orice „mască" umană, corigibil, mai ales, prin tenta comico-dramatico-moralizatoare pe care ne-o oferă dramaturgul, în *Don Juan sau Întoarcerea la dragoste, Bisidentul* sau *Amphitryon*. Dacă reflectăm puţin, putem rosti, precum Adam (*Insula*): „Cel mai bun travesti este adevărul. Adevărul meu este travestiul". Nu e un calambur, e realitatea unui timp pe care, încifrat, dramaturgul îl imortalizează, cu trimitere la o „Insulă" anume, care ar putea fi sau chiar este România?! Ar merita să ascultăm și ecoul unei voci (binecunoscută mască?!): „Trăim momente unice în istorie. Poporul nostru, un popor tânăr în ciuda vechimii lui milenare, și-a câștigat singur, în urmă cu puţine decenii, libertatea îndelung visată..."

Lui Ioan Constantinescu îi place să ne poarte și-n spațiul antic, nu de dragul eroticului – ci de dragul zeificării, nu de dragul travestiului – ci din dorința de a ne hrăni cu himere, conștientizând o anume realitate. Un exemplu concludent ni-l oferă *Amphitryon*, despre care Mircea Ghițulescu afirmă că este un „triumf al pretextului", autorul alegând masca „pacifistului" – ca unică variantă salvatoare.

Reîntoarcerea la Caragiale se realizează prin *Bisidentul*, o farsă parcă desprinsă din ramificația genetică a lui *Conu Leonida față cu Reacțiunea*. O mică exemplificare (un subtil schimb de replici) s-ar impune. Spre exemplu, dialogul Fany – soția și Fane – soțul (amintindu-ne de Efimița – Leonida):

Fany: (nedumerit) „Nu te înțeleg, frate".
Fane: „Depinde dacă revoluția e făcută de reacțiune sau de..."
Fany: (repede) „Cum să fie revoluția făcută de reacțiune?"
Fane: (sigur pe sine) „Nu-i exclus, Mițule. Cine-i oprește pe reacționari să pună la cale o revoluție? (râde a pagubă) Ehe, și cu metodele lor!..."
Fany: „Ce metode?"
Fane: „Îi combină pe Trotzki cu Mussolini și cu Lech Walesa..."

Pentru Ioan Constantinescu, umorul se dorește la fel de sfidător, vulcanic și-atotcuprinzător, precum cel impus de clasicul Nenea Iancu. Omul și creatorul s-au dorit implantați într-un mic cosmos al verticalității, fără a găsi împăcarea mult dorită. Până-n ultima clipă – neliniștit, nestăpânit, izvor de apă vie.

În 1994, într-un dialog pe tema: *Spre o nouă conștiință de sine a românismului*, întrebat fiind de Ioan Holban cum „se vede România de la Augsburg"? Profesorul se arată ușor decepționat. Apreciază, firesc: „libertatea de expresie" sau/și „libertatea de mișcare" (binemeritate, după '90), dar consideră imaginea țării „vătămată", datorită unor „practici nediplomatice", a acelor „biplomați" „betegiți în atitudine și fraze de lemn"[6]. Să se fi schimbat ceva între timp?!

Decepția profesorului Ioan Constantinescu este și rămâne decepția intelectualilor români, indiferent dacă șomează sau nu în „turnul lor de fildeș". Nu vrem a suferi pentru-această țară, pentru acest neam?! Vorba medicului chirurg de la Cluj, apreciat dramaturg contemporan, Mircea Ionescu. El spune așa: „Nimeni nu știe că suntem creștini, că avem o limbă latină, care este capitală (...) Nici noi nu facem mare lucru pentru a ridica nivelul cunoștințelor despre România în lume... Din păcate, lucruri izolate ne-au creat o imagine falsă în Europa..." (*Două lumi* X 2) Din păcate...

După cum prea bine se știe (sau poate nu se știe), profesorul universitar Ioan Constantinescu a ales auto-exilul (la fel ca și alte cunoscute personalități: Sorin Alexandrescu, Virgil Nemoianu, Matei Călinescu etc.) și va suferi mult. Pentru că după plecarea sa, în România (scrie Mihai Zamfir, în necrologul, din 2002), „numele său nu a mai fost pronunțat, cărțile retrase din biblioteci și din bibliografii... o lovitură dură", pentru care – astăzi – orice regret... este tardiv[7].

E adevărat, după '90, profesorul va reveni în România și timp de zece ani – după o „luptă grea, inegală și himerică" –, din primăvară până-n toamnă (trudnică navetă Augsburg–Iași și retur), s-a străduit să modernizeze învățământul ieșean de Litere, după standarde europene. În tot acest timp, au apărut volume coeditate cu diferite universități din Germania, a organizat colocvii internaționale, a invitat profesori din Europa, care să le vorbească studenților români[8]. Ajunsese, după aprecierea lui Mihai Zamfir – un „savant aflat pe culme", un elevat „specialist în doi autori de secol XX": Eminescu și Caragiale.

Întru amintirea sa, o ramură de finic, cu iubire creștină s-ar impune.

Note:

1. Ioan Constantinescu – Cei „doi" Eminescu („România literară", 13 ianuarie 1999, p. 12-13)
2. Ioan Constantinescu – *Anotimpul Haijinilor* (Iași, Universitas XXI, 2001)
3. Ioan Constantinescu – *Don Juan sau Întoarcerea la dragoste* (Iași, Editura Junimea, 1994)
4. Ioan Constantinescu – *Bisidentul. Amphitryon* (Iași, Editura Junimea, 1998)
5. Mircea Ghițulescu – *Istoria literaturii române. Dramaturgia* (București, Editura Tracus Arte, 2008, p. 636-638)
6. „Cronica", 11/1994, p. 3
7. Mihai Zamfir („România literară", 2/2002, p. 11)
8. *Dicționarul General al Literaturii Române*, vol. C-D, (București, Editura Univers Enciclopedic, p. 339-341)

Grădina poeziei, limba lui Dante, Eminescu și Tin Ujevic, ilustrată de Simona Stancu

Pompiliu Comșa
jurnalist, președintele filialei județene Galați a Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni

Festivalul Internațional EUROPOEZIA, organizat de Stere Bucovală – poet, om de afaceri – cu sprijinul scriitorului Valeriu Stancu redactorul șef de la revista „Cronica" Iași, ambii fiind directori ai manifestării, a debutat în perioada 14-17 septembrie 2016, cu evenimente la Muzeul Brăilei „Carol I", Liceul „Perpessicius", Biblioteca „V.A. Urechia" din Galați. Invitați speciali au fost poeți din Franța – Guy Allix, Jacky Essirard, Yves Jouan, Hughes Labrusse, Jean Portante, din Republica Moldova – Arcadie Suceveanu, Leo Butnaru (președintele Filialei USR din Republica Moldova), din Italia – Claudio Pozzani, dar și Ileana Mălăncioiu, Varujan Vosganian, Nicolae Grigore Mărășanu din România. Organizatorii au prezentat la ineditul eveniment o antologie, tipărită special, cu poeții participanți și au conferențiat despre arta poetică atât la Brăila, cât și în orașul siamez, Galați. Asta deși de ani buni (din 2007, mai precis) are loc în fiecare toamnă „Festivalul Poeților din Balcani" (organizat de Filiala Sud-Est a Uniunii Scriitorilor din România și Biblioteca Județeană „Panait Istrati") gândit pe o perioadă de 10 ani cu invitați: scriitori din Albania, Bosnia Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Macedonia, Muntenegru, Serbia, Slovenia, Turcia. Ambii directori ai festivalului despre care facem aici vorbire, și care a debutat în 2016, au fost implicați în această manifestare internațională desfășurată la Brăila, primul în calitate de participant în competiție, celălalt în juriu.

Stimulați de succesul primei ediții, organizatorii au demarat în perioada 14-18 septembrie 2017 și ediția a doua, cu invitați din Italia, Croația, dar și din Republica Moldova, România. Au avut loc evenimente la Teatrul „Maria Filotti" Brăila, la Biblioteca Județeană „V.A. Urechia" din Galați și la Liceul Pedagogic „D.P. Perpessicius" Brăila, după care s-a mers la Cahul. În rândul organizatorilor, au mai venit încă doi colegi, Mircea V. Ciobanu și Gheorghe Prini – din Moldova de peste Prut, ultimul menționat fiind și coeditor al antologiei ediției 2017. Au fost invitați la această a doua întâlnire cu poezia de calibru european (adică… greu, consacrat) poeți, traducători și critici de gen din Italia – cei mai mulți (la prima ediție invitații cei mai numeroși au fost din Franța), un luxemburghez cu rădăcini în Peninsulă, dar și din Republica Moldova, România, și pentru a prefața ediția viitoare – un invitat special din Croația. Interesant este că în program s-a găsit loc și pentru un mini-concert la chitară și muzicuță al cantautorului-poet Walter Ghicolescu, prezent cândva și la Cenaclul „Flacăra". De altfel, în fiecare seară au fost recitaluri susținute de poezie și muzică, cântând Vanessa Radu, Dan Vană și Florin Săsărman, iar poeții au recitat din creațiile lor.

Au venit la festival Serge Basso de March (din Luxemburg), Francesco Buffoni, Laura Garavaglia, Dante Maffia - candidatul oficial al Italiei la Premiul Nobel pentru literatură, Roberto Mussapi, Marco Onofrio, Claudio Pozzani care a fost și la prima ediție, Stefano Strazzabosco (reprezentând și Mexicul), Francesco M.T. Tarantino (reprezentând Italia), Teo Chiriac, Iulian Filip, Ion Hadârcă din Republica Moldova și Dražen Katunarić din Croația. Poeții români care au făcut parte din festival sunt: Simion

Bogdănescu, Constantin Gherghinoiu, Adrian Popescu, Christian Wilhelm Schenk, Cassian Maria Spiridon, Paul Sânpetru, Camelia Radulian, Nicolae Grigore Mărășanu, Amelia Stănescu, Carmen Secere. La Teatrul „Maria Filotti" au recitat poeții, au comentat criticii, au avut intervenții traducătorii, iar după programul literar a urmat și unul muzical. În ziua următoare a festivalului, centrul de greutate s-a mutat la Galați, la Biblioteca Județeană „V.A. Urechia", turnirul literar continuând la Brăila, la Liceul Pedagogic „Dumitru Panaitescu Perpessicius", unde gazdă tradițională a fost scriitorul Constantin Gherghinoniu – directorul liceului. După cele două zile pline la Brăila și Galați, s-a plecat la Cahul unde au urmat alte trei zile de poezie și muzică la fel de spumoase. Locația preferată aici a fost Universitatea de Stat „B.P. Hașdeu" din Cahul. Finalul l-a constituit recitalul poeților pe faleza Dunării de la Brăila.

Festivalul își propune să ofere publicului contactul cu poezia contemporană prin importanți reprezentanți ai ei din Uniunea Europeană, astfel fiind gândite nu mai puțin de 27 de ediții cu poeți din tot atâtea țări UE. În ediția viitoare, cu prilejul evenimentului „Poezia unește Europa", organizatorii au hotărât să fie invitați 15 scriitori străini din diverse țări.

ÎN LOC DE FINAL

„Facem acest festival pentru a cultiva poezia contemporană europeană în România, dar nu este un festival-concurs, ci unul cu poeți consacrați ai Europei, cu elitele. În spatele fiecărei ediții se adună o antologie cu 15 texte pentru fiecare poet din străinătate, traduse în limba română de către traducători avizați, lăsând amprenta așteptată de organizatori. Pe parcursul festivalului, sunt organizate schimburi de păreri în ceea ce privește poezia europeană, și nu numai, și sunt puse în evidență valorile. Pentru că festivalul nu este un concurs, invitații în general primesc distincții, care îi marchează ca scriitori în Europa. Cât privește scriitorul român, în această antologie el are parte de jumătate din spațiul cărții și, bineînțeles, la fel ca și scriitorii din celelalte țări, este vorba de scriitori consacrați", a precizat Stere Bucovală.

PRIM PLAN CU SIMONA STANCU

De data aceasta, Antologia, asupra căreia vom reveni mai pe larg cu alt prilej, a fost îngrijită de Stelu Bucovală, Mircea V. Ciobanu și Valeriu Stancu, EUROPOESIA apărând la CRONEDIT/ȘTIINȚA

Simona Stancu

Iași/Chișinău anul acesta. Meritul cel mare aparține însă traducătoarei Simona STANCU, despre care dorim să vă dăm câteva elemente biografice în plus.

Cadru didactic atât în învățământul preuniversitar românesc, cât și în cel universitar, Simona Stancu s-a născut în orașul Moinești din județul Bacău, pe 30 septembrie 1976. A absolvit Facultatea de Litere din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Secția Limbă și Literatură Română – Limbă și Literatură Italiană în anul 2008 și masteratul „Limbi, Literaturi și Civilizații Străine" în cadrul aceleiași instituții, în anul 2010. A obținut titlul de doctor în filologie „magna cum laude" în anul 2015, la aceeași universitate. Simona Stancu și-a aprofundat cunoștințele dobândite pe durata studiilor grație bursei obținută prin intermediul programului LLP Erasmus la „Universita degli Studi di Salerno" (28.09.2009 – 28.02.2010) și a mobilității Grundtvig la Biblioteca di Pace – Citadinanze, Florența, Italia (2012). Pentru cercetările sale în domeniul literaturii a obținut Premio per l`italiano in Romania pentru lucrarea de disertatie „Geografia letteraria del romanzo di Pier Vittorio Tondelli Altri libertini" acordat de Centrul Cultural Cluj – Rotary International (octombrie 2010). A contribuit în calitate de asistent de cercetare la proiectul inițiat de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" Iași - Începuturile modernizării culturii române și racordarea ei la Occident prin traduceri, PN – II – ID – PCE – 2011 – 3 – 0722 (2011 – 2016). A publicat articole științifice în reviste de specialitate și este autoarea mai multor traduceri din limba italiană a unor poeți contemporani de renume precum: Claudio Pozzani, Roberto Mussapi, Fabio Scotto, Stefano Strazzabosco, Dante Maffia, Marco Buffoni, Laura Caravaglia (***Europoesia, Ed. Cronedit, Iași, 2017).

Testis
de Teodor Parapiru

Dumitru Anghel
scriitor

Volumul de literatură mixtă *„TESTIS”*, Editura Senior, Călărași, 2016, 80 de pagini, semnat de scriitorul Teodor Parapiru, adună 31 de texte, într-o aglomerare de stiluri și formule prozodic-epice (poeme, romane, scenarii, parabaze, istorii parenetice, entelehii), după subtitlul-semnal, ca o parafrază generoasă și necesară pentru perceperea corectă a tuturor semnificaţiilor tematice ale cărţii.

„TESTIS” completează palmaresul de autor al domnului Teodor Parapiru, 20 de volume de proză scurtă, eseu, romane, după debutul editorial cu romanul „Copacii de cristal”, Editura Junimea, Iași, 1981, și o prestigioasă și convingătoare prestaţie de eseist, publicist, jurnalist și om de cultură, în cadrul Salonului Literar „Axis Libri” al Bibliotecii gălăţene „V.A. Urechia”.

În noua sa carte, scriitorul își previne cititorii cu parametrii tematici din „Testis”, cu o avertizare etimologică, de valoarea unei sentinţe, după o zicală, o maximă de tip *clasic,* în limba latină: „Aurum nostrum non est aurum vulgi” (Aurul nostru nu este aurul gloatei), pe semantica unui proces de transformare după legile chimiei. Își supune astfel cititorul unei presiuni intelectuale, îl determină să consulte Dicţionarul și începe cu titlul „Testis”, cu sinonimii din zona juridică: „mărturie, dovadă, martor”, „Testis unus, testis nullus” (martor singur, martor nul) și-l determină pe acel cititor să accepte sensul figurat al dictonului ca spectator și *martor* al demersurilor sale scriitoricești, sugerând, în stilul umorului imprevizibil al domnului Teodor Parapiru, și conotaţii semantice deturnate șugubăț și ironic din zona masculină.

În prozele sale de virtuoz, Teodor Parapiru trece lesne din registrul serios și doct în cel ludic și parodic, din realism în simbol; realul și fabulaţia rămân cantonate într-o perspectivă multiplă și cel mai adesea ipotetică asupra întâmplărilor și a personajelor, cu rătăciri prin tot felul de labirinturi spaţiale și temporale, cu o simbolistică greu de descifrat fără apelul la *Dicţionar (parabază* – pasaj din comedia greacă în care autorul își exprimă, prin glasul corifeului, părerile și sentimentele sale; *parenetie* – care îndeamnă la virtute, moralizator; *entelehie* – termen folosit de Aristotel însemnând... scopul lăuntric care stă la baza dezvoltării materiei și determină întregul proces de dezvoltare...).

În cartea de... *poeme, romane, scenarii, parabaze, istorii parenetice, entelehii* semnată de scriitorul T. Parapiru există o literatură de-o originalitate agresivă, autentică și inconfundabilă, provocatoare de frisoane epice, cu o expresivitate uneori involuntară, iscată de plăcerea speculaţiei sau forţarea firescului, cu personaje captivante psihologic și chiar cu un descriptivism minuţios până la saturarea argumentaţiei, când pune în cumpănă realitatea textului cu textul realităţii, fără să facă concesii nici uneia, nici alteia. Din această perspectivă, am impresia stranie că domnul Teodor Parapiru se străduiește, împotriva unei firești opţiuni umane, să afirme, într-o contextualitate contradictorie, tocmai ceea ce apreciază definitoriu și că o anume rezervă, decentă și, categoric, elegantă, potrivit statutului său intelectual, îl oprește să se pronunţe, preferând o înscenare a tuturor semnificaţiilor tematice sub protecţia unei „umbrele” conceptuale.

Textele „belicoase” ale prozatorului, în parametrii unui umor provocator, incendiar și, uneori, în afara oricăror reguli, îl „lasă cu gura căscată” pe cititorul *cuminte,* obișnuit cu... normalitatea și chiar cu banalitatea... normală (!) din experienţele sale de lector, familiarizat cu lecturi din „Răscoala”, de Liviu Rebreanu, sau „Război și pace”, de Lev Tolstoi („Calendarul Doamnei Globale Julieta”, p. 5-6, ca o *Prefaţă* sau *Cuvânt înainte*), în limitele de avangardă ale domnului Teodor Parapiru, un scriitor talentat și îndrăzneţ, care-și asumă riscul unui... *altceva* în planul literaturii culte.

Desigur, acest lucru nu mă împiedică să-i semnalez o apropiere stilistică cu joc de umbre și lumini, cu parfum dramatic și umor de... „Teatrul absurdului”, din orizontul artistic al venerabilului Eugene Ionesco, cu replici ca din „Cântăreaţa cheală”, dintr-un text micuţ, *„Afacere de o cafea”*, p. 10-11, cu un dialog de o absurdă banalitate. Sau, tot în limitele aceluiași umor impacient, imaginea unui *Infern,* între apocalipsa din „Divina Comedia”, de Dante Alligheri, și cazanele cu smoală din *Iadul* povestirilor molcome și șugubeţe ale nemuritorului Ion Creangă, în *istoriile parenetice*

ale contemporanului Teodor Parapiru („Scrisoarea Papei", p. 12-14).

Umorul scriitorului Teodor Parapiru este inepuizabil, derutant, pe alocuri iritant, provocator de disconfort al lecturii, dar de-o supleţe stilistică revigorantă; trece nonşalant de la momentul foarte oarecare cu eroi „de trei parale" la tematici majore, ca de la înălţimea unui amvon papal, ecleziast şi uşor mistic, sau, şi mai strident, din nou la porţia de viaţă de toate zilele a unei familii, cu divorţ, copii părăsiţi şi tot tacâmul: „În urmă cu vreo douăzeci de ani, toţi am fost surprinşi când nepotul lui Costi, doctor, om serios, cu nevastă vrednică şi cu doi băieţi, şi-a părăsit familia şi a plecat la Constanţa, cu o iapă tânără, cu părul lung, pacientă şi poetă" („Mesaj enigmatic", p. 15), banalul, oarecarele ridicat la rang de... entelehie a succesului, a ieşirii din stagnare.

Tehnica literară, maniera stilistică, narativă sau lirică, toată personalitatea de creator a domnului Teodor Parapiru nu se încadrează niciunui reper de creator, nu se încadrează nicăieri, are propriile reguli, cu precepte riguroase, chiar când frizează vulnerabilitatea, se pliază după un canon care nu acceptă nicio ingerinţă disciplinară. Teodor Parapiru scrie o literatură în răspăr, uşor alergică şi de-o violenţă virusată de factori emoţionali şi de un nonaccept, pe care şi-l asumă cu o nonatitudine, ironică mai mult, şi o morgă de nobleţe „cârcotaşă", gustând din deliciile perverse ale împotrivirii.

Inconsecvent, umorul *parabazelor* modernului Teodor Parapiru se apropie şi de sinceritatea naivă a snoavelor, seamănă cu jovialitatea poznelor de la Humuleşti şi plusează umoristic pe modelul „poveştilor de amor" grobian de pe peronul unei gări de provincie, cu bere, mici şi ifose de mahala. Alteori, manifestă o tandreţe... „suspectă" pentru personajele umorului său belicos, cârcotaş, batjocoritor, pe care le scuteşte de traumele suficienţei printr-o asprime patriarhală de... „bătaie la fund", dar din care răzbate o nobilă iubire.

Există, rar, dar există, în „Testis", un text cu nuanţări lirice evidente, cu doar uşoare *adieri* de prozodie, cu aluzii de rimă împerecheată; „de peste mări şi de peste zări – din atomul divin – cu aburul din vin – pluteau solemne şi demne – Doamna Viaţă şi Doamna Moarte" („Un om cumsecade", p. 19-20), care păstrează dominanta tematică a cărţii şi stilul inconfundabil al poetului Teodor Parapiru, pe care-l recunoşti după doar câteva sintagme verbale: „- N-am înţeles mare lucru din poezia citită, dar tocmai de-asta cred că autorul este foarte talentat" (p. 21), asemeni unor prime acorduri muzicale din „Rapsodia Română", de George Enescu, ori din „Simfonia III – Eroica", de Beethoven.

O altă sursă de umor vine dinspre onomastica selectată de T. Parapiru pentru personajele sale: Doamna Julieta, părinţii – preoţi Capac şi Pricopie; între comun, derizoriu şi sfinţi pravoslavnici, cu extindere şi în zona zoologică: pisica Toya, căţelul Dodică (p. 24); sau din alte texte: Madam Covalu, sfinţii Hilario, Antistres; ori Amelia, Solo, domnul Corbu, Medeea Apostol, Madam Matilda.

În *scenariile, parabazele* sau *entelehiile* sale, scriitorul modern parcă n-ar avea nicio regulă, atacă frontal, povesteşte, relatează, comentează, pare stimulat de întâmplări oarecare din care face un eveniment major ori din banalul cel mai banal creează un subiect de literatură de atitudine, de protest împotriva *nimicului* ca fapt important. „Atacă", cu importanţă străvezie, un existenţialism dual, între pravoslavnic blând şi uşor desuet şi o erezie prudentă, mai mult nostalgic-ironică: „- Care va să zică, fiecare bărbat e Adam şi fiecare femeie este Eva pricepe şi domnul Corbu în legea lui" („Grădina vecinului Marţian", p. 34). Sau un existenţialism frenetic, de-o diversitate năucitoare, cu direcţionări tematice spre o opţiune spirituală ecleziastică, din zona unui creştinism auster dar parcă şi spre o erezie provocatoare: „Pe scurt, ironie a sorţii, pentru perspectiva supremă, obsesivă, a nemuririi..." („La vânătoare", p. 44).

De altfel, umorul din „Testis" este spectaculos, la limita spontaneităţii dintr-o scenă, în care actorul a uitat o replică şi, în impas sau stăpân pe sine, s-a descurcat inspirat şi spontan cu altă replică, în ropote de aplauze, iar domnul Teodor Parapiru, aflat mereu în această dilematică ipostază scriitoricească, a simţit că-l scuteşte de multe incomode explicaţii pentru interesantele, riscantele şi originalele sale derapaje epice.

Arta portretului la prozatorul Teodor Parapiru este uşor virusată de un sarcasm derutant şi o nobilă afecţiune pentru personajele sale, ca şi pentru toate păcatele omeneşti, deoarece este animat de o generoasă atitudine de echilibru, dar tot sub semnul umorului se află!

Un umor în aparenţă în afara oricăror reguli, între inocenţa zâmbetului de copil cu reacţii candide, şi rânjetul acru şi pervers al unui cinic, dar scriitorul T. Parapiru are reacţii conciliante cu nuanţe imprevizibile şi, la fel ca actorul de care aminteam, pentru cartea sa primeşte mulţumiri, pe care le acceptă cu plecăciuni elegante şi cu alte cucernice cuvinte de mulţumire. Noroc că cititorii nu-i aud replica mormăită şi suspect de manierată!?

TESTIS este o carte de cultură generală, între două accepţiuni intelectuale, cu opţiuni majore de succes, dar şi cu mesaje vagi de disconfort al lecturii, din partea unei categorii de cititori, pe care autorul, lucid şi echilibrat, şi le-a asumat.

Societatea japoneză – un model de urmat
Impresii de călătorie și nu numai

Adrian Ţâru
profesor, publicist

O societate în care cultivarea bunului simţ, a grijii faţă de natură, precum şi a respectului faţă de ceilalţi reprezintă o prioritate în educaţie, va avea întotdeauna garanţia cetăţeanului de calitate. Japonia oferă lumii un model de succes în educaţie, promovând întotdeauna valorile civice, aşa cum un sistem meritocratic o impune. În acest fel, elevul japonez este conştient că şcoala este o etapă importantă în viaţa lui, prin care poate accede către viitorul profesional dorit.

Încă de la primele lor experienţe de învăţare instituţionalizată, copiii japonezi sunt familiarizaţi cu ideea de responsabilitate civică, cum ar fi curăţenia în clasă, implicarea în servirea prânzului la cantină, organizarea de evenimente şcolare sau activităţi de voluntariat. În şcoala japoneză, însuşirea bunelor maniere, încurajarea participării în activităţi extraşcolare şi sensibilizarea faţă de natură par a se bucura de prioritate în rândul obiectivelor şcolare. Odată asimilate, elevul devine mult mai motivat să descopere lumea şi să contribuie la evoluţia ei, iar în sprijinul acestei atitudini, curriculum-ul japonez a alocat un număr generos de ore activităţilor de studiu integrat.

Un alt aspect care susţine eficienţa şcolii japoneze îl constituie cooperarea profesorilor, prin încrederea pe care şi-o acordă unii celorlalţi şi discuţiile dese în cadrul studiilor de lecţie. În cadrul acestora, unul dintre profesorii şcolii propune un model de lecţie, pe care o desfăşoară în faţa colegilor săi, fără ca aceştia să intervină până la sfârşitul orei. După oră, atât profesorii cât şi managerul şcolii discută lecţia, numai în termeni constructivi, fără comentarii negative. Se propun strategii şi metode noi de abordare a lecţiei, se analizează feed-backul elevilor şi se apreciază aspectele pozitive ale actului didactic observat.

Respectul de care se bucură şcoala în cadrul comunităţii au făcut din aceasta locul preferat al elevilor, unde petrec aproape toată ziua (de la 7:30 până la 17-18). Momentul preferat al elevilor îl reprezintă activitatea de club (aprox. 3h/zi), unde se încheagă cele mai frumoase prietenii, unde profesorul reuşeşte să cunoască mai bine sufletul de copil al elevilor săi şi unde elevii comunică în limba hobby-ului lor (ex: clubul de pictură, literatură, origami, kendo, baseball etc.)

„Dă-i unui om un peşte, şi va fi sătul o zi întreagă: învaţă-l să pescuiască şi va fi sătul o viaţă întreagă."(Confucius) – aşa s-ar putea rezuma idealul şcolii japoneze în ochii profesorului european, uimit şi încântat de a fi descoperit încă viu spiritul bushido al samuraiului în Japonia modernă.

Ex Oriente lux

Japonia este o ţară curată, din toate punctele de vedere, unde politeţea şi bunul simţ sunt

coordonatele principale ale oricărui comportament, un loc ideal de trăi pentru orice cetăţean. Deşi totul în jur este maşinizat şi tehnologizat, dând iluzia unei societăţi din viitor, tradiţia îşi păstrează intactă prezenţa în viaţa japonezilor. În ritmul alert, uneori robotizat, impus de societatea hiperactivă în care trăieşte, omul de rând menţine vii cutumele vieţii nipone, nepermiţând uitării să se aşterne peste ele: ceremonia ceaiului, poziţia şezândă „*seiza*" (*trad.: a sta cum se cuvine*), *kimono*-ul sau *hakama*, fusta pantalon tradiţională, purtate în momente importante ale vieţii – nuntă, majorat sau absolvire – un înalt registru de politeţe, *keigo*, promovarea muzicii tradiţionale (tobele *taiko*, *shamisen* sau *koto*). E drept, pentru mulţi tineri, studenţi străini, Japonia este tărâmul *anime*-urilor, a poveştilor *manga*, *karaoke* sau *pachinko* (jocuri mecanice interactive), însă spiritul japonez merge dincolo de aceste aspecte, căci aceşti oameni sunt cu adevărat iubitori de cultură. E surprinzător să vezi oameni care citesc la semafor sau librării aglomerate încă de la 8 dimineaţa. Copiii au o deschidere largă către lumea artelor, şi încă din grădiniţă, învaţă să cânte la un instrument. De altfel, la şcoală, a învăţa să cânţi la un instrument este unul dintre obiectivele principale la ora de educaţie muzicală, şi, prin urmare, toţi elevii pot cânta, mai mult sau mai puţin, la un instrument la finele liceului.

Japonia este tărâmul care te fascinează din primele momente prin amestecul de tradiţie şi de modernitate, de tehnologie şi de artă, încât îţi vine să spui precum cei de la „Clean Bandit" (o trupă de muzică *dance* în vogă) „no other place I'd rather be". Imaginaţi-vă un festival cu dragoni şi muzică tradiţională, la care participă niponi îmbrăcaţi în *kimono* sau în costum, ce vin cu limuzina, cu bicicleta sau cu ricşa (e drept că ultimul mijloc de transport se foloseşte în scopuri turistice). De pildă, la Gyon Matsuri din Kyoto, unul dintre cele mai faimoase festivaluri, 30 de care alegorice, cu măşti şi muzicieni sunt trase şi împinse de către voluntari pe străzile vechii capitale.

Pe de altă parte, la supermarket îţi scanezi singur produsele, la susherie comanda se dă electronic, iar farfuriile îţi vin la masă automat, călătoreşti cu *shinkansen*-ul („trenul ghiulea"), cu viteze de peste 200 de km/h pe străzi suspendate până la etajul al 10-lea al unor zgârie-nori, pe pereţii cărora poţi vedea plasme imense ce fac reclame la branduri de top. Pare o imagine din viitor, însă în Japonia sunt lucruri cotidiene.

În acelaşi timp, există japonezi care participă la ceremonia ceaiului ce se desfăşoară după un adevărat ritual, după care se delectează la un spectacol de *sumo* sau într-un *onsen* (baie termală, uneori în aer liber, în care te scalzi aşa cum te-a lăsat natura, pudicilor li se permite purtarea unui prosop). De asemenea, ikebana (arta aranjării florilor), origami (arta plierii hârtiei) sau *shodo* (arta caligrafiei) reprezintă îndeletniciri transmise din generaţie în generaţie în care creativitatea şi simţul estetic definesc sufletul asiatic în general, aşa cum latinii afirmau „*ex oriente lux*".

Natura e preţuită şi are un rol important în viaţa oamenilor deoarece *sakura* (înflorirea cireşilor) primăvara şi momiji (spectacolul de culori al frunzelor) toamna sunt momente ce subliniază comuniunea om-natură în ciclicitatea anotimpurilor şi nu lasă indiferentă populaţia japoneză, de la preşcolari la vârstnici. Oraşele sunt pline de parcuri în mijlocul cărora lacurile par a fi ferme piscicole prin multitudinea de crapi decorativi sau caraşi roşii, hrăniţi pe îndestulate de copiii bucuroşi de asemenea privelişte. Numărul mare de temple şi pagode aminteşte de politeismul shintoist şi de religia budhistă, confesiuni pe care japonezii le-au îmbrăţişat fără a fi habotnici. Interesant e faptul că nunţile se desfăşoară după ceremonialul Shinto, în timp ce funeraliile aparţin ritualului budhist.

În concluzie, se poate spune că viaţa în arhipelagul nipon este pe cât de diversă, pe atât de interesantă. Pentru un european sau un american ce păşeşte pentru prima oară pe aceste tărâmuri, unele lucruri par stranii - străinii din afara Japoniei au acelaşi sentiment ciudat pe care l-au avut şi personajele din filmul Sophiei Coppola, *Lost in Translation* – însă, odată ce intri în contact cu oamenii, începi să înţelegi că demnitatea şi responsabilitatea sunt atribute esenţiale ale modului în care japonezul priveşte lumea.

O fecioară cu o pușcă va începe să tragă în trecători

Angela Furtună
scriitoare

Unei autoare căreia îi prieste mai mult poeticitatea și literaritatea - în timp ce nu îi mai prieste existența -, i se deschide o stare de generare lexicală perpetuă „*precum o oglindă care s-a reflectat prea mult/ în propria ei adâncime*” (*o vreme*, p. 16). Devenind o prezență iconică ubicuă în peisajul mediilor literare internautice, Luminița Potîrniche preia prin poezie de la mediul oceanului web capacitatea de a nu selecta și de a nu impune bariere, ceea ce consacră un caracter eclectic volumului *Bu-hu-hu din noaptea iubirilor moarte*, Ed. Vinea, București, 2015. Surprinzătoare este, pornind de aici, sistematizarea delirului și a sufocării post-umane:

„*trece o ambulanță,*
despică ploaia până la viscere.
câinele dresat să plângă
plâns în plânsul tuturor
întărește sirena în hotarul auzului.
oamenii în nori își lasă amprenta,
mulaje de treceri”. (p. 29)

Reperele bovarice ale temelor abordate în volum nu trec neobservate. O ființă aflată sub asediu declară riguros că stăpânește caligrafia supraviețuirii într-o lume ostilă, restrânsă de bărbați la perimetrul unei celule, dintr-un cartier oarecare și alocat unei provincii ostile:

„*nu mai cedez nici un milimetru din pielea mea.*
bărbații și-au luat. și-au făcut portofele.
și-au șters ochelarii. și-au suflat nasul.
s-a murdărit și au tot aruncat-o.
nu mai cedez nici un milimetru din pielea mea
albăstrită pe alocuri de frigul unicității mele. (*lipsită de apărare*, p. 69).

Lumea acestei poete e populată de icoanele și starurile tinereții ce se stinge, de aureola gărilor „*care nu există*” (p. 22), dar la peronul cărora se intersectează traiectorii imposibile; ici-colo, *trupul-fiară* (p. 26) se întâlnește cu plopii-metaforă sau câmpurile de lavandă (p. 49), având o deosebită afinitate pentru latențele unor vieți ce meritau să fie altfel trăite, căci aducătoare de nostalgii. Fluidul vital al volumului circulă bine atunci când sunt evitate filosofemele și meditațiile de spectru moale, iar poeta devine cu un semiton mai incisivă decât propriul sfetnic spiritual:

„*nu te aștepta la nimic (...)*
ascunzătoarea cea mai bună
de tine e în alții.
până la primul strigăt.
apoi vine conductorul
și îți rupe biletul.
ajungi...”
(*înainte*, p. 83)

Starea de așteptare anxioasă a scenariului următor, de fiecare dată ruptural și tensionat, e bine surprinsă în confesiunea Luminiței Potîrniche, la fel cum tandrețea împrăștiată printre spasmele de retragere dinspre realitatea durerii de a fi viu către suprarealitatea tragediei de a fi ferecat în cuvânt:

„*ce-i mai complet, mai cuprinzător ca o pasăre?*
(...)
o pasăre-ntr-o pasăre care se află în altă pasăre.
zbor pe dinăuntru, etanș”
(*complexitatea păsării*, p. 20).

Universul poetei e dominat de fereastra închisă de după care o fecioară cu o pușcă numără secundele după care va începe să tragă în trecători. E uluitor cât de multă dragoste netrăită se află în aceste gloanțe oarbe:

„*dacă timpul s-ar face*
un lup cu trup de gheață,
s-ar chema că mă-nhață
trecutul cu gura lui flamandă.
mușcătura blândă,
sărutul ca o cuminecătură
de aer.
încet mă mistuie
fără nici un regret.
fiarele perfecte
nu au sentimente” (p. 26)

Note:

1. Luminița Potîrniche, **Bu-hu-hu din noaptea iubirilor moarte**, Ed. Vinea, 2015.

Închisoarea românească – liant între laic și religios

Codruța Tulvan
prof. drd. Școala Doctorală, Universitatea Oradea

Sigur că gulagul a adunat între granițele sale o categorie variată de indivizi, cu origini diferite, profil moral-psihologic distinct și cu un nivel cultural care în mare parte i-a diferențiat. Ion Ioanid surprinde o latură destul de realistă a vieții și anume condiția supraviețuirii cu demnitate în vremuri tulburi, iar curățenia sufletească este un aspect indispensabil realizării/împlinirii omului, dincolo de porțile penitenciarului: „Am respectat și admirat numai noblețea de caracter. Nu cred că te înnobilează nici sângele, nici gradul de cultură, nici munca". Cei malefici se convertesc și ei, desigur, nu sufletește, ci în denunțători, gardieni, torționari, criminali și comandanți de închisori. Toți aceștia nu căutau o pâine sau nu luptau pentru ziua de mâine, ci au făcut o alegere. Literatura despre gulag este educativă și prin faptul că arată în mod clar și explicit rostul curajului și al libertății. Nicolae Steinhardt în *Dăruind vei dobândi* menționează că omul a primit de la Dumnezeu două daruri neînsemnate, independența și temeritatea și explică asta prin apelul la teologie: „Martir înseamnă mucenic, dar sinonimul substantivului este: erou. Desigur că mucenicii au depus mărturie de fidelitate, smerenie, statornicie, putere de pătimire. Și-au mărturisit inimoșia, vrednică de a celor mai bravi dintre eroii vieții profane". În acest punct se intersectează opera celor doi memorialiști români, ambii transmițând un mesaj oportun în orice timpuri: datoria omului de a lupta de partea dreptății, de a fi de caracter. În viața laică suntem militari, iar alții călugări, dar cu toții ducem un război, mai ales cu sinele nostru, cu balaurul lăuntric: „Poate că mai drept ar fi să deprindem riscul, lupta, vitejia în orice viață omenească doritoare a transcende oricât de puțin trăirea strict trupească, străduindu-se a-i afla un sens, o noblețe".

Astfel, gulag este un moment al devenirii sau al căderii, în funcție de structura sufletească și de tăria psihică. Persecutarea în plin secol trecut i-a îndemnat pe mulți teologi sau laici să treacă prin beciurile Securității sau să se ascundă în munți. Carcera, zarca, izolatorul echivalează bordeiele sub pământ, doar modul cum se ajunge acolo este diferit. Pentru a te descoperi pe tine, pentru a ne înțelege rostul, pentru a fi deplin fericiți și liniștiți, e nevoie să ne ascundem de ochii lumii. Omul trebuie să lupte cu sine și nu cu societatea pentru a-și respinge nevoia de slavă deșartă, pentru a-și anula mândria și fățărnicia. Pentru toate acestea trebuie să ne ascundem sub pământ ca să reflectăm la schimbarea noastră și înțelegerea sensului existenței. Primul scop al existenței noastre mundane este desăvârșirea, și prin aceasta atingem ceea ce ar trebui să fie idealul nostru suprem, anume mântuirea. Că-i ocnă, beci, modestă scobitură subterană sau colibă rudimentară, toate acestea îi conferă omului cadrul prielnic pentru a-și conștientiza frăgezimea, vremelnicia, fortuna labilis.

De la începuturile omenirii credem că omul a avut pecetluită suferința în destin: „Iată că de mulți ani bolesc de dureri de cap, greu de îndurat, dar folositoare, pentru că prin boală sufletul se smerește". Depinde de modul în care cuprindem cu mintea și găzduim această meteahnă a sorții, durere morală și fizică. Chinul dă șansa omului să fie fericit, să experimenteze bucuria autentică, de durată, rod al contemplației, al pătrunderii

în lumea tainică sufletească prin dialogul cu divinitatea: „Când sufletul se stinge fiinţal de această Vecinicie, atunci se sting în noi patimile josnice, iar noi ne înstrăinăm de luptele ucigaşe de fraţi pentru oblăduirea valorilor pământeşti… mintea - duhul nostru – să fie slobodă a se afunda în contemplarea Dumnezeieştii Fiinţe pe care Hristos ne-a descoperit-o".

Fericirea, care se titrează astăzi, tot mai des peste tot, se află înăuntrul nostru. Oare de ce suntem atunci nefericiţi? Această stare e un dar al divinităţii şi trebuie să-l cauţi, aducându-ţi mereu aminte de condiţia de muritor. Aceste sentimente, ca de altfel şi veşnicia, sunt aspiraţii ale omului superior, bun, care prin martirajul de azi îşi proiectează izbăvirea de mâine. Pentru a intui şi a pricepe aceste chestiuni trebuie să ne întoarcem privirea spre căutarea sensului, iar existenţa unor oameni de cultură ai noştri poate fi un model pentru afirmarea dreptului la credinţă şi mântuire. Pe unii dintre aceştia, experienţa i-a transformat, i-a apropiat de cele sfinte, de planul divin al vieţii. În această situaţie s-au aflat, de exemplu Vasile Voiculescu şi Nicolae Steinhardt. Ascultându-i sau citindu-i pe înalt reprezentanţii ortodoxiei contemporane: arhimandritul Ilie Cleopa, Arsenie Boca, Dumitru Stăniloaie, Ioanichie Bălan, Arsenie Papacioc, Bartolomeu Anania iscodim fragmente de misticism şi revelaţie divină. O literatură ce dovedeşte şi surprinde metanoia sau schimbarea minţii şi a credinţelor a scris în dubla sa ipostază scriitorul şi teologul ucrainean Savatie Baştovoi. Acesta îşi prezintă copilăria ateistă în opera *Fuga spre câmpul cu ciori*, evidenţiind importanţa pe care a avut-o tatăl său în viaţa sa şi neacceptarea ideii că fiul său, fiul ilustrului reprezentant al ateismului ştiinţific, a trecut la creştinism şi, desigur, la ortodoxism.

Prin metanoia au trecut şi alte spirite alese, nu neapărat trăitoare a detenţiei, laici deveniţi călugări în urma unor contexte lămuritoare moralicește: vrednicul spre pomenire Siluan Athonitul, ucenicul său Sofronie Saharov şi ieromonahul Luca Mirea. Toţi aceştia, prin scrierile lor, înlesnesc apropierea omului dedat cunoaşterii spirituale de misterul universal şi revelaţia divină, „de a-l vedea pe Dumnezeu precum este". Prezentând raportul omului cu Dumnezeu, înţelegem de la aceşti scriitori şi rostul durerii, ascezei, evoluţiei surprinzătoare a istoriei şi a societăţii. Scrierile acestor călugări dezvăluie faptul că asuprirea omului de către om nu este o noutate a secolului trecut sau a celui prezent, că în ordinea lumii stă convertirea victimei în călău, demonizarea. Ridicarea omului din păcat este însă la fel de veche. Ieromonahul L. Mirea realizează o descriere simbolistică impresionantă a omului, a vieţii: „Iarna din pricina gerului năprasnic, trupul copacilor crapă pe dinăuntru, iar în nopţile geroase, aceste rupturi pricinuite de ger scot sunete destul de nefireşti. Deşi ar părea că gerul îi vatămă, el nu face altceva decât să-i despice şi să-i desfacă pe dinăuntru, pentru a forma crăpături care primăvara sunt plinite cu noi fibre, pline de sevă, prin care copacii se umplu iarăşi de viaţă şi se dezvoltă, aducând rod de frumuseţe". Şi unii din marii noştri literaţi postbelici au parcurs o iarnă grea, iar primăvara a avut miros de căinţă, regret, dar şi fericire, îndumnezeire, libertate şi curaj: „Hristos, boier. Iartă totul. A şti să ierţi, a şti să dăruieşti, a şti să uiţi. Hristos nu numai că iartă, dar şi uită. Odată iertat, nu mai eşti sluga păcatului şi fiu de roabă; eşti liber şi prieten al Domnului".

Literatura detenţiei politice şi despre totalitarism ne înfăţişează nouă astăzi pericolul reîncarnării demonismului, experienţei criminale de anulare a fiinţei morale, a conştiinţei şi, apoi abia, a trupului. Scriitorul şi reprezentantul exilului românesc din Franţa, Virgil Ierunca, a scris pagini înfiorătoare prin care se confirmă tortura morală şi fizică la care au fost supuşi românii şi nu numai, în veacul trecut.

Cartea sa, *Fenomenul Piteşti*, este un fragment de istorie şi prezintă ceea ce el a făcut cunoscut lumii prin postul *Europa Liberă* şi anume o „insulă" din geografia gulagului comunist, închisoarea Piteşti. Aici, între 1949 şi 1952, Securitatea românească a desfăşurat un experiment de spălare a creierelor prin tortură psihică şi fizică. Metoda aplicată a fost inedită, unică în Europa. Interesantă este partea a doua a cărţii, unde autorul compară totuşi calvarul deţinuţilor de la Piteşti cu cei din închisorile politice chineze, iar asemănarea este permisă de publicarea a două cărţi memorialistice *Sinuciderea entuziastă* a lui Dries Van Coillie şi *Prisonier de Mao*, scrisă

de Jean Pasqualini. Virgil Ierunca menționează clar faptul că metodele chineze nu au putut să influențeze românii, întrucât la vremea respectivă noi nu-l descoperiserăm încă pe Mao, politica și tehnicile sale de reeducare. Singurul model după care noi ne-am dezvoltat regimul totalitar în anii '50 a fost cel sovietic, stalinist, deci nu se explică încă, astăzi, similitudinile dintre cele două proiecte demonice, de suprimare, desființare a personalității umane. Avatarurile demonului sunt multiple. Demonul s-a reîncarnat în persoana generalului Nikolski, deținutul Eugen Țurcanu, locotenentul politic Marina și alții pentru care schingiuirea, blasfemia, turnătoria erau adevărată hrană sufletească. Pentru tinerii de azi e foarte greu să înțeleagă cum un om putea tortura alt om doar pentru că aparținea unei anumite clase sociale sau pentru că reprezenta o anumită gândire, ideologie, fel de a fi. Trebuie să luptăm însă împotriva amneziei, care ar tăinui oroarea absolută ce s-a petrecut nu tocmai de multă vreme. Totalitarismul modern a impus o abjecție la dimensiuni nemaiîntâlnite până atunci și reapariția lui Satan întruchipat sub chipul tiranului ne spionează din umbră și nu ne dă voie să ignorăm aprecierea și răsfoirea literaturii disidente, mai cu seamă, din care se zărește adevărul, istoria cu metehnele ei. Memorialistica postdecembristă, similară literaturii disidente, s-a scris cu eforturi considerabile, pornind de la apelul dureros la memorie, până la adunarea unor mărturii care să recompună universul terifiant al gulagului. S-a pus o întrebare legitimă și anume care-a fost rațiunea alegerii închisorii Pitești ca spațiu pentru noua încercare de convertire ideologică a individului, iar Virgil Ierunca lămurește că răspunsul se află în amplasarea carcerei, la ieșirea din oraș, departe de urechile orășenilor, de curiozitatea și posibilele lor intervenții. Sigur că și alte lagăre și închisori politice se remarcau prin această condiție absolut indispensabilă, izolarea deținuților, un pas important în lupta Securității de exterminare sau de reeducare a acestora prin tortură. Gradul de izolare a fost discutabil.

Trebuie cu toate acestea să facem o paralelă între izolarea forțată a deținutului și asumarea izolării, care de asemenea presupune suferință pentru om. Închisoarea este un spațiu care dincolo de agonie implică și asumarea unei situații-limită și a reculegerii. Bătaia, umilirea, spaima, frigul, foamea, coborârea în beci reprezintă până la urmă o descindere în infern, așa cum a perceput-o și Dostoievski și cum a reflectat-o în nuvela sa *Însemnări din subterană* și în romanul *Frații Karamazov*. Această nouă condiție a individului îi permite să mediteze la propriul destin, la desăvârșire și la rostul nostru ca oameni. Malefică a fost procedura comuniștilor de a trece prin acel iad tinerii, copiii plăpânzi în convingerile lor. Sigur că tortura imaginată ar fi fost cu greu îndurată și de psihicul viguros, călit. Deținuții au fost tineri, încă studenți, mai ales legionari, dar și membri ai partidelor istorice. Aici, deținutul nu are sorți de izbândă, sunt două variante: martirajul sau reeducarea. Pașii imaginați de mintea iscoditoare, isteață și deopotrivă delirantă a lui Țurcanu, pentru că acesta sigur prezenta o reală patologie mintală, au condus la dezicerea insului de el însuși, de trecut, de familie, de suflet, de credințele sale. Mediul carceral are tipicul său, bătăi au îndurat toți deținuții, dar la Pitești a triumfat sadismul, dezlănțuirea satanică zi și noapte, fără întreruperi, supravegherea permanentă, analiza manifestărilor, comportamentelor. Victimele devenite călăi au suferit practic o sinucidere a personalității, a luminii din om, lăsând-l pe acesta pradă întunericului, posedării demonice. Nu întâmplător și-a numit preotul catolic belgian, Dries Van Coillie, memoriile sale *Sinuciderea entuziastă*, acesta arătând în cartea sa modul în care ar fi trebuit închisoarea să-l transforme pe cetățeanul chinez într-un adevărat comunist: „Nimeni nu poate ieși din închisoare fără a deveni comunist sută la sută. Trebuie deci să te

schimbi… Atunci când vei ști să-ți recunoști crimele, când vei învăța să-i acuzi pe ceilalți, chiar și pe prietenii tăi cei mai buni, când vei spiona în mod eficace pe tovarășii de celulă și-i vei scuipa în față pe dușmanii poporului, când vei participa cu veselie la spălarea creierilor, când îți vei sinucide cu entuziasm personalitatea". Observăm din acest testimoniu al scriitorului aceeași veșnică încercare a forțelor totalitariste de a născoci omul de masă fără opinie, suflet, credință, personalitate: „Într-o înceată sinucidere a personalității, începi să semeni cu ceilalți, să gândești ca ei. Te pierzi în masă". Istoria și posteritatea nu percepe aceste victime-călăi vinovați în adevăratul sens, nu dacă luptă pentru a cunoaște cu adevărat evenimentele petrecute. Suntem datori să cunoaștem adevărații declanșatori ai acestei abjecții, pe comandanții, anchetatorii, gardienii, schingiuitorii… din insula morții, Pitești.

Literatura detenției ne ilustrează astfel de experiențe mistice care i-au relevat omului o altă față a lumii și l-au salvat de la degradare. Astfel, mediul carceral, așa cum reiese din literatură, ne dezvăluie oamenii vechi, puternici în convingeri, spirituali, de caracter și voință puternică și oamenii noi, labili psihic, oportuniști, incapabili să înțeleagă rostul suferinței pentru îmbunătățirea noastră lumească. Din prima categorie au făcut parte de pildă, scriitorii români Ion Ioanid și Nicolae Steinhardt, iar lichele au fost suficiente, una amintită anterior, de o răutate proverbială, Eugen Țurcanu. Analizând paginile *Jurnalului fericirii*, trăim sentimente confuze legate de mediul obscur, degradant, în care este coborât insul și izbucnirea unor trăiri și revelații spirituale semnificative. Aici, în temniță, are loc o renaștere, o salvare spirituală, care îl determină pe om să lupte cu propria condiție, să îndure bătaia, izolarea, nevoile trupești, pentru că a descoperit o hrană sufletească. Nicolae Steinhardt intră pe porțile penitenciarului în condiția celui hotărât să apere adevărul până la sacrificiu și descoperă adevărul celor spuse de Camus, că „vine mereu în istorie o clipă când cei care afirmă că doi plus doi fac patru sunt pedepsiți cu moartea". Tatăl său îi prezice însă: „vei avea zilele foarte grele. Dar nopțile le vei avea liniștite". Libertatea întrezărită de tatăl său e doar parte din ce va urma, doar că luciditatea, simțul răspunderii tatălui, conștiința acestuia prefigurează traseul excepționalului său fiu. Virtuți precum judecata sănătoasă, voința, puterea de sacrificiu sunt un scut al scriitorului în tenebrele beciurilor. De aici, acesta răsare în postura fericitului, iluminatului, încreștinatului, celui căruia Dumnezeu i s-a arătat și astfel, a pătruns totalitatea semnificațiilor vieții. Metanoia sau convertirea spirituală a omului este strâns legată și de latura sa moral-psihologică, de comportamentul său, de căutările sale vremelnice. Constatăm cu entuziasm că descoperim în monahul de la Rohia un dornic, însetat, nesătul de cunoaștere, un spirit deschis spre înțelegere, răbdare, iubire, veselie și echilibru, lipsit de nimicnicie, habotnicie, sărăcie cu duhul. Și-a asumat condiția fericiților prigoniți pentru dreptate, dar a înțeles așa cum arată în volumul său de predici că omul trebuie să lupte pentru mai mult decât pentru corectitudine, pentru dragoste: „creștinismul reprezintă o trecere de la dreptate la dragoste… întregul Vechi Legământ ni se descoperă axat pe ideea dreptății, iar cel Nou pe al dragostei și smereniei". Astfel, în ce-l privește pe viitorul călugăr, se eliberează din închisoare ca un om nou, nu după prototipul comunist însă, ci după cel cu adevărat real, divin.

Poate, în acest sens nu este greșit dacă asemănăm spațiul ocluziunii carcerale cu cel al pustniciei asumate de oamenii lui Dumnezeu, care văd prin retragerea din lume și nevoință o cale de autocunoaștere și descoperire a divinității. Suferința impusă, martirajul, precum și cea benevolă contribuie la trezvie, la luptă a omului cu sine. La înfrânare, la cunoaștere și isihie.

Bibliografie:

Athonitul, Siluan, *Între iadul deznădejdii și iadul smereniei*, Editura Deisis, Sibiu, 2001

Arhimandritul Sofronie, *Vom vedea pe Dumnezeu precum este*, Editura Sophia, București, 2005

Ierunca, Virgil, *Fenomenul Pitești*, Editura Humanitas, București, 1990

Mirea, Luca, *Crâmpeie de gând și cuvânt*, Editura Predania, București

Steinhardt, Nicolae, *Dăruind vei dobândi*, Editura Polirom, 2008, București, pg. 517

Steinhardt, Nicolae, *Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj, 1991

Chipul Domnului Iisus Hristos în romanul *Hristos răstignit a doua oară* de Nikos Kazantzakis

Moto: „*De astăzi și până la anul, până în Săptămâna Patimilor nu trebuie să ai decât un singur gând, un singur și unic gând: cum să faci să fii vrednic de a purta pe umeri greutatea cea marea a crucii!*"

(părintele Grigoris)

Mariana Dvorzsik
drd. Școala Doctorală, Universitatea Oradea

Hristos răstignit a doua oară de Nikos Kazantzakis este un roman notabil, care își propune să abordeze dintr-un unghi critic, chiar polemizator, ideile biblice ale nonviolenței, ale pacifismului în numele iubirii de Dumnezeu, iubire care generează dragostea de semeni. Dar felul autorului grec de a combate acest adevăr este unul parabolic prin intermediul unei intrigi extrem de bine conduse din punct de vedere literar și al unor personaje deosebit de relevante, de puternice caracterial. Acțiunea se petrece în satul Licovrisi (a cărui traducere ar fi „izvorul lupului") din Grecia, sat aflat sub dominația turcă pentru că aga este cel ce se ocupă cu ordinea în sat.

Obiceiul local bine înrădăcinat de a reface ceremonialul patimilor Domnului Isus din șapte în șapte ani constituie expoziționea extrem de amplă a romanului. Pentru aceasta sunt chemați în fața preotului Grigoris toți sătenii de vază ai comunității, cu scopul de a alege pe cei ce se învrednicesc a pune în scenă acest dureros episod prin care se finalizează viața pământească a Domnului Isus. Distribuirea rolurilor unora dintre săteni este și prima secvență de anvergură a romanului, ceremonialul patimilor lui Cristos fiind un spectacol ce se desfășura în fața sătenilor în Săptămâna Mare. Această distribuire de roluri constituie așadar expoziționea romanului și are loc în casa preotului Grigoris unde se întâlnesc notabilitățile satului în frunte cu el, cu fratele lui, învățătorul satului, cu moș Ladas, boierul Patriarheas etc.

Menționăm aici că o mare parte dintre personaje sunt creionate pe calapodul esteticii realiste, căci moș Ladas, de exemplu, este cuprins de una și aceeași patimă de la început până la sfârșit: aceea de a acumula, de a aduna bani, avere cât mai multă pe orice cale cu putință.

Selecția oamenilor pentru anumite roluri este elocventă: rolul lui Isus i se atribuie lui Manolios, tânărul păstor, lui Mihelis, boiernașului naiv i se atribuie rolul apostolului Ioan, lui Ianacos, marchitanul, cel al apostolului Petru, iar lui Constandis, cafegiul, cel al apostolului Iacov. Rolul Mariei Magdalena îi revine frumoasei văduve Caterina ce declanșează pasiunile tuturor bărbaților, iar Iuda este Panaiotaros, bețivul impulsiv cu barba lui roșie de damnat la trădare.

Alte personaje notabile ale romanului sunt: Mariori – fiica ofticoasă a preotului, care, din această cauză, este grăbit să o mărite cu Mihelis, fiul bogătașului mâncău Patriarheas; fata moare în sanatoriu, iar popa se înrăiește și mai mult din această cauză. Patriarheas, la rândul lui, moare, iar averea sa rămâne, evident, fiului său Mihelis. Acesta o dăruiește preotului Fotis și comunității lui de pribegi stabiliți pe muntele Sarachina, dintr-un îndemn lăudabil, dar care este văzut cu ochi răi de cei din Licovrisi și, în primul rând,

de preot. Acesta îl declară pe Mihelis lipsit de discernământ, pentru a acapara (în termenii lui, pentru a salva, chipurile!) averea prietenului său.

Prefațatorul Romul Munteanu vorbește despre „iluzia identificării" sătenilor amintiți cu rolul distribuit lor, iluzie pe care o vor plăti scump, îndeosebi păstorul Manolios, care, intrând tot mai deplin în pielea personajului Isus, este gata să se sacrifice în mai multe rânduri pentru binele comunității din Licovrisi. Dacă în primul caz, lucrul acesta nu-i aduce decât neplăcerea biciuirii în fața agăi, în final îi va aduce moartea. El va fi sacrificat de către sătenii cuprinși de furie în frunte tocmai cu preotul Grigoris, întrucât este catalogat drept un cap al răutăților și făcut un fel de țap ispășitor al tuturor problemelor ce au survenit în sat.

Dar oare, într-adevăr, personajele amintite trăiesc „iluzia identificării" cu rolul sau mai degrabă e vorba de luarea în serios a atribuțiilor ce le revin? Manolios și cei trei „apostoli" ai săi – e vorba de Mihelis, fiul lui Patriarheas, negustorul sau marchitanul Ianacos și cafegiul Constandis - aleg să se întâlnească mereu pentru a discuta asupra personajelor biblice al căror traseu existențial le-a fost încredințat, asupra câtorva pasaje cheie din Biblie revelatoare pentru misiunea lor, încercând să identifice cât mai exact atât sensul pasajelor Scripturii, cât și locul și rolul lor pentru atunci și acolo.

Clipele petrecute împreună, felul în care citesc din Cartea Sfântă și se întreabă asupra sensurilor adânci ale cuvintelor Domnului Isus, răspunsurile pe care le oferă Manolios (alias Isus Cristos) - toate acestea emană acel fior indicibil, inexplicabil care te cuprinde și atunci când citești Sfânta Scriptură fiind gata să te transpui în timpurile biblice. Mai ales că, deși a mers de-a lungul și de-a latul Palestinei, Domnul Isus S-a oprit pe munte ca să țină cea mai importantă (într-un fel) cuvântare a Sa în fața tuturor ucenicilor Săi și a oamenilor ce s-au adunat să-L asculte. E vorba de celebra Predică de pe munte redată in extenso în Evanghelia după Matei în capitolele 5, 6 și 7. Câteva pasaje din această predică constituie pentru Manolios și cei trei prieteni ai săi adevărată hrană spirituală din care se adapă cu regularitate ori de câte ori se întâlnesc.

Deși prefațatorul este de părere că romanul lui Kazantzakis nu are nicio finalitate religioasă, că acesta polemizează cu valorile biblice, totuși trebuie subliniat faptul că autorul procedează

asemeni oricărui creator care își respectă sursele de inspirație. Și anume preia secvențe din Evanghelia după Matei (și nu numai!) încercând să le adâncească înțelesurile, să le actualizeze semnificațiile. Astfel, încearcă să-și transpună (mai degrabă să recreeze în context grecesc atmosfera sau ambianța frustă din Israelul antic) personajele în acel context iudaic de început de secol I, înconjurați – uneori – de mulțimea nerăbdătoare să-L asculte pe Isus și să fie vindecată ori hrănită. Alteori, sunt doar ei și Manolios-Isus în calitatea Sa de Rabi, de maestru spiritual, care îi învață principiile imuabile ale Împărăției lui Dumnezeu. În această ipostază, ne amintim că Însuși Isus le spunea că lor le-a fost dat să cunoască tainele Împărăției, pe când celorlalți nu le-a fost dat! Cu alte cuvinte, ei sunt astfel niște aleși meniți să cunoască tainele lui Dumnezeu și, cunoscându-le, să nu le țină pentru ei înșiși, ci să le ofere mai departe și altora, atât în forma lor verbală, cât și – mai ales – în forma lor trăită, experiențială!

Acest adevăr este extrem de clar surprins (sau transpus) în romanul de care ne ocupăm, întrucât atât Manolios – Isus, cât și Ianacos-Petru, Constandis-Iacov și Mihelis-Ioan, ajung să se adape frecvent din adevărurile divine, iar cei trei amintiți îi pun tot felul de întrebări primului, la fel cum au făcut și ucenicii Domnului în pustia Iudeii ori în Capernaum. Dar ei nu au rămas la atât, ci le-au și întrupat - ca să spunem astfel -, întrucât ceea ce au învățat au și avut ocazia să pună aproape imediat în practica vieții de fiecare zi. Astfel, bunăoară, învățând despre dragostea de Dumnezeu care se vădește cu claritate în cea de aproapele (vezi primele două porunci divine), Petru, Iacov și Ioan le-au și aplicat slujind mulțimii flămânde adunate în jurul Domnului Isus. E vorba de înmulțirea pâinilor din pustiul Iudeii sau de faptul că s-au dus să vestească Evanghelia și să-i vindece pe oameni atunci când Isus le-a încredințat acest mandat. Interesant e faptul cum autorul transpune timpurile biblice în cele ale Greciei din secolul al XIX-lea sau început de secol al XX-lea, cum anume găsește corespondențe notabile între cele două epoci.

Aceasta întrucât – pare a ne spune în subsidiar – oamenii sunt aceiași, nevoile lor au rămas identice: foame, sete, nevoia de proprietate, de apartenență, de a se perpetua prin urmași etc. Astfel, autorul imaginează venirea în Lycovrisi a unei cete de țărani pribegi greci al căror sat a fost distrus de turcii cotropitori, iar ei de abia au scăpat cu viață. Ceata are în frunte luminoasa figură a părintelui Fotis, slab, doar piele și os, dar care știe să le insufle curaj, să-i îmbărbăteze pe oameni menținându-le vie speranța în faptul că vor putea să-și reclădească satul distrus. Ceata aceasta de pribegi, slabi, neavând ce mânca, supuși la o călătorie inumană de zile și luni întregi, ne amintește de acele mulțimi de oameni care îl înconjurau pe Mântuitorul în nădejdea că atât trupul, cât, mai ales, sufletul le va fi săturat de Acesta și, bineînțeles, de ucenicii Lui.

Lucrurile se petrec aidoma, întrucât Manolios – Isus este primul și cel mai receptiv la tragedia acestor oameni și se oferă să-i ajute de-a lungul romanului în mai multe rânduri, iar pilda lui este urmată de „ucenicii" lui: Ianacos-Petru, Constandis-Iacov și Mihelis-Ioan. Eforturile lor de a le ușura situația atât de grea sunt notabile, dar suscită la început uimirea celorlalți săteni, apoi indignarea lor, sfârșind prin provocarea urii acestora. Și nu una oarecare, ci una care va merge mereu crescând, până va atinge un paroxism al ostilității, paroxism ce-i va transforma pe licovrisioți într-o haită desfigurată de ură, înrăită, gata să-l ucidă pe cel socotit de preotul Grigoris – liderul lor „spiritual" – responsabil pentru toate relele ce s-au abătut asupra lor și a satului lor.

Dar Manolios (alias Isus) – cel socotit țapul ispășitor al tuturor relelor, asemeni maestrului său spiritual, adică Isus, - nu este nici pe departe un fanatic al credinței creștine, cum s-ar putea crede. El ajunge să se identifice cu fapta Mântuitorului și să-I repete sacrificiul, convins fiind că este salutar pentru binele celorlalți care, astfel, vor scăpa cu viață. Chiar așa se și întâmplă, deși părintele Fotis (preotul care conduce ceata de pribegi ce se aciuiește pe muntele Sarachina și întemeiază acolo o așezare, după ce au fost alungați ca ciumați din satul Licovrisi de către sătenii în frunte cu preotul Grigoris) afirmă că e degeaba, dar evoluția faptelor dovedesc contrariul. Să reiterăm faptul că oamenii din Licovrisi aveau nevoie de un „țap ispășitor" pentru tot ceea ce se întâmplase, iar preotul anticipează evenimentul dureros prin faptul că îl afurisise și-l exlusese pe Manolios din comunitate!

Dar dacă între Manolios și Isus sunt atâtea asemănări notabile, să nu uităm că sunt și diferențe pe măsură. Căci, ceea ce scriitorul grec subliniază cu acuratețe, este tocmai URCUȘUL – un termen drag lui – pe care păstorul sărac Manolios alege să îl facă înspre Modelul său divin. Cu alte cuvinte, odată ce distribuția a fost înfăptuită, iar rolul stabilit, el încearcă să se conformeze modelului iubit, să-i semene acestuia tot mai mult. Astfel se explică toate acele scene în care alege să citească Biblia, să mediteze asupra ei, să vorbească despre ceea ce a descoperit în Biblie cu prietenii săi. Curajul îl face să-și expună principiile formate prin meditație serioasă și responsabilă asupra Cuvântului sfânt în fața licovrisioților reuniți de Sf. Ilie pe muntele Sarachina, deși era convins că va provoca ostilitatea unora dintre aceștia. Totuși nu ezită, întrucât a ales să-i trăiască preceptele până la identificare și să le împărtășească și altora, oricât de impopular l-ar considera unii sau alții din această cauză. De altminteri, personajul își explică comportamentul într-un mod sui-generis. Astfel, el le spune consătenilor lui că Însuși Isus i-a apărut în față, trist, gânditor, cu un sac gol în mână, îngrijorat pentru flămânzii de pe Sarachina, și i-a poruncit să le vorbească licovrisioților despre soarta acestora sensibilizându-i cu privire la aceștia și rugându-i să le ofere din belșugul lor. Chiar dacă aceștia nu vor putea să le răsplătească binefacerea, gestul lor va fi contabilizat în ceruri și răsplătit în viața viitoare.

Nikos Kazantzakis

Așadar, Manolios este un personaj ce suferă o evoluție spectaculoasă, figura lui fiind tot mai senină, mai luminoasă pe măsura derulării evenimentelor. Dacă la începutul romanului este descris în focurile ispitei carnale, gata să cedeze și să meargă pe înserate la casa văduvei Caterina, spre sfârșitul romanului, figura lui este asemeni unei lumini incendiare grație fumuseții sale caracteriale, de o bunătate ce nu pregetă să se jertfească pentru binele atât al oamenilor din Licovrisi, cât și pentru cel al pribegilor de pe Sarachina.

Cu alte cuvinte, personajul are în fața sa un greu urcuș de străbătut, un drum dificil de la care nu se dă înapoi, dimpotrivă; iar etapele, inițială și finală, ce sunt jaloanele principale ale drumului sunt marcate și din punct de vedere fizic astfel: de la fața sa desfigurată de boala pe care Dumnezeu i-a trimis-o ca să-l apere de el însuși, să nu cadă în păcatul curviei, până la chipul său incendiat de o lumină suprafirească, lumină ce-l inundă odată cu acceptarea sa de a muri în folosul comunității, ca tot satul - în frunte cu notabilitățile lui - să fie cruțat de la moartea inumană pe care aga este hotărât să le-o aplice.

Dar transformarea lui Manolios este vizibilă îndeosebi pentru aceia care îl iubesc, ca de exemplu Ianacos, care îl caracterizează direct astfel: „Manolios nu mai este așa cum îl știm noi. ... într-o noapte cum ședeam la el pe laviță și cum își rezemase capul de perete, am văzut deodată în jurul chipului său o strălucire curioasă, o cunună de lumină, așa cum au sfinții în icoane... O credeți?”

Putem deci vorbi despre o transformare a sa destul de accelerată, vizibilă pentru cei care vor s-o vadă, dar negată, chiar răstălmăcită, de către aceia care îi sunt sau îi devin, fără temei, dușmani.

Bibliografie:

Kazantzakis, Nikos, *Hristos răstignit a doua oară*, volumele I – II, 1968, Editura pentru Literatură, București; în traducerea lui Pericle Martinescu și Ioan Halianis, Prefața fiind semnată de Romul Munteanu.

Kazantzakis, Nikos, *Hristos răstignit din nou*, 2008, Ed. Humanitas Fiction, București;

Lazăr, Elena, *Panorama literaturii neoelene*, Editura Omonia, București, 2001, Cuvânt înainte de prof. K. Mitsakis, des K pag. 195 – 199. II 105 670

Lazăr, Elena, *Capodopere ale literaturii neoelene*, Mic dicționar, Editura Omonia, București, 2003.

Cinema

Filosofia prin film sau corectitudinea privirii

Bogdan Silion
publicist

Faptul că oamenii vizionează filme este ceva evident și firesc. Mai puțin evident este imboldul, motivația care stă în spatele acestei activități ce tinde să se transforme în experiența privilegiată a omului postmodern. O explicație simplă ar fi că entertainementul, happeningul sunt de ceva vreme avatarurile principale ale pierderii timpului, ce traduc probabil nevoia noastră inconștientă de a-l aboli, de a-l face mai puțin apăsător, sau, cum ar zice Eliade, de a-i face mai puțin simțită„teroarea" trecerii sale. Fie și doar pentru aceasta, relaxarea ca experiență a stăpânirii timpului ne face viața mai ușoară. Dar dacă transformăm această nevoie de *enterteinment* într-o experiență de cunoaștere. Dacă dorim ca filmul să nu mai fie un mijloc de divertisment și de relaxare, ci să se transforme într-o autentică experiență prin care aducem Frumosul și Binele în viața noastră? În fond, dorința de a vedea filme poate să ascundă o sete de cunoaștere. Nu cumva, așa cum același Eliade susținea, orice om istoric, profan îl ascunde în sine pe *homo religiosus*, mereu căutător și interpret de simboluri. În primul rând, este posibil ca filmul să transforme timpul profan, să-l regenereze, să-l facă mai prețios? Credem că am găsit o modalitate de a demonstra că se poate găsi un sens antihedonist în vizionarea de filme. Și iată cum...

În urmă cu doi ani, am propus elevilor de clasa a XII-a de profil uman, un opțional intitulat „Filosofie și film". Mă gândeam să fac o extensie a orei de filosofie în care să explic conceptele tari ale disciplinei prin imagini, texte și simboluri luate din filme mai mult sau mai puțin celebre. În calitate de profesor de filosofie, am observat orientarea excesivă către o cultură vizuală a elevilor și dificultatea acestora de a interpreta un text filosofic. Acestea au constituit argumentele principale pentru a implementa un astfel de opțional. Nu știu cât de bine am reușit să ilustrez existențialismul filosofic prin neorealismul italian sau prin expresionismul cinematografiei germane ori daneze, ori să-i fac să înțeleagă ceva din Locke ori Heidegger prin distopii sau filme science-fiction, dar cert este că, la finalul celor 30 și ceva de ore de opțional, adolescenții au apreciat ora de „Filosofie și film" ca fiind una dintre experiențele cele mai frumoase pe care le-au avut vreodată în școală. I-am întrebat și m-am întrebat cum se explică succesul unei astfel de ore. Menționez că ora de curs se desfășura astfel: de obicei, exprimam ideea filosofică a unui gânditor sau temele mari și conceptele cele mai cunoscute ale unei școli de gândire și le puneam elevilor două-trei secvențe reprezentative din filme mai mult sau mai puțin cunoscute care să ilustreze ceea ce le indicasem la ora de filosofie. Urmau câteva minute bune – uneori prelugite și în orele următoare – în care dezbăteam ideile ce rezultau din secvențele urmărite, comparându-le cu ideile filosofilor studiați (astfel, mitul peșterii era „filtrat" prin filosofia filmului „Matrix", iar „cogito-ul" cartezian se plia pe două trei secvențe din „Being John Malcovich"). Nu știu câtă filosofie au înțeles elevii din secvențele vizionate, dar cert este că au fost foarte „prinși" de filme. Deseori, îmi povesteau la școală, chiar și în pauzele dintre ore, ce filme din lista de 50 prezentată la prima oră, au vizionat, și mai ales, ce corelații filosofice au identificat, la ce filosofi s-au gândit sau la ce teme, atunci când au vizionat filmul respectiv. Mi-am dat seama după primele ore că nu neaparat filosofia va fi câștigată de pe urma realizării opționalului, ci, în mod evident, cinematografia. Deși îmi propusesem inițial să dezvolt competențe filosofice, care să îi ajute pe elevi să interpreteze un text, să ia poziție față de o idee, să argumenteze

(considerând secvenţa cinematografică un adevărat „text" filosofic vizual), o mică parte din obiectivele iniţiale au fost atinse. De fapt, ceea ce am realizat a fost educaţie cinematografică şi, în ultimă instanţă, transdiciplinară, o educaţie pentru cunoaştere, atât în sensul originar de *contemplatio*, dar şi de *theoria*.

Caracterul transdisciplinar al educaţiei filosofice prin film (sau al educaţiei cinematografice prin intermediul filosofiei) reiese din consecinţa principală a realizării cursului: elevul a înţeles că filmul nu este doar autoreferenţial (*it is just a movie*), ci trimite către idei mai mult sau mai puţin familiare, dar care pot fi dezbătute şi argumentate filosofic. Este de ajuns să le dai elevilor ca temă pentru acasă să scrie un eseu (respectând structura filosofică) pe marginea filmului „Oglinda" de A. Tarkovsky ca să înţelegi că filmul poate fi o poartă către cunoaştere, ce uneşte în mod miraculos, imaginaţia, scrupulozitatea raţionamentului, intuiţia şi memoria, comprimându-le într-un fel de unitate aperceptivă asemănătoare cu experienţa originară a povestirii unui mit sau a trăirii unui simbol. Nu are cum să surprindă această unitate sesizată: filmul este, în acelaşi timp, simbol şi text, memorie şi conştiinţă de sine (spune, aproape de fiecare dată, o poveste despre tine şi deseori despre ceea ce eşti tu în profunzime – este un „eu sublimat" cum ar spune un psihanalist). De aceea, însăşi experienţa de a vedea filme poate revela profunzimi mai mari decât interpretarea unui text sau lecturarea unei cărţi. Iar filosofia nu are decât de câştigat de pe urma experienţei cinefile. Şi aş spune că nu doar filosofia ar fi privilegiată în relaţia cu filmul. Istoria ar putea fi mai bine înţeleasă prin documentare despre evenimentele importante, reconstituite, povestite sau chiar filmate, ce au marcat destinul omenirii. Să nu uităm de ecranizările unor romane celebre sau de filme inspirate din operele unor autori clasici ori moderni. Cu adevărat însă, cinematografia se pretează la abordarea unor teme interdisciplinare, aflate la graniţa între ştiinţe, arte, religie şi filosofie. A filosofa pe marginea unor secvenţe dintr-un film despre probleme privind timpul, spaţiul, creaţie, evoluţie, viitor nu poate fi decât o îndeletnicire plăcută şi utilă, în acelaşi timp.

Sigur, nu toţi elevii ajung să filosofeze vizionând filme ori secvenţe din cinematografia mondială. Unii se plictisesc privind cadrele lungi, atemporale parcă, din „Călăuza" ori *racoursi*-urile lui Bergman ori von Trier. De aceea nici nu trebuie insistat prea mult pe acestea. Scopul nu este nici acela de a face ideologie, adică de a ilustra *anumite* idei ale *anumitor* filosofi. Experienţa de la ora de film ar trebui să fie adogmatică şi anti-ideologizantă, iar elevii să înveţe să brodeze idei, să descopere esenţe, să fie în stare să creeze singuri teorii, realizând legături complexe între semne, simboluri şi gesturi. Pare complicat şi greoi pentru un elev de 18 sau 19 ani, dar vă asigur că nu este. Evident că filmul nu ajută decât cunoaşterea în general şi nu îl pregăteşte pe un elev pentru a deveni un economist sau un inginer de nădejde. Sau cel puţin nu oferim această garanţie. Educaţia prin cinematografie nu corespunde în acest sens idealului educaţional, supus unor contingenţe politice şi sociale destul de rigide în opinia noastră, dar îl ajută să devină mai critic, mai puţin un consumator de media şi de imagini, cât un interpret de simboluri şi de idei, poate nu un priceput într-ale meseriilor şi profesiilor cerute pe piaţă, dar un iscusit gânditor şi un înzestrat hermeneut. Sau poate că doar un amator de filosofie şi un altfel de privitor de filme, mai creator, mai responsabil, mai critic. Adică exact ceea ce ar trebui să ne propunem studiind filosofia. În cele din urmă, buna orientare, corectitudinea privirii sunt atitudinile pe care ar trebui să ne propunem să le cultivăm elevilor. Iar acestea coincid în fond cu scopul filosofării. Că aceasta este o pretenţie exagerată, doar filosofic putem afla răspunsul. Sau vizionând filme...

La ceas de sărbătoare, sincere gânduri și urări pentru un ADEVĂRAT MENTOR

Onorat de șansa de a împărtăși, laolaltă cu cei ce vă prețuiesc și respectă, bucuria de a vă fi alături la ceas de sărbătoare, îngăduiți-mi câteva reflecții de emoționante sentimente de mândrie, ca aparținător al aceleiași cetăți de la Dunăre care v-a consacrat drept „cetățean de onoare".

Personalitatea Dumneavoastră covârșitoare și plurivalentă și-a dobândit un incontestabil prestigiu științific atât în țară, cât și în străinătate. Sunteți OMUL, PATRIOTUL și CTITORUL neobosit să slujească interesul național și să pună în valoare, spre cunoaștere și recunoaștere universală, creația românească în variile sale domenii: istorie, sociologie, politologie, drept, pedagogie etc.

Admir și sunt copleșit de spiritul militant pentru unitatea românilor de pretutindeni, pentru păstrarea unui echilibru just între național și internațional, pe cel ce prin prezența și opera sa se dovedește un demn continuator al demersurilor pe care patronul spiritual și cultural al instituției noastre, Vasile Alexandrescu Urechia, le-a întreprins spre înălțarea spirituală a nației române prin activitatea sa susținută în cadrul „Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni", pe care dumneavoastră o continuați la nivelul exigențelor și pe coordonatele tradiției stabilite de înaintașul Dumneavoastră spiritual.

România are nevoie mai mult ca oricând de un istoric valoros ca Dumneavoastră, a cărui operă are un profund caracter național, care realizează la cele mai înalte standarde așa-zisa linie Kogălniceanu - Urechia - Xenopol - Iorga – Pârvan - Giurescu, scrierile, de fapt operele dumneavoastră, fiind de referință în demonstrația perenității și a rolului neamului românesc în istoria universală, importanța sa în spațiul central-balcanic al Europei, în arealul Pontului Euxin, caracteristicile extraordinare ale mărturiilor lui milenare între popoarele Europei și Asiei.

Asemenea profesorului Urechia, academician, deputat și senator, scriitor, istoric, pedagog și publicist, v-ați legat viața și activitatea de mari centre economice și de cultură ale Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt: Iași, Galați, Chișinău și nu numai. Sunteți atașat prin obârșie de Galați, dar datorați împlinirea personalității mediului științific și cultural ieșean.

Dacă Urechia a ales Galațiul pentru fondarea Bibliotecii ce-i poartă numele, animat de dorința de a pune la dispoziția românilor din arealul de sud-est un inestimabil tezaur de cunoaștere care a devenit nucleu de bază pentru dezvoltarea ulterioară a fondului de carte, iată că Dumneavoastră ați ales să donați întreaga bibliotecă personală instituției noastre. Nobilul și generosul gest de donație ne onorează și ne obligă în același timp pentru că denotă o deosebită apreciere a activității Bibliotecii noastre și a rolului acestei instituții în dezvoltarea personalității umane și în munca de cercetare, dar este și un semn că rămâneți legat de meleagurile copilăriei, de orașul Galați, prin încăperea ce vă va purta numele peste timp, **Sala de lectură ACADEMICIAN „CONSTANTIN GH. MARINESCU"**.

Activitatea Domniei Voastre constituie o pildă pentru generațiile gălățene de tineri, un model de conduită umană și profesională demn pentru crearea oricărei identități a unei persoane și ne facem o datorie de onoare în a vă transmite gratitudinea și recunoștința noastră pentru exemplul de cetățean model al cărui nume se va înscrie în Cartea de Onoare a Bibliotecii.

Se cuvine să subliniez faptul că, însuși eu, autorul acestor gânduri, sunt creația și produsul Dumneavoastră, iar, drept consecință, vă apreciez enorm și vă asigur că sunteți și veți rămâne cel mai strălucit mentor!

Omagiul pe care vi-l aduc în semn de recunoaștere a valorii științifice și academice, sper să se constituie într-un îndemn de a continua să sprijiniți știința și cultura cu aceeași putere de muncă și cu același devotament și în deplină sănătate să vă bucurați de răsplata meritelor și strădaniilor ce le-ați depus în slujba acestora!

Să ne trăiți întru mulți și rodnici ani, DOMNULE ACADEMICIAN CONSTANTIN GH. MARINESCU!

Așa să ne ajute și să vă ajute Bunul Dumnezeu!

Cu cea mai aleasă prețuire,

Dr. prof. Zanfir Ilie
Director/Manager al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia" Galați
Președintele Filialei Galați a Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni

Şedinţa Consiliului Ştiinţific al Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi
decembrie, 2017

În data de 19 decembrie 2017, la Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” a avut loc o nouă întrunire a Consiliului științific, care a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu art. 55 al Legii nr. 334/2002, Legea bibliotecilor. Acesta este alcătuit din personalități gălățene din diverse instituții de cultură, învățământ și administrație și are rol consultativ în domeniul cercetării științifice, al activităților culturale și în dezvoltarea colecțiilor. Ordinea de zi anunțată a inclus: prezentarea Raportului Consiliului științific pentru anul 2017, înaintarea propunerilor de activități pentru anul 2018 și aprobarea acestora cu completările rezultate în urma dezbaterilor.

La întrunire au fost prezenți 14 membri plini și supleanți ai Consiliului științific.

În cuvântul de deschidere, prof. dr. Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”, a adresat urări de *bun venit!* participanților și a prezentat ordinea de zi, după care s-a trecut la discuții și propuneri.

Managerul a expus Raportul Consiliului științific pe anul 2017, apoi a punctat cele mai importante realizări ale Bibliotecii „V.A. Urechia” din perioada precedentă, începând cu menționarea principalelor publicații editate sub egida Bibliotecii - *Axis Libri, Asociația, Oameni în memoria Galațiului, Buletinul Fundației Urechia*, *Anuarul științific al Bibliotecii „V.A. Urechia”* și *Anuarul evenimentelor culturale 2018*. Directorul instituției a afirmat că anul 2017 a fost unul plin de realizări, informând auditoriul despre principalele acțiuni de anvergură desfășurate de Bibliotecă în perioada anterioară, precum *Festivalul Internațional al Cărții „Axis Libri”*, evenimentul *Noaptea în Bibliotecă la Galați*, derularea proiectului *Pe aripi de poveste*, funcționarea în perioada verii a minibibliotecilor din cadrul *Bibliotecii estivale* și a *Grădinii cu cărți*. În privința nerealizărilor, prof. dr. Zanfir Ilie și-a exprimat regretul că nu s-a reușit încă deschiderea Filialei nr. 5 „Hortensia Papadat-Bengescu”, dar perspectiva este de a se inaugura la începutul anului următor, într-un spațiu alocat de Primărie în incinta Pieței din cartierul Micro 20. De asemenea, pentru locuitorii Cartierului Dimitrie Cantemir, directorul a menționat că intenționează să facă demersuri pentru aprobarea funcționării unui punct de lucru la parterul unuia dintre blocurile de acolo.

Au urmat alocuțiunile membrilor prezenți la ședință, care au apreciat întreaga activitate desfășurată de Biblioteca „V.A. Urechia”, menită să contribuie la creșterea nivelului de cultură al comunității gălățene.

Scriitorul Theodor Parapiru a felicitat întreg personalul Bibliotecii pentru realizările obținute în decursul anului 2017, apreciind că instituția a intrat în conștiința publică și că a devenit, prin intermediul Salonului literar „Axis Libri”, un centru cultural zonal foarte important, foarte apreciat în spațiul național, scriitori din Iași, București, Tulcea, Brăila participând la evenimentele organizate săptămânal în cadrul acestuia. Dr. prof. Zanfir Ilie a adresat mulțumiri dlui Parapiru pentru aprecierile sincere și pentru exigența de care dă dovada la fiecare ediție a întâlnirilor cu scriitorii locali sau naționali.

Scriitoarea Katia Nanu a afirmat că Biblioteca este un loc cald, extraordinar de primitor, ceea ce înseamnă foarte mult pentru o instituție de cultură,

iar Festivalul „Axis Libri" constituie un punct de reper în cadrul comunității culturale locale și naționale.

Scriitorul Victor Cilincă a remarcat „valența unională" a Bibliotecii, constatând că aceasta este o instituție care leagă românii de peste Prut, prin donațiile de carte pe care le face periodic bibliotecilor de acolo.

Dr. Bugeac a evidențiat relațiile de colaborare ale Bibliotecii cu celelalte instituții de cultură. În susținerea acestei idei, dr. prof. Zanfir Ilie a semnalat auditoriului prezența regizorului și scriitorului Alexa Visarion în cadrul lansării ultimei cărți a acestuia, organizată de Biblioteca „V.A. Urechia" în colaborare cu Teatrul Dramatic „Fani Tardini", acțiune care a avut un real succes. În acest context, dr. Gheorghe Bugeac și-a exprimat punctul de vedere că *biblioteca este pentru Galați ceea ce era Junimea pentru Iași*, opinie apreciată de toți membrii participanți la ședință.

În continuare, scriitorul Ion Manea și-a exprimat convingerea că Filialele Bibliotecii contribuie în mare măsură la promovarea culturii pe plan local, alături de sediu - care constituie nucleul cultural.

Conf. univ. dr. Cătalin Negoiță, directorul Direcției Județene pentru Cultură Galați, a semnalat auditoriului faptul că la cea de-a X-a ediție a Congresului Asociației Presei, la care a participat, a fost plăcut surprins să constate că Biblioteca „V.A. Urechia" este cunoscută la nivel național ca o instituție cu mari realizări în domeniul cultural.

Dr. prof. Zanfir Ilie a adus la cunoștință auditoriului că următoarea întâlnire culturală de anvergură, organizată în colaborare cu Biblioteca, va fi cu prilejul Culturii Naționale, când se va aduce un omagiu poetului național al românilor la statuia din Parcul „Eminescu" și se va organiza un spectacol la Teatrul Muzical „Nae Leonard".

Scriitorul Theodor Parapiru a întărit cele spuse anterior de conf. univ. dr. Cătalin Negoiță, susținând că Biblioteca „V.A. Urechia" este cunoscută în toată țara ca forum cultural al Galațiului și a făcut propunerea ca pe 15 ianuarie, în programul manifestărilor prilejuite de Ziua Culturii Naționale, să fie incluși ca invitați speciali scriitorii Mircea Dinescu și Mihai Vișoiu, propunere acceptată cu entuziasm de către toți cei prezenți.

Dl Florențiu Tanascov a menționat că, în cadrul târgurilor la care a participat, a remarcat că Biblioteca Județeană din Galați este cunoscută drept una dintre instituțiile cele mai importante care promovează cultura.

Dr. Adrian Pohrib, director al Arhivelor Naționale ale României, Filiala Galați, a specificat că Biblioteca este o instituție plasată în avangarda instituțiilor culturale și că sprijină orice inițiativă culturală a Bibliotecii, prin intermedierea accesului la Arhive. În acest context, și-a oferit întreaga disponibilitate de a colabora în vederea derulării activităților și manifestărilor inițiate de Bibliotecă în legătură cu Marea Unire, organizarea Conferinței dedicate Palatului CED, editarea albumului de 100 de pagini cu titlul *Unirea mare reflectată în documentele Bibliotecii „V.A. Urechia"*, proiectul *Oameni în memoria Galațiului*.

Scriitoarea Olimpia Sava și-a oferit în continuare sprijinul pentru promovarea literaturii pentru copii, apreciind că profesia de bibliotecar este o muncă nobilă.

În final, dr. prof. Zanfir Ilie a mulțumit celor prezenți pentru implicarea activă în discuții și a transmis tuturor sincere urări de sănătate și prosperitate și un An nou fericit, alături de cei dragi!

Consiliul Științific al Bibliotecii „V.A. Urechia"

Eminescu, de-a pururi…

Orașul și județul Galați, prin oamenii săi, simpli cetățeni ori factori de administrație, profesori, artiști, elevi, studenți, îl cinstesc în fiecare an, de două ori, în zilele de 15 ianuarie și de 15 iunie, pe poetul național Mihai Eminescu, aceste zile fiind cu adevărat niște sărbători… naționale. De altfel, pentru gălățeni, Eminescu este un adevărat sfânt sau zeu!

Parcul Eminescu din centrul Galațiului a fost, luni, 15 ianuarie 2018, în pofida vremii potrivnice, plin de sute de gălățeni, mulți fiind elevi și liceeni, de toate vârstele, care au asistat la sărbătorirea marelui poet. Evenimentul a avut loc la complexul statuar „Eminescu și muza", realizat în 1911 de sculptorul Frederik Storck, care, astfel, a realizat primul monument din România dedicat scriitorului. În jurul monumentului, decorat cu flori, tricolor și ramuri de brad, cei prezenți, atât autorități locale, cât și poeți, profesori, actori și elevi au vorbit despre personalitatea lui Mihai Eminescu și au recitat poezii din opera Luceafărului literaturii române.

„Mă bucur când văd că au venit atât de mulți elevi, această sărbătoare fiind una foarte importantă și plină de semnificații", a spus primarul Ionuț Pucheanu care, mai în glumă, mai în serios, și-a exprimat speranța ca prin educație, copiii de astăzi să devină tinerii valoroși de mâine, cu care Galațiul să se mândrească și nu cine știe ce pierde-vară precum tinerii care, luna trecută, au distrus și furat iarăși mâna și făclia muzei.

Importanța monumentului și faptul că în Galați se află prima statuie din țară dedicată lui Mihai Eminescu au fost punctate și de directorul Direcției Județene de Cultură, profesorul Cătălin Negoiță.

Discursurile au fost de fapt deschise de către scriitorul și managerul Bibliotecii „V.A. Urechia", Zanfir Ilie, care a subliniat, printre altele:

„Așa după cum știți, azi se împlinesc 168 de ani de când bunul Dumnezeu ne-a făcut cel mai frumos dar cu putință! Și nu întâmplător spun unii că darul ar fi fost făcut chiar în ajun de Crăciun!

Este vorba de spiritul și geniul eminescian, devenit comoara spiritului românesc din totdeauna, pentru de-a pururi!

De-atâția ani, cât o eternitate mică, avem dreptul de a-l iubi necondiționat pe unicul și inegalabilul Mihai Eminescu!

Un român mai român decât alți mulți concetățeni de-ai noștri, Nicolae Steinhardt, scria în urmă cu zeci de ani:

«Îl iubesc pe Eminescu. Ziua de 15 ianuarie e pentru mine o zi sfântă…

Cu ce drept îl iubesc pe Eminescu? Fără nici un drept. Prin declarație unilaterală de voință, pentru că oricine are dreptul să iubească, oricât de nevolnic și nedreptățit este. Pentru că, după cum spun englezii, o pisică poate privi un rege. Tot astfel, fără nici o justificare, iubesc în mod arbitrar și total poporul român și fenomenul românesc.

Și apoi, Eminescu, prin fermitatea și curăția caracterului, îmi este sprijin de nădejde în credința că poporului român îi este menit a se împărtăși în

cultură și în viața spirituală de o soartă cu mult deasupra mediocrității, acea binecuvântată soartă în care au crezut Hasdeu, Pârvan, Blaga, Mircea Eliade și Constantin Noica.

Cât de fericit sunt că mi-ați dat prilejul să-mi mărturisesc dragostea pentru Eminescu și fenomenul românesc!"»

Iată, și eu, împreună cu dumneavoastră, sunt fericit să-l iubesc necondiționat pe Eminescu, îmi place să vorbesc despre comorile scrierilor sale, despre viața și iubirile dragului nostru Eminescu, prietenul absolut al Românului!

Vă invit să-l pomenim cu toții în fiecare zi pe Sfântul nostru care nu este în calendarul sfinților! Pe Sfântul nostru cu nume de Arhanghel! Și poate nu va mai fi remușcarea noastră, după cum spunea un cântec al unor regretați interpreți de peste Prut!

De aceea, de la Eminescu să învățăm să fim mai buni și mai frumoși!

Doamne ajută!

La mulți ani, gălățeni iubitori de Eminescu! La mulți ani, spiritualitate și cultură românească!"

Au mai avut intervenții scriitorii Teodor Parapiru, Victor Cilincă, Adi Secară, manifestarea fiind moderată de către poeta Angela Ribinciuc.

La Teatrul Muzical, spectacolul organizat a beneficiat de o sală arhiplină, printre artiștii care au marcat evenimentul numărându-se Valentin Vasopol, Georgiana V. Diaconescu, Adina Lazar, Lică Dănilă, Vlad Vasiliu, Elena Anghel și Mihaela Alexa, dar și corul Instituției.

Deschiderea spectacolului a fost făcută tot de către domnul Zanfir Ilie, al cărui discurs a început atât de emoționant: „Iubiți și cinstiți gălățeni, Iată-ne iar împreună cu Eminescu, cel mai minunat prilej de a ne reîntâlni, la mijloc de iarnă, sub cetină de brad și ramură de tei, cu noi înșine. Timpul a înscris azi, în ceaslovul său de aur, cel de-al 168-lea an al existenței eminesciene, iar sunetul clopotelor Bisericii din Ipotești se aude acum vestind în toate cele patru zări ale românismului, de la Nistru până la Tisa, de la Dunăre până la Iza, de la Prut până la Timoc și mult mai departe decât toate acestea, pretutindeni acolo unde au transhumat românii, peste munți și văi, peste mări și țări, în căutarea unui trai mai bun.

Că ne-au învrăjbit mai mult decât să ne unească anii din urmă s-a întâmplat poate tocmai din cauza acestei neîndestulări din țară, care și atunci era, încă mai îndărătnică, pe vremea lui Eminescu, cel care, când simțea mai vie și mai clocotitoare răbufnirea nemulțumirii și revoltei, pomenea de „neamul nevoii", care, iată, se dovedește și azi semnificativ. Poetul nostru național este atât de iubit astăzi pentru că niciodată nu a fost întrecut și nici nu va fi vreodată întrecut în a-și iubi poporul din care s-a ridicat ca o chintesență, ca un nimb, o aură și ca o speranță. El însuși spunea: „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarele soarbe un nour de aur din marea de amnar". Eminescu este atât de profund și irevocabil expresie a identității noastre naționale, încât putem spune cu toată inima și cu toată simțirea că Eminescu suntem noi, că noi suntem Eminescu, că Eminescu este fiecare dintre noi."

La mulți ani, Eminescu!

Redacția AXIS LIBRI

Ann Leckie, *Trădare ancilară*

traducere de Petru Iamandi

Petru Iamandi
traducător, conf. univ. dr. Universitatea „Dunărea de Jos" Galați

*Interesantă și temerară volta pe care o face scriitoarea americană Ann Leckie în **Trădare ancilară** (2014), al doilea volum al trilogiei **Imperiul Radch**. După Răzbunare ancilară (apărut la Editura Paladin în 2017, traducere de Petru Iamandi), thrillerul/opera spațială care i-a adus cele mai importante premii SF, te-ai fi așteptat ca autoarea să meargă pe aceeași rețetă, cum se întâmplă de obicei. Dar, dorind, probabil, să-și demonstreze virtuozitatea, Leckie încetinește ritmul narațiunii și se concentrează pe trăirile personajelor, îndeosebi pe cele ale lui Breq, protagonista, inteligența artificială care se simte „singură și limitată" de corpul uman în care e obligată să sălășluiască. Trimisă pe Stația Athoek și pe planeta cu același nume pentru a le feri de consecințele unui război civil care poate duce la prăbușirea imperiului, Breq descoperă o societate rigidă, stratificată, dominată de corupție și măcinată de conspirații, un bun pretext pentru autoare de a medita pe teme grave precum identitatea, moralitatea, drepturile omului, colonialismul și efectele puterii – un comentariu social ce completează în mod inspirat arsenalul specific operei spațiale, îndemnându-l pe cititor să se gândească dacă nu cumva viitorul îndepărtat, cu toată tehnologia lui de vis, va aparține aceleiași rase umane tarate. **Trădare ancilară** a primit Premiile BSFA și Locus pentru cel mai bun roman SF și a fost nominalizat pentru Premiile Nebula și Hugo.*

Fragment

O servitoare ne conduse în aceeași cameră de zi albastră-aurie în care ne întâlnirăm cu o zi înainte. Între timp, soarele era aproape deasupra munților iar lacul, văzut pe fereastră, se făcuse argintiu. Căpitanul Hetnys se așeză pe un scaun iar Sirix alese altul, cu precauție, la trei metri de ea. Cinci își ocupă poziția obișnuită, lângă ușă, iar Queter rămase sfidătoare în mijlocul încăperii. M-am apropiat de instrumentul cu corzi ca să-l văd mai bine. Avea patru corzi, fără taste, iar corpul din lemn era încrustat cu sidef. M-am întrebat cum sună. Dacă aveai nevoie de arcuș, dacă îți plimbai degetele peste corzi sau doar le ciupeai.

Magistratul districtului își făcu apariția.

— Domnule comandant, ne-ți pus pe jar, ați venit atât de târziu. Dar soldatul dumneavoastră ne-a asigurat că nu vi s-a întâmplat nimic.

M-am înclinat.

— Bună dimineața, domnule magistrat. Îmi pare rău că ți-am dat dureri de cap. Când să pornim încoace, am văzut că plouă, așa că am petrecut noaptea acolo.

În timp ce vorbeam, intrară Fosyf și Raughd.

— Bună dimineața, cetățeni, am zis eu înclinând din cap spre ele și apoi m-am întors spre magistrat. Domnule magistrat, ți-o prezint pe cetățeanul Queter. I-am promis că-i voi da șansa să ți se adreseze direct. Cred e foarte important să asculți ce are de spus.

Raughd pufni, ridică ochii în tavan și clătină din cap.

Magistratul îi aruncă o privire și întrebă:

— Cetățeanul Queter vorbește radchaiana?

— Da, am răspuns eu, ignorând-o pe Raughd, pentru moment, și întorcându-mă spre Queter. Cetățene, te afli în fața domnului magistrat al districtului, cum ți-am promis.

Preț de o clipă, Queter nu reacționă, rămase dreaptă și tăcută în mijlocul camerei. Apoi se întoarse spre magistrat și spuse, fără să se încline:

— Domnule magistrat, vreau să vă explic ce s-a întâmplat.

Vorbea rar, alegându-și cuvintele cu grijă.

— Cetățene. Domnul comandant ți-a promis că îți va da șansa de a mi te adresa. Ascult, zise magistratul, rotunjind cuvintele ca și cum i-ar fi vorbit unui copil mic.

Queter nu începu imediat, încercând, probabil, să-și înfrâneze o replică sarcastică.

— Domnule magistrat, poate știți că proprietarii plantațiilor de ceai și fiicele lor se amuză uneori pe seama muncitorilor, spuse ea într-un târziu, la fel de rar și de clar, ca s-o înțeleagă toată lumea, în ciuda accentului.

— Vai de mine! exclamă Raughd, întruchiparea perfectă a exasperării ofensate. Nu mă pot apropia nici la cincizeci de metri de un muncitor fără ca acesta să înceapă să mă flateze sau să flirteze cu mine, să încerce în toate felurile să-mi atragă atenția în speranța că-i voi dărui ceva sau că-i voi oferi clientelaj. Dacă asta înseamnă că mă amuz pe seama lor …

— Cetățene Raguhd, am intervenit eu, cu o voce calmă, rece. I-am promis lui Queter că-i voi da șansa să vorbească. După ce termină, poți vorbi și tu.

— Și până atunci să stau și să ascult inepțiile ei?

— Da.

Raughd se uită la mama ei după ajutor.

— Haide, Raughd, spuse Fosyf. Domnul comandant i-a promis lui Queter că va putea vorbi. Dacă avem și noi ceva de zis, o vom face după aceea.

Vocea lui Fosyf era uniformă, expresia ei era amabilă, ca de obicei, dar mi s-a părut că stăpâna casei se temea de ceea ce avea să urmeze. Căpitanul Hetnys arăta derutată, dădu de înțeles că ar vrea să spună și ea ceva, dar îmi întâlni privirea și se opri. Sirix se uita fix undeva, departe, furioasă. O înțelegeam.

M-am întors spre Queter.

— Continuă, cetățene.

Raughd plescăi din buze, dezgustată, și se lăsă să cadă pe scaunul cel mai apropiat. Mama ei rămase în picioare. Calmă.

Queter inspiră adânc.

— Proprietarii de plantații și fiicele lor se amuză uneori pe seama muncitorilor, repetă ea.

Nu știam dacă cineva putea auzi cât de atent își controla vocea.

— *Sigur că* încercăm mereu să le flatăm și să pretindem că vrem ceva de la ele.

Raughd scoase un sunet ascuțit, scandalizată.

— Nu toți, majoritatea, continuă Queter. Cei din casa asta… pot face din viața noastră un iad.

Era să spună că cei din casa aceea dispuneau de viața muncitorilor, o expresie care, tradusă cuvânt cu cuvânt din delsigă în radchaiană, suna vulgar.

— Cetățene, o acuzi pe cetățeanul Fosyf sau pe oricare membru al familiei ei de maltratare a muncitorilor? întrebă magistratul cu o voce plină de neîncredere.

Queter clipi de câteva ori. Trase adânc aer în piept.

— A fi în grațiile sau în dizgrația cetățeanului Fosyf sau a oricărui membru al familiei ei poate face diferența dintre a primi sau a nu primi credit, a primi sau a nu primi hrană în plus pentru copii, șansa de a munci sau a nu munci mai mult, acces la asistență medicală…

— Dar avem medic pentru ei, interveni Fosyf, cu o voce ușor iritată, pe care n-o mai auzisem până acum.

— Am întâlnit-o, am zis eu. N-aș învinovăți pe nimeni că nu vrea să aibă de-a face cu ea. Continuă, cetățene Queter.

— În povești, radchaiani frumoși și umili sunt ajutați de cei bogați și puternici. Poate că așa se și întâmplă, *nouă* însă nu ni se întâmplă niciodată. Numai un copil ar crede așa ceva. Vă spun toate astea ca să înțelegeți de ce fiica lui Fosyf e flatată și i se fac toate voile.

Mi-am dat seama după expresia magistratului că nu prea vedea diferența între spusele lui Queter și cele ale lui Raughd. Se uită la mine, încruntându-se ușor.

— Continuă, Queter, am zis eu, înainte ca magistratul să spună ce credea. Ți-am promis că te ascultăm.

— În ultimii ani, cetățeanul Raughd a găsit o mare plăcere în a-i cere surorii mele mai mici... Să facă anumite lucruri.

Raughd izbucni în râs.

— A, dar n-a fost nevoie să-i *cer*.

— N-ai ascultat cu atenție, cetățene, am intervenit eu. Cetățeanul Queter tocmai a explicat că cea mai neînsemnată dorință a ta este, în realitate, o obligație și că, dacă nu se conformează, îi faci viața grea muncitorului în cauză.

— Dar n-am greșit cu nimic, continuă Raughd de parcă nici n-aș fi vorbit. Știți ceva, domnule comandant? Sunteți mai ipocrit decât vă credeam. Înfierați hărțuirea sexuală, dar v-ați adus favorita samiră ca să vă amuze în timp ce, chipurile, țineți doliu după toate datinile străbune.

Înțelegeam acum de ce Raughd încercase să mă seducă atât de repede și de direct – se grăbise să-i ia locul lui Sirix.

Surprinsă, Sirix scoase un hohot de râs ascuțit.

— Mă flatezi, cetățene Raughd. Mă îndoiesc că domnul comandant s-a gândit astfel la mine.

— Și nici invers, sunt sigură, am întărit eu.

Sirix încuviință din cap, sincer amuzată, după câte îmi dădeam eu seama.

— Dar să revenim, cetățene, asta-i a patra oră când o întrerupi pe cetățeanul Queter. Dacă nu te poți abține, vei părăsi încăperea până va spune tot ce are de spus.

Raughd țâșni în picioare înainte să-mi termin fraza.

— Cum de îndrăzniți! strigă ea. Chiar dac-ați fi și verișoara Celui-de-Sus, chiar dacă v-ați *crede* mai bună decât orice alt om din sistem, în casa *asta* n-aveți voie să dați ordine!

— Nu credeam că locatarii acestei case habar n-au de ce înseamnă buna-cuviință, am remarcat eu cu o voce cât se poate de calmă. Dacă aici nu e posibil ca un cetățean să vorbească fără să fie întrerupt, n-am nimic împotrivă ca cetățeanul Qeuter să-și spună povestea magistratului în altă parte, între patru ochi.

Am accentuat ușor ultimele cuvinte. Fosyf sesiză accentul și se uită spre mine.

— Stai jos și taci din gură, Raughd, spuse ea.

Mai mult ca sigur își cunoștea fiica îndeajuns de bine ca să ghicească ce se întâmplase, cel puțin în linii mari.

Auzind-o, Raughd rămase nemișcată. Părea că nici nu mai respiră. Mi-am amintit cum Kalrii Cinci și Șase ascultaseră discuția dintre servitoare, cum Fosyf spusese că mai avea timp să crească un nou moștenitor. M-am întrebat cât de des auzea Raughd acea amenințare.

— Ascultă, Raughd, zise magistratul, încruntându-se abia perceptibil, contrariată probabil de tonul vocii lui Fosyf. Îți înțeleg supărarea. Dacă cineva ar fi încercat ieri să mă ucidă, cu greu mi-aș găsi calmul. Dar domnul comandant n-a făcut decât să promită acestei persoane…

Arătă spre Queter, care stătea tăcută în mijlocul camerei.

— … că-i va da șansa să-mi spună ceva și apoi va încerca să-și țină promisiunea… Queter, recunoști că ai plasat explozibilul în baie?

— Recunosc. Am vrut s-o ucid pe fiica lui Fosyf. Îmi pare rău că nu am reușit.

Liniște mormântală. Toți știam, desigur, dar adevărul, spus pe șleau, suna parcă altfel.

— Nu-mi imaginez ce-ai putea să-mi spui ca să schimbi ceva, zise magistratul. Vrei în continuare să-mi vorbești?

— Da.

Magistratul se întoarse spre Raughd.

— Raughd, înțeleg că ai prefera să ieși din cameră. Dacă rămâi, te sfătuiesc s-o lași să termine ce are de spus.

— Rămân, replică Raughd pe un ton sfidător.

Magistratul se încruntă din nou și-i făcu semn, imperativ, lui Queter:

— Mda. Atunci termină-ți povestea.

— Fiica lui Fosyf știa că o urăsc fiindcă a profitat de sora mea. A venit la mine și mi-a spus că vrea moartea domnului comandant, că domnul comandant are obiceiul să se îmbăieze dis-de-dimineață, când ceilalți încă mai dorm, și că o explozie în baie la momentul potrivit sigur o va ucide.

Raughd pufni din nou, dădu să spună ceva dar surprinse privirea mamei ei și rămase tăcută. Își încrucișă brațele pe piept și se întoarse spre serviciul de ceai străvechi, verde-albastru, de pe consola lui, la trei metri și jumătate de locul în care stătea ea.

— Fiica lui Fosyf mi-a spus că îmi va da ea explozibilul dacă nu știam de unde să fac rost de el, continuă Queter cu o voce sigură dar mai ridicată, în caz că cineva vroia să intervină. Dacă refuzam, fiica lui Fosyf avea să se ocupe chiar ea de asta și să dea vina pe sora mea. Dacă o făceam eu, îi acorda clientelaj surorii mele și avea grijă ca vina să cadă pe altcineva.

Se uită la Raughd, care stătea cu spatele la ceilalți.

— Fiica lui Fosyf mă crede proastă, adăugă ea cu un dispreț profund și apoi privi spre magistrat. Înțeleg că cineva ar dori moartea domnului comandant dar, eu una, n-am ce să-i reproșez. Cu fiica lui Fosyf însă e o altă problemă. Știam că, indiferent de ce întâmplă, voi ajunge pe mâna securității planetare iar sora mea va avea numai de suferit. Pentru un astfel de preț, de ce să nu scap de persoana care-mi amenință sora?

— Pentru vârsta ta te exprimi foarte logic, observă magistratul după trei secunde de tăcere. Și, după câte se pare, ești destul de inteligentă. Sper să-ți dai seama că nu poți minți despre așa ceva fără ca, mai devreme sau mai târziu, să se afle adevărul.

Un interogatoriu bine conceput, susținut de droguri, scotea la iveală până și cele mai tainice gânduri ale cuiva.

Dar, dacă autoritățile luau de bună recunoașterea vinei, nu se mai apela la un astfel de interogatoriu. Iar dacă cineva credea cu tărie, dar greșit, că era sau nu vinovat, prin interogatoriu se ajungea sigur la adevăr.

— Interogați-o pe fiica lui Fosyf, domnule magistrat, zise Queter. Așa veți descoperi că ceea ce spun eu e adevărat.

— Recunoști, deci, că ai încercat s-o ucizi pe cetățeanul Raughd, remarcă magistratul cu o voce seacă. Și că ai, ca să te citez, o problemă cu ea. Nu am nici un motiv să cred că nu inventezi toată povestea asta ca să-i faci cât mai mult rău posibil.

— Voi formula o acuzație oficială dacă e nevoie, domnule magistrat, am zis eu. Dar, spune-mi, s-a descoperit sursa explozibilului?

— Securitatea planetară bănuiește că ar proveni de pe un șantier de construcții, deși niciunul dintre șantierele din apropiere nu a raportat că ar lipsi așa ceva.

— Poate că n-ar fi rău ca șefii acestor șantiere să-și verifice stocul de explozibili și să se asigure că ce găsesc acolo corespunde cu ce au în acte, am sugerat eu.

M-am gândit dacă să adaug și că securitatea planetară ar fi bine să acorde o atenție specială locurilor în care lucrau prietene de-ale fiicei lui Fosyf sau locurilor pe care aceasta le vizitase recent.

Magistratul înălță o sprânceană.

— Am și dat ordinul. L-am dat chiar înainte de a coborî aici, ca să mă întâlnesc cu dumneavoastră.

Am încuviințat din cap.

— În cazul acesta, mai am o singură solicitare, numai una, după care te las să rezolvi problema după cum găsești de cuviință.

Magistratul îmi făcu semn să continuu.

— Aș dori să-i pun o singură întrebare cameristei cetățeanului Raughd.

Camerista lui Raughd intră în încăpere după câteva minute tensionate.

— Cetățene, i-am spus eu. Brațele tale sunt binecuvântate și nici un neadevăr nu va trece de buzele tale.

I-am spus în radchaiană, deși era o traducere, aproximativă, a cuvintelor pe care le auzisem în bucătărie, în ziua aceea, prin Opt, rostite de supraveghetor în timp ce vâra bucățele de prăjitură cu miere în gura cameristei lui Raughd.

— De unde a luat cetățeanul Raughd explozibilul?

Camerista mă privi fix, înlemnită. De groază, mi s-a părut mie. Nimeni nu acorda atenție servitoarelor, doar alte servitoare, mai ales în casa aceasta.

— Îmi cer iertare, domnule comandant, zise ea după o tăcere interminabilă. Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

— Haide, cetățene. Știi tot ce face cetățeanul Raughd, fiecare respirație a ei. Sigur, uneori nu ești cu ea în Grădina Subterană, alteori te trimite cu treburi prin alte părți în timp ce ea se ocupă de altceva dar, în general, știi tot ce știe o cameristă destoinică. Iar chestia cu explozibilul n-a fost de moment, precum inscripția *Sânge, nu ceai*, de pe perete.

Încercase să curețe mănușile lui Raughd înainte ca cei din jur să vadă că erau mânjite de vopsea.

— Aici a fost altceva. Ceva complicat, plănuit din timp, un lucru pe care nu avea cum să-l facă de una singură, aici avea nevoie de camerista ei destoinică, nu? Și, oricum, s-a aflat. Cetățeanul Queter i-a spus magistratului totul.

Ochii i se umplură de lacrimi. Gura începu să-i tremure, buzele i se strâmbară.

— Dar eu nu sunt o cameristă destoinică.

O lacrimă i se desprinse și îi alunecă pe obraz. Am așteptat în tăcere în timp ce se întreba – ce să spună sau să nu spună, nu-mi dădeam seama, dar am văzut pe fața ei cum se frământa. Ceilalți rămaseră tăcuți.

— Dacă aș fi, nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat, zise ea într-un târziu.

— Întotdeauna a fost așa, instabilă, spuse Raughd. Încă de când eram mici am încercat s-o protejez, s-o feresc de emoții.

— Nu-i vina ta, i-am zis eu cameristei, ignorând-o pe Raughd. Dar știai ce-a făcut Queter. Sau bănuiai ceva.

Ajunsese probabil la concluzia evidentă pe care Raughd, în superficialitatea ei, n-o văzuse – dacă i se forța mâna, Queter pur și simplu nu se supunea.

— De asta n-ai venit ieri la baie, când Raughd te-a chemat, am adăugat eu.

Iar Raughd își pierduse răbdarea ca s-o mai aștepte, ieșise din baie ca s-o caute și așa scăpase cu viață.

— De unde a luat Raughd explozibilul? am repetat eu.

— L-a luat ca să arate cât de curajoasă e, acum cinci ani. De atunci îl păstrează într-o cutie.

— Ne poți spune de unde, când și cum l-a luat, ca să verificăm? Am întrebat eu, chiar dacă știam răspunsul.

— Da.

— Vorbește aiurea! După tot ce-am făcut pentru ea, uite ce-mi face ea mie! Și dumneavoastră! strigă Raughd și se întoarse spre mine. *Breq Mianaai.* Erați pornită împotriva familiei mele încă de când ați sosit în acest sistem. Povestea asta absurdă despre cât de periculos e să treci prin portaluri e clar inventată. Ați adus un *infractor cunoscut* în această casă.

Ultimele cuvinte le rosti fără să se uite la Sirix.

— Și acum mă învinuiți pentru ce? Pentru că am încercat să mă arunc în aer? N-aș fi deloc surprinsă dacă aș afla că dumneavoastră ați pus totul la cale.

— Vezi? i-am spus eu cameristei lui Raughd care rămăsese pe loc, plângând în continuare. Tu nu ai nicio vină.

— E foarte simplu, cetățene, să verificăm spusele cameristei, îi zise magistratul lui Raughd, încruntându-se.

Am văzut că Fosyf sesizează modul de adresare, trecerea de la *Raughd* la *cetățene*, mult mai distant.

— Dar asta o vom discuta în altă parte, continuă magistratul. Cred că cel mai bine e să stai cu mine, în oraș, până lămurim lucrurile.

Desigur, camerista lui Raughd și Queter nu primiră o astfel de invitație. Ele urmau să stea în celulă până la terminarea interogatoriilor și reeducarea lor. Pe de altă parte, nu era greu de ghicit ce însemna invitația aceea.

Fosyf ghicise prea bine.

— Ar fi trebuit să mă aștept la așa ceva. Prea mult am protejat-o pe Raughd în speranța că se va îndrepta. Dar n-am crezut …

Se opri, parcă nefiind în stare să spună ce anume nu crezuse.

— Când mă gândesc că eram gata să las plantația mea de ceai pe mâna uneia capabilă de așa ceva! sfârși ea.

Raughd încremeni preț de o secundă.

— Imposibil, zise ea, aproape în șoaptă, apăsând fiecare silabă.

— Ce altă soluție am? întrebă Fosyf, întruchiparea perfectă a regretului și a onoarei rănite.

Raughd se întoarse. Făcu trei pași spre serviciul de ceai de pe consolă. Luă cutia, o ridică deasupra capului și o trânti de podea. Porțelanul se sparse, cioburile verzi-albastre împrăștiindu-se peste tot. Kalr Cinci, lângă ușă, scoase un sunet pe care nu l-am auzit decât eu.

Apoi tăcere. Nimeni nu se mișcă, nimeni nu vorbi. După câteva momente, în pragul ușii apăru o servitoare, atrasă, fără îndoială, de zgomotul de sticlă spartă.

— Mătură tot și aruncă la gunoi, zise Fosyf la vederea ei, cu o voce îndeajuns de calmă.

— Îl arunci la gunoi? am întrebat eu, surprinsă, dar și ca să acopăr micul sunet de protest scos de Cinci.

Fosyf dădu din mână, nepăsătoare.

— Acum nu mai are nicio valoare.

Magistratul se întoarse spre Queter, care rămăsese în picioare, dreaptă și tăcută, în tot acest timp.

— Asta ai vrut, Queter? Toată supărarea asta, o familie distrusă? Nu înțeleg nici în ruptul capului de ce nu ți-ai concentrat atâta hotărâre și energie pe munca ta, ca să o duceți, și tu și familia ta, mai bine. Ai preferat să ții în tine această… această ranchiună, s-o transformi în ură, și uite…

Aici magistratul se întrerupse, arătând în jur.

— … unde s-a ajuns.

Cu mult calm, cu multă detașare, Queter se întoarse spre mine.

— Ai avut dreptate în privința autoamăgirii, cetățene.

Pe un ton dezinvolt, de parcă ar fi spus cum e vremea. În radchaiană, deși ar fi putut la fel de bine să folosească delsiga, pe care știa că o înțeleg.

Remarca ei nu-mi era adresată mie. I-am răspuns, totuși.

— Oricum ai fi vorbit dacă aveai voie, indiferent că te ajuta sau nu.

Înălță o sprânceană sardonică.

— Bineînțeles, replică ea.

N.R.: Volum în curs de publicare la Editura Paladin, București.

SUMAR

Cuprins

Anul Centenarului Marii Uniri de la 1918 Coperta 2
2018 - Anul European al Patrimoniului Cultural Coperta 2

EDITORIAL
ZANFIR ILIE - Sub cupola de sticlă a viitorului 1

BIBLIO-BREVIAR
LETIȚIA BURUIANĂ - Simfonii cucliniene în colecțiile Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” 5
DANIELA MITROFAN - Proiectul educațional, oportunitate pentru elevii gălățeni 8
CATRINA CĂLUIAN - Câmpuri dedicate *Zonei 0 - Zona formei conținutului și a tipului de suport* în UNIMARC Bibliografic, ed. a 3-a 9
MARICICA TÂRÂLĂ-SAVA; FLORICA ȘERBAN - Centenarul României Mari 11
LARISA CERNAT - Acțiuni cu parfum de tei la Biblioteca „V.A. Urechia” Eminescu, liceeni, între „judecată eminesciană și plopii fără soț” 12
CECILIA MANOLESCU - Eminescu în veșnicia timpului 13

SALONUL LITERAR „AXIS LIBRI”
SILVIA MATEI - Salonul Literar „Axis Libri” la sfârșit de stagiune și de an 2017 14

SALONUL LITERAR „AXIS LIBRI”: RECENZII
ANDREI PARAPIRU - Ciupercă, Livia. *Smulți de Covurlui*. Iași: StudIS, 2017 17
A.G. SECARĂ - Feher, Augustin. *Numele tău*. Galați: Axis Libri, 2016 18
DORINA BĂLAN - Ciupercă, Livia. *Teodor Al. Munteanu: Restitutio* Iași: StudIS, 2017 19
ANCA STAN - Necula, Georgiana. *Poemele inimii*. Galați: Zigotto, 2017 20
SIMONA MILICA - Codreanu, Lina. *Chemarea apelor*. Iași: Junimea, 2017 21
LEONICA ROMAN - Drăgoi, Eugen. *La izvoarele Covurluiului: Studii de istorie ecleziastică*. Vol. 1. Galați: Partener, 2017 22
CĂTĂLINA ȘOLTUZ - Ghica, Vasile. *Spovedanii în oglindă*. București: Detectiv literar, 2017 23
MIHAELA PAVEL - Ene, Alexandru. *Umor la foc automat*. Brăila: Lucas, 2017 24
TITELA TRIF - Ianuș Dinga, Mirela. *Alfabetul oglinzilor*. Iași: Opera Magna, 2017 25
DENISA ALBESCU - Zăvoiu, Ștefan. *Caranfilii*. Iași: PIM, 2016 26
SIMONA IOAN - Ene, Alexandru. *Fabule-povețe cu multe fețe*. Brăila: Lucas, 2015 27
SIMONA HAIDU - Stănescu, Oma. *Be it so / În voia vremii*. Bloomington: Authorhouse, 2017 28

SALONUL LITERAR „AXIS LIBRI”: EPIGRAME
VASILE MANOLE 29
IOAN FĂRCĂȘANU 30

GALERIA DE ARTĂ
CORNELIU STOICA - Cătălin Domnițeanu, un vitralist gălățean în Canada 31
MARIANA TOMOZEI-COCOȘ - Amintiri despre Muzeul de Artă Contemporană Românească 34

LOCALIA
EUGEN HOLBAN - Despre Muzeu, despre muzeografie și muzeografi 36

SUMAR

VICTOR MAROLA - Cunoașterea prin rațiune pură în filosofia kantiană **38**

PERSONALIA

MARIA STANCIU - Portrete în miniatură. Arhimandritul Paulin Lecca (1914-1996) **42**

ROMÂNIA CENTENAR

AUREL BALABAN - Amintiri de neuitat (I) **46**

REFLECȚII DIALOGICE

GHIȚĂ NAZARE - Costel Fotea, Președintele Consiliului Județean Galați **49**

CUTIA DE REZONANȚĂ

APOSTOL GURĂU - Poștărița cânta-n orchestră **52**
MARIUS CHIRU - Morgen **54**
ION MANEA - Făt-Frumos din Tastatură **56**
MIRCEA MARCEL PETCU - Poeme **58**
VALERIU VALEGVI - Poeme **60**

CONFLUENȚE CULTURALE

THEODOR PARAPIRU - „A umbla (cineva) pe cărarea Anopeia”/„Prendre le sentier d'Anopée”/ „To Walk the Anopeia Path” **61**
RADU MOȚOC - Capela românească din Baden-Baden (I) **62**
LUMINIȚA ZAHARIA - Elevii de azi și lectura „modernă” **66**
PAUL CHIRIAC - Sport și cultură **68**
LIVIA CIUPERCĂ - Ioan Constantinescu **69**
POMPILIU COMȘA - Grădina poeziei, limba lui Dante, Eminescu și Tin Ujevic, ilustrată de Simona Stancu **72**
DUMITRU ANGHEL - *Testis* de Teodor Parapiru **74**
ADRIAN ȚÂRU - Societatea japoneză – un model de urmat **76**
ANGELA FURTUNĂ - O fecioară cu o pușcă va începe să tragă în trecători **78**
CODRUȚA TULVAN - Închisoarea românească – liant între laic și religios **79**
MARIANA DVORZSIK - Chipul Domnului Iisus Hristos în romanul *Hristos răstignit a doua oară* de Nikos Kazantzakis **83**

SCENA ȘI ECRANUL

BOGDAN SILION - Filosofia prin film sau corectitudinea privirii **87**

EVENIMENT

ZANFIR ILIE - La ceas de sărbătoare, sincere gânduri și urări pentru un ADEVĂRAT MENTOR **89**
Ședința Consiliului Științific al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați - decembrie, 2017 **90**
Eminescu, de-a pururi… **92**

SEMNAL EDITORIAL

ANN LECKIE - *Trădare ancilară,* traducere de Petru Iamandi ***94***

Editura „AXIS LIBRI”

a Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați

semnalează următoarele apariții:

2017

Bucătăreasa și prezumția de nevinovăție, Vol. II, Torna, Torna, Fratre! / Grigore Postelnicu
Ceremonii în travesti / Gheorghe Gurău
Magia pietrei / Petru Todoran
Cartea copilăriei / Petru Todoran
Gardienii: Adevărul / Raluca Daniela Răghină
Emigranții / Costel Crângan
Sidex, o viață de om, vol. 1: Mărirea / Petru Todoran
Sidex, o viață de om, vol. 2: Pe val / Petru Todoran
Sidex, o viață de om, vol. 3: La vale în goana după profit / Petru Todoran
Oameni în memoria Galațiului: Aniversări 2016
Cine a golit Prutul de pește / Katia Nanu
Aripi de gând... : Antologie de proză scurtă și eseuri / Colegiul Național „Costache Negri” Galați
Dumnezeu, Diavolul, Îngerii și creația lor - Omul / Sam D. Oprea
O viață într-o carte / Dumitru Tiutiuca
Pro Boholț ediția a V-a
Oameni de lângă noi - O istorie a vieții sanitar medicale din Vrancea și Ținutul Putnei (1800-1960) / Cezar Cherciu
Mihai Eminescu - gândirea religioasă arheică / Dumitru Tiutiuca
Destine artistice / Corneliu Stoica

N.R.: *În numărul următor vom prezenta informații despre Ziua Bibliotecarului din România, precum și detalii privind programul ediției a X-a a Festivalului Internațional al Cărții „Axis Libri”.*

Publicație editată și realizată cu sprijinul financiar al Consiliului Local și al Primăriei Municipiului Galați.

Lucrarea de artă grafică de pe coperta I a fost realizată de artistul **Gheorghe Andreescu**.

Director: **ZANFIR ILIE**
Redactor-șef: **Dorina Bălan**
Secretar general de redacție: **A.G. Secară**
Redactori: Silvia Matei, Camelia Toporaș, Violeta Moraru, Catrina Căluian, Ioana-Monica Chicu
Tehnoredactare: Sorina Radu
Ilustrația revistei a fost realizată după colecțiile Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați.
Adresa: Galați, str. Mihai Bravu, nr. 16.
Tel: 0236/411037, Fax: 0236/311060
E-mail: axislibri@gmail.com
Web: http://www.bvau.ro/axislibri/
ISSN: 1844-9603

Revista **Axis Libri** este membră **ARPE** (Asociația Revistelor, Publicațiilor și Editurilor).

Responsabilitatea asupra conținutului intelectual al articolelor aparține în exclusivitate autorilor.

MIRCEA CEL BĂTRÂN

600 de ani de la urcarea la ceruri

Grigore Alexandrescu
Umbra lui Mircea - La Cozia (fragment)

(…) Sărutare, umbră veche! priimește-nchinăciune
De la fiii României care tu o ai cinstit:
Noi venim mirare noastră la mormântu-ți a depune;
Veacurile ce-nghit neamuri al tău nume l-au hrănit.

Râvna-ți fu neobosită, îndelung-a ta silință:
Până l-adânci bătrânețe pe români îmbărbătași;
Însă, vai! n-a iertat soarta să-ncununi a ta dorință,
Ș-al tău nume moștenire libertății să îl lași.

Dar cu slabele-ți mijloace faptele-ți sunt de mirare:
Pricina, nu rezultatul, laude ți-a câștigat:
Întreprinderea-ți fu dreaptă, a fost nobilă și mare,
De aceea al tău nume va fi scump și nepătat.

În acel locaș de piatră, drum ce duce la vecie,
Unde tu te gândești poate la norodul ce-ai iubit,
Câtă ai simțit plăcere când a lui Mihai soție
A venit să-ți povestească fapte ce l-a strălucit!

Noi citim luptele voastre, cum privim vechea armură
Ce un uriaș odată în războaie a purtat;
Greutatea ei ne-apasă, trece slaba-ne măsură,
Ne-ndoim dac-așa oameni întru adevăr au stat.

Au trecut vremile-acelea, vremi de fapte strălucite,
Însă triste și amare; legi, năravuri se-ndulcesc:
Prin științe și prin arte națiile înfrățite
În gândire și în pace drumul slavei îl găsesc. (…)

Așa a apărut
Lumea nouă a cărților

JOHANNES GUTENBERG

550 de ani de la despărțire

Revoluția Tiparului a fost pentru evoluția și istoria omenirii mai importantă, cel puțin deocamdată, decât, să zicem, primii pași ai omului pe Lună, de fapt primii pași în cucerirea spațiului cosmic. Poate peste vreo 100 de ani balanța se va echilibra. Dar până atunci trebuie să-i dăm Gutenbergului ceea ce este al Gutenbergului („Munte frumos", într-o traducere aproximativă din germană, Gutenberg fiind de fapt locul de naștere, un cartier al Mainzului), numele său real fiind Johannes Gensfleisch.

Enciclopedia Wikipedia ne informează:

Presa fixă în care foile de hârtie erau presate de blocuri de lemn în care fuseseră gravate textul și/sau ilustrațiile, a apărut pentru prima oară în China, și a fost folosită în Asia de Est cu mult timp înaintea lui Gutenberg. Nu se știe dacă Gutenberg cunoștea aceste tehnici sau le-a reinventat independent. Gutenberg a introdus în mod sigur metode eficiente pentru producerea în masă a cărților, ducând la o creștere masivă a numărului de texte scrise în Europa — în mare parte datorită popularității Bibliei lui Gutenberg, prima sa lucrare produsă în masă, începând cu 23 februarie 1455. Gutenberg a început experimentele cu tipografia din metal după ce s-a mutat din orașul natal Mainz la Strasburg (pe atunci oraș german, astăzi în Franța) - în jurul anului 1430, renunțând la componentele din lemn.

Galați : Curtea de Apel : [Fosta Casă Lambrinidi] : [carte poștală il. / J. Maksay
Galați : Editura Anton Pappadopol, sub Hotel Concordia, [1902]

1844-9603